PHILIP GOSSE
ISTORIA PIRATERIEI
Cuvânt înainte : SERGIU COLUMBEANU
Traducere din limba engleză LEON LEVIŢCHI
1975
EDITURA POLITICĂ
Bucureşti

First published in Great Britain under the title THE HISTORY OF PIRACY (c)
PHILIP GOSSE 1954

CUVÂNT ÎNAINTE

Unul din subiectele pasionante pentru literatură, ca şi pentru cinematografie, este istoria pirateriei. Autorul englez Philip Gosse a scris o carte dedicată acestei teme, apărută într-o primă ediţie în 1932, reeditată apoi în 1954. Versiunea în limba română, oferită cititorilor din ţara noastră, s-a făcut după reeditarea din 1954.

Ce se înţelege prin piraterie, noţiune care derivă din greaca clasică – w^iparYjţ, preluată apoi de limba latină sub forma de *pirato, ?* O formulare mai pedantă, ţinând de dreptul penal şi de dreptul internaţional, defineşte pirateria ca o acţiune în mare efectuată de către echipajul unei nave în scopul jefuirii unei alte nave. Nava care a săvârşit acte piratereşti poate fi oprită de navele de război sau de comerţ ale oricărui stat. încărcătura ei este susceptibilă de confiscare, iar echipajul poate fi judecat conform legilor statului care I-a făcut prizonier.

In unele cazuri, cei neiniţiaţi confundă acţiunile piraţilor cu acţiunile corsarilor. Corsarii sunt acel gen de navigatori care, având autorizaţie din partea statului cărora aparţin, participă în timp de război la lupta împotriva comerţului pe apă al inamicului. Ei atacă şi capturează navele comerciale ale adversarului, precum şi navele neutre care efectuează transporturi în folosul adversarului. Beneficiind de autorizaţia oficială a statului căruia îi aparţine, acţiunile corsarului din timpul războiului de cursă se pot efectua şi în scop de îmbogăţire personală. Ceea ce interesează, în primul rând, în războiul de cursă

este o eficienţă cât mai mare a operaţiilor împotriva potenţialului naval al adversarului. Or, cum se ştie, flota comercială reprezintă, alături de flota de război, una din principalele componente a ceea ce se numeşte puterea navală. Slăbirea şi eventual distrugerea acestei flote este deci unul din obiectivele prioritare, chiar dacă uneori corsarii beneficiază prea mult de pe urma acţiunilor lor. Desigur, în cazurile când este convins că poate obţine succesul, corsarul poate ataca şi navele de război ale statului advers.

Toate aceste elemente privind războiul de cursă ar lipsi deci pirateriei. Aşa cum am arătat, pirat este oricine navighează pe mare fără autorizaţia vreunui stat pentru a jefui navele pe care le întâlneşte. Din cele mai vechi timpuri, pirateria a constituit un pericol deosebit de grav pentru navigaţia comercială. Din această cauză, de piraterie nu se ocupă numai legislaţia internă, ci şi legislaţia internaţională, în scopul aplicării unor măsuri cât mai eficace pentru stârpirea ei.

Începuturile pirateriei, care nu sunt însă tratate în cartea lui Philip Gosse, se plasează în antichitatea îndepărtată. Vestitul rege Minos a construit o flotă special destinată combaterii piraţilor din Marea Egee. Baze importante ale piraţilor au existat apoi în bazinul Mediteranei orientale în mileniul al II-lea î.e.n., pe coastele sudice ale Anatoliei, care, prin configuraţia lor, ofereau adăposturi de prima mână celor ce loveau în comerţul maritim. Homer consemnează în opera sa faptul că şi principii greci, participanţi la asediul Troiei, iniţiau acţiuni frecvente de piraterie. Aprovizionarea armatei lor era asigurată, în cea mai mare parte, prin piraterie. In secolele al VIII-lea şi al Vll-lea î.e.n., piraţii greci se arătau deosebit de întreprinzători în largul coastelor Siriei. Tucidide, care nu a fost numai istoric, ci şi comandant de flotă (aceasta era, dealtfel, principala sa profesiune), consemnează că în secolul al VII-lea î.e.n. oraşele maritime greceşti au organizat flote împotriva piraţilor ; primul dintre acestea se pare că a fost Corintul. Războiul peloponesiac, la care a

luat parte în mod direct, i-a permis lui Tucidide să înregistreze, pe baza propriei sale experienţe, o serie de observaţii privind atât pirateria, cât şi războiul de cursă. El arată că pirateria s-a dezvoltat paralel cu navigaţia, cu această activitate îndeletnicindu-se atât grecii, cât şi barbarii care locuiau pe coastele continentale şi în insule. Extinderea pirateriei determină pe Alexandru cel Mare să ordone, în a doua jumătate a secolului al IV-lea î.e.n., acţiuni energice împotriva piraţilor. Regele macedonean constatase existenţa unor activităţi piratereşti şi la strămoşii noştri geţi, cu prilejul campaniei din anul 335 î.e.n., de la Dunăre. Istoricul grec Arrian scrie că, în marşul său spre nord, Alexandru „hotărî să treacă Istrul împotriva geţilor care locuiau dincolo de Istru...". In acest scop „adună din regiune cât putu mai multe luntre dintr-un singur trunchi (căci acestea se aflau din belşug, deoarece locuitorii Istrului le folosesc pentru pescuit în Istru sau când merg unii la alţii pe fluviu, iar mulţi fac cu ele *piraterie. — subl. ns.)".* Că aceste ambarcaţii de tip monoxilă – cu care, printre altele, se practică şi pirateria – erau foarte numeroase reiese şi dintr-o precizare a aceluiaşi Arrian, când arată că Alexandru a transportat cu ele în stânga Dunării „ca la vreo mie şi cinci sute de călăreţi şi vreo patru mii de pedestraşi" [1].

în afară de Etolia şi Acarnania, pe coastele Greciei, de Creta, de Cilicia, pe coastele Asiei Mici, alte regiuni în care pirateria a luat o mare extindere au fost Iiliricum, pe coasta de est a Adriaticei, plină de insule şi de golfuleţe, şi Liguria, pe ţărmurile Italiei nordice, prin regiunea Genovei. Pe coastele dinspre nordul Italiei, piraţi foarte activi au fost etruscii, care făceau expediţii până în Marea Egee. Grecii din Siracuza au purtat lupte foarte grele împotriva lor. Piraţii din Iiliricum, la rândul lor, au constituit obiectivul unei mari flote romane trimise în 229 î.e.n. în Adriatica pentru a-i stirpi. Escadrele romane au trebuit apoi să combată în anul 88 î.e.n. pe piraţii aliaţi cu

1 *Fonîcs ad Historiam Dcicoromanicie Pertinentes. Izvoare* pri- *vind istoria României*, voi. I, Bucureşti, Editura Aeadcmici, 1064, p. 585.

Mithridate, vestitul rege al Pontului, cu prilejul războiului dus de acesta împotriva Romei. Câţiva ani mai târziu, în 74 î.e.n., Marcus Antonius conduce o expediţie navală contra piraţilor cretani. Iulius Caesar în tinereţea sa a fost capturat de piraţi. Pompei, membru al primului triumvirat alături de Caesar, a fost învestit în anul 67 î.e.n. cu puteri excepţionale prin *Lex Gabinia*, ca să organizeze un adevărat război împotriva piraţilor, care împiedicau aproape complet transporturile de grâne şi alimente, înfometând Roma. Pompei a trimis escadre în diferite sectoare ale Mediteranei infestate de piraţi, iar pentru sine şi-a rezervat coastele Ciliciei, baza tradiţională a piraţilor din Mediterana de răsărit. Campania a durat trei luni şi s-a terminat cu pacificarea definitivă a Mediteranei. Mai târziu, în timpul imperiului, pentru a combate pe piraţi s-au organizat două fiote cu bazele în metropolă, la care se adăugau escadre auxiliare în Cirenaica, Egipt, Siria. Mari acţiuni piratereşti s-au desfăşurat în Marea Neagră în perioada de declin a Imperiului roman (secolele III—V). Izvoarele consemnează expediţii de mii de ambarcaţii sarmate, gote şi ale dacilor liberi (carpii) îndreptate împotriva cetăţilor portuare şi traficului maritim de pe coasta vestică a Mării Negre şi din regiunea Bosforului. Imperiul de răsărit a trebuit să pună în mişcare escadre puternice pentru a combate pe atacatorii veniţi din nordul Mării Negre [2].

După cum se poate observa foarte lesne, Philip Gosse nu şi-a propus să trateze în cartea sa pirateria chiar de la începuturile ei, din îndepărtata antichitate clasică. Succinta noastră completare – în care am făcut unele referinţe şi la pirateria din perioada veche a istoriei regiunii Dunării şi Mării Negre – a încercat să ofere cititorului un cadru mai larg, cronologic şi geografic, în care s-au desfăşurat acţiunile piratereşti.

Philip Gosse îşi începe, aşadar, cartea prezentând pirateria din evul mediu, care a avut una din principalele

2 *Fontes Historiae Dacoromancie. Izvoarele istoriei românilor,* voi. II, Bucureşti, Editura Academiei, 1970, p. 303—307.

ei zone de activitate în Marea Mediterană. Bazele de acţiune s-au aflat pe ţărmul african al acestei mări, în teritoriile stăpânite şi controlate de emirii şi şefii berberi, urmaşi ai formaţiunilor politice apărute după marea ofensivă arabă spre vest din secolele VIII—IX. O a doua parte a cărţii se ocupă de pirateria din Marea Baltică şi Marea Nordului. Pirateria din Marea- Caraibilor şi din largul coastelor Americii de Nord, care a avut o organizare sui- generis, tinzând spre crearea unor formaţiuni teritorial- administrative în regiunile de coastă ale insulelor mari, formează tema celei de-a treia părţi a cărţii. In sfârşit, ultima parte, a patra, se ocupă de piraţii din Răsăritul îndepărtat : Oceanul Indian, mările Chinei şi ale Japoniei, Indonezia, precum şi de piraţii care au acţionat în lungul ţărmului de est al Africii.

Analizând împrejurările în care s-a dezvoltat pirateria, autorul arată că unul dintre factorii determinanţi a fost traficul maritim. In antichitate, în evul mediu şi chiar şi mai târziu, până la construirea şoselelor cu terasament solid şi a drumurilor de fier, căile cele mai comode pentru asigurarea legăturilor economice erau apele : fluviile, râu-iile mari şi mările. Mările ¿iu rămas, dealtfel, şi astăzi căile pe care se pot transporta destul de rapid, dată fiind uniformitatea pe timp îndelungat a iuţelii de deplasare, cantităţile cele mai mari de mărfuri. In perioada medievală, Marea Mediterană devenise centrul principal al traficului maritim internaţional, datorită activităţilor desfăşurate de puternicele republici maritime italiene Veneţia şi Genova. Acestea au căutat să folosească din plin conjuncturile po- litico-econemice create de expediţiile cruciate, care au deplasat mase mari de oameni, de produse, de nave spre părţile orientale ale Mediteranei. Traficul maritim, care câştiga *.tu* fiecare an în amploare, a stimulat, nici nu se putea altfel, atacurile piraţilor arabi de pe coastele Maghrebului.

••In alte regiuni, ca Marea Nordului şi Marea Baltică, comerţul maritim de ample dimensiuni al Organizaţiei hanseatice a constituit şi el un obiectiv

deosebit de râvnit pentru piraţii care se adăposteau în insulele şi în golfurile din această parte a Europei.

în Atlantic, tentaţia cea mai mare pentru piraţii care au acţionat aici timp de peste trei secole, a fost marele trafic oceanic, deţinut la un moment dat cu titlu de monopol de către Spania. Aceasta avea sub stăpânirea ei cele mai întinse şi mai bogate posesiuni din cele două Americi. Convoaiele de nave transportând spre porturile iberice mari cantităţi de metale preţioase extrase din minele Lumii Noi au fost, pentru o îndelungată perioadă, principala ţintă a atacurilor piratereşti.

în ai doua jumătate a secolului al XVII-lea, pirateria din Atlanticul de nord a căpătat un nou impuls. Actul de navigaţie din 1651, prin care Anglia instituia pentru flota ei comercială monopolul transportului de mărfuri între ea şi coloniile sale din America, a fost una din cauzele care au determinat pe cei loviţi de acest monopol, armatorii olandezi şi francezi din porturile Mării Nordului, ale Ca- . naiului Mânecii şi Atlanticului, să întreprindă sau să patroneze acţiuni piratereşti împotriva navelor engleze.

Extinderea traficului maritim european în mările Extremului Orient a constituit, la rândul ei, un important stimulent pentru dezvoltarea pirateriei din această parte a lumii. Atacurile piraţilor din Răsăritul îndepărtat vizau 4 îndeosebi navele companiilor engleze şi olandeze, care acaparaseră cea mai mare parte a comerţului maritim din aceste părţi. * ;

O trăsătură interesantă a pirateriei este şi asistenţa ; acordată piraţilor – a celor care acţionau la scară mare – ; de către o serie de suverani. Rostul acestei asistenţe ei*c împărţirea prăzilor făcute pe mare între suverani şi piraţi Astfel, celebrii fraţi Barbarossa, care aveau ca teatru de acţiune Mediterana, s-au bucurat de protecţia sultanului Soliman Magnificul. Unul din fraţi a fost aliat cu Fran- cisc I, regele Renaşterii franceze, în conflictele acestuia cu Carol Quintul. Dinastia engleză a Tudorilor, precum şi marile familii aristocratice din această perioadă a istoriei Angliei au arătat mult interes pentru acţiunile piratereşti.

Philip Gosse acordă un loc special în cartea sa cunoscutei colaborări dintre Elisabeta I Tudor şi Francis Drake, unul dintre cei mai mari piraţi ai tuturor timpurilor, care şi-â încheiat cariera cu titlul de cavaler şi funcţia de amiral.

O strânsă comunitate de interese a existat şi între Carol al II-lea Stuart şi celebrul Henry Morgan, un adevărat rege neîncoronat al Mării Caraibilor, sau între Wilhelm al III-lea de Orania şi pitorescul William Kidd *(Captain Kidd),* erou a numeroase balade populare engleze. Captain Kidd a avut un sfârşit tragic : a început să facă piraterie exclusiv pentru folosul său, din care cauză a intrat în conflict cu regele Angliei şi a fost executat. Legături de colaborare au existat şi între Koxinga, şef al unei adevărate dinastii de piraţi, şi împăraţii Chinei din dinastia Ming, secolul al XVII-'lea.

Acţiuni cu caracter pirateresc sau depăşind pirateria propriu-zisă s-au desfăşurat în cursul evului mediu şi în apele noastre. O notă publicată acum peste 100 de ani într-un ziar bucureştean de către istoricul V.A. Urechia, după o vizită făcută la arhivele din Barcelona, citează un document în care se menţionează că în 1382 negustori din marele port catalan au fost atacaţi pe Dunăre «de „haiduci“ [3]. Dimitrie Cantemir, în cunoscuta *Istorie a Imperiului otoman,* arată – citind informaţii din cronici turceşti – că marele atac al sultanului Baiazid al II-lea declanşat în vara anului 1484 împotriva cetăţilor maritime ale Moldovei a avut, printre altele, drept obiectiv să împiedice pe moldoveni „de a-şi exercita *pirateria lor (subl. ns.)* pe această mare“ (Marea Neagră. — n.n.)[4]. Demnă de menţionat este şi povestirea spaniolului Diego Galân, vâs~ laş pe o galeră dintr-o escadră otomană intrată pe Dunăre în 1595, cu prilejul marelui război de

---

3 V. A. Urechia. *Arhivulu din Barcelona*, în *Informaţii bucureştene*, III (1871), nr. 284, p. 2—3.

4 Dimitrie Cantemir. *Istoria Imperiului otoman. Creşterea şi scăderea lui*, trad. din latină de I. Hodoşiu, Bucureşti, 1876, p. 177—178 ; vezi şi M. Buboglu şi M. Mustafa. *Cronici turceşti privind ţările române,* voi. I, Bucureşti, 1966, p. 461 (Cronica lui Kadja Hus- Bein).

eliberare de sub dominaţia Porţii condus de Mihai Viteazul. Spaniolul relatează că galerele turceşti pătrunse pe Dunăre, „după două zile de navigaţie, au întâlnit luntrele *corsarilor (subl. ns.),* care s-au ascuns în canalele laterale“. După câtva timp, „cei din partea cealaltă (românii. — *nota red.),* văzând că galerele se depărtaseră şi că îşi urmau călătoria, au pregătit ei înşişi o flotilă de luntre, au atacat Tulcea şi au ars-o...“[5]. Aceste acţiuni împotriva traficului otoman sunt confirmate şi de Edward Barton, ambasadorul reginei Eli- sabeta I la Poartă. într-un raport din 9 iunie 1595, ambasadorul relatează că sultanul a trimis o puternică escadră pe Dunăre „£o *clear the said river of the continuat Pirucy of the Valacks and Bugdans...“* (să cureţe zisul fluviu de continua piraterie a muntenilor şi moldovenilor) 2.

Din aceste texte rezultă că atacurile împotriva traficului pe apă otoman din timpul lui Ştefan cel Mare şi aî lui Mihai Viteazul erau mai degrabă aspecte ale războiului de cursă decât simple acte de piraterie. Aceste atacuri se desfăşurau în cadrul războaielor de apărare pe care Ţara Românească şi Moldova le purtau împotriva Porţii. Remarcăm, de asemenea, folosirea cetăţilor maritime ca baze de plecare ale corsarilor, precum şi utilizarea condiţiilor geografice favorabile atacurilor prin surprindere pe care le oferea Dunărea, cu numeroasele ei canale şi ostroave, ascunse de stufăriş şi de pădurile dese de sălcii.

După această scurtă incursiune în istoria pirateriei şi a războiului de cursă la noi, să ne reîntoarcem la piraţii lui Philip Gosse. Autorul se ocupă pe larg în cartea sa de formele superioare de organizare – apropiindu-se uneori do cele ale statului – pe care le-a avut pirateria în unele părţi. In Africa de Nord, de pildă, s-a introdus un sistem de administraţie eficace, după părerea lui Gosse, datorită

---

5 *Călători străini despre ţările române*, voi. III, Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1971, p. 523—524.

- E.D. Tappe. *Documents concerning rumanian history (1427— 1601),* Londra, The Hague, Mouton et Co., 19G4, doc. 124, p. 85—8G.

europenilor renegaţi deveniţi şefi de piraţi şi de corsari. In Marea Caraibilor a existat *republica bucanierilor,.* înfiinţată de piraţii francezi, cărora ulterior li s-au alăturat piraţi englezi şi olandezi. Unul dintre şefii cei mai importanţi ai bucanierilor a fost Henry Morgan, protejatul regelui Carol al II-lea Stuart. Francezul Misson, influenţat de concepţiile preotului dominican italian Caraccioii, a organizat comunităţi piratereşti. In Madagascar, unde *a* plecat mai târziu, Misson şi grupul său înfiinţează colonia „Libertatia“, în care proprietatea individuală era desfiinţată, loturile de pământ din folosinţa coloniştilor nu aveau garduri, vistieria coloniei era comună. Printre membrii coloniei se aflau francezi, englezi, portughezi, olandezi, supuşi aceluiaşi regim de viaţă. Misson era un fel de preşedinte ales pe trei ani. Tot în Madagascar, la polul opus principiilor de organizare ale lui Misson, exista comunitatea condusă în mod tiranic de James Plantain. Acesta dorea ca de la reşedinţa sa din Ranter-Bay să-şi întindă autoritatea asupra întregii insule. Plantain, un personaj având şi unele trăsături pitoreşti, se considera un fel de rege. O altă organizare piraterească cu unele caracteristici statale a mai existat pe coasta vestică a Indiei (Malabar), întemeiată de familia Angria, o veritabilă dinastie de piraţi.

In afara diferitelor tipuri de organizaţii piratereşti, complotate cu numeroase date din biografia piraţilor, Gosse mai oferă cititorului şi o serie de aspecte cu caracter special. El face o adevărată investigaţie în istoria sclaviei din bazinul mediteranean în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, când această instituţie a înregistrat o considerabilă dezvoltare. Procurarea de mari mase de sclavi din statele creştine de pe ţărmul de nord al Mediteranei era unul din mobilurile principale ale piraţilor berberi. Aceşti sclavi aveau multiple întrebuinţări : vâslaşi pe galerele piraţilor, constructori în diferite domenii, medici, agenţi administrativi. Şefii berberi căutau să utilizeze cât mai mult calificarea lor, care era superioară aceleia a membrilor comunităţilor piratereşti. Evidenţa sclavilor era

ţinută cu foarte mare stricteţe, dată fiind im- T portanţa lor, mai ales economică.

Nu putem încheia acest succint cuvânt înainte fără a isublinia modul în care Philip Gosse descrie luptele dintre r piraţi şi forţele navale trimise să-i reprime, lupte pline de episoade dramatice. Sperăm că cititorii români vor primi cu interes cartea lui Philip Gosse, care le va oferi nu numai o lectură pasionantă, dar, în acelaşi timp, şi foarte instructivă prin implicaţiile ei sociale, economice, politice.

SERGIU COLUMBEANU

PREFAŢĂ

Ar Ii cu neputinţă ca cineva să scrie o istorie completă a pirateriei din cele mai îndepărtate timpuri ; prea ar începe să semene cu o istorie maritimă a lumii. Această carte încearcă să înfăţişeze în paginile ei condiţiile geografice şi sociale care au precedat naşterea pirateriei, să înregistreze înflorirea şi decăderea acesteia, formele şi sorţii ei schimbători, să zugrăvească pe cei mai de seamă reprezentanţi ai ei şi – în cele din urmă —••să arate cum organizarea statală, sprijinită de vapoarele cu aburi şi de telegrafie, a reuşit să-i vină de hac.

Materialul necesar pentru o prezentare ca aceea din volumul de faţă I-a silit pe autor să-şi arunce năvodul în toate apele, inclusiv în multe răstoace ale istoriei şi literaturii. Doar două-trei cărţi publicate au încercat să trateze subiectul ca un întreg, şi nu fără numeroase lacune care puteau fi umplute numai prin cercetarea a fel de fel de izvoare, mai mult sau mai puţin neverosimile. Cine şi-ar fi închipuit, de pildă, că va găsi un material interesant privind pirateria în viaţa teologului Vincent de Paul, „sfântul patron al filantropilor practici46 ?

Dar chiar şi aşa a fost cu neputinţă să-mi procur pentru anumite perioade numărul de detalii semnificative fără de care o carte nu poate fi altceva decât un compendiu, motiv pentru care capitolul despre pirateria clasică a trebuit, din păcate, să fie redus la un apendice. Există schiţa, conturul, dar amănuntul dătător de viaţă s-a pierdut pentru totdeauna.

O diiicultate majoră de care se loveşte Istoricul pirateriei izvorăşte din faptul că eroii lui ezită să-şi descrie isprăvile. Piratul norocos, asemenea omului norocos din aproape oricare altă profesiune, nu aspira la notorietate

— pentru motive lesne de înţeles – şi este îndoielnic că până şi cei mai neobosiţi gazetari, în cazul când ar fi existat pe *atunci,* cu trăsăturile lor caracteristice de astăzi, ar fi putut înfrânge această modestie. Piratul care scăpa de spânzurătoare prefera să se retragă în anonimat împreună cu averea sa şi foarte puţini au fost aceia care, împinşi fie de nevoia de bani, fie de setea de glorie, şi-au scris autobiografia.

O altă dificultate a fost etichetarea oamenilor ca piraţi sau nu. De obicei, punctul acesta se clarifică destul de uşor, dar sunt cazuri de interferenţă, imposibil de precizat. Webster defineşte piratul drept „un tâlhar din largul mărilor, un om care prin violenţă făţişă îşi însuşeşte bunul altuia în largul mărilor, mai ales un om care-şi face o meserie din a străbate mările pentru a fura sau prăda ; un jefuitor pe mare ; de asemenea, unul care fură în porturi“. Pe baza acestei definiţii, este greu de stabilit, de pildă, dacă Francis Drake a fost sau nu pirat. Un spaniol din secolul al XVI-lea ar fi răspuns „da“ în modul cel mai categoric şi până şi cel mai patriot englez va recunoaşte că primele călătorii în America ale eroului eliza- betan au fost piraterie curată, cu toate că în cele mai multe din călătoriile sale Drake avea, oficial sau semioficial, mandatul coroanei. Acesta era însă şi cazul altor navigatori vestiţi, care îşi spuneau corsari *(privateers),* chiar dacă mandatul lor purta pecetea unor state care nu luaseră încă fiinţă sau care nu ştiau de existenţa deţinătorilor lui. In general, corsarii de felul acesta trebuie excluşi din categoria riguroasă a piraţilor, afară de cazul când depăşeau termenii mandatelor lor extrem de liberale.

Este imposibil să amintesc aici tot ajutorul şi toate sugestiile pe care le-am primit în timpul elaborării cărţii de faţă. Mulţumirile mele se îndreaptă către domnul Os- kar Lundberg din Upsala, care mi-a semnalat numele mai

multor piraţi scandinavi ; domnul L.C. Vrijman din Haga, un temeinic cunoscător al problemei, care mi-a pus la îndemână un bogat material privitor la piraţii şi corsarii danezi, cu totul inedit pentru mine ; domnul Basil Lubbock, pentru permisiunea de a reproduce părţi din *Jurnalul de însemnări,* până acum nepublicat, al lui Edward Barlow, unde sunt descrise activităţile căpitanului Ividd în Marea

Roşie şi Oceanul Indian ; şi comandorul John Creswel!, R. N., pentru eforturile depuse spre a reconstitui *Voiajul căpitanului Bartholomew Sharp în Pacific* pe baza jurnalului original al căpitanului John Cox, unul dintre însoţitorii lui Sharp – prima hartă veridică pe care sunt înregistrate peregrinările corsarilor în cursul a ceea ce este, poate, cea mai spectaculoasă dintre toate călătoriile de felul acesta.

Doresc, de asemenea, să-i mulţumesc domnului G. E. Manwaring şi altor membri ai personalului Bibliotecii din Londra, care mi-au acordat un ajutor nepreţuit; domnişoarei Olivia Hawkshaw pentru traducerea mai multor cărţi norvegiene şi suedeze ; domnului Frank Maggs pentru căutarea neobosită a cărţilor şi manuscriselor rare şi greu de găsit tratând despre piraterie ; redactorului-şef al ziarului *The Times* pentru permisiunea de a reproduce anumite extrase preţioase şi domnilor Dulău & Company pentru permisiunea de a folosi materiale din cartea *„The Pirates Who's Who".*

O ultimă, dar deosebit de importantă menţiune : doresc să subliniez că îi sunt profund îndatorat domnului Milton Waldman pentru faptul că a citit manuscrisul şi a făcut numeroase sugestii şi valoroase corectări.

P. G.

CARTEA I

CORSARII DIN AFRICA DE NORD

CAPITOLUL I DESPRE PIRAŢI IN GENERAL

Ca şi omorul, pirateria este una dintre activităţile omeneşti consemnate în cele mai vechi timpuri. Referirile la ea coincid cu primele referiri la călătorii şi negoţ ; se poate presupune că, foarte curând după ce oamenii au

început să transporte bunuri dintr-un loc în altul, s-au găsit indivizi întreprinzători care şi-au dat seama că pot să se aleagă cu ceva profit interceptând aceste bunuri pe parcurs.

Comerţul apare în urma steagului, iar tâlhăria, pe uscat sau pe mare, se iveşte în urma comerţului. „întocmai după cum păianjenii abundă acolo unde există unghere şi crăpături – scria nobilul căpitan Henry Keppel, celebrul vânător de piraţi orientali din secolul al XlX-lea –, aşa şi piraţii răsar oriunde există un grup de insule cu mici ape curgătoare şi vaduri, promontorii, stând şi recife – într-un cuvânt, care oferă înlesniri pentru ascunzători, pentru elementul surpriză, atac şi retragere44.

Pe toate mările lumii şi în toate epocile, pirateria a parcurs un anumit ciclu. La început, câţiva indivizi dintre locuitorii unor păminturi de coastă mai sărace se strângeau în grupuri răzleţe care posedau una sau câteva nave şi atacau numai vasele de comerţ lipsite de apărare. Condiţia lor socială era aceea de proscrişi, şi orice om care respecta legea era dispus şi chiar dorea să-i ucidă de îndată ce-i întâlnea. Urma apoi perioada organizării, când marii piraţi îi înghiţeau pe cei mărunţi sau îi înlăturau. Aceste mari organizaţii s-au dezvoltat în asemenea măsură, în- cât niciun grup de vase comerciale, nici chiar cele mai putcrnic înarmate, nu erau la adăpost de atacul lor. Aşa a fost perioada corsarilor din Africa de Nord, a lui Morgan şi a bucanierilor lui, a navigatorilor din vestul sălbatic în prima parte a domniei reginei Elisabeta – piraţi împotriva cărora concurenţa nu avea nicio şansă, iar autoritatea nicio putere.

A urmat apoi perioada când organizaţia piraţilor, atingând în mod virtual condiţia de stat independent, a fost capabilă să încheie o alianţă reciproc avantajoasă cu un alt stat împotriva inamicilor acestuia. Ceea ce un timp fusese piraterie a devenit război şi în acest război vasele ambelor tabere au fost socotite vase piratereşti de către adversar, fiind supuse aceluiaşi tratament. In aceste vremuri s-au ridicat oameni ca teribilul Kheyr-ed-din, mai cunoscut sub

numele de Barbarossa, care a dus semiluna până în cele mai puternice porturi ale Mediteranei şi a repurtat victoria împotriva flotei imperiale a Spaniei într-o singură zi; geniile marinăreşti din Cornwall şi Devon, care, într-o perioadă scurtă şi fascinantă, au scris analele pirateriei în poezie în loc de proză ; şi „cerşetorii mării“ ai lui Lemarck şi rochelezii lui Conde, care au declarat război bisericii şi statului în numele libertăţii şi al Reformei.

In cele din urmă, victoria uneia din părţi destrăma, de regulă, organizarea navală a celeilalte, cum s-a întâmplat cu Don Juan de Austria, care a bombardat şi a incendiat flotele Islamului în strâmtoarea Lepanto. Părţile componente ale taberei înfrânte erau din nou reduse la situaţia de bande proscrise atâta timp cât puterea învingătoare era suficient de mare pentru a le pune pe fugă şi a le readuce la condiţia de bande de tâlhari care se îndeletniceau doar când şi când cu jaful pe apele mării de unde proveneau.

Şeful piraţilor trebuia să fie în stare să-şi conducă corabia (la început şi foarte adesea o corabie incapabilă să reziste pe mare, până când putea fura una mai bună) pe furtună şi în bătălie, să-şi croiască drum, chiar dacă era la capătul puterilor, către adăpostul porturilor, să-i ţină în frâu pe tâlharii săi nedisciplinaţi, roşi de boli şi nemulţumiri, să dea dovadă de diplomaţie pentru a-şi amenaja o piaţă sigură pe ţărm pentru desfacerea mărfurilor furate. Chiar dacă-i lăsăm la o parte pe aventurierii semilegali, cum ar fi Drake, Morgan şi Barbarossa, galeria piraţilor celebri cunoaşte mulţi oameni remarcabili care în viaţa de toate zilele erau, pe bună dreptate, consideraţi nişte criminali fără nicio speranţă de mântuire.

Piraţii au fost oameni ciudaţi, iar secretul fascinaţiei lor stă poate chiar mai mult în ciudăţeniile decât in însuşirile lor. In ceea ce priveşte mântuirea, este uimitor să constatăm cât de mulţi dintre ei au săvârşit faptele lor cumplite în credinţa că fac o investiţie pentru viaţa viitoare ; preocuparea pentru cele sufleteşti I-a inspirat pe

căpitanul Roberts, care în luptă purta întotdeauna „o vestă şi pantaloni din damasc de cea mai bună calitate, un lanţ de aur în jurul gâtului de care atârna o cruce mare bătută în diamante“, pentru a impune o severă disciplină morală la bord, precum şi respectul cuvenit femeii. Aceeaşi preocupare pentru suflet I-a îndemnat pe căpitanul Daniel să răpească un preot pentru oficierea liturghiei la bordul vasului său şi să împuşte un membru al echipajului pentru că făcuse o remarcă obscenă în timpul unei slujbe. Şi iarăşi, probabil că nu a existat un utopist mai fervent decât căpitanul Misson, care, cu 50 de ani înainte de revoluţia franceză, a întemeiat, sub torentele unei oratorii exaltate, o republică a piraţilor proclamând ideile de libertate, egalitate şi fraternitate. Captivul a cărui conştiinţă nu-i îngăduia să fugă de la proprietarul căruia îi fusese vândut pentru că ar fi însemnat să înşele un om ce plătise bani buni pentru el, căpitanul quaker care refuza să folosească forţa împotriva corsarilor nord-africani şi care, totuşi, i-a biruit în cele din urmă sunt poate mai apropiaţi din punct de vedere spiritual de asemenea piraţi decât Blackbeard şi Kidd.

De aceea, istoria pirateriei nu este numai o cronică necruţătoare a triumfului legii ; ea este mai mult decât o serie de povestiri romantice despre aur, lupte şi aventuri. Pe de altă parte, ea îşi are şi aspectele ei amuzante, tradiţii stranii, întâmplări groteşti, scoţând în evidenţă bizarul din natura omenească. Il urmărim pe căpitanul Bartho- lomew Sharp în cea mai uluitoare dintre toate călătoriile piratereşti şi ascultăm pe unul dintre prizonierii lui, un gentilom spaniol, care risipeşte monotonia de pe dunetă, povestind întâmplările unui preot debarcat în Peru. Zece mii de indieni I-au înconjurat, privindu-1 cu ochii holbaţi, şi în faţa lor, el a pus încet crucea pe spinările a doi lei care răgeau şi care „pe loc s-au prăbuşit la pământ şi s-au închinat crucii“ şi apoi doi tigri au făcut acelaşi lucru. împărtăşim spaimele lui Ludolph din Cucham, care în 1350 a întocmit un catalog al pericolelor ce-i pândesc pe navigatori pe mare din partea „monştrilor marini“ şi

îndeosebi a porcului de mare, un animal care se ridică din valuri lângă corabie şi cerşeşte. „Dacă marinarii îi dau pâine, el se îndepărtează, dar, dacă nu vrea să plece, poate fi în- spăimântat şi pus pe fugă la vederea chipului teribil al unui om mânios“. Dacă marinarul e speriat, nu trebuie să-şi trădeze frica : „trebuie să se uite la el cu îndrăzneală şi asprime, şi nicidecum să arate că e speriat, altminteri animalul nu va pleca, ci va muşca şi sfâşia corabia“. Şi, cu toate că ne înfioară relatarea suferinţelor creştinilor în captivitate, ne desfată prilejul pe care I-a oferit experienţa teologului Vincent de Paul de a studia alchimia, care i-a fost de atâta ajutor mai târziu, şi simpatizăm cu tân- guirea lui ,,sir“ Jeffery Hudson, piticul bătăios al lui Carol I, care afirma că munca silnică din captivitate I-a făcut să crească de la un picior şi şase incii la trei picioare şi şase incii.

Umorul nu este absent nici în relatarea despre o frumoasă ispravă piraterească din Marea Egee săvârşită în anul 78 î.e.n., o întâmplare care, dacă s-ar fi încheiat doar puţin mai altfel, ar fi putut modifica întreaga istorie a lumii.

In anul acela, un tânăr nobil roman înrudit cu o seamă de personalităţi foarte sus-puse, fiind surghiunit din Italia de către dictatorul Sulla datorită faptului că-1 sprijinea pe Marius, rivalul exilat al dictatorului, călătorea spre Rho- dos pe mare. Fiind un tânăr foarte ambiţios şi neavând altceva de făcut câtă vreme Roma îi era interzisă, hotărâse să-şi petreacă timpul perfecţionându-se într-o artă în care, după cum îi spuneau învăţătorii lui, era deficitar : elo- cinla. In acest scop, el se înscrisese la şcoala lui Apollonius Mojo, vestit profesor de oratorie.

In timp ce corabia naviga pe lângă insula Pharmacusa, în largul coastei stâncoase a Cariei, au fost observate deodată îndreptându-se spre ei multe ambarcaţiuni lungi şi joase. Vasul comercial plutea încet şi, vântul fiind foarte slab, era exclusă orice speranţă de a scăpa de bărcile piraţilor, împinse de mişcările puternice ale braţelor vânjoase ale sclavilor. Mica pânză auxiliară fu lăsată jos şi corabia aşteptă ca bărcile cu prora ascuţită să

o abordeze. Nu trecu mult şi punţile fură înţesate de tâlhari cu feţe oacheşe.

Aruncându-şi privirile asupra grupurilor de călători speriaţi, comandantul piraţilor fu imediat izbit de înfăţişarea tânărului aristocrat, îmbrăcat extrem de elegant, după ultima modă a Romei, care şedea citind, înconjurat de însoţitori şi sclavi. îndreptându-se spre el cu paşi mari, piratul întrebă cine este, dar tânărul, după ce îi aruncă o privire dispreţuitoare, se întoarse la cartea lui. înfuriat, piratul se adresă unuia dintre tovarăşii tânărului, doctorul Cinna, care îl informă că numele prizonierului este Caius Iulius Caesar.

Se puse de îndată problema răscumpărării. Piratul voia să ştie cât de mult este Caesar dispus să plătească pentru a-şi recăpăta libertatea sâ şi a servitorilor săi. Cum romanul nu se deranja nici măcar să răspundă, căpitanul se întoarse către secundul lui şi-l întrebă cât crede el că valorează grupul. Expertul îi cercetă cu privirea şi fu de părere că zece talanţi ar fi o sumă rezonabilă.

Iritat de aerele de superioritate ale tânărului aristocrat, căpitanul exclamă : „Atunci de două ori pe atât ! — douăzeci de talanţi, ăsta e preţul meu“.

Atunci vorbi şi Caesar. Hidicându-şi sprâncenele, rosti: „Douăzeci ? Dacă ţi-ai cunoaşte meseria, ţi-ai da seama că valorez cel puţin cincizeci“.

Şeful piraţilor rămase descumpănit. Nu mai întâlnise un prizonier care să se considere atât de important încât să plătească de bunăvoie aproape douăzeci de mii în loc de trei mii de lire ca preţ al răscumpărării. Totuşi, îl crezu pe cuvânt pe acest nemaipomenit de ciudat tânăr şi-l trimise cu barca, împreună cu ceilalţi captivi, urmând să aştepte în aşezarea fortificată a piraţilor întoarcerea mesagerilor trimişi să aducă banii de răscumpărare.

Caesar şi ai lui fură instalaţi în câteva colibe dintr-un sat ocupat de piraţi. Tânărul roman se îndeletnicea îndeosebi cu exerciţiile fizice de fiecare zi, alerga, sărea şi arunca bolovani, uneori întrecându-se cu cei ce-1 capturaseră. In ceasurile de mai mică încordare scria

poezii sau compunea discursuri. Seara se aşeza adesea lângă piraţii strânşi în jurul focului şi le citea din versurile sau discursurile sale. Există o însemnare potrivit căreia piraţii aveau o părere foarte proastă despre aceste lucrări şi şi-o exprimau cu o grosolană sinceritate ; sau gustul lor în asemenea chestiuni era îndoielnic, sau versurile lui Caesar, astăzi pierdute, nu atinseseră încă nivelul literar al prozei sale de maturitate.

Ciudată era viaţa dusă de răsfăţatul pe care Sulla îl caracterizase drept „băiatul în fuste“. Parcă ar fi fost un personaj dintr-un eseu de Oscar Wilde, care a reuşit perfect să se adapteze cerinţelor vieţii printre briganzi. Toţi martorii sunt de acord că, în ciuda afectărilor şi a preţiozităţii, Caesar era un om neînfricat. Ca un adevărat patrician roman, el nu numai că-i dispreţuia pe cei ce-1 capturaseră, pentru moravurile lor grosolane şi lipsa de învăţătură, dar le şi reproşa de la obraz asemenea deficienţe. Şi-i făcea grozavă plăcere să le spună ce i s-ar întâmplă întregii bande dacă ar cădea vreodată în mâinile sale, făgă- duindu-le solemn că-i va crucifica pe toţi. Piraţii, mai curând amuzaţi de aspectul efeminat al lui Caesar decât de ameninţările lui, îl tratau cu un fel de respect compătimitor şi vedeau în făgăduiala unei crucificări generale o glumă straşnică". într-o noapte, târziu, când, potrivit obiceiului, piraţii şedeau în jurul focului bând şi întrecân- du-se în fel de fel de sunete nemuzicale, ciudatul lor captiv trimise un servitor la căpitan cu rugămintea să-şi domolească oamenii pentru că îi tulburau somnul. Cererea a fost satisfăcută : căpitanul porunci echipajului să-şi închidă pliscurile.

In cele din urmă, după treizeci şi opt de zile, solii se înapoiară cu răspunsul că cei cincizeci de talanţi au fost depuşi la legatul Valerius Torquatus, iar Caesar şi tovarăşii săi fură îmbarcaţi pe o corabie şi trimişi la Milet. Fusese nevoie de un timp surprinzător de îndelungat pentru a strânge o sumă atât de mare, întrucât, după ce Sulla îl surghiunise pe Caesar, îi confiscase toată averea, precum şi pe aceea a soţiei sale, Cornelia. In împrejurările date, ar

fi fost poate mai bine ca tânărul să-şi reducă întrucâtva din trufie...

Când Caesar sosi în Milet, preţul răscumpărării fu achitat piraţilor, care plecară de îndată, şi Caesar coborî pe ţărm pentru a pune în aplicare un plan pe care-1 urzise, împrumută de la Valerius patru galere de război şi cinci sute de soldaţi şi plecă imediat spre Pharmacusa. Sosind acolo târziu în seara aceleiaşi zile, găsi, aşa cum se aşteptase, întregul echipaj de piraţi sărbătorindu-şi norocul printr-un ospăţ monstruos. Luaţi cu totul prin surprindere, piraţii nu au putut rezista şi s-au predat; au reuşit să scape doar câţiva. Caesar captură vreo trei sute cincizeci de oameni şi avu satisfacţia de a-şi recăpăta, intactă, suma de cincizeci de talanţi. Imbarcându-i pe foştii săi amfitrioni pe galerele sale, el porunci ca toate vasele piraţilor să fie scufundate în largul mării, apoi ridică pânzele cu destinaţia Pergam, unde îşi avea cartierul general Iu- nius, pretorul provinciei Asia Mică.

Sosind la Pergam, Caesar îşi închise prizonierii într-o fortăreaţă păzită cu străşnicie şi se duse să stea de vorbă cu pretorul. Află că acest funcţionar superior, singurul care avea puterea să osindească la moarte, era plecat din localitate cu treburi. Caesar se duse după d insul, îl ajunse din urmă şi-i explică pe scurt cele întâmplate ; închisese cu nădejde la Pergam toată banda de piraţi şi prada lor şi-l ruga să-i dea o scrisoare care să-i împuternicească pe guvernatorul său adjunct din Pergam să-i execute pe piraţi sau, cel puţin, pe şefii lor.

Lui Iunius însă, ideea nu-i surâdea. Ii displăcea acest tânăr poruncitor, care dăduse buzna, tulburând în mod atât de neaşteptat liniştea circumscripţiei pretoriene şi care era aşa de sigur că nu avea decât să poruncească şi guvernatorul general al întregii Asii Mici se va supune cât ai clipi din ochi. Mai erau şi alte considerente. Sistemul prin care negustorii lui plăteau tribut piraţilor In schimbul imunităţii se bucura de inviolabilitatea unui obicei vechi, care, în general, nu dădea roade proaste. Dacă Iunius ar face pe voia lui Caesar, urmaşii piraţilor, fiind străini, se

vor dovedi, după toate probabilităţile, şi mai hrăpăreţi decât prinşii lui Caesar. Pe deasupra, era un lucru de la sine înţeles că marii dregători – cum era pretorul – stabiliţi departe de Roma, la fruntariile imperiului, nu se aflau acolo numai pentru a sluji statul, ci şi pentru a pune deoparte un ban care să le fie de folos în ziua când vor trebui să se retragă în viaţa civilă din metropolă. Banda piraţilor era bogată şi se putea crede că îi va fi recunoscătoare aşa cum se cuvenea guvernatorului, dacă acesta va face uz de prerogativele sale de graţiere şi le va da drumul.

Totuşi, ar fi fost nevoie de prea mult timp pentru a explica aceste complicate treburi de stat unui tânăr faţă de care, pe deasupra, Iunius nutrea o antipatie atât de profundă, încât o conversaţie amabilă era ca şi exclusă. Ii făgădui lui Caesar că va cerceta problema după ce se va întoarce în Pergam şi-l va informa mai târziu cu privire la hotărârea luată.

Caesar înţelese. Se înclină în faţa pretorului, ieşi şi, călărind în galop, se înapoie în Pergam în aceeaşi zi. Fără să mai discute cu nimeni, pe propria sa răspundere (probabil că noua situaţie din Roma nu era cunoscută în provincie), el ordonă ca piraţii să fie executaţi în închisoare, rezervând celor treizeci de căpetenii soarta pe care le-o promisese. Când fură aduşi în lanţuri înaintea lui, le reaminti de această promisiune, dar adăugă că, din recunoştinţă pentru prietenia pe care i-au arătat-o, le va acorda o ultimă favoare : înainte de a fi crucificat, fiecăruia din ei i se va tăia gltul.

După care Caesar îşi reluă drumul spre Rhodos şi la timpul potrivit întră in excelenta şcoală de oratorie a lui Apollonius Molo.

Bineînţeles, ar fi absurd să se pretindă că toţi piraţii erau oameni eroici sau plăcuţi, ori că stârpirea lor nu a fost în folosul omenirii. Putem aprecia mai uşor virtuţile lor când sunt morţi, iar cei mai mulţi dintre ei, cu excepţia celor mai mari, au fost nişte bandiţi mărunţi care preferau să atace femeile, nu bărbaţii, şi să înşele în loc să lupte.

Şase sute de ani după răscumpărarea lui Caesar, un alt captiv ilustru care a căzut în mâinile lor a fost tratat cu atâta brutalitate, încât puţin a lipsit ca lumea să fie văduvită de unul dintre cele mai mari genii literare, Miguel de Cervantes. Zeci de mii de alţi oameni mai puţin celebri au putrezit în galere sau li s-a tăiat beregata pentru câteva oi sau câţiva bănuţi. Dar, în ultimă analiză, piraţii au fost oameni (bărbaţi, dar, după cum se va vedea, uneori şi femei) şi ca oameni aru prezentat o infinitate de aspecte a ceea ce numim natură umană. Istoria piraţilor poate fi istoria unor oameni răi ; ea este, totuşi, istoria unor oameni.

CAPITOLUL II OAMENII LUI BARBAROSSA

Prima marc perioadă a pirateriei moderne, care îşi are începuturile undeva în evul mediu, a atins apogeul în secolele XVI—XVII şi i s-a pus efectiv capăt prin eforturi concentrate de-abia acum o sută de ani. Centrul ei a fost Mediterana de Vest, iar promotorii – locuitorii coastei nord-africane între hotarele Egiptului şi coloanele lui Hercule. Numele de „Barbaria“ derivă din numele tribal al berberilor.

Practica pirateriei a scăpătat după căderea Romei şi a devenit un factor relativ neînsemnat în viaţa popoarelor mediteraneene pentru motivul esenţial că timp de aproape o mie de ani au existat prea puţin vase comerciale care să fi meritat a fi atacate. De îndată însă ce cruciadele, urmate de iniţiativele veneţiene şi genoveze, au început să trezească la viaţă străvechea glorie a comerţului cu Răsăritul, binecunoscuta ispită a reînviat şi bărbaţi oacheşi cu turbane şi caftane lungi au înccput să facă naveta în ambarcaţiuni cu vâsle între coastă şi insule pe urmele strălucitoarelor galere cu punţi înalte ale oraşelor-ducate italiene. Ameninţarea răufăcătorilor nu era încă clin cale afară de serioasă ; nu se înfiripase încă nicio mare putere care să-i proteguiască, iar vigilenţa tuturor statelor mediteraneene a fost capabilă, vreme de mai multe veacuri, să-i ţină în frâu. Dacă lucrurile ar fi stat altfel, ne întrebăm cât ar mai fi durat până să apară Renaşterea sau

dacă ea ar mai fi înflorit vreodată. Turcii nu cuceriseră încă Constantinopo- lul şi nu-şi întinseseră stăpânirea asupra Africii de Nord. Veneţia, Genova, Franţa şi Spania maură se aflau în strânsă legătură cu Cavalerii Ospitalieri ai Ordinului Sfântul Ion din Ierusalim, urmaşi ai cruciaţilor şi duşmani ereditari ai lui Mahomed, ca să-şi apere corăbiile împotriva bandelor izolate ale „răzuitorilor mării“.

Cel mai hotărât dintre primele eforturi de a-i nimici pe corsarii nord-africani a avut loc în 1390, când genovezii, alarmaţi de o serie de pierderi pe apele mărilor, au mobilizat „un mare număr de lorzi, cavaleri şi gentilomi din Franţa şi Anglia“ şi au pornit să-i atace în vizuina lor de la Metredia, pe coasta tunisiană.

Contingentul englez era comandat de Henric de Lancaster, ulterior regele Henric al IV-lea. Greul debarcării a fost suportat de arcaşii săi, a căror ploaie de săgeţi – ca la Crecy şi Poitiers – a înfrânt rezistenţa inamicului de-a lungul coastei şi I-a silit să se retragă în fortăreaţă. Apoi invadatorii s-au instalat în jurul ei pentru a duce îa bun sfârşit unul din lungile şi plicticoasele asedii caracteristice războiului medieval. Forţele creştine, lipsite de o artilerie eficientă şi insuficiente numericeşte pentru un asalt, au început să aştepte în afara zidurilor cetăţii. Dar bolile i-au vlăguit mai repede decât i-a decimat foamea pe apărători ; două luni mai târziu s-a ajuns, în sfârşit, la pace şi europenii au ridicat pânzele, plecând spre casă. Cu toate că piraţii nu fuseseră exterminaţi, un timp oarecare, cum se întâmplă îndeobşte după asemenea expediţii de pedepsire, ei au fost suficient de intimidaţi pentru a nu mai desfăşura operaţii de mare anvergură.

Dar în 1492, acest an crucial al istoriei moderne, situaţia s-a schimbat brusc. Sub Ferdinand şi Isabela, Spania a smuls stăpânirea Peninsulei Iberice de la mauri şi i-a silit să se întoarcă val-vârtej de unde veniseră, dincolo de strâmtoarea Gibraltar, după mai bine de şapte sute de ani de şedere în Europa. Fireşte, efectul asupra vieţii sociale si politice din Africa de Nord a fost imediat şi

profund, într-o ţară care de-abia era în stare să întreţină câţiva meşteşugari, ţărani şi neguţători săraci, au fost pe neaşteptate introduşi mai multe sute de mii de oameni mândri, civilizaţi şi războinici, care nu dispuneau de o ocupaţie, dar erau în schimb stăpâniţi de o ambiţie destul de mare şi de o nepotolită sete de răzbunare.

Răzbunarea pentru nedreptăţile îndurate, cel puţin tot atât de mult ca şi dorinţa de a fi compensaţi pentru averile pierdute i-a împins pe mauri spre o vrăjmăşie fără margini împotriva Spaniei, care, în cele din urmă, deveni părtaşă la un război sfânt între creştinătatea din Apus şi coreligionarii lor. Chiar de la început, cei izgoniţi se bucurau de anumite avantaje în atacurile pe care le întreprindeau împotriva comerţului tot mai extins al tânărului imperiu spaniol. Cunoşteau limba, erau familiarizaţi cu obiceiurile negustoreşti ale spaniolilor, dispuneau de surse nelimitate de informaţie de la compatrioţii pe care îi lăsaseră în Spania. In loc să mai fie aliaţi ai puterilor care controlau Mediterana, ei erau acum inamici, şi prin aceasta federaţia era mult slăbită, în timp ce duşmanul devenise dintr-o dată infinit mai puternic.

La data expulzării lor, marea era un domeniu necunoscut musulmanilor, iar navigaţia, o artă pe care mai trebuiau s-o înveţe. Foarte mulţi dintre ei încercau o groază superstiţioasă faţă de apa adâncă, cam în genul celei încercate de vechii greci. Ni se relatează că, după cuccrirea Egiptului de către arabi, marele calif Omar i-a scris generalului său suprem întrebându-1 cum este marea, despre care auzise atâtea. In răspunsul său, militarul i-a descris-o ca pe „o fiară uriaşă pe care proştii umblă ca viermii pe buşteni“. Califul emise de îndată un ordin general potrivit căruia niciun musulman nu putea întreprinde o călătorie pe această stihie periculoasă fără o permisiune specială.

întregul caracter al pirateriei mediteraneene s-a schimbat aproape peste noapte după izgonire. Noul neam de corsari a construit vase mai mari şi mai rapide, înlocuind vâslele cu pânze. Ei au perfecţionat organizarea

vieţii la bord, mărind numărul captivilor necesari pentru galere cu cei pe care-i robeau în urma atacurilor împotriva vecinilor din interior şi folosind pentru expediţii numai oameni experimentaţi în luptă. Considerând că pirateria este nu numai o afacere, dar şi o ramură a navigaţiei, ei au perfecţionat un sistem cuprinzător prin care, plătind procente (de obicei 10% din pradă) conducătorilor băştinaşi de-a lungul coastei, îşi asigurau protecţia, precum şi un debuşeu pentru capturi : şeicul, ţinând seama de propriile sale interese, se angaja .să-şi apere asociaţii împotriva inamicilor acestora şi să le ofere o piaţă deschisă pentru mărfurile lor la încheierea fiecărei călătorii.

În 1504 a avut loc primul atac pe scară întinsă în noile condiţii, un atac care a alarmat creştinătatea aproape tot atât de mult ca şi înaintarea turcilor în susul văii Dunării.

Papa Iuliu al II-lea a trimis două dintre cele mai mari galere de război ale sale, puternic înarmate, să transporte o seamă de obiecte preţioase de la Genova la Civita Vecchia. Vasul amiral, la câteva mile în faţă şi în afara razei vizuale a celuilalt, trecea pe lângă insula Elba, când a zărit un galiot, dar, nesuspectând nimic, şi-a văzut de drum, încet şi temeinic. Căpitanul, Paolo Victor, nu avea de fapt niciun motiv să bănuiască prezenţa piraţilor în preajma sa. Corsarii nord-africani nu-şi făcuseră apariţia în aceste ape timp de mulţi ani şi, dealtfel, obişnuiau să atace numa^ vase mai mici. Pe neaşteptate însă, galiotul a trecut la abordaj şi italianul a văzut puntea lui ticsită de turbane mişcătoare. Fără niciun avertisment, înainte chiar ca galera să fi apucat să oprească, o ploaie de săgeţi şi gloanţe se abătu asupra punţilor înţesate de oameni şi o clipă mai târziu maurii năvăleau la bord, conduşi de un omuleţ îndesat, cu barbă roşie. Câteva clipe mai târziu, Marea galeră era capturată, iar supravieţuitorii echipajului împinşi de la spate şi minaţi ca vitele în ocol.

Căpitanul cu barbă roşie trecu apoi la îndeplinirea celei de-a doua părţi a programului său, şi anume

capturarea celei de-a doua galere papale. Câţiva dintre ofiţerii lui au obiectat împotriva celei de-a doua operaţii, întrucât era prea periculoasă în împrejurările respective : sarcina de a păstra prada câştigată părea suficientă, fără a mai fi nevoie de un nou risc. Comandantul lor îi reduse la tăcere printr-un gest imperios ; el întocmise deja un plan pe baza căruia prima victorie urma să o garanteze pe cea de-a doua. El porunci ca prizonierii să fie despuiaţi de haine si să fie îmbrăcaţi cu ele oamenii săi, pe care îi aşeză în iocurile cele mai vizibile de pe bordul galerei, remorcând

galiotul, ca să dea marinarilor de pe galera a doua impresia că vasul papei făcuse o captură.

Acest simplu vicleşug a dat roade. Cele două vase s-au apropiat, echipajul celui de-al doilea s-a îngrămădit spre margine ca să vadă ce se întâmplă ; urmă o altă ploaie de săge{i şi gloanţe, abordajul şi, peste câteva clipe, marinarii creştini erau legaţi de vâslele propriei lor corăbii în locul sclavilor mauri eliberaţi. In mai puţin de două ore de la prima ciocnire, galiotul şi victimele lui se îndreptau spre Tunis.

Aceasta a fost prima apariţie a lui Arouj, cel mai vârstnic dintre cei doi fraţi Barbarossa, pe o scenă care avea să fie dominată de el şi de familia sa timp de multe generaţii. Era fiul unui olar creştin de origine greacă, cu numele de Iacob, care se stabilise în Mytilini după cucerirea localităţii de către turci. De tânăr încă, Arouj trecuse de bunăvoie la mahomedanism, se îmbarcase pe un vas pirateresc turcesc şi curând după aceea devenise stăpin pe Marea Egee. „Nu era foarte înalt de stat, dar foarte îndesat şi robust. Părul şi barba erau absolut roşii; avea ochii scânteietori şi vii, nasul acvilin sau roman şi tenul între oacheş şi alb“.

Totuşi, Arouj îşi făcu neaşteptata apariţie în Mediterana de Vest nu ca vasal turc, ci ca pirat independent. De îndată ce fu lăsat să-şi facă mendrele în Marea Egee, el reuşi să-şi convingă echipajul să refuze supunerea faţă de Marea Poartă şi să i se alăture într-o carieră care avea să le permită să scape atât de supărătoarea autoritate, cât şi de capitaliştii profitori ai Constantinopolului.

Cu toate acestea, avea nevoie de un sprijin oarecare, de un port-liman pe furtună şi de o piaţă accesibilă, dacă nu chiar de capital. Arouj plecă la Tunis şi încheie un acord convenabil cu beiul local, care se obliga să satisfacă aceste cerinţe în schimbul a 20o/0 din jafuri, procente reduse ulterior la 10, după ce piraţii au fost îndeajuns de puternici pentru ca să-şi impună propriile lor condiţii.

Isprăvile senzaţionale ale lui Arouj, culminând cu capturarea galerelor papale, au atras în jurul lui pe toţi aventurierii de pe ţărmurile sudice şi estice ale Mediteranei, precum şi un mare număr de renegaţi din diferite ţări. Atracţia lui era la fel de mare ca aceea exercitată de Drake asupra tinerilor din Devon şi Cornwall în cea de-a doua jumătate a aceluiaşi secol. Au apărut şi prozeliţi, şi în curând Mediterana a fost infestată de la un capăt la celălalt de companii ale piraţilor din porturile nord-africane. Taxele de asigurare deveniseră prohibitive şi, în anumite branşe, comerţul era ca şi strangulat. Ferdinand de Spania,. ajuns conducătorul recunoscut al creştinătăţii, şi, în calitate de cap al celei mai mari puteri maritime din lume, cel care suferise cel mai mult, îşi asumă răspunderea de a-i reprima pe foştii stăpâni şi actualii inamici ai Spaniei. In fruntea unei flote puternice, el a blocat coasta şi în doi ani de zile, între anii 1509 şi 1510, a pus cu botul pe labe Oranul, Bougie şi Algerul, în acea vreme cele trei principale fortăreţe ale corsarilor. La încheierea păcii, algerienii s-au obligat să-i plătească regelui catolic un tribut anual drept chezăşie a bunei lor purtări în viitor, garanţie pe care Ferdinand a întărit-o construind o fortăreaţă puternică pe insula *Peñón* din faţa portului lor.

Cât timp a trăit Ferdinand, piraţii au fost oarecum ţinuţi în şah, şi două încercări de a recaptura Bougie (1512 şi 1515) au fost respinse. In prima acţiune, Arouj şi-a pierdut un braţ, zdrobit de o archebuză. Totuşi, după moartea regelui spaniol, în 1516, algerienii s-au răsculat şi I-au rugat pe Salim-ed-Teumi, un arab din Blida, să fie conducătorul lor. Salim a acceptat şi curând după aceea a instituit o blocadă a fortului din Peñón.

Socotind că propriile sale resurse sunt neîndestulătoare, Salim a trimis o solie la Arouj, care, cu doi ani în urmă, capturase Jijil de la genovezi, rugându-1 să-i vină în ajutor. Arouj a acceptat şi a plecat de îndată spre Alger în fruntea a 5 000 de oameni, în timp ce fratele său, cumplitul Kheyr-ed-din, care avea curând să-i

succeadă şi să-i depăşească, venea din urmă cu flota. La sosirea lui, Arouj, poate îngrijorat de dificultăţile unei suveranităţi divizate, I-a strangulat pe Salim cu propriile sale mâini şi a devenit stăpânul localităţii, formal ca vasal al sultanului Turciei.

Mica garnizoană spaniolă din Peñón continua să reziste şi comandantul piraţilor nu izbutea să facă nimic împotriva ei. Pe de altă parte, Spania nu reuşea să o elibereze. O armadă trimisă în 1517 de către regent, cardinalul Xim?nes, sub comanda lui Don Diego de Vera, a fost înfrântă, 7 000 de veterani spanioli au fost puşi pe fugă de mauri şi flota a naufragiat din cauza unei furtuni. Fortăreaţa a căzut abia în 1529.

Intre timp, Arouj Barbarossa îşi consolida poziţia. In scurtă vreme, întregul teritoriu cunoscut astăzi sub numele de Algeria a fost inclus în regatul său, iar Barbarossa a început să facă incursiuni în provinciile învecinate, Tunisia şi Tilimsan. Algerienii şi-au dat curând seama că stăpânirea lui este şi mai aspră decât cea a predecesorului şi în 1518 s-au răsculat din nou, chemându-i pe spanioli în ajutor. împăratul Carol al V-lea, neliniştit de puterea crescândă a corsarului, a fost mai mult decât dispus să trimită o forţă expediţionară de zece mii de veterani aleşi pentru a-1 înfrânge. Arouj a fost surprins la Tilimsan în fruntea unei forţe de numai o mie cinci sute de oameni. Luându-şi comorile cu sine, el plecă în grabă în Alger, în timp ce spaniolii, sub conducerea marchizului de Coma- res, guvernatorul Oranului, îl urmăreau îndeaproape. Urmărirea devenea din ce în ce mai aprigă ; sperând să distragă atenţia inamicului, Arouj împrăştie în urma sa aur şi bijuterii, ca peţitorul Atalantei. Implacabilul spaniol aruncă doar o privire şi-şi continuă urmărirea, prin- zându-i pe musulmani în momentul în care traversau Rio Salado. Arouj a reuşit să treacă apa, însă, dându-şi seama că ariergarda sa a fost prinsă, traversă râul înapoi fără să stea pe gânduri şi se aruncă în luptă. Practic, întreaga armată în derută a fost exterminată şi odată cu ea a pierit şi comandantul ciung cu barbă roşie.

In familiile de piraţi, geniile reapar tot atât de rar ca şi în cele ale căror preocupări sunt mai paşnice. In branşa sa, Arouj a fost primul dintr-o puternică familie musulmană. Dar fratele său mai tânăr, denumit Khizr, cunoscut de mahomedani sub numele de Kheyr-ed-din şi de creştini, după moartea fratelui său, tot ca Barbarossa, I-a depăşit. El a completat îndrăzneala şi abilitatea războinică a lui Arouj cu o înţelepciune de om de stat, care I-a ridicat deasupra condiţiei de şef de bandiţi, până la cele mai înalte funcţii în lumea Islamului.

Să menţionăm aici că repetarea numelor mahomedane este inevitabilă. Motivul repetării numelui lui Barbarossa este evident. Totuşi, se întâmplă adesea ca un om să nu fie cunoscut după alt nume în afară de acela al titlului său familiar. Astfel, toţi şefii piraţilor erau denumiţi Reis, ceea ce înseamnă doar „căpitan“ ; nu mai puţin de trei figuri remarcabile în secolul care a urmat au purtat numele de Murad ; în consecinţă, nu este greşit să afirmăm că Murad Reis apare în analele piraţilor nord-africani ca şi căpitanul Jones în registrele Amiralităţii britanice.

înfăţişarea fizică a lui Kheyr-ed-din era şi mai impunătoare decât cea a fratelui său. „Avea o statură care-1 avantaja, o expresie nobilă şi maiestuoasă ; era bine proporţionat şi robust, păros si cu o barbă extrem de stufoasă ; sprâncenele şi genele îi erau deosebit de lungi şi dese : părul lui, până să încărunţească, era de un roşu aprins...“

Prima măsură pe care a luat-o Kheyr-ed-din după ce a moştenit numele şi pământurile fratelui său a fost să trimită o solie la Constantinopol pentru a oferi formal Marelui Senior noua sa provincie algeriană şi pentru a se declara vasalul umil al Imperiului otoman. Sultanul, care tocmai atunci subjugase Egiptul, a fost îneântat să adauge acest teritoriu important noilor sale posesiuni şi, acceptând oferta, I-a numit pe Kheyr-ed-din beglerbeg sau guvernator general al Algerului. In felul acesta, mult hăituitul corsar şi-a asigurat sprijinul unuia dintre cei mai

puternici stăpânitori ai lumii, păstrându-şi, totodată, destulă libertate de mişcare, datorită distanţei considerabile de Constantinopol. Primul avantaj substanţial pe care I-a dobândit au fost două mii de ieniceri din escorta noului său suzeran.

Noul vicerege a trecut la organizarea teritoriului său printr-un sistem de alianţe încheiate cu vecinii şi prin subjugarea celor care prezentau o importanţă imediată pentru el. Unul câte unul, oraşele de coastă cucerite cu atâta greutate de Ferdinand au fost recâştigate de la spanioli, până când, în cele din urmă, în mâinile duşmanului nu a mai rămas decât fortăreaţa Penon, la intrarea în portul Alger. Intre timp, el a pus pe fugă forţele spaniole care-1 atacau succesiv şi a luat hotărârea de a'recâştiga posesiunile acestora. Printre altele, în 1519 I-a respins pe amiralul Don Hugo de Moncada, care, cu o flotă de cincizeci de vase de război şi o armată de veterani, încercase să ocupe Algerul.

Devenind într-o fază atât de timpurie a domniei sale stăpânul unor considerabile porţiuni de coastă la est şi vest de Alger, Kheyr-ed-din, cu o flotă recondiţionată, a reluat activitatea fratelui său, de agresiune împotriva navelor şi oraşelor creştine. El nu mai era însă un conducător răzleţ, ci şeful unui grup de flote, reuşind să strângă în jurul său cea mai formidabilă colecţie de şefi de piraţi pe care o cunoscuse vreodată lumea : Dragut, un mahomedan din Rhodos ; Sinan, „evreul din Smirna", bănuit de magie neagră pentru că putea să se orienteze pe mare cu ajutorul arbaletei ; Aydin, creştinul renegat, cunoscut de spanioli ca „Toacă-draci", iar de francezi şi turci ca „Toacă-spanioli"

In fiecare primăvară, când vremea începea să se statornicească, domnii aceştia porneau din Alger şi mişunau prin Mediţerana de Vest, regiunea favorită a atacurilor lor fiind şenalele navigabile din preajma coastei Spaniei şi a insulelor Baleare, cu toate că, din vreme în vreme, se aventurau şi în strâmtoarea Gibraltar pentru a intercepta corăbii spaniole încărcate cu comori care se

întorceau din cele două Americi la Cadiz.

Intr-atâta se înrădăcină acest obicei, încât deveni monoton. Singura variaţie o ofereau unele atacuri deosebit de spectaculoase sau ciocnirile cu vreo flotilă spaniolă echipată în scopuri de „pedepsire“. In 1529, „Toacă- draci“ pleacă într-una din expediţiile sale obişnuite spre insulele Baleare. După capturarea prăzilor „normale“ (mai multe vase şi un număr foarte mare de sclavi), căpitanul a fost informat că la Oliva, un mic port pe coasta Valenciei, sunt mulţi „moriscos“, sclavi mauri, dispuşi să plătească sume frumoase pentru a scăpa de oblăduirea Spaniei.

Sosind în acea noapte în largul portului Oliva, „Toacă- draci“ a îmbarcat două sute de familii de „moriscos“ şi s-a îndreptat spre insula Formentara. De-abia dispăru corsarul, când generalul Portundo, cu opt galere spaniole, apăru în largul coastei şi, aflând vestea, porni urmărirea în direcţia insulelor Baleare. „Toacă-draci”, dându-şi seama că nu mai putea manevra vasele din cauza numărului mare de refugiaţi aflaţi la bord, i-a debarcat pe Formentara şi s-a pregătit pentru luptă, care se anunţa cu totul inegală.

Corăbiile spaniole s-au apropiat, dar, spre surprinderea algerienilor, au trecut fără să tragă un foc. Comandantul spaniol se oprise pentru a negocia o răscumpărare ; oferea zece mii de ducaţi proprietarilor „moriscilor“ în cazul când i-ar fi redat teferi, iar pe de altă parte, se temea să nu-i înece atacând cu artileria grea pe actualii lor deţinători. Corsarii, interpretând şovăirea lui drept laşitate, luară ofensiva şi, „vâslind de mama focului, s-au năpustit asupra lor ca vulturii şi au înconjurat cele opt galere înainte ca spaniolii, uimiţi, să-şi dea seama pe ce lume trăiesc“. Generalul Portundo a murit puţin mai târziu. Şapte galere s-au predat, iar ultima s-a refugiat la Ibiza – câteva mile mai departe.

Corsarii au reîmbarcat apoi cele două sute de familii, care urmăriseră cu înfrigurare bătălia de pe ţărm, şi, după

 ce au eliberat mai multe sute de sclavi musulmani de pe băncile de vâslit ale galerelor

capturate, înlocuindu-i cu membrii echipajelor, lopătară îndărăt pentru a fi primiţi în triumf la Alger.

In acelaşi an, Kheyr-ed-din a venit, în cele din urmă, de hac fortăreţei buclucaşe de pe insula Peñón. Stăpânitorul algerian îşi aruncase în repetate rânduri resursele sale crescânde împotriva fortăreţei, dar fără succes. Era aproape vital să pună mâna pe ea ; datorită poziţiei sale, niciun vas nu putea să intre în port sau să-i părăsească fără permisiunea spaniolilor ; în consecinţă, toate vasele corsare trebuiau să acosteze în afara radei, ceea ce era o întreprindere extrem de dificilă.

De data aceasta, atacul fu lansat cu o violenţă şi o hotărâre fără precedent. După un bombardament masiv, care ţinu fără întrerupere şaisprezece zile şi şaisprezece nopţi, un detaşament de asalt de o mie două sute de oameni înaintă şi copleşi pe apărătorii care mai rămăseseră şi care fură siliţi să se predea până la ultimul om. Curajosul guvernator al fortăreţei, Don Martin de Vargas, deşi rănit, fu flagelat până când îşi dădu sufletul în prezenţa şefului piraţilor. Acesta porunci apoi ca Jortul să fie ras de pe faţa pământului şi începu construirea marelui dig care adăposteşte şi astăzi portul Alger, sarcină uriaşă, care, pentru a fi dusă la bun sfârşit, a necesitat truda a mii de sclavi creştini vreme de doi ani.

Pentru Spania, dezastrul nu era încă total. Paisprezece zile după căderea insulei Peñón, apărură nouă vase de transport încărcate cu trupe şi muniţii pentru întărirea garnizoanei. Uimit de dispariţia fortului, detaşamentul patrula prevăzător, când piraţii ţâşniră în galiotele lor lungi şi puseră stăpânire pe întregul convoi – două mii şapte sute de captivi şi mari cantităţi de muniţii, tunuri şi provizii.

Barbarossa, deşi de obicei în centrul vastei sale pânze de păianjen în continuă extindere, lua şi el din când în când drumul mării. In .1534, după ce construi o flotă de şaizeci şi una de galere după propriile sale proiecte, porni în larg ca să atace creştinătatea în însăşi inima ei. Navigând direct prin strâmtoarea Messina, el apăru în faţa

localităţii Reggio înainte ca locuitorii să-şi dea seama de prezenţa lui şi captură toate navele din port, precum şi sute de sclavi creştini. Chiar a doua zi atacă şi distruse castelul Sf. Lucida, luând opt sute de prizonieri, apoi navigă spre nord, jefuind şi iăcând incursiuni fără discriminare.

In timpul călătoriei, povestirile pe care le auzise despre frumoasa Gonzaga, ducesă de Trajetto şi contesă de Fondi, îl ispitiră să întreprindă o acţiune de un caracter cu totul diferit. Tânără se bucura de faima de a fi cea mai frumoasă femeie din Italia ; nu mai puţin de două sute opt poeţi italieni scriseseră versuri în cinstea ei, iar desenul gravat pe blazonul ei era Floarea dragostei. Corsarul se gândi că Gonzaga ar putea constitui un remarcabil semn de devotament faţă de noul său stăpân, Soliman Magnificul.

Doamna se afla la Fondi. Piraţii navigară într-acolo repede în cursul nopţii. Dar vestea prezenţei lor sosi mai degrabă şi doamna de-abia avu timp să sară din pat şi să fugă în galop, îmbrăcată doar în cămaşa de noapte şi însoţită de un singur slujitor. Ea izbuti să scape şi mai târziu îl condamnă pe însoţitor la moarte pentru că, afirma ea, acesta şi-ar fi permis anumite libertăţi în cursul desperatului galop nocturn. Kheyr-ed-din, furios că i-a scăpat din mână îmbietoarea pradă pentru sultan, porunci oamenilor săi să treacă oraşul, timp de patru ore, prin foc şi sabie.

Adevăratul scop al expediţiei sale nu fusese încă dezvăluit. In timp ce curţile europene continuau să audă despre jafurile şi incendierile poruncite de el de-a lungul ambelor coaste ale Italiei, precum şi despre corăbiile umplute doldora cu pradă pe care le trimitea regulat la Constantinopol, el viră brusc spre sud, străbătu rapid Mediterana, intră în portul Tunis, bombardă oraşul şi-l captură într-o singură zi. Sultanul Hassan, protejatul Spaniei, fugi şi, odată cu acestea, se strică echilibrul de forţe din Mediterana. Nu numai că punctul de sprijin al Spaniei din Africa de Nord fusese aproape distrus, dar şi

stăpânirea ei asupra Siciliei era ameninţată prin izolarea insulei atât dinspre est, cât şi dinspre vest.

Lucrurile nu mai puteau continua în felul acesta. Carol al V-lea strânse în grabă o flotă uriaşă (mai mult de şase sute de vase) la Barcelona, sub comanda lui Andrea Doria, cel mai mare dintre amiralii spanioli, deşi prin naştere genovez. în mai 1535, flota plecă spre Tunis. Soldaţii de pe vase erau italieni, germani şi spanioli; pe drum, expediţiei i se alătură o escadră a „Religiei“, cavalerii Ordi-

nului Sfântul Ioan din Malta. Asemeni celor mai multe dintre aceste expediţii de pedepsire, componenţa rasială a forţelor aducea foarte mult cu efectivele cruciadelor.

După un bombardament scurt, dar intens, fu efectuată o breşă în zidurile Golettei, fortăreaţa care păzea intrarea în portul Tunis, şi Chevalier Cossier îi conduse pe cavalerii Ordinului Sfântul Ioan în interiorul ei. După o cruntă luptă corp la corp, în timpul căreia Sinan Evreul conduse trei contraatacuri, maurii fură, în cele din urmă, izgoniţi.

Barbarossa se puse în fruntea unei armate de zece mii de oameni şi înaintă pentru a da piept cu armata creştină, în timp ce aceasta pornise marşul împotriva oraşului. Dar trupele sale se destrămară şi fugiră, iar Kheyr-ed-din cu cei doi generali ai săi, Sinan şi „Toacă-draci“, se refugiară la Bona, un port aflat la o depărtare de câteva mile. Cu prevederea sa obişnuită, corsarul îşi adăpostise flota.

Intre timp, mii de sclavi creştini ieşiră din cetate şi se alăturară salvatorilor lor, jefuind şi prădând oraşul. Trei zile la rând, împăratul supuse oraşul unui dezmăţ de asasinate şi jafuri, până când, în cele din urmă, soldaţii şi sclavii creştini îndreptară armele unii împotriva celorlalţi şi începură să se bată pentru pradă. Până şi cronicarii catolici vorbesc ruşinaţi despre această afacere, pentru că victimele nu erau câtuşi de puţin piraţi, ci locuitori paşnici

ai Tunisului, care, doar cu un an mai înainte, fuseseră prietenii Spaniei, fiind ulterior siliţi să accepte autoritatea lui Kheyr-ed-din.

împăratul încheie apoi cu sultanul detronat un tratat prin care continua să deţină stăpânirea asupra Golettei şi să primească un tribut anual, cu promisiunea că toate actele de piraterie vor înceta. înainte de august, Carol părăsi Tunisul, însărcinându-1 pe Doria să-i prindă pe Kheyr-ed- din viu sau mort. împăratul se întoarse în ţară ca erou al Europei, cruciatul şi cavalerul rătăcitor care biruise pe cel ce era spaima creştinătăţii. Nenumărate tiparniţe şi ateliere de pictură au lucrat nenumărate ore suplimentare pentru a-1 imortaliza pe el şi fapta sa vitejească.

Dar chiar în timp ce poeţii cântau şi pictorii zugrăveau, Barbarossa nu stătea cu mâinile în sân. La sosirea sa la Bona, el îşi strânse pe daţă cele douăzeci şi şapte de galiote şi, în momentul când acestea au fost gata, porni spre Minorca.

In trei zile ajunse în largul portului Mahon, escadra sa fluturând steagul spaniol. Locuitorii insulei, care auziseră deja unele zvonuri despre succesele împăratului la Tuiais, îşi închipuiră că vasele sunt o parte din armada care se întoarce în ţară şi se pregătiră să le primească în triumf. Tunurile fortăreţei traseră o salvă de salut, iar răspunsul la proiectilele lor oarbe fu o grindină bine dirijată de obuze şi săgeţi. Oraşul şi cheiul, unde stătea ancorat un mare vas portughez cu o bogată încărcătură, au fost distruse şi Barbarossa porni spre Constantinopol spre a-i oferi lui Soliman şase mii de prizonieri pentru a-şi diminua vina de a fi pierdut Tunisul. Sultanul se arătă milostiv şi acceptă binevoitor această compensaţie, numindu-1 pe beglerbegul Algerului mare amiral al tuturor flotelor otomane.

In următorii doi ani, atât Doria, cât şi Barbarossa se aflau pe mare, provocându-şi pagube imense, dar fără a avea contact unul cu celălalt. In 1537, amiralul spaniol înfrânse o forţă otomană şi duse douăsprezece galere

turceşti la Messina. Algerianul se răzbună pârjolind coasta Apuliei. In timp ce era angajat în felul acesta, el află că Veneţia a intrat în războiul sfânt împotriva Islamului ; aşa că se îndreptă spre Cor fu, pe atunci posesiune ve- neţiană, şi debarcă douăzeci şi cinci de mii de oameni şi treizeci de tunuri la o depărtare de trei mile de cetate. Patru zile mai târziu primi întăriri – douăzeci şi cinci de vase de război. Cel mai mare tun din lume intră în acţiune pentru prima oară – un tun de cincizeci de livre, care, minune mare, a tras nouăsprezece obuze în trei zile. Precizia monstrului nu era, totuşi, pe măsura proporţiilor, deoarece nu reuşi să lovească în plin fortăreaţa decât de cinci ori în cursul unui asediu de o lună. Rezistenţa se dovedi prea puternică şi la 17 septembrie Soliman renunţă la atac, cu observaţia că o mie de asemenea fortăreţe nu meritau sacrificiul unei singure vieţi dintre bravii săi ostaşi. Kheyr-ed-din protestă, însă se supuse şi încheie sezonul cu o incursiune în Adriatica, omorând şi incendiind tot ce întâlnea.în cale şi retrăgându-se cu mii de captivi, dintre care unii aparţineau celor mai nobile familii veneţiene. Inventarul prăzii sale cuprindea patru sute de mii de monezi de aur, o mie de fete şi o mie cinci sute de băieţi. El trimise în dar stăpânului său imperial două sute de băieţi îmbrăcaţi în straie purpurii, purtând fiecare câte o cupă cie aur şi una de argint, alţi două sute cu baloturi ele stofă fină şi treizeci care să-i ofere sultanului treizeci de pungi bine căptuşite.

In vara anului 1538 era din nou plecat în larg, când îi ajunse la ureche zvonul că inamicul patrulează prin Adriatica. Flota lui Doria, sporită acum datorită navelor Veneţiei şi ale papei, era cea mai formidabilă escadră trimisă vreodată în urmărirea corsarilor. Kheyr-ed-din, aruncindu-şi privirea asupra celor o sută cincizeci de nave de linie care-i aparţineau, se hotărî se rişte. Renunţând la o expediţie profitabilă în vecinătatea Cretei, el se deplasă spre Marea Ionică. Reperă inamicul în golful Preveza, pe coasta Albaniei.

Cele m#i mari forţe maritime, cei mai de temut adversari pe mare se aflau, în sfârşit, faţă în faţă. Alături

de Doria se aQau optzeci de galere veneţiene, treizeci şi şase de galere papale şi treizeci de galere spaniole, total izând, împreună cu cincizeci de galioane cu pânze, aproape două sute de vase de război, având la bord şaizeci de mii de oameni şi două mii cinci sute de tunuri. Kheyr-ed-din avea sub conducerea sa floarea forţelor navale ale Islamului şi pe neîntrecuţii săi locţiitori, instruiţi de el însuşi, Dragut, Si nan şi Murad. Acesta din urmă avea să-i suc- ceadă în chip de ghimpe în coasta creştinătăţii, după ce treizeci şi trei de ani mai târziu, în apropiatul golf Lepanto, avea să se dea o altă bătălie, cu un alt rezultat.

La 25 septembrie, cele două flote ajunseră să se vadă una pe cealaltă. Niciunul dintre comandanţi nu dorea să înceapă lupta, preferind să manevreze, să aştepte vântul şi să vadă ce va face celălalt. Se pare că Doria îşi pierduse agerimea de odinioară. Cu toate că depăşea inamicul din punct de vedere numeric, el se ţinu în apropierea portului, până când pierdu avantajul iniţial. Este posibil ca şovăiala lui să se fi datorat vârstei sau, după cum au sugerat unii, urii pe care o nutrea bătrânul genovez împotriva vechiului inamic al oraşului său, Veneţia, în numele căreia lupta într-o mare măsură. Abia lâ 28 septembrie, c.ind toate elementele exterioare avantajau pe turci, ordonă el ieşirea flotqi din port. Urmă o luptă crâncenă, în care creştinii au fost bătuţi. In timp ce vântul sporea în intensitate, ei au fugit, lăsând în urmă un număr foarte mare de captivi în mâinile duşmanului. Steagul lui Soliman Magnificul flutura acum atotbiruitor deasupra tuturor apelor Mediteranei.

Au trebuit să treacă trei ani până când Europa creştină să-şi revină îndeajuns pentru a încerca să-şi ia revanşa. De data aceasta, ea era hotărâtă să-i scoată pe piraţi din principala lor vizuină, Alger, şi comanda îi fu din nou încredinţată lui Doria. Alături de el se aflau vechii aliaţi, deşi aproape toate ţările creştine erau până la un anumit punct reprezentate de voluntari. In contingentul englez se aflau sir Henry Knevet, ambasadorul lui Henric al VlII-lea la curtea spaniolă, şi „prietenul său intim, sir Thomas Challoner, născut la Londra, cu studii la

Cambridge, curtean prin educaţie, şi sub raportul religiei catolic zelos şi sincer“, care într-o zi avea să-i succeadă lui Knevet ca ministru la aceeaşi curte, trimis de fiica protestantă a lui Henric al VlII-lea. Printre spanioli se afla Cortez, cuceritorul Mexicului, despre care Morgan1 relatează, deşi e cam greu de crezut, că „a pierdut dintr-un ştergar legat în jurul brâului două potire extrem de preţioase, din srnaragd neşlefuit, evaluate la trei sute de mii de ducaţiu.

Barbarossa însuşi nu se afla în .Alger în momentul acela ; el se înapoie însă în oraş după ce fu numit mare amiral al flotei turceşti. Locţiitorul lui era un renegat sardinian, Hassan, care fusese răpit de piraţi de pe insula sa natală pe când era copil şi vândut unui stăpân care „I-a îndrăgit foarte mult din cauza înfăţişării sale chipeşe şi a vioiciunii sale neobişnuite şi curând a pus să fie castrat“.

O armadă alcătuită din cinci sute de vase, cu echipaje care se ridicau la douăsprezece mii de marinari (o expediţie cu mult mai mare decât cea care a navigat sub comanda lui Medina Sidonia ca să pedepsească Anglia în 1588 pentru vini întrucâtva asemănătoare), plecă înspre Alger la 19 octombrie 1541. Doria obiectă împotriva unei expediţii organizate când anotimpul era atât de înaintat şi erau de aşteptat furtuni în Africa de Nord. Carol nu ţinu seama de obiecţiile acestuia : e posibil ca Preveza să fi micşorat încrederea împăratului în amiralul său, ori să fi considerat că anotimpul târziu va asigura prezenţa flotei de corsari la Alger. In orice caz, Carol era atât de convins de invincibilitatea armadei sale, încât luă cu el şi câteva doamne spaniole ca să fie martore ale victoriei şi să aplaude pe învingători. împăratul se instală la bordul vasului amiral al lui Doria, în timp ce forţele de uscat erau sub comanda ducelui de Alba, cel mai mare soldat al secolului al XVI-lea.

Prevestirile lui Doria se adeveriră curând. La sosirea în Alger se dezlănţui o furtună care împiedică orice comunicare cu ţărmul timp de trei zile şi chiar după ce încetă,

* *History of Algiers*, 1731.

debarcarea trupelor era primejdioasă şi dificilă, cei mai mulţi soldaţi fiind nevoiţi să treacă prin apă până la gât ca să ajungă la ţărm.

Odată ajunsă pe uscat, armata spaniolă a putut înainta şi înconjura cetatea cu uşurinţă, întrucât Hassan nu avea decât foarte puţine trupe pe care se putea bizui. începu un bombardament violent cu tunurile grele împotriva zidurilor şi infanteria spaniolă fu adusă în apropierea lor, gata să pătrundă prin breşă şi să ia cu asalt cetatea. Bătălia era ca şi câştigată, când, brusc, se stârni o altă furtună, însoţită de o rupere de nori tropicală. In- tr-atâta fuseseră de grăbiţi spaniolii să cucerească Algerul, încât nu au mai apucat să-şi debarce corturile şi proviziile, fiind astfel lipsiţi de echipamentul potrivit. Au trebuit să stea o noapte întreagă în noroi până la genunchi, loviţi de stropii de ploaie şi îngheţaţi de vântul rece. Zorile i-au aflat preschimbaţi într-o gloată flămândă, înfrigurată şi demoralizată, incapabilă de a mai trage un singur foc, deoarece pulberea era udă.

Pe neaşteptate, turcii ieşiră din cetate şi se năpustiră asupra creştinilor, intraţi în oarecare derută. Puţin a lipsit să fie cuprinşi de panică – urmarea ar fi fost, bineînţeles, un masacru – dacă nu ar fi fost cavalerii de Malta, care, cu sânge rece şi curaj, le-au acoperit retragerea.

Intre timp, furtuna sporise în intensitate şi numeroase corăbii fuseseră împinse spre ţărm şi scufundate. Doriâ porni în larg cu restul flotei ; după ce furtuna se domoli cât de cât, el o readuse în golful Temendefust şi, cu eforturi considerabile, trupele frânte de oboseală au fost re- îmbarcate. Numărul vaselor se redusese într-atâta, încât, pentru a se face loc oamenilor, toţi caii au trebuit să fie aruncaţi peste bord.

In cele din urmă, la 2 noiembrie, flota luă calea mării, dar o altă furtună violentă o împrăştie. Mai multe vase spaniole naufragiară pe coasta algeriană şi echipajele lor fură luate în captivitate. Restul flotei luptă cu furtuna trei săptămâni în şir, până când ceea ce mai rămăsese din

splendida armadă de odinioară ajunse în Spania.

Fusese un dezastru cumplit. Trei sute de ofiţeri şi opt mii de soldaţi se înecaseră sau muriseră din pricina rănilor. Barăcile sclavilor, *bagnios* (locurile de detenţiune), din Alger erau aşa de aglomerate, încât se spunea că un creştin aproape nu reprezenta un schimb rentabil pentru

ao

o ceapă. Nici măcar gloria nu a fost salvată de la dezastru, poate cu excepţia cavalerilor de Malta ; locul unde s-au împotrivit duşmanului cu o neobişnuită bravură este până în ziua de astăzi cunoscut sub numele de „Mormân- tul cavalerilor“. Infrângerea de la Alger a fost cea mai serioasă lovitură primită de cavalerii spanioli înainte de 1588 ; totuşi, de pe urma ei aveau să-şi revină, chiar dacă temporar.

Un eveniment petrecut curând după aceea avea să întârzie curmarea pirateriei şi mai mult decât victoriile succesive ale turcilor de la Preveza şi Alger. Francisc I, regele Franţei, ceru ajutorul musulmanilor în vederea unei reglementări favorabile a disputelor sale cu împăratul Carol, alianţă pe care mulţi dintre propriii săi supuşi au considerat-o nelegiuită. Timp de două secole teroarea piraţilor a putut să bântuie şi să se intensifice din pricina neînţelegerilor dintre creştini. Resursele Europei apusene, creşterea puterii sale naţionale, calitatea armatelor şi flotelor ei i-ar fi permis, probabil, oricând să menţină Marea Mediterană mai mult sau mai puţin curăţată de piraţi, dacă acest mult râvnit ţel nu ar fi fost zădărnicit de disensiunile dintre naţiunile creştine înseşi. Dacă Europa apuseană ar fi pornit la luptă cu un singur scop, sub un singur mare conducător, aşa cum făcuseră romanii în anul 67 î.e.n., ar fi realizat ceea ce realizase Roma sub Pompei. Vorba de duh pe care Ludovic al XlV-lea avea s-o rostească un secol mai târziu, şi anume că, dacă nu ar fi existat Algerul, el ar fi trebuit să-i creeze, caracterizează, chiar dacă într-o măsură mai mică, politica secolului al XVI-lea. Pe de o parte, turcii îşi recrutau foarte mulţi, dacă nu pe cei mai mulţi din piraţii lor (cum ar fi cei doi fraţi

Barbarossa, Sinan şi mai târziu Murad Reis) din sânul popoarelor creştine ; pe de altă parte, acestea din urmă îi încurajau într-una prin alianţe îndreptate împotriva celor de un neam cu ei.

In 1543, Francisc încheie prima sa alianţă cu Soliman şi Kheyr-ed-din iu trimis la Marsilia. Pe drum, el făcu unele capturi, deşi părea că-şi dă silinţa să-şi respecte cu stricteţe însărcinarea, când guvernatorul din Reggio, imprudent, trase o salvă împotriva flotei în strâmtoarea Messina, „parcă în semn de sfidare, ceea ce îl înfurie în- tr-atât pe colericul căpitan-Paşa, încât, deşi nu avea asemenea gânduri, debarcă de îndată o mie două sute de oameni şi lovi cu atita putere oraşul, incit pătrunse în el foarte curând“ *K*

Ca de obicei, Kheyr-ed-din luă un mare număr de prizonieri, dar, de data aceasta, căzu şi el în grea robie. Printre cei prinşi de el era şi fiica guvernatorului, o fată fermecătoare de optsprezece ani, de care marele corsar se îndrăgosti într-atât, incit, în ciuda celor nouăzeci de ani cât avea

— potrivit legendei –, o luă în căsătorie şi-i oferi drept dar de nuntă libertatea părinţilor ei.

Primele zile ale lunii de miere şi le-au petrecut la Civita Vecchia, oraşul în care, cu mult înainte, cele două galere papale din Genova nu reuşiseră să ajungă şi unde acum tânără soţie a cunoscut experienţa primului raid pirateresc pe scară mare.

Kheyr-ed-din porni apoi mai departe spre Marsilia, unde îl aştepta o primire triumfală. Pavilionul vasului amiral francez – steagul Sfintei Fecioare – fu coborât în cinstea lui Barbarossa şi în locul lui fu ridicată semiluna, privelişte la care marsiliezii au asistat, probabil, fără a încerca sentimente deosebite de mândrie.

După ce luară sfârşit ceremoniile, corsarul începu să se plictisească, aşa că navigă spre Nisa, apoi spre ducatul de Savoia, unde petrecu Câteva zile puţin profitabile datorită rezistenţei înverşunate a lui Paolo Simeoni, un cavaler de Malta care fusese cândva prizonierul lui Kheyr-

ed-din. După aceea făcu o escală la Toulon, unde atât el, cât şi oamenii săi petrecăreţi se dovediră a fi nişte musafiri extrem de costisitori şi neplăcuţi pentru aliaţii lor francezi. Printre sutele de sclavi din galerele sale erau mulţi francezi, pe care aliaţii I-au rugat să-i elibereze. Piratul nu numai că a refuzat, cu toate că prizonierii mureau ca muştele din pricina unei molime, dar a mers până acolo încât a înlocuit morţii atacând satele franceze din împrejurimi. Când mureau aceşti nenorociţi, el nu le permitea o înmormântare creştinească; nu permitea nici măcar să sune clopotele în bisericile din oraş pentru a-i chema pe credincioşi la liturghie; pentru dânsul, aceste dangăte erau „instrumentul muzical al diavolului44. Costul alimentelor pentru echipaj şi plata acestuia le-a transferat -exclusiv pe seama vistieriei franceze. Din vreme în vreme trimitea câte o escadră care să-i hărţuiască pe regele Spaniei, în conformitate cu prevederile însărcinării sale.

Altminteri, rămânea la Toulon, „golind alene lăzile cu aur ale regelui francez“.

In cele din urmă, francezii nu au mai suportat povara ; vizita piraţilor costa prea mult. Plecarea lor însă a costat şi ea destul, pentru că Barbarossa strânsese o sumă imensă pentru sine şi pentru plata oamenilor până la intrarea acestora în Bosfor. De asemenea, înainte de a pleca din Toulon spre patrie, a obţinut eliberarea a patru sute de sclavi de galeră mahomedani.

Aceasta a fost ultima sa călătorie. Puţinii ani câţi îi mai rămăseseră până la sfârşitul vieţii şi i-a petrecut clădind o moscheie măreaţă şi un mormânt impunător pentru sine, în care a fost înhumat în iulie 1546.

După moartea lui au circulat numeroase legende ; potrivit uneia din ele, „trupul lui a fost găsit de vreo patru-cinci ori afară, lângă amintitul mormânt, după ce fusese înhumat în el ; nici nu a fost cu putinţă să-i facă să st^a liniştit în groapă până când un solomonar grec i-a sfătuit să îngroape un câine negru alături de trupul lui, după care s-a potolit şi nu le-a mai pricinuit necazuri“. Mulţi ani după moartea liji, niciun vas turcesc nu a mai părăsit Cornul de

Aur fără să înalţe o rugăciune şi să dea onorul mormântului celui mai mare dintre corăbierii turci şi celui mai de temut dintre piraţii Mediteranei. Kheyr-ed-din a supravieţuit în Islam ca erou al unei epopei vii.

CAPITOLUL III
URMAŞII LUI BARBAROSSA

Urmaşii imediaţi ai celor doi fraţi au fost locotenenţi de-ai lor, aleşi de ei şi crescuţi la şcoala lor. Niciunul dintre aceşti urmaşi nu şi-a egalat maeştrii, niciunul nu a posedat imaginaţia lui Kheyr-ed-din sau capacitatea lui de a administra regiuni atât de întinse, dar, luaţi în grup, au fost la fel de cutezători, mai feroci încă şi au adus prejudicii şi mai mari comerţului european.

Primul dintre aceştia a fost Dragut, născut în Anatolia, Asia Mică, în dreptul insulei Rhodos. Era unul dintre puţinii conducători ai marinei turceşti care se născuse mahomedan. Părinţii lui erau ţărani, dar, „cum această viaţă obscură şi trudnică nu se potrivea cu geniul vioi şi năzuitor al tânărului Dragut, el fugi de acasă şi luă calea mării la vârstă de doisprezece ani, se îmbarcă pe un vas de război turcesc şi peste puţină vreme îşi câştigă faima de bun pilot şi trăgător neîntrecut“. Curând deveni proprietarul unui galiot, cu care străbătea apele Levantului cu mult succes.

Zvonuri despre isprăvile sale ajunseră curând la urechile lui Kheyr-ed-din, care, gata oricând să aprecieze talentul, îl invită pe Dragut la Alger, îi încredinţă comanda a douăsprezece galere şi îl trimise în larg ca să se căpătuiască pe sine şi pe beglerbeg. După care Dragut „nu lăsa să treacă o vară fără să devasteze coasta Neapolelui şi a Siciliei şi nicio corabie creştină nu îndrăznea să navigheze între Spania şi Italia ; dacă încerca s-o facă, el punea stăpânire pe ea fără greş, iar dacă se întâmplă să-i scape, compensa pierderea organizând debarcări de-a lungul coastelor, jefuind satele şi oraşele şi luând în robie mulţime mare de locuitori44.

Până la urmă, succesele sale deveniră atât de insuportabile în ochii lui Caro] Quintul, încât în 1540

împăratul trimise un ordin special lui Doria, angajat în acea vreme într-o vânătoare generală de piraţi, aşa cum am arătat mai înainte, ca „să-i urmărească şi să caute pe toate căile posibile să cureţe mările de o plagă atât de cumplită“. Amiralul transferă ordinul nepotului său favorit, Giannettino Doria, care porni în urmărirea lui Dragut şi-l surprinse pe ţărm în insula Corsica în timp ce piratul şi echipajul său se ciorovăiau la împărţirea unei prăzi recent capturate.

De rândul acesta, piratul fusese prins într-o clipă de neatenţie şi după o luptă sălbatică, cu totul unilaterală şi deznădăjduită, fu obligat să capituleze. Tânărul Doria îl dărui pe captiv unchiului său şi Dragut îşi petrecu următorii patru ani legat cu lanţuri de vâslele propriei sale galere.

El îşi recapătă libertatea în perioada alianţei franceze, în timp ce stăpânul său îşi ancorase vasele în golful Toulon. Jean de la Valette, care a devenit ulterior Mare Maestru al Ordinului Cavalerilor de Malta, se afla în vizită la Andrea Doria când I-a remarcat pe faimosul corsar printre sclavii de la galere. La Valette însuşi vâslise cândya ca prizonier pe o galeră a lui Barbarossa şi cunoştea din vedere pe acest locotenent al comandantului. Din proprie experienţă, La Valette putea să-şi dea seama de înrăută- ►- ţirea condiţiei fizice a celuilalt ; pe deasupra, era un om bun şi curtenitor, un cavaler de şcoală veche.

„Signior Dragut – îl salută el pe captiv –, Usanza de guerra – obiceiul războiului“. „Y miitanza de fortuna“, – şi norocul schimbător – răspunse corsarul.

Creştinul jucă rolul de mediator între Doria şi Kheyr-ed-din şi, în cele din urmă, Dragut fu răscumpărat în schimbul a trei mii de coroane, târg pe care avea să-i regrete întreaga creştinătate, inclusiv amiralul spaniol. Asemenea târguri erau destul de obişnuite, chiar în clipele de furie extremă împotriva exceselor nord-africanilor. In parte, ele se datorau lăcomiei, deoarece un om bogat cu prieteni era mai de folos viu decât mort, şi, în parte, temerii de represalii ale taberei adverse. Chiar şi în secolul

următor, când corsarii nu erau trataţi decât ca proscrişi, iar naţiunile din Apus încercau să ia măsuri organizate şi eficace pentru a-i stârpi, politica cerea o recunoaştere a sistemului răscumpărării.

Revenirea lui Dragut la conducere a coincis cu retragerea lui Kheyr-ed-din la Constantinopol. I s-a încredinţat comanda tuturor vaselor lui Barbarossa din Medite- rana de Vest şi peste puţin timp piratul şi-a câştigat, ca să folosim expresia unui istoric turc entuziast, renumele de „sabia scoasă a Islamului“. Se părea că nu există aventură, cât de nesăbuită, pe care să nu o întreprindă Dragut. Captură o. galeră mal tează în care găsi şaptezeci de mii de ducaţi destinaţi reparării fortificaţiei din Tripoli, care pe atunci aparţinea „Religiei“ – foarte puţini corsari erau dispuşi să atace făţiş brava grupare a Sf. Ioan. In momentul în care consideră că Algerul nu mai era convenabil ca bază şi luă hotărârea de a căuta una mai potrivită, se năpusti asupra insulei Jerba, în largul coastei Tunisului, şi în dreptul insulei Malta, care de două sute de ani fusese proprietatea familiei Doria. Amiralul se înfurie, firește, dar insula rămase în mâinile lui Dragut, fu fortificată şi deveni una dintre cele mai inaccesibile vizuini în care au sălăşluit vreodată piraţii. In plus, Dragut a capturat în cursul unei singure incursiuni Susa, Sfax şi Monastir, re- câştigate de Doria pentru Spania doar cu o vară mai înainte, şi, printr-o viclenie demnă de Ulise, a redobândit portul tunisian Mahdiya sau Africa, cum i-au spus întotdeauna scriitorii creştini din evul mediu.

Hărţuit, împăratul fu din nou îndemnat să treacă la acţiune ; ca să-i vadă pe mauri prinzând iar rădăcini pe coasta Tunisului, după toate eforturile şi cheltuielile la care fuseseră supuşi pentru a se reabilita şi consolida, era prea mult pentru mândria spaniolă. O nouă expediţie sub comanda bătrânului amiral Doria fu trimisă spre Mahdyia în iunie 1550. Corăbiile ancorară într-un moment în care Dragut se afla în obişnuita lui croazieră de vară în golful Genova, „apele teritoriale“ ale lui Doria, iar nepotul său, Hisar Reis, era comandantul cetăţii. Hisar făcu faţă unui

asediu îndelungat în timp ce-1 aştepta pe Dragut să revină cu ajutoare, dar un asalt viguros din partea spaniolilor la 8 septembrie îi scoase pe apărători din oraş.

Dragut fu avertizat înainte de a se întoarce şi se refugie în Jerba. Nu se aştepta câtuşi de puţin să fie stingherit. îşi rânduise galerele pe ţărmurile lacului de pe insulă ca să le cureţe carenele, când escadra lui Doria apăru deodată la gura strimtului canal al lacului şi-l imobiliză pur şi simplu pe corsar.

Doria trimise imediat soli la Madrid şi în alte capitale pentru a-i vesti triumful, apoi se instală ca să aştepte la gura capcanei până când vulpea va ieşi. A aşteptat mult şî nu s-a arătat urmă de fiară. într-un târziu, Doria se aventură în susul strimtului canal, până când ajunse la lac, ca să constate că vulpea dispăruse.

Explicaţia dispariţiei era simplă. Dragut strânsese două mii de ţărani de pe insulă, punându-i la muncă alături de oamenii din propriul său echipaj şi de sclavi, ca să sape un canal spre cealaltă parte a insulei, canal prin care corăbiile puteau să ajungă la mare. In vreme ce Doria veghea, Dragut îşi relua călătoria întreruptă, interceptând, printre altele, o galeră de la Genova care se îndrepta cu întăriri pentru amiralul spaniol de la Jerba.

Dragut a mai trăit cincisprezece ani, cincisprezece ani care au început şi au sfârşit cu două eforturi desperate ale marelui sultan din Constantinopol de a-i înlătura din Medi- terana sau de a-i desfiinţa pur şi simplu pe vechii şi necruţătorii săi duşmani, cavalerii Ordinului Sf. loan de Malta. Incântat că poate plăti o serie impresionantă de datorii vechi, Dragut a avut un rol de frunte în ambele expediţii ; amândouă s-au soldat cu un eşec şi în cea de-a doua a murit.

Frăţia aristocratică a Cavalerilor Ospitalieri ai Sf. loan din Ierusalim fusese întemeiată în timpul primei cruciade şi îşi stabilise cartierul general în Oraşul Sfânt, unde membrii ei au îngrijit cu abnegaţie pe bolnavi şi au luptat cu curaj împotriva musulmanilor, până când au fost izgoniţi de Saladin în 1291.

După ce au rătăcit ani îndelungaţi în căutarea unui nou domiciliu, ei şi-au unit forţele cu acelea ale unui pirat genovez notoriu, Vignolo di Vignoli, şi, împreună cu acesta, au cucerit insula Rhodos. Aici au construit o serie de fortificaţii masive, care să-i apere împotriva oricărui atac imaginabil. Acesta a fost începutul celei de-a doua perioade a schimbătoarei şi totuşi glorioasei lor istorii.

In Rhodos fiind, ei au reuşit să îmbine avantajele comerţului cu ale pirateriei. Insula se afla în calea tuturor corăbiilor care făceau negoţ între Alexandria şi Constantinopol şi alte porturi principale din Mediterana de Est. Principala lor preocupare era transportul de sclavi ; nu neglijau însă prilejurile oferite de trecerea corăbiilor turceşti sau veneţiene. Din vreme în vreme, câte o naţiune creştină se plângea de jafurile lor sau le implora protecţia.

Turcii au făcut mai multe încercări de a-i izgoni, dar au fost respinşi mereu, până când, în 1522, Soliman Magnificul a împresurat insula în chip atât de desăvârşit, încât după un asediu de şase luni, supravieţuitorii, înfometaţi şi bombardaţi, au fost siliţi să se predea necondiţionat. Izgoniţi din Rhodos, ei şi-au reluat rătăcirile, migrând opt ani de zile dintr-un loc în altul, în timp ce Sublima Poartă se bucura de o hegemonie absolută în partea răsăriteană a Mediteranei, iar fraţii Barbarossa ameninţau să dobândească una similară în jumătatea de apus.

Următorul lor liman a fost Malta, pe care Carol Quintul a cedat-o în 1530, odată cu oraşul învecinat Tripoli. **Tn** ultimă instanţă, împăratul nu era însufleţit nici de generozitate, nici de compasiune creştină pentru cei fără adăpost. Malta şi Tripoli nu aveau în sine o valoare deosebită, dar prezentau, în schimb, o mare importanţă strategică pentru apărarea mărilor din jur împotriva turcilor şi piraţilor. Maiestatea-Sa catolică şi-a făcut bine socotelile când şi-a spus că, pierzându-şi bunurile, cavalerii vor fi bucuroşi să-şi câştige existenţa ca auxiliari ai poliţiei maritime a Spaniei.

Noile îndatoriri şi le-au luat în serios. O dată mai

mult au construit fortificaţii pe o scară nemaicunoscută până atunci şi galere care, fie că erau **legale** sau ilegale, aveau să constituie teroarea corăbiilor musulmane. Succesul lor deveni proverbial; cele mai mari şi mai puternice vase de război turceşti aveau şanse foarte reduse în faţa unui număr egal de galere malteze şi, dacă cavalerii ar fi dispus de un număr îndestulător de corăbii, s-ar fi putut întâmplă ca turcii să fi fost izgoniţi din Mediterana. Flota lor număra numai şapte galere mari; dintre acestea, şase erau vopsite într-un roşu aprins, iar vasul amiral era negru. De o mărime cu totul ieşită din comun, erau înzestrate cu armament greu şi aveau la vâsle sclavi mahomedani. In felul acesta, ani şi ani la rând, cavalerii Ordinului Sf. Ioan au trăit jecmănindu-i pe adversarii credinţei şi ducând o viaţă închinată castităţii, pietăţii şi milosteniei.

Prima din cele două încercări ale musulmanilor de a cuceri Malta a dat greş. Flota, condusă de Sinan şi având-1 pe Dragut drept comandant secund, s-a apropiat de zidurile cetăţii. După ce a făcut o recunoaştere a sistemului de apărare şi a schimbat câteva focuri, Sinan a declarat cetatea de necucerit şi s-a întors spre miazăzi în direcţia Tripoli. Această fortăreaţă de importanţă secundară a cavalerilor era apărată numai de patru sute de oameni, astfel încit Sinan i-a lichidat repede cu cei şase mii de turci ai săi. După aceea, pricinuind pierderi mai mari coreligionarilor săi decât duşmanului, s-a retras.

Efortul suprem al mahomedanilor a avut loc în 1565. Sultanul a trimis o flotă uriaşă de o sută optzeci şi cinci de vase, dintre care mai mult de o sută erau galere regale cu un efectiv de peste treizeci de mii de luptători, sub comanda lui Piali Paşa, un croat – încă unul de pe lunga listă a celor care trecuseră de la cruce la semilună ! înainte de a ajunge la Malta, i s-a alăturat Dragut, cu o escadră de galere de război algeriene.

Ca şi Armada din 1588, expediţia a necesitat lungi pregătiri, iar cavalerii au fost suficient preveniţi ca să poată cere ajutoare urgente din partea Europei. Ordinul

cavalerilor a avut norocul de a fi condus în momentele cele mai grele de un Mare Maestru neîntrecut în înţelepciune şi curaj, Jean de la Valette, un om de şaptezeci de ani care-şi petrecuse aproape toată viaţa în sânul Frăţiei şi fusese unul din apărătorii Rhodosului cu patruzeci şi trei de ani mai înainte. Era cel mai experimentat luptător în viaţă împotriva piraţilor, petrecuse un an întreg încătuşat de o vâslă pe galerele lui Barabarossa ; cunoştea din vedere pe toţi corsarii de seamă şi pe cei mai mulţi dintre ei după nume. El este acela care, cu douăzeci de ani în urmă, intervenise pe lângă Doria pentru răscumpărarea aceluiaşi Dragut care acum se pregătea să-i debarce pe fioroşii săi berberi, absolut încredinţat că ultimul*capitol al cruciadelor urma acum să fie scris cu singele moştenitorilor cruciaţilor.

A fost unul dintre cele mai mari asedii pe care le cunoaşte istoria. Timp de şase luni de zile, turcii au aşezat mine, au provocat breşe în ziduri şi au aruncat în cetate hoarde de credincioşi cărora nu le era teamă de moarte. Timp de şase luni de zile, apărătorii, depăşiţi cu mult din punct de vedere numeric, au pus în acţiune contramine, au organizat contraatacuri violente, au fost respinşi, s-au luptat cu o bravură desperată ori de câte ori inamicul pătrundea în sistemul lor de apărare. Se părea că rezultatul depindea în întregime de sosirea spaniolilor ; vara nu se mai termina, şi totuşi spaniolii nu veneau, aşa cum nu veniseră nici altădată, izbutind să piardă o jumătate de lume. Rezultatul părea inevitabil – cavalerii nu mai puteau rezista, şi ajutorul făgăduit nu mai sosea.

Nu au sosit până când nu s-a terminat totul, totuşi, ei au fost aceia care au salvat Malta. Pentru că într-o anumită zi, când cavalerii, care sufereau de pe urma rănilor şi erau înfometaţi se aflau aproape la capătul puterilor, turcii, aflând că ajutoarele spaniole sunt pe drum, au fost cuprinşi de panică în mijlocul unui atac, s-au îmbarcat în grabă şi au fugit. Marele asediu luase sfârşit şi cavalerii de Malta îşi dobândiseră nemurirea. Până în zilele noastre, amintirea Marelui Maestru mai trăieşte în denumirea

capitalei insulei pe care a apărat-o cu atâta vitejie : Valetta.

Dintre miile de oameni uciși în timpul asediului, aproape ultimul care a murit a fost Dragut, care, împreună cu algerienii săi, a continuat să lupte în timp ce majoritatea turcilor fugeau cuprinşi de panică, speriaţi numai de ştirile proaste.

După cum Dragut a reprezentat cu cinste pe corsarii nord-africani în asediul cel mai spectaculos al secolului al XVI-lea, urmaşul lui s-a bucurat de privilegiul de a reprezenta pe corsari şase ani mai târziu, în cea mai mare bătălie navală a anului, una dintre marile bătălii navale ale lumii, una din bătăliile decisive în cel mai înalt grad ale istoriei.

In aceşti şase ani, cu toate că prestigiul turcesc avusese de suferit la Malta, flota otomană mai era încă de temut şi, atâta timp cât avea supremaţia mărilor, orice efort de a-i dezorganiza pe algerieni nu putea miza decât pe un succes parţial. Intre Malta şi Lepanto, Uluj Aii, cunoscut în lumea creştină ca Ochiali, străbătea mările cu nonşalanţa înaintaşilor săi. Intenţia iniţială a lui Ochiali era să devină preot catolic, dar studiile sale au fost întrerupte de un atac pirateresc împotriva locuinţei sale, la Cas- telli, în Calabria, unde a fost luat în captivitate. Profesarea mahomedanismului, personalitatea sa remarcabilă, precum şi aptitudinile sale marinăreşti I-au transferat curând de pe banca vâslaşilor pe dunetă, unde, datorită calităţilor sale, a devenit comandantul vasului. Ani de zile a slujit sub Dragut, care avea o mare încredere în el. A luat parte la asediul Maltei şi serviciile sale în această perioadă nefavorabilă au făcut să fie remarcat de către sultanul Turciei, care I-a numit beglerbeg de Alger, ca urmaş al lui Hassan, fiul lui Kheyr-ed-din. Hassan, un administrator competent* a întrerupt tradiţia maritimă a paşalelor algeriene, preferind moda mai caracteristică musulmană, de a se ţine departe de mare. Ochiali, potrivit manierei mai vechi a celor doi Barbarossa, a luat calea mării, unde a navigat atâta timp cât i-a permis situaţia

atmosferică ; una dintre primele sale acţiuni după ce a fost numit a fost recucerirea Tunisului (cu excepţia Golettei) pentru Selim al II-lea, care în 1566 i-a urmat tatălui său, Soliman Magnificul.

într-o zi din iulie 1570 puţin a lipsit ca el să şteargă urmele înfrângerii de la Malta. In timp ce naviga în apropierea coastelor Siciliei, a întâlnit pe neaşteptate patru dintre marile galere ale cavaleriilor. Incântat de această întâlnire, Ochiali dădu ordinul de atac. După o bătălie cruntă, trei galere au fost capturate, inclusiv vasul amiral, părăsit din ordinul lui Saint-Clément, comandantul cavalerilor, în timp ce el debarca la Montichiaro cu tezaurul său. Şaizeci de cavaleri şi călugări ai ordinului au fost ucişi sau făcuţi prizonieri.

Mândria cavalerilor fusese umilită la culme. Reîntors' la Malta, Saint-Clément a fost în pericol de a fi linşat de mulţime, fiind salvat numai de intervenţia Marelui Maestru. Ulterior, el a fost judecat de un tribunal laic, condamnat la moarte, strangulat în celulă, iar trupul lui a fost băgat într-un sac şi aruncat în mare. ,,Religiaa nu a trecut cu vederea şi nu a iertat niciodată eşecul şi, mai mult, laşitatea.

Următorul obiectiv al lui Ochiali a fost Ciprul. Insula aceasta aparţinea Veneţiei şi principala activitate a locuitorilor era pirateria, îndeletnicire faţă de care Ochiali avea obiecţii serioase. Ciprul era cartierul general al corsariloi creştini oare prădau coasta siriană. Mai mult, poziţia ei o făcea o bază ideală pentru luptele navale din Mediterana de Est, precum şi un punct convenabil pentru concentrarea trupelor şi a rezervelor. După un asediu care a durat patruzeci şi opt de zile, Nicosia, capitala, a căzut la 9 septembrie, şi Ochiali s-a grăbit să plece spre Creta, pustiind toate oraşele şi satele de pe insule în drumul său vijelios spre Marea Adriatică.

In august următor a fost desăvârşită cucerirea Ciprului, iar la sfârşitul lui septembrie, corsarul, după ce s-a alăturat grosului flotei turceşti, comandată de Aii Paşa, urmaşul lui Pirali, a aruncat ancora în golful Corint, încă

nebănuând că până în două săptămâni va lua parte la ultima mare bătălie navală a Islamului.

Capturarea Ciprului a produs asupra creştinătăţii o impresie poate mai puternică decât oricare altă agresiune a corsarilor. Veneţia nu fusese întotdeauna în cei mai buni termeni cu semenii ei creştini, dar de data aceasta ei au răspuns cu o unanimitate remarcabilă lamentărilor ei şi s-au aliat pentru a da turcilor o lecţie pe care să nu o uite niciodată. Papa Pius al V-lea a preluat conducerea spirituală a cauzei şi i-a îndemnat pe toţi creştinii să i se ală^- ture în sprijinirea singurului stat italian care, mai mult decât toate celelalte, vreme de secole, sâcâise Sfântul Scaun. Cavalerii rătăcitori din Europa dădură buzna în Italia ; până şi din Ajiglia, a cărei regină fusese excomunicată de acelaşi papă cu un an mai înainte, sosi dârzul navigator protestant sir Richard Grenville. Sprijinul oficial a fost mai puţin entuziast. Numai Spania a pus la dispoziţie o flotă puternică, sub comanda lui Giovanni Andrea Doria, nepotul amiralului decedat. Comanda supremă a tuturor forţelor angajate în luptă i-a fost încredinţată lui Don Juan de Austria, în vârstă de 24 de ani, fiul lui Carol Quintul şi al frumoasei Barbara Bloomberg, cel mai romantic dintre toţi cavalerii rătăcitori din secolul al XVI-lea. Printre membrii mai puţin marcanţi ai echipajului se afla Miguel de Cervantes, Care scurtă vreme după aceea avea să ridiculizeze cavalerismul rătăcitor şi să-i îndepărteze de pe scena lumii.

Flota răzbunătorilor dispunea de două sute şase galere şi patruzeci şi opt de mii de oameni. Totuşi, până şi o asemenea armadă a trebuit să procedeze cu -cea mai mare prudenţă, de teamă ca nu cumva Ochişljl să le scape şi să devasteze coastele italiene în spatele lor, în timp ce ei urmăreau grosul flotei turceşti, de sub comanda lui Aii Pasa.

Aflând că flota creştină era, în sfârşit, în larg, amiralii turci şi-au retras escadrele în susul golfului şi au ancorat în strâmtoarea Lepanto. Deşi mai numeroşi decât aliaţii, turcii erau handicapaţi de echipamentul lor învechit.

Soldaţii lor mai foloseau încă în mare măsură arcul şi săgeata, pe care creştinii le înlăturaseră în favoarea armeior de foc, mai moderne, iar artileria turcă era demodată.

In zorii zilei de 7 octombrie, cele două flote ajunseră faţă în faţă. Prezenţa inamicului a fost semnalată din vârful catargului galerei lui Don Juan ; fusese observată o pânză la orizont, apoi mai multe altele, până când s-a întunecat zarea. Fără să stea mult pe gânduri, generalul creştin înălţă pavilionul alb, semnalul luptei. Sclavilor li s-a servit carne şi vin, semn cert că îi aştepta o muncă grea. Mai mulţi ofiţeri superiori ai flotelor aliate au propus să se ţină un consiliu de război, dar Don Juan nu a vrut să ţină seama de sfatul lor, replicând că „a trecut vremea consiliilor. Să nu vă preocupe altceva decât lupta“. El însuşi sărea din galeră în galeră ca să dea ajutor la vâsle şi, ori de câte ori ajungea la pupa vaselor, ridica un crucifix, îi încuraja pe oameni, iar aceştia îi răspundeau cu urale.

Era aproape de amiază şi domnea o linişte de moarte când cele două flote s-au apropiat una de alta. S-au evitat manevrele, altminteri imposibile ; ambele flote erau flancate de coastă. S-au năpustit unii împotriva altora cu urlete şi bubuituri de tun, cum nu le mai fusese dat muritorilor să audă. Corăbiile s-au izbit unele de altele şi vâs- lele s-au fărâmiţat ca nişte beţe de chibrit.

Turcii s-au luptat ca nişte posedaţi, atacând în nenumărate rânduri cu iataganul şi sabia, dar au fost seceraţi de grindina ucigătoare a muschetelor şi, până în cele din urmă, superioritatea armelor celor din Apus şi-a spus cuvântul. Spre căderea serii, rezistenţa turcilor slăbi şi disciplina trupelor aliate transformă înfrângerea lor în debandadă.

In acea noapte de octombrie, imperiul maritim otoman a fost zdrobit pentru a nu mai reînvia niciodată. Vreme de secole, corsarii africani au continuat să hărţuiască şi să prade vasele creştinilor din Mediterana, dar numai sub formă de bande ale unor proscrişi, şi nu ca ajutoare ale unei puteri navale de prim rang.

Ochiali, care reuşise să scape teafăr şi luase cu el stindardul „Religiei“, capturat de pe vasul amiral al maltezilor – ulterior arborat în Sfânta Sofia –, a trăit până în 1580. Cu el s-a stins neamul regilor pirateriei. După dân- sul au mai existat corsari temuţi – în Algeria, neamul acestora s-a perpetuat până în secolul al XlX-lea, – iar numărul lor în secolul al XVII-lea a fost probabil chiar mai mare decât în secolul al XVI-lea –, dar aceştia nu s-au bucurat de niciun fel de autoritate în afară de aceea a capacităţii lor personale.

Primul dintre marii căpitani independenţi a fost Murad, care şi-a învăţat meseria atât sub Kheyr-ed-din, cât şi sub Ochiali. Ca atâţia alţii de teapa lui, se născuse din părinţi creştini (albanezi) şi a fost luat în captivitate de mic copil. Stăpânul său, Kara Aii, un corsar algerian, I-a îndrăgit pe captivul său în vârstă de doisprezece ani şi s-a dat drept tată adoptiv al băiatului. Socotindu-1 înzestrat „cu un extraordinar geniu al cutezanţei, a prins mare drag de el şi în curând i-a încredinţat conducerea unui gal iot44, deoarece tânărul „dădea mereu devada indiscutabilă a unei capacităţi neobişnuite pentru anii pe care-i avea“ [6].

Tânărul a luat parte la asediul Maltei în 1565, dar după acest dezastru s-a plictisit de disciplina şi monotonia serviciului în cadrul flotei otomane, a dat bir cu fugiţii şi „şi-a văzut de treabă pe cont propriu44, pe vasul stăpânuiui său. Nu era încă deprins cu marea în măsura în care-şi închipuia că este pentru că vasul a eşuat şi s-a prăpădit, totuşi, omul a reuşit să-şi salveze echipajul, sclavii de la vâsle şi armamentul, ducându-i în siguranţă pe o insuliţă în largul coastei toscane. Naufragiaţii au rămas acolo până când au fost salvaţi de nişte nave algeriene care treceau întâmplător pe acolo.

Murad a fost readus în Alger pentru a da seama unui Kara Aii furios la culme... In semn de totală dezaprobare, Kara Aii a reţinut pe toţi sclavii pupilului şi I-a repudiat. Murad, „supărat foarte într-ale sale şi totuşi atras nespus de negoţul mărilor4’, a izbutit să pună mâna pe o mică

6 **Morgan.**

galeră cu un echipaj de cincisprezece oameni şi a dispărut în direcţia coastei spaniole. Şapte zile mai târziu, el se înapoia remoreând trei brigantine spaniole şi o sută patruzeci de creştini. „Norocoasa lovitură... i-a adus un renume considerabil şi într-atâta I-a mulţumit pe patron, încât acesta i-a încredinţat peste puţină vreme conducerea unui alt galiot“. Murad porni imediat în larg pentru a-şi încerca norocul cu noul său vas, dar, socotit întrucâtva vinovat, fu pus sub supravegherea lui Ochiali, corsar mai bătrân şi recunoscut oficial. Expediţia s-a terminat cu capturarea a trei galere malteze în largul coastelor Siciliei.

In preajma lui ianuarie 1578, Murad dispunea de o escadră de mai multe galiote proprii şi acţiona în calitate de căpitan („reis“) întru totul calificat. In cursul acelui an nu s-a întâmplat nimic deosebit, în afară de faptul că Murad a lăsat să-i scape printre degete pe ducele de Tierra Nuova, viceregе în retragere al Siciliei. In 1580> totuşi, a înscris pe răboj o faptă de arme care i-a adus aceeaşi faimă ca lui Francis Drake, care tocmai se înapoia din piraterescul său ocol al lumii.

Părăsind Algerul în aprilie 1580 cu numai două galiote, Murad patrula liniştit în largul coastei toscane, când a observat deodată, dincolo de un promontoriu stâncos, catargu- rile înalte a două galere ancorate. Erau proprietatea Sanctităţi i-Sale Papa Grigore al XIII-lea, una dintre ele fiind ,rCapitaniau, vasul amiral.

„La vederea lor, lui Murad îi lăsă gura apă“, dar până şi curajul său şovăi la gândul atacării a două nave puternic înarmate cu două vase acţionate cu vâsle. Chiar în clipa când se întreba ce era de făcut, printr-o fericită întâmplare apărură alte două galiote algeriene, foarte asemănătoare cu ale sale ; erau acţionate cu vâsle, dar dispuneau şi de o velă auxiliară, ceea ce îl făcu pe isteţul corsar să se gândească de îndată la o posibilă întrebuinţare a lor. Galerele papale ar fi devenit bănuitoare la vederea a patru nepoftiţi, nu însă şi la vederea a doi, categoric inferiori lor. Murad remorcă pe noii veniţi, le ordonă să coboare catar-gurile şi continuă să înainteze vâslind către galerele care

nu bănuiau nimic.

Planul reuşi. Echipajele papale nu au observat galiotele remorcate până în clipa în care cei patru inamici au înconjurat promontoriul şi au ocupat poziţii avantajoase. Ofiţerii superiori erau pe ţărm şi panica îi cuprinse pe marinarii de pe galerele impunătoare în clipa când, din direcţia laterală, apărură turbanele. După o luptă scurtă şi aprigă, amândouă galerele au fost cucerite.

Prada lui Murad a fost extraordinară ; în galere se aflau adevărate comori, precum şi foarte mulţi creştini.

O sută de sclavi turci şi mauri erau înlănţuiţi de vâsle, iar alături de ei se afla un număr de criminali creştini care-şi ispăşeau pedeapsa. „Mulţi dintre aceştia – rela tează cu satisfacţie protestantul Morgan – erau preoţi şi călugări care se întâmplaseră acolo nu din cauza cumsecădeniei lor“. Mulţi au fost dezlegaţi din lanţuri şi mulţi înlănţuiţi. Sclavii mahomedani au fost eliberaţi şi locurile lor ocupate de recentele echipaje ale galerelor, pline de preoţi şi călugări răspopiţi, oameni care nu au făcut altceva decât să-şi schimbe temnicerii fără a-şi schimba temniţa.

Succesele necontenite ale lui Murad au stârnit invidia firească a rivalilor săi. Amiralul Algerului însuşi, Arnaut Memi, luă calea mării cu paisprezece galere pentru a demonstra că un om competent poate să se descurce uşor. Arnaut rămase în larg vreme de două luni şi după ce străbătu Mediterana în lung şi în lat reveni la punctul de plecare cu un singur creştin orb, capturat pe insula Tursia, mărturie a activităţii sale estivale.

întrecerea nu se dovedi a fi de bun augur pentru concurenţi. Noul guvernator-paşă, trimis de curând din Con- stantinopol şi având dreptul – datorită funcţiei sale – la a zecea parte din întreaga pradă adusă de corsari, începu foarte curând să privească cu ochi răi câştigurile des- crescânde realizate de pe urma acestor expediţii. A zecea parte dintr-un sclav, şi acela orb, nu-i putea îmbogăţi considerabil pe paşă. Convocându-i pe toţi căpitanii corsarilor, el le spuse în faţă că sunt „o adunătură de mişei

pu- turoşi şi că niciunul din ei, cu excepţia lui Murad Rcis,' nu este vrednic să fie spânzurat". îşi încheie cuvântarea anunţându-i că „el însuşi le va arăta cum se purcede pe mare".

Ceea ce a şi făcut. In scopuri educative, porunci căjjitanilor a douăzeci şi două de galere şi galiote să se alăture propriilor sale nave şi îi conduse spre Sardinia.

Prima lecţie nu a fost convingătoare. Paşa îşi ascunse corsarii pe mica insulă San Pietro şi aşteptă clipa când va putea lua prin surprindere oraşul Iglesia. Din nefericire, a fost descoperit, s-a dat alarma şi plaja pe care îşi propusese să debarce a fost, ca prin farmec, împânzită de sarzi atât de bine înarmaţi şi hotărâţi, încât paşa a socotit că este mai cu folos să-şi amâne demonstraţia pentru alte vremi şi locuri.

El porni apoi spre nord, la Oristano, unde debarcă o mie cinci sute de puşcaşi, care se îndreptară în marş spre un oraş aflat la patruzeci de mile în interior, călăuziţi de un sclav de galeră sard, păzit cu străşnicie de patru marinari voinici. Aici au atacat şi s-au întors cu şapte sute de locuitori, pe care i-au dus pe insula Mal de Vientre Pe insulă, piraţii au arborat steagul armistiţiului şi i-au poftit pe sarzi să vină şi să-şi răscumpere compatrioţii. Invitai ia fu acceptată, sosi o delegaţie şi începură negocierile. După îndelungate târguieli, corsarul îşi reduse pretenţiile la trezeci de mii de ducaţi, dar, cum insularii urcaseră numai până la douăzeci şi cinci de mii, târgul nu se încheie. Maurul îşi ieşi din sărite, sarzii întrerupseră tratativele şi paşa, ,,cuprins de furie, deoarece nu izbutise să-i convingă pe insulari", plecă mai departe pentru a-şi vinde captivii la preţurile oferite pe piaţa liberă.

Navigând în continuare spre nord, el mai întreprinse două-trei incursiuni, dar, aflând că Andrea Doria este pe urmele lui cu şaptesprezece galere, îşi spuse că vecinătatea Corsicei şi a Sardiniei devine mult prea primejdioasă şi se îndreptă spre Spania. In drum, puţin lipsi să captureze odată cu echipajul şi vasul amiral pe viceregele Siciliei, succesorul ducelui care scăpase de

Murad, drept care paşa, mai pulin stăpân pe sine decât piratul, „şi-a mânc-at unghiile şi şi-a smuls barba de ciudă“.

Prima sa debarcare prin surprindere, nu departe de Barcelona, îi aduse cincizeci de captivi spanioli, dar în- tr-atâta ridică ţinutul, încât se hotărî, o dată mai mult, să-şi caute norocul aiurea. De data aceasta, el alese un loc lângă Alicante, de unde, cu puţin mai înainte, nişte mauri oarecare îi scriseseră că sunt gata să-i dea bani grei dacă va veni şi-i va duce de acolo. Sosind în largul coastei în timpul nopţii, paşa trimise pe ţărm o barcă pentru a-i vesti pe mauri că ajutorul e aproape şi că trebuie să se pregătească de plecare. Ceva mai târziu, un puternic detaşament de soldaţi vâsleau spre ţărm pentru a se înapoia cu două mii de oameni, bărbaţi, femei şi copii, cu cea mai mare parte a bunurilor acestora. îmbarcarea s-a făcut rapid şi flota se îndepărtă fără să piardă un singur soldat sau pasager.

Galerele erau acum încărcate ochi cu captivi, pasageri şi pradă, aşa că paşa îşi întoarse faţa spre patrie, oprin- du-se doar pentru a captura un vas cu grâne care plecase din Ragusa şi care îi tăiase drumul. Trei luni după ce părăsise Algerul, el se înapoia cu o pradă bogată, sclavi şi avuţii. In clipa în care coborî pe uscat convocă o întrunire a corsarilor de profesie şi ceru răspuns la întrebarea : Cine e corsar mai vrednic, el sau ei ?

Intr-acestea, Muracl Reis. indiferent atât faţă de concurenţi, cât şi faţă de paşale, îşi vedea de-ale lui. Trei ani după întoarcerea superiorului său dintr-o expediţie care, la urma-urmei, nu ar fi fost decât o excursie duminicală pentru marele Reis, el întreprinse cea mai spectaculoasă acţiune din întreaga sa carieră şi făcu ceea ce niciun al- gerian nu ar fi cutezat să facă înaintea lui : să treacă prin strâmtoarea Gibraltar şi să întreprindă o expediţie de jaf în Oceanul Atlantic. Până acum, cei mai cutezători dintre piraţi preferaseră să navigheze în raza uscatului, cu excepţia cazurilor, rare dealtfel, când trebuiau să traverseze Mediterana.

Murad părăsi Algerul în 1585 cu trei galiote de război. Făcând escală la Sallee, o vizuină prosperă a piraţilor în Maroc – vizuină care avea să devină peste câţiva ani nu mai puţin importantă ca Bougie sau Alger –, a primit întăriri, respectiv mai multe mici brigantine. Escadra astfel constituită străbătu Gibraltarul şi luă pieptiş cele şapte sute de mile de ocean care o despărţeau de insulele Canare – traseu la fel de necunoscut pentru mahomedani pe cât fusese de necunoscut Europei de Apus cu două sute de ani mai înainte. Murad descoperise un captiv care pretindea că ştie drumul şi-l numi pilot, dar când, după multe zile de vâslit din greu, cu ajutorul numai sporadic al velelor (taina navigatului în voltă ei n-o cunoşteau încă), văzură câteva insule, pilotul nu recunoscu ţinta pe care o urmăreau şi-i mărturisi lui Murad că „se teme că au greşit drumul şi au navigat mult dincolo de Canare“. La care Murad răspunse : ,,Cu toate că nu am fost niciodată acolo, sunt încredinţat că ceea ce spui este, în principiu, cu neputinţă. Aşadar, mergi mai departe“

Greşise pilotul, şi nu Murad. Ceva mai târziu erau în raza insulei Lanzarote, care se scălda tihnit în razele fierbinţi ale soarelui.

De îndată ce văzură pământ, piraţii strânseră velatura şi coborâră catargele pentru a nu putea fi zăriţi de insulari. La căderea întunericului, porniră din nou. Vâslind repede şi în tăcere către ţărm, debarcă două sute cincizeci de puşcaşi în apropierea oraşului principal. Surpriza fu absolută. Locuitorii nu avură răgazul să ia măsuri de apărare, localitatea fu jefuită, trei sute de captivi fură îmbarcaţi pe galere. Guvernatorul însuşi, un nobil spaniol, izbuti să scape, dar mama, soţia şi fiica sa fură luate prizoniere.

In zori, vasele erau ancorate la o mică depărtare de ţărm şi Murad arboră pavilionul de armistiţiu, invitându-i astfel pe cei de pe ţărm să vină şi să-şi răscumpere prietenii şi rudele. Guvernatorul veni primul, plăti bani grei şi-şi recăpătă familia. Urmară ceilalţi oameni cu stare, astfel încât „numai cei necăjiţi şi sărmani rămaseră în

starea nenorocită în care se aflau“.

Murad luă calea îndărăt fără să piardă vreme, dar puţin lipsi să nu-şi mai revadă patria nicicând. Ştiri despre isprăvile sale i-o luaseră înainte şi Don Martin Padilla, cel pe care furtunile nu aveau să-i cruţe doisprezece ani mai târziu, când Filip al II-lea I-a trimis spre a-şi lua revanşa asupra Angliei pentru isprăvile lui Essex şi Raleigh în Âzore, fu expediat să-i intercepteze în strâmtoarea Gibr altar.

Murad fu prevenit la timp pentru a evita o cădere în mâinile lui Padilla, nu însă şi la timp pentru a trece prin strâmtoare înainte ca spaniolul să se fi plasat pe poziţii. Era imposibil să-şi croiască drum luptând ; spaniolul dispunea de optsprezece galere de linie. Murad se furişă într-un port obscur de pe coasta marocană, unde stătu ascuns timp de o lună de zile, la capătul căreia se folosi de o noapte furtunoasă ca să-şi piloteze mica escadră printre cei care instauraseră „blocada“ şi să ajungă în apele sale natale.

Următoarea expediţie a lui Murad avu loc patru ani mai târziu. De data aceasta patrula singur cu o singură galeră – contrast izbitor faţă de zilele lui Barbarossa şi Dragut, După câteva capturi în largul Corsicei, el navigă spre Malta, unde întâlni o navă a francezilor, „aceşti mari prieteni ai turcului“, navă al cărei extrem de îndatoritor comandant îl înştiinţă despre deplasarea spre Tripoli a unei galere malteze regale, „La Serena“.

Fără să şovăie, Murad luă poziţie lângă o insulă prin apropierea căreia, după socotelile lui, maltezii trebuiau să treacă neapărat. Cei din subordine i-au spus că-şi pierde ■vremea, însă Murad, adept convins al magiei negre (ca majoritatea oamenilor din epoca sa), consultă „cartea norocului său“ (învăţatul cronicar spaniol Haedo o numeşte „nălucire de-a dreptul diavolească“)[7] şi aceasta îl sfătui

„să mai aştepte’*. Bineînţeles, în zorii dimineţii celei de-a doua zile apăru marea galeră, navigând în raza lor

7 Morgan.

vizuala cu pradă turcească la remorcă. „Cartea norocului“ nu greşise, dar proporţiile galerei au pus oarecum sub semnul îndoielii amabilitatea francezului.

Sorţii păreau inegali – un mic galiot împotriva unei galere impresionante de prima mână –, aşa că, după aprecierea lui Murad, echipajul său avea nevoie de încurajare morală. I-a strâns pe mateloţi în jurul său şi le-a ţinut o cuvântare care se încheia cu peroraţia îndemnătoare : –,,De moarte nu vă fie teamă, de vreme ce v-aţi părăsit vetrele ca să aflaţi bogăţie şi faimă şi să slujiţi marelui nostru profet Mahomedu.

Cuvântarea a avut un răsunet puternic şi mateloţii au aplaudat-o frenetic. Intre timp însă, maltezul înainta şi sclavii erau biciuiţi fără milă şi cruţare pentru ca urmărirea să decurgă rapid. Cavalerii erau ultimii care să fugă din faţa duşmanului, dar comandantul vasului „Serena“ nu-şi putea imagina că o galeră solitară constituie marele ţel al urmăririi. înainte de a accepta înfruntarea, el porunci să i se raporteze câte nave erau în spatele lui. Când i s-au dat asigurările necesare că e o singură navă, cavalerul ordonă să se facă cale întoarsă, iar vasul insolent să fie capturat. S-a aflat mai târziu că, dându-şi seama că ga- liotul este într-adevăr neînsoţit, cavalerii au recunoscut „prezenţa nimănui altuia decât a diavolului Murad Reis“.

Norocul, de data aceasta, a fost din nou de partea cutezătorilor. La prima salvă de tun a corsarilor, această armă extrem de puţin eficace şi-a plasat loviturile cu atâta eficacitate, încât aproape toţi artileriştii creştini au fost omorâţi sau răniţi la posturi. Remarcabila ispravă a artileriştilor hotărî soarta bătăliei pe loc. Năuciţi din prima clipă, creştinii au trebuit să cedeze după o jumătate de oră de luptă.

Pe bună dreptate mulţumit de sine, Murad luă calea îndărăt spre Alger. Cuprinşi de amarnică tristeţe, captivii lui vâsleau, cărând spre patrie prada comandantului, când, plutind în largul coastei africane, au înconjurat un punct şi, fără veste, au dat de un vas corsar din Mal- lorca, „cu

îndeletniciri foarte asemănătoare cu ale lorct. Această formă de întrecere, care pe care, chiar în pragul casei lor era prea gravă ca să poată fi trecută cu vederea. Murad captură vasul din Mallorca şi dădu de lucru echipajului său completând cele patruzeci şi cinci de posturi libere de pe băncile galerei malteze. Două zile mai târ- ziu, el intra în portul Alger cu cele două capturi, „cu pavilioanele zdrenţuite, cum se întâmplă îndeobşte în asemenea împrejurări, şi cu salve repetate trase de tunurile mari şi mici“. Tot oraşul veni în întâmpinarea gloriosului fiu, iar paşa, pe lângă că-i trimise o escortă de ieniceri, îl cinsti în chip deosebit, oferindu-i propriul său cal ca să-i ducă până la palat.

Murad şi-a încheiat cariera ca amiral al Algerului, funcţie pe care a primit-o în 1595. Cea mai mare parte a activităţii sale oficiale a lăsat-o în seama unui locţiitor, pornind invariabil după pradă în prima parte a „sezonului“. Dispare din letopiseţ ca „rănit în cinci rânduri de gloanţele Religiei“. Ştiut este că, după întâlnirea cu marele său duşman, s-a înapoiat la Alger, dar istoria nu ne spune dacă a murit din pricina rănilor sau de bă-

1 rinele.

CAPITOLUL IV

SECOLUL AL XVII-LEA

Către sfârşitul secolului, evoluţia organizării „profitabile" a corsarilor se desăvârşise. Incepând cu zilele primilor Barbarossa, beglerbegii trimişi de Constantinopol ca să guverneze Africa de Nord nu au numit, de cele mai multe ori, turci sau mauri ca guvernatori ai Algerului (centrul principal al corsarilor), ci renegaţi europeni care, prin îndemânare şi cutezantă, răzbiseră până în primele rânduri ale profesiunii de bază a ţării. Unii convertiţi au ajuns chiar până la funcţia de beglerbegi. Kheyr-ed-din, fiul unui grec, a fost urmat de un sard, după care a venit un corsican. Ochiali era calabrez ; urmaşul său, Ramadan, sard ; acestuia i-au succedat pe rând un veneţian, un ungur şi un albanez. In preajma anului 1588, cele treizeci şi cinci de galiote ale Algerului erau comandate de

unsprezece turci şi douăzeci şi patru de renegaţi, care reprezentau aproape toate popoarele creştine de pe litoralul Mării Mediterane şi chiar din ţinuturile de dincolo de aceasta. Unii dintre aceşti străini fuseseră luaţi în captivitate de mici copii şi supuşi unei convertiri silite, alţii însă au acceptat tăierea împrejur de bună voie şi au adoptat nume mahomedane de dragul îmbogăţirii şi al fin aventurilor făgăduite de comanda unui vas din Africa de Nord. In 1586, Masser John Tipton, primul consul englez din Alger, raporta că primul vistiernic al paşei este un eunuc şi renegat englez, feciorul lui Francis Rowlie, negustor din Bristol, cunoscut sub numele de Hassan Aga. Aproape toţi renegaţii care s-au ridicat la rangul de mari dregători şi-au câştigat o anumită faimă de conducători eficienţi şi chiar omenoşi.

După Lepanto însă, caracterul administraţiei s-a schimbat, aşa cum se întâmplă în mod inevitabil atunci când o putere întinsă şi descentralizată oferă unor slujbaşi corupţi prilejul unei îmbogăţiri rapide, de care nu are cunoştinţă conducerea de la centru. Paşalele trimise de Constantinopol începură să-şi vândă funcţiile de conducere unor turci bogaţi, cei mai mulţi incapabili şi ticăloşi, oameni a căror unică ambiţie era de a se despăgubi după plata preţului de achiziţie şi de a pune deoparte cât mai mulţi bani înainte de a li se termina durata serviciului. In această perioadă, renegaţii mai întreprinzători erau mai mult sau mai puţin independenţi faţă de autoritatea centrală, cu excepţia taxei de zece la sută, care reprezenta principala sursă de venit a guvernatorului. Aceşti „reişi“ sau „generali de galere“ se bucurau de libertatea de a proceda cam cum credeau ei de cuviinţă. Se întorceau zilele pirateriei pure, care avea să prospere ca niciodată mai înainte.

In 1606 se produse o schimbare care revoluţionă atât măiestria, cât şi meseria de pirat. In anul acela, Simon de Danser îi învăţă pe algerieni cum să construiască „nave rotunde“ (vase cu pânze pătrate de tipul celor folosite în Oceanul Atlantic) şi cum anume să le conducă. Era o

tranziţie la fel de importantă ca şi trecerea de la pânze la aburi, poate chiar mai mare, pentru că vasul cu pânze putea pătrunde peste tot unde putea pătrunde cel cu aburi şi, bineînţeles, mult mai departe decât galerele cu vâsle. Din clipa aceea, nu numai coastele, ci întregul bazin al Mării Mediterane, pe timp de iarnă sau de vară, pe vreme urâtă sau bună, era accesibil corsarilor şi chiar lungile căi de apă pe care navigau marile flotile spaniole încărcate cu comori erau infestate cu ele. Piraţii cu experienţă din Marea Nordului şi Canalul Mânecii, englezi, olandezi, francezi, erau siliţi să constate că gâsca de aur fusese jumulită înainte ca ei să pună mâna pe ea. Bineînţeles, nu le convenea această situaţie, şi ca urmare s-au iscat necazuri, pentru că a fi deposedat de pradă înainte de a o fi capturat era un lucru la fel de supărător ca şi acela de a-ţi fi furată după ce ai pus mâna pe ea.

Binefăcătorul corsarilor Simon de Danser (uneori denumit cel vârstnic, pentru a fi deosebit de fiul său, care i-a urmat în meserie) a început prin a fi simplu marinar în Dordrecht. Cu timpul a ajuns comandant de vas, ulterior căpitan de vas corsar în slujba Statelor Generale în timpul rebeliunii împotriva Spaniei. După o expediţie nereuşită pe Marea Mediterană, a ancorat la Marsilia pentru reparaţii şi reaprovizionare, dar ispita acestui port plin de atracţii a fost prea mare. După ce şi-a cheltuit toţi banii, a fost silit să-şi vândă corabia, iar banii astfel realizaţi i-a cheltuit la fel de repede. Lipsit, în felul acesta, de comanda unei nave, a adunat toată scursura portului, a furat o corabie mică şi a plecat în larg „pe propriile sale speze44, ca pirat sută la sută. Nu trecu mult şi captură un vas mare, pe care îşi transferă echipajul, îşi asigură sprijinul unui număr de marinari englezi şi mauri şi, după câteva luni, deveni comandantul unei flote mici, al cărei cel mai mare vas avea aproape trei sute de oameni şi şaizeci de tunuri la bord. Devenise o forţă maritimă şi peste puţină vreme ajunse la o înţelegere cu un rival, un pirat englez pe nume Warde, ceea ce i-a sporit considerabil puterea.

Totuşi, numai după 1606 el se stabili la Alger, unde

devenise faimos şi unde îşi asigurase o primire călduroasă. Numai atunci şi-a deprins el gazdele cu construcţia de vase moderne şi, în schimb, i s-a asigurat baza şi piaţa pe care o reclama activitatea sa. Colegul său Warde a adus servicii asemănătoare şi a primit recompense asemănătoare la Tunis.

Timp de trei ani, olandezul a navigat pe Mediterana, prădând în dreapta şi în stânga şi punând deoparte averi considerabile. Şi-a construit un palat în Alger şi a intrat în legături cu paşale şi bei, după care i-a ajuns la urechi vestea că o flotă spaniolă şi una engleză se aflau în Mediterana cu ordinul de a-1 prinde viu sau mort. Danser auzise deja zvonuri neplăcute despre nesiguranţa vieţii în mijlocul străinilor bogaţi din Alger. începu să-i mustre conştiinţa ; spre deosebire de alţii aseiffenea lui, nu se lepădase de creştinism, aşa că luă hotărârea să se retragă.

Problema respectabilităţii însă implică anumite dificultăţi. Ar fi fost destul de greu să iasă din Alger cu banii pe care-i avea ; ar ii fost şi mai greu să găsească un loc unde să fie binevenit, deoarece se pusese premiu pe capul său în toate ţările care I-ar fi atras ca posibile patrii viitoare. Mai Întâi a fost rezolvată cea de-a doua problemă. După oarecare tratative, el reuşi să cumpere o absolvire din partea regelui Henric al IV-lea al Franţei şi începu să se pregătească în vederea înlocuirii profiturilor din Alger cu desfătările Parisului. Monarhul francez îşi avea însă considerentele sale încheind târgul, considerente pe care, deocamdată, nu le destăinuia nimănui.

Plecarea din Alger fu pusă la cale nu prin mijlocirea banilor, ci a ingeniozităţii. Patru vase corsar intrară în port cu o încărcătură selectă, care a fost oferită spre vân- zare. Danser o cumpără aproape în întregime şi urcă la bord ca să achite costul. Ca de obicei, la vâsle erau sclavi creştini. Pe când cei mai mulţi marinari musulmani erau pe ţărm, o ceartă pusă la cale dinainte se stârni între sclavi şi puţinii mauri rămaşi la bord. Aceştia din urmă au fost biruiţi şi ucişi în câteva clipe, cu excepţia câtorva ofiţeri, păstraţi ca ostateci în cazul când lucrurile ar fi luat o întorsătură

nedorită. Stăpân pe cele patru corăbii, Danser porni în larg şi ajunse cu bine în vechiul său bârlog, Marsilia.

Aici, în ciuda iertării regeşti, avu parte de o primire atât de ostilă, încât „atunci când trecea strada, era însoţit de câţiva dintre bandiţii săi, care ţineau în mână pistoale încărcate, formind garda sa personală“. Numeroşi negustori din oraş suferiseră pierderi mari din pricina olandezului, care, pentru a putea ieşi din Marsilia, a trebuit să plătească pentru ele până la ultimul ban. Supunându-se unui ordin din partea regelui, el se îndreptă spre Paris. De aici, în decembrie 1609, el scrise în Zeeland pentru a informa că este în posesia actului de iertare semnat de regele Franţei şi că, în consecinţă, nu mai este pus în afara legii, menţionând, printre altele, ştirea aparent lipsită de interes „că regina Franţei a născut o fată“. Copila, botezată Henrietta Maria, avea să devină mai târziu soţia regelui Carol I al Angliei.

Regele Franţei dezvălui acum intenţiile pe care le avea în legătură cu noul său supus. Francezii se certaseră cu foştii lor aliaţi şi se punea acum la cale organizarea unei flote care să atace Goletta, la Tunis ; Henric al IV-lea îsi amintise de un vechi adagiu potrivit căruia este cu cale sa asmuţi un tâlhar împotriva altuia şi-i dădu corsarului ieşit la pensie o funcţie în cadrul expediţiei. Acţiunea fu încununată de succes, vasele beiului fură arse şi patru sute cincizeci şi cinci de tunuri, precum şi pradă în valoare de patru sute de mii de coroane fură înapoiate Franţei.

Totuşi, şapte ani mai târziu, corsarii aveau să se răzbune pe apostat. Cele petreclite sunt descrise cu mare lux de amănunte de către autorul şi călătorul William Lithgow, martor ocular al atacului împotriva Golettei : „După ce stătusem aici ca la vreo cinci săptămâni, am avut norocul ca la 16 februarie 1616 să sosească un vas olandez, «Meermin» din Amsterdam, plecat din Tetuan şi având destinaţia Veneţia. La bordul vasului era un căpitan cu numele de Danser, pe vremuri pirat cu renume şi faimos căpitan de marină, vechi duşman al maurilor. Era trimis de regele Franţei ca să preia douăzeci şi două de vase

franţuzeşti care fuseseră capturate şi urmau să fie restituite. A fost un truc al paşalei de a-1 atrage pe Danser în acest oraş, cu toate că acesta din urmă renunţase la serviciul activ şi se însurase la Marsilia. Iată-1 sosind în port, însoţit de doi francezi care debarcaseră pentru .^-1 saluta pe paşă. Li s-a făcut o primire prietenească şi a doua zi paşa împreună cu doisprezece însoţitori urcă pe bord pentru a înapoia vizita. Danser a socotit drept o mare cinste din partea paşalei faptul că a venit personal să-i viziteze ; în consecinţă, I-a întâmpinat cu toate onorurile, în sunet de trâmbiţe şi bubuit de tunuri, şi nici că se putea închipui prietenie mai mare ca aceea dintre făţarnicul paşă şi foarte mulţumi tul Danser, care preluase corăbiile încredinţate lui chiar în acea dimineaţă, în stare perfectă. După ce băuseră mult mai mult vin decât s-ar fi cuvenit, paşa I-a invitat pe Danser să-i viziteze a doua zi dimineaţa în fort şi nefericitul Danser acceptă. La ceasul hotărât, el coborî pe ţărm împreună cu doisprezece *monsieurs* şi, pe când se apropia de castel, fu întâmpinat de doi turci. Grupul trecu peste podul basculant, dar, odată ajuns la intrare, uşile se închiseră de cum pătrunse el înăuntru. Danser se pomeni singur, în timp ce însoţitorii rămaseră pe din afară.

Danser fu dus în faţa paşalei şi acuzat de a fi capturat nenumărate corăbii, foarte multă pradă şi bogăţii excesive de la mauri, precum şi de a-i fi omorât fără să arate cea mai mică îndurare. Fu decapitat pe loc şi trupul său aruncat într-un şanţ. După această ispravă, toate tunurile au tras în vasul’lui Danser, dar, tăind otgoanele, marinarii izbutiră să scape, nu fără greutate.

Cât despre francezii de pe ţărm, aceştia au fost conduşi în chip curtenitor şi au ajuns teferi la vasele lor – corăbiile eliberate –, cu care s-au înapoiat la Marsilia“ *.

întreaga Europă şi în special Olanda aveau să contribuie substanţial la completarea personalului nord-african, dar niciun om nu fusese şi nu avea să fie atât de util ca marinarul din Dordrecht, care învăţase pe musulmani să construiască vase şi să le piloteze la fel de

bine ca şi creştinii.

Corsarii au deprins repede lecţia lui Danser. Au pătruns tot mai departe cu noile lor corăbii cu pânze, dându-şi seama că acestea, pe lângă că le lărgeau considerabil raza de acţiune, îi scuteau de nevoia de a transporta provizii pentru o sută sau două sute de sclavi de galeră. Obiectivul lor deveni tot mai mult comerţul din Atlantic ; acest comerţ se dezvoltase într-atâta, încât era de o importanţă deosebită şi, pe de altă parte, incursiunile împotriva coastelor Spaniei erau mai greu de realizat după izgonirea ultimilor mauri din Andaluzia, în 1610. Lipsit de ajutor de pe coastă, raidul pe uscat devenea tot mai riscant, după cum atacul din larg devenea tot mai profitabil.

Nu trecu mult şi teroarea pe care o cunoscuseră statele mediteraneene cuprinse şi ţările nordice. In 1616, sir Francis Cottington, ambasadorul englez în Spania, îi scria ducelui de Buckingham, favoritul regelui Iacob I : „Puterea şi cutezanţa piraţilor din Africa de Nord au crescut atât de mult pe ocean şi pe apele Mediteranei, încât mărturisesc că nu cunosc nimic asemănător care să fi pricinuit mai multă mâhnire şi durere la această curte decât ştirile zilnice de acest fel. Flota lor este alcătuită din patruzeci de nave înalte cu vele între două şi patru sute de tone fiecare ; vasul amiral are cinci sute de tone. Vasele sunt împărţite în două escadre, una de optsprezece corăbii, care staţionează lângă Malaga, în raza oraşului, iar cealaltă este ancorată în preajma Capului Sf. Maria, între Lisabona şi Sevilla. Escadra aceasta din strâmtoare a pătruns spre Mos- til, un oraş din Malaga, unde a bătut cu artileria portul castelului şi, hotărât lucru, ar fi capturai oraşul dacă nu ar fi sosit în ajutor soldaţi din Granada; totuşi, ea a pus mâna pe mai multe corăbii, dintre care trei sau patru venite din partea de vest a Angliei. Au. tras pe uscat două vase englezeşti la mai puţin de patru leghe de Malaga, după care au coborât pe ţărm şi le-au dat foc, rămânând lângă Malaga până în ziua de astăzi, pentru a intercepta toate vasele care trec pe acolo şi pentru a

zădărnici orice negof în această parte a Spaniei“.

îr.lre anii 1569 şi 1616, flota piraţilor, alcătuită numai din o sută de vase, capturase patru sute şaizeci şi şase de nave britanice, echipajele acestora fiind vândute pe piaţa sclavilor. Consulii englezi din Alger scriau mereu celor din patrie, cerând uşurarea situaţiei captivilor englezi şi îndemnând guvernul britanic să ia măsuri energice care să stăvilească insolenţa crescândă a algerienilor. In 1631, consulul îi scrise direct regelui pentru a-1 informa că, dacă banii de răscumpărare nu vor fi expediaţi în mare grabă, peste puţin timp vor exista o mie de captivi englezi în Alger ; numai în ultima lor expediţie, corsarii capturaseră patruzeci şi nouă de vase britanice. Scrisoarea se încheia cu următorul avertisment: „Corsarii spun că, dacă nu trimiteţi bani repede, se vor duce în Anglia şi-i vor scoate pe oameni din pat, aşa cum obişnuiau să facă în Spania“.

Ameninţarea nu a fost câtuşi de puţin vorbă goală. Nu trecu mult şi nu mai puţin de treizeci de vase corsare pustiau coastele Atlanticului, pornind de la cea mai recentă bază a lor, Sallee, în Maroc. Unul din aceste’vase fusese capturat chiar pe râul Tamisa. în vestul Angliei, oamenii de rând erau atât de speriaţi, încât au stins farul de la capul Lizard de teamă „să nu le arate piraţilor calea“. Canalul Mânecii nu mai era sigur pentru niciun vas comercial care nu naviga în convoi ; în 1625, primarul Plymouthului raporta că în acel an piraţii nord-afri- cani au capturat o mie de marinari din regiunea de vest.

Cea mai lungă călătorie întreprinsă de aceşti piraţi a fost în Islanda. Ca şi Danser, conducătorul expediţiei era olandez, însă, spre deosebire de primul, „îşi pusese turban pe cap“. Numele lui era Jan Jansz, cunoscut de mauri ca Murad Reis, dar, pentru a se evita confuzia cu celălalt Murad, discipolul lui Barbarossa şi Ochiali, de aici înainte vom folosi numele său european [8].

Jan Jansz şi-a început cariera, asemeni celor mai mulţi marinari olandezi care până la urmă au devenit

8 Din William Lithgow. *Rare Adventure and Painjull Pere+ grination*, 1632.

piraţi, ca marinar pe un vas corsar al Ţărilor de Jos, luptând împotriva spaniolilor în timpul războiului de eliberare. Cum însă acest mod cvasilegal de a purta războiul aducea mai curând glorie decât profit, Jansz a renunţat la misiunea în credinţată şi s-a îndreptat spre coasta nord-africană. Aici a luptat fără niciun fel de discriminare împotriva corăbiilor tuturor popoarelor creştine, inclusiv împotriva celor olandeze, atât doar că, atunci când ataca un vas spaniol, arbora stindardul prinţului de Orania în chip de omagiu sentimental adus provenienţei sale. Când era angajat într-o ciocnire cu V&se aparţinând altor naţiuni, arbora semiluna roşie a turcilor.

La început a navigat ca secund al unui vestit corsar, Suleiman Reis din Alger, dar, după moartea şefului său, în 1619, s-a stabilit la Sallee. Portul (al cărui nume „umplea de duhoare întreaga lume creştină“) era extrem de bine situat pentru noua formă de piraterie, întrucât sp găsea pe coasta Atlanticului, la numai cincizeci de mile de Gibraltar, unde piraţii puteau sta la pândă pentru a repera toate vasele care treceau prin strâmtoare şi a se năpusti fără zăbavă asupra vaselor comerciale din Indiile de Est şi Guineea. Flota din Sallee nu era mare, cam vreo optsprezece nave în total, şi vasele individuale erau mici, întrucât un banc de nisip din port împiedica vasele de mare tonaj să intre, afară de cazul când erau descărcate în prealabil.

Formal, portul era supus împăratului marocan, dar curând după sosirea lui Jansz, sallentinii s-au declarat independenţi şi au înfiinţat ceea ce, de fapt, nu era altceva decât o republică a piraţilor, guvernată de paisprezece oameni, cu un preşedinte care era şi amiral. Primul ales a fost olandezul, care, pentru a arăta noilor săi compatrioţi cât de mult se asimilase cu ei, s-a însurat cu o maură, deşi la Haarlem lăsase o soţie şi o familie.

Afacerile au pro păşit sub conducerea eficientă a lui Jansz şi peste puţin timp el a fost nevoit să-şi caute un ajutor – post pe care I-a încredinţat unui compatriot, Mathys van Bostel Oosterlinck. Viceamiralul şi-a sărbătorit

numirea urmând pilda superiorului, devenind mahomedan şi însurându-se cu o spaniolă de paisprezece ani, deşi la Amsterdam avea o soţie şi o fetiţă.

Cu prăzile capturate pe mare, cu veniturile sale de amiral – venituri care cuprindeau taxele pentru ancoraj, pilotaj şi alte taxe portuare –, cu comisioanele încasate pentru mărfurile furate, Jansz deveni curând un om putred de bogat. Din când în când, totuşi, îl plictisea rutina afacerilor, piratul din el îşi spunea cuvântul, aşa că lua parte la câte o expediţie. In cursul unei astfel de expediţii, în noiembrie 1622, când îşi încerca norocul în Canalul Mînecii, i se terminară proviziile şi fu silit să ancoreze în portul Veere din Olanda ca să-şi umple magazia. Părea o întreprindere riscantă, dai' amiralul de la Sallee era supus al împăratului marocan, care de curând încheiase un tratat cu Ţările de Jos, aşa că Jansz putu reclama legal privilegiile portuare, deşi primirea de care s-a bucurat a fost rece.

Primul oaspete al vasului a fost doamna Jansz, olandeza, însoţită de toţi Janszii juniori. „Soţia şi toţi copiii lui – notează un scriitor din acea vreme – au urcat la bord ca să-i roage să părăsească vasul; părinţii marinarilor au făcut acelaşi lucru, dar nu au reuşit să-i înduplece, pentru că ei (renegaţii olandezi) erau prea porniţi împotriva spaniolilor şi prea îi ademenea prada". Nu numai că echipajul a rămas pe corabie, dar a şi sporit prin sosirea unor noi recruţi, în ciuda unei porunci aspre a dregătorilor potrivit căreia nimeni nu avea voie să se angajeze pe vas. In Olanda însă, vremurile erau grele în urma unui război de aproape jumătate de secol cu Spania ; tinerii din Veere erau mai atraşi de posibilitatea unui trai lesnicios şi a unor lovituri puternice date vechiului lor duşman decât înspăimântaţi de dizgraţia dregătorilor. Jan plecă din Veere cu ţnult mai mulţi oameni la bord decât la sosire. *

Câţiva ani mai târziu, în plină iarnă, Jansz reveni în Olanda, de data aceasta scăpând de un dezastru ca prin urechile acului. In largul coastei se întâlnise cu un vas mare arborând steagul olandez. Uitând pentru o clipă de

tratate, Jan „se îndrăgosti pe dată de arătoasa corabie şi încercă s-o captureze“ – era foarte probabil că, dacă ar fi izbutit, avocaţii i-ar fi oferit posibilitatea să reclame avantajele tratatului. Dar lucrurile se petrecură cu totul altfel ; când ajunse în dreptul vasului, pavilionul olandez fu coborât, steagul Spaniei îi luă locul şi o clipă mai târziu soldaţi spanioli împânzeau puntea. Depăşiţi, piraţii au reuşit cu greutate să scape după o luptă înverşunată, mulţi membri ai echipajului fiind ucişi şi răniţi. Au fost bucuroşi să ajungă teferi în portul Amsterdam.

Jan ceru ajutorul autorităţilor pentru bolnavi şi răniţi, însă primi un refuz categoric. Nenorocosul corsar căutase să violeze tratatul, dăduse greş, fusese pedepsit şi acum era pedepsit din nou, refuzându-i-se avantajele lui, de parcă ar fi izbutit! Nu i s-a îngăduit nici măcar să-şi îngroape morţii, astfel încât cadavrele au trebuit să fie vârâte sub gheaţă – singurul lucru care se puţea face.

După câţiva ani relativ neproductivi, petrccuţi în strâm- toarea Gibraltar, Jan luă hotărârea să-şi încerce norocul acolo unde niciun pirat, fie nord-african, fie de orice alt neam, nu se aventurase vreodată. în 1627, el angajă ca pilot pe un sclav danez care pretindea că a fost în Islanda şi-i porunci să-i ducă la acea îndepărtată insulă. Pe bordul celor trei corăbii, în afară de mauri, se aflau şi trei renegaţi englezi.

Pentru acele timpuri, călătoria a constituit un cutezător act de navigaţie, dar rezultatele nu au fost pe potriva riscului. Au jefuit Reykjavikul, capitala, dar nu s-au ales decât cu nişte peşte sărat şi câteva piei. Pentru a-şi compensa cât de cât dezamăgirea, au capturat şi au îmbarcat patru sute – unii spun opt sute – de islandezi : bărbaţi, femei şi copii.

După ce s-a înapoiat, Jan îşi stabili cartierul general la Alger, dar în curând fu capturat în cursul uneia din călătoriile sale de către cavalerii de Malta [9].

Bunul părinte Dan, cel care relatează acestea, face, de asemenea, observaţia că trecea pe lângă casa lui Jan

9 Père Dan. *Histoire de Barbarie et de sés corsaires.*

după ce vestea capturării sale ajunsese la Alger, când a văzut mai mult de o sută de femei care se duceau in corpore ca să-şi exprime simpatia faţă de doamna Jansz, maura, pentru nenorocirea care se abătuse asupra soţului ei. Cum a reuşit Jan să-şi redobândească libertatea, nu ştim ; cert este că în 1640 era liber din nou şi din nou în slujba împăratului marocan.

La 30 decembrie 1640, un vas olandez intra în Sallee, unde Jansz era guvernator al cetăţii. Vasul aducea un nou consul olandez, care avea o mică şi plăcută surpriză pentru pirat – era însoţit de fiica piratului, Lÿs- beth, acum o tânără de toată frumuseţea.

întâlnirea i-a înduioşat pe toţi privitorii. Jansz „stătea aşezat cu mare pompă pe un covor presărat cu perne de mătase şi toţi servitorii erau în jurul său“. Când se întâlniră tatăl cu fiica, „începură a plânge amândoi şi, după ce stătură câtva timp de vorbă, el părăsi încăperea în- chip regesc“. Lysbeth locui împreună cu tată ei până în august următor în castelul lui din Maladia, la o depărtare de câteva mile în interior, „dar părerea generală a celor de pe bord era că se cam săturase de oamenii aceia şi de ţara lor“. Fapt este că se înapoie în Olanda, de unde nu mai avem nicio ştire despre dânsa. Se pare că s-a măritat cu un olandez onorabil, care nu avea nici în clin, nici în mânecă nici cu marea, nici cu Marocul.

Nu se ştie cum a murit Jansz. Singura informaţie de care dispunem este cuprinsă în biografia piratului, scrisă de învăţătorul din Oostzaan, care încheie cu cuvintele : „A sfârşit foarte prost“.

Pirateria a cunoscut o atât de mare dezvoltare în secolul al XVIII-lea, încât aproape că nu mai este posibil să ne oprim asupra unor figuri pitoreşti izolate. Principalele magistrale ale oceanului erau la fel de primejdioase, lăsând la o parte riscurile obişnuite ale călătoriei pe mare în acea vreme, ca drumurile mai dosnice din Calabria şi Albania înainte de războiul mondial. Comerţul era paralizat, foametea bântuia adeseori prin oraşe, familiile erau distruse, despărţite în mod permanent sau sărăcite

din cauza preţurilor de răscumpărare care li se cereau pentru a-i feri pe cei răpiţi de ororile sclaviei. Iar existenţa continuă a răului depindea, în esenţă, de starea ticăloasă a politicii europene creştine. Turcii nu mai erau îndeajuns de puternici ca să-şi apere coreligionarii de pe coasta Africii de Nord. Dacă toate sau măcar trei sau patru dintre puterile ce aveau de suferit ar fi căzut de acord să-şi unească forţele, ar fi putut oricând stârpi pirateria din această zonă. Or, tocmai această unire era imposibilă. Dacă Franţa era în război cu Spania, ea considera că maurii sunt aliaţi utili. La începutul secolului al XVII-lea, considerente politice i-au făcut pe olandezi să adopte o atitudine similară, pentru că le convenea să-i vadă pe corsari atacând pe inamicii comerţului mereu cres- când al Olandei. In alte perioade, suedezii şi englezii au procedat la fel. Urmarea a fost că, în loc să-i extermine pe răufăcători, statele civilizate ale Apusului le-au plătit tribut ca să nu le atace vasele, târg pe care piraţii îl respectau numai dacă le convenea. Erau imuni împotriva răzbunării pentru sperjur sau pentru fapte barbare.

Sporadic, câte o ţară, exasperată de o serie de agresiuni piratereşti, făcea câte o încercare de a se răzbuna, dar aceste expediţii singulare, adesea prost pregătite, sprijinite de oficialităţi fără entuziasm, nu aduceau mari foloase. Anglia, Franţa, Spania, Olanda sau Suedia trimiteau câte o flotă care pătrundea în porturi ca Alger, Tripoli, Bougie sau Tunis ca să tragă câteva salve. Comandantul era apoi primit de paşă sau bei, care binevoia să accepte un dar frumuşel şi să iscălească un nou tratat, făgăduind să nu mai atace niciodată vasele acelei naţiuni sau să mai ţină în captivitate pe supuşii respectivi. Dar, de îndată ce flota pleca, piraţii se apucau din nou de treabă. In 1620, sir Robert Mansell a fost trimis din Anglia ca să smulgă o asemenea făgăduială. A reuşit, dar, până să pună din nou piciorul pe pământ britanic, patruzeci de corăbii englezeşti au fost deturnate de pe căile maritime comerciale şi duse în porturi algeriene.

Cromwell a fost primul conducător englez care a

refuzat să facă vreun compromis cu corsarii din Africa de Nord. In 1655, el a trimis o escadră comandată de Blake cu ordinul de a-i vâna şi extermina, punând la îndemâna marelui navigator forţele îndestulătoare pentru un asemenea scop. Blake pătrunse cu curaj în portul Tunis, sub focul tunurilor inamice, dădu foc tuturor vaselor ancorate în port, apoi navigă mai departe spre Alger, unde îi eliberă pe toţi sclavii englezi, scoţieni, irlandezi sau din insulele Canalului aflaţi acolo în prizonierat. Severul lord protector şi eroicul său amiral au arătat întregii Europe ce pot face împotriva sceleraţilor un conducător de mână forte şi un marinar capabil. Victoria a avut un mare răsunet în întreaga creştinătate şi a fost sărbătorită oficial în versuri tipărite pe foi volante :

Corsarii din Tunis, hoarde barbare,
Simţit-au mâna lui răzbunătoare.

In următorii douăzeci de ani au fost întreprinse diferite expediţii de pedepsire, dar niciuna din ele nu a realizat nimic, până când sâr Edward Spragg, urmând pilda lui Blake, a dat foc flotei algeriene în portul Bougie (1671), fapt în urma căruia populaţia s-a răzvrătit, I-a omorât pe agă şi i-a dus capul englezilor în semn că vor pace. Efectul salutar al acestei acţiuni energice a durat cinci ani ; după aceea a fost necesar ca sir John Narbrough să fie trimis la Alger pentru a-i readuce pe algerieni la sentimente mai bune. Totuşi, în loc să bombardeze localitatea, Narbrough a preferat metoda mal obişnuită şi, binevoitor, a plătit şaizeci de mii de pesos pentru a elibera un număr de captivi englezi. în 1677 a fost trimis din nou, de data aceasta pentru a-i pedepsi pe corsarii tripolitani, care deveniseră mai insolenţi după ce fraţii lor de mai departe, în susul coastei, fuseseră reprimaţi. După mufte ♦ parlamentări cu deiul, Narbrough îşi dădu seama că nu se poate obţine nimic şi se hotărî să treacă la măsuri mai energice. La miezul nopţii, el trimise în port douăsprezece vase prevăzute cu „focuri de artificii“, sub comanda locotenentului său prim, Cloudesley Shovell (mai târziu, vestit amiral). Pină într-o oră, toate

vasele inamice erau cuprinse de flăcări, „spre marea surprindere a turcilor“. într-un fel sau altul s-a făcut rost de o oarecare pradă, pentru că a doua zi amiralul a putut să împartă o mie nouă sute cincizeci şi şase de pesos bravilor săi ofiţeri şi soldaţi.

* Pină la răsplata finală, care avea să-i ajungă pe corsari aproape un secol şi jumătate mai târziu, aceştia au primit, pare-se, lovituri mai serioase din partea eventualilor captivi decât din partea escadrelor de pedepsire. O asemenea ciocnire este plastic înfăţişată într-o foaie volantă din 1681, intitulată „Descrierea întocmai a ultimei lupte sângeroase care a avut loc între căpitanul Booth de pe -«Aventura» şi Hagi Aii, căpitanul vasului «Doi lei şi coroana» din Alger, la 17 septembrie 1681, în largul capului Trafalgar.“

Vasul algerian era înarmat cu mai mult de patruzeci de tunuri mari şi mai multe tunuri mai mici. Avea pe bord trei sute douăzeci şi şapte de soldaţi turci şi mauri şi echipajul era alcătuit din optzeci şi opt de sclavi creştini. Comandantul, Hagi Aii, era un danez renegat, născut la Copenhaga.

In zorii zilei, „Aventura“ urmărea un mic vas francez, când, deodată, fu zărit marele vas corsar remorcând o captură engleză. Maurii din vasul remorcat se urcară repede pe bordul propriului lor vas şi abandonară captura. Căpitanul Booth o luă în posesiune, găsi doi sclavi englezi ascunşi în vas şi le porunci să-i urmeze cu vasul în timp ce el urmărea nava algeriană.

Pe la unu după-masă, cele două corăbii se aflau una lângă cealaltă. începu o bătălie înverşunată, care ţinu până la nouă seara, când catargurile şi tachelajul ambelor vase erau atât de vătămate, încât acestea se opriseră în larg, iar oamenii se străduiau din răsputeri să le repare şi, cât de cât, să le repună în funcţiune. Ceva mai târziu, lupta fu reluată, continuând toată noaptea, până la orele nouă dimineaţa, când se petrecu un accident care la început părea să fi pecetluit soarta vasului englezesc. Să reproducem însă propria relatare a căpitanului Booth :

„Pe la nouă dimineaţa, după ce a fost luat câte un om de la fiecare tun de jos, de unde era mai disponibil, pentru a lucra cu aceste tunuri pe duneta noastră, unul din schilozii regelui, repartizat acolo ca să aducă pulbere din acel loc, punând în mână trei cartuşe şi pulbere, intră în cabina de la pupa ca să se adăpostească de-împuşcături, noi neştiind ce s-a întâmplat cu omul, când o ploaie de gloanţe inamice pătrunse în cabină şi lovi cele trei cartuşe şi pulberea din mâna lui; acestea luară foc şi-l aruncară din cabină pe duneta noastră şi, odată cu el, toate grenadele noastre, vreo şapte sau opt câte ne mai rămăseseră, care grenade au omorât şi rănit pe toţi oamenii din jurul meu, eu scăpând ca prin minune şi alegându-mă doar cu o rană la gât pricinuită de schija unei grenade".

PrintrHin noroc nemaipomenit, în clipa următoare, catargul mare al vasului algerian se prăbuşi peste bord şi de îndată piraţii se predară.

Amândouă vasele suferiseră pierderi mari. Pe vasul piraţilor I-au găsit pe Hagi Aii rănit, precum şi pe cinci dintre ofiţerii lui. Patru din ei erau renegaţi din Olanda şi Hamburg, al cincilea era un nepot al guvernatorului Algerului. Au mai găsit pe bord un turc bătrân, Abram Reis, un fost amiral al Algerului, „care lua parte la călătorie din plăcere“. Un sclav creştin de pe vasul corsar îi spuse căpitanului Booth că, dacă nu ar fi fost la mijloc bătrânul şi neostoitul căutător de plăceri. Abram Reis, piraţii s-ar fi predat mult mai devreme, el însă „i-a încurajat pe turci, vorbindu-le despre izbânzile lui de altădată asupra creştinilor, despre felul cum a luptat cu un vas de război olandez şi altădată cu sir Richard Beach, aflat pe bordul vasului «Hampshire», precum şi despre multe alte fapte de laudă“.

Politica schimbătoare şi comerţul crescând al Franţei sub Ludovic al XlV-lea au determinat, până la urmă, această ţară să se unească cu ceilalţi inamici europeni ai corsarilor, şi de atunci, francezii, ca şi englezii ‘dealtfel, au întreprins în mai multe rânduri acţiuni de pedepsire a maurilor, fără să înregistreze însă vreun succes remarcabil

până în secolul al XlX-lea.

Una din expediţiile lor, cea din 1683, este caracteristică pentru metodele şi brutalitatea folosite în aceste ciocniri. Marchizul Duquesne, care comanda escadra franceză, a tras şase mii de obuze împotriva Algerului, omorând opt mii de oameni şi distrugând numeroase clădiri. Populaţia se răzvrăti, îl asasină pe guvernator şi-l alese în loc pe căpitanul galerelor, Hagi Hassan, poreclit Mezzomorto (cel pe jumătate mort) datorită înfăţişării sale cadaverice. Noul guvernator îi trimise vorbă amiralului, amenințându-1 că, dacă nu va opri bombardamentul imediat, îi va pune pe toţi francezii în buza tunurilor şi-i va spulbera. Amenințarea nu a fost o vorbă goală : bombardamentul a continuat şi guvernatorul îşi alese prima victimă, pe Jean Le Vacher, vicar apostolic. Acest bătrân cu suflet nobil, care-şi petrecuse treizeci şi şase de ani în slujba nefericiţilor captivi, a fost târât până la dig, legat la gura unui tun şi s-a tras cu el în direcţia flotei franceze. Francezii nu şi-au întrerupt acţiunea până la mijlocul lui august, când, isprăvindu-li-se muniţia, au părăsit Algerul. Intre timp, alţi douăzeci de francezi, inclusiv consulul, împărtăşiseră soarta venerabilului preot.

Cinci ani mai târziu, francezii au bombardat oraşul-din nou, când alţi patruzeci şi opt de francezi au fost omorâţi de tunurile piraţilor. La Musée de la Marine din Pam se poate vedea un tun capturat la Alger, poreclit ‚Consulaire“, pentru că La gura lui a murit consulul francez.

Vreme de mai bine de un secol, tâlharii coastelor au continuat să atace vasele comerciale, capturând enorme sume de bani şi o mulţime de sclavi, înfruntând represalii, răspunzmd la lovituri, încheind alianţe, călcându-le în picioare şi vămuind prin agresiune sau bună înţelegere toate naţiunile comerciale ale lumii apusene. S-a păstrat relatarea unui incident mărunt, dar elocvent, care demască curioasele lor relaţii cu restul Europei. In 1780, guvernatorul Algerului a cumpărat de la guvernul suedez zece tunuri. Tunurile fuseseră încercate de către

fabricanţi, dar piraţii nu erau mulţumiţi, dorind să le verifice ei înşişi. După ce primul tun fu umplut pe jumătate cu pulbere, au aprins un chibrit şi au apropiat flacăra de pulbere ; tunul a explodat, omorând pe loc doi algerieni şi rănind mulţi alţii. Cu toate că accidentul nu putea fi pus decât pe socoteala neglijenţei piraţilor, consulul suedez a trebuit să plătească daune serioase. Guvernatorul a pretins cinci sute de lire pentru un singur corsar căruia îi fusese zdrobit nasul şi întreaga afacere a costat guvernul suedez cam şapte mii de lire[10].

In cele din urmă se ridică o putere, tânără şi neeuropeană, care îndrăzni să refuze tributul cerut de corsarii berberi. La începutul existenţei lor, Statele Unite fuseseră silite să se supună ; între anii 1785 şi 1799 au trebuit să plătească guvernatorului Algerului un tribut anual enorm m bani pentru a obţine inviolabilitatea nominala a vaselor lor. In 17 98, consulul american de la Tunis, Eaton, fiind trimis la Alger cu patru vase care reprezentau tributul Statelor Unite, scria guvernului său : ,,Poate oare cineva crede că bruta aceasta cocoţată (deiul) dispune de şapte regi din Europa, de două republici şi de un continent care îi plătesc tribut, când toată forţa lui navală nu ar ţine piept la două vase de linie ?“ Totuşi, în anul următor, tributul se ridică la cincizeci de mii de dolari, douăzeci şi opt de tunuri, zece mii de obuze, în afară de mari cantităţi de pulbere, parime şi bijuterii.

In cele din urmă, opinia publică din Statele Unite se revoltă într-atâta, încât Congresul dispuse construirea neîntârziată a unei flote care să se ocupe de corsari. Ameninţarea unor măsuri „tari“ a avut efect asupra deiului din Alger : el consimţi să nu mai atace vasele americane dacă preşedintele îi va trimite peşcheş o fregata încărcată cu pulbere şi arme. Auzind de acestea, beiul din Tunis se grăbi să-i scrie şi el preşedintelui, informându-1 că, dacă nu i se vor trimite neîntârziat zece mii de puşti şi patruzeci de tunuri, „nu va fi cu putinţă să mai păstreze pacea“.

10 *Sjorovarna pa Medelhavet och Levantiska Compagniet*[9] Stockholm, 1921.

Neiăsându-se mai prejos, Marocul îşi formulă şi el pretenţiile, dar Yusuf din Tripoli adoptă o altă politică : se socoti nedreptăţit şi declară război la 14 mai 1801, doborând steagul de pe clădirea Consulatului american.

Tânără republică primi provocarea, însă alese pentru acţiune momentul potrivit. In 1803, comandantul Edward Preble se îndreptă spre Gibraltar cu o escadră de vase de război noi. Dintre acestea, „Philadelphia“, cu treizeci şi şase de tunuri, şi „Vulpea“ urmau să blocheze portul Tripoli.

La 31 octombrie, în timp ce „Philadelphia“ urmărea un vas care încerca să străpungă blocada şi să ajungă la Tripoli, nava eşuă. Cu toate eforturile echipajului, vasul nu a putut fi urnit din loc şi peste puţin un roi de bărci se apropie de navă. Rezultatul luptei care a urmat nu putea fi decât unul singur. Deşi s-au apărat dârz, americanii au fost depăşiţi numericeşte şi, după ce s-a consultat cu ofiţerii, căpitanul Bainbridge, pentru a salva vieţile marinarilor, hotărî să coboare pavilionul. înainte de a se preda, el dădu ordin ca magaziile de muniţii să fie inundate prin găurirea fundului vasului şi pompele înfundate, astfel încât vasul să nu mai fie bun de nimic. Nu trecu mult şi piraţii se urcară la bord, îi jefuiră şi-i despuiară pe ofiţeri şi-i aruncară, odată cu marinarii, în închisoare pe ţărm. O lună mai târziu, nenorocosul Bainbridge vedea cu amărciune cum „Philadelphia“ este pusă din nou în stare de plutire de către piraţi şi readusă în port cu toate tunurile reparate şi remontate.

La auzul acestei catastrofe, comandantul Preble, care îşi pregătea vasele pentru campania din anul următor, întocmi de îndată planuri pantru distrugerea vasului captiv şi în vederea acestei acţiuni desperate alese pe un tî- năr locotenent, Stephen Decatur, căruia îi încredinţă comanda unui keci, „Intrepidul“. Pe bord se aflau cinci ofiţeri şi şaptezeci de soldaţi, înghesuiţi ca sardelele pe o platformă aşezată pe nişte butoaie cu apă – nu aveau nici măcar posibilitatea să stea în capul oaselor.

După o călătorie grea pe vreme de furtună, micul vas

sosi în largul portului Tripoli. Decatur luă hotărârea să pornească atacul chiar în noaptea aceea. Când au intrat în port, numai câţiva membri ai echipajului, deghizaţi ca marinari maltezi, au urcat pe punte, de unde puteau vedea „Philadelphia“, ancorată la o milă depărtare, sub zidurile fortului;

Navigând cu curaj, „Intrepidul“ se apropie lateral de vasul mai mare şi, răspunzând la un salut maur, pilotul sicilian explică în tripolitană că şi-au pierdut ancora în timpul unei furtuni şi că ar dori să lege cu un otgon vasul lor de corabia de război ca să poată naviga alături de ea în timpul nopţii. Păcăliţi de-a binelea, piraţii îi ajutară să lege keciul, când se auzi strigătul de „Americani ! Americani !“ şi lupta începu odată cu ordinul scurt „Abordaj !“ dat de comandantul american. Marinarii yankei săriră imediat la bordul vasului de război şi atacul fu atât de năprasnic, că în zece minute „Philadelphia“ era recapturată, aproape fără nicio pierdere de partea americană. De acum înainte, toate s-au desfăşurat potrivit planului stabilit anterior şi în mai multe părţi ale vasului au fost aprinse lumini. Când vasul fu luminat puternic, Decatur dădu ordin oamenilor să se întoarcă la bordul keciului şi să tragă , la vâsle din răsputeri. Era şi timpul, pentru că aproape toate tunurile din fort începuseră să tragă.

Scena a fost descrisă de unul dintre ofiţerii prezenţi, Charles Morriss :

„Până în acea clipă, vasele şi bateriile inamicului rămăseseră tăcute ; acum însă se pregăteau să acţioneze şi, când echipajul keciului scoase trei urale pentru a-şi exprima bucuria că au izbutit, inamicul le răspunse prin salve de tun. Probabil datorită zăpăcelii de moment, obuzele erau trase cam la intâmplare şi, deşi keciul a fost supus bombardamentului timp de jumătate de oră, singurul obuz care nu şi-a greşit ţinta a trecut prin zburător. Pericolul mai mare era din partea «Philadelphiei», ale cărei salve apărau coridorul prin care ne retrăgeam şi ale cărei tunuri erau încărcate şi descărcate fără întrerupere, chiar atunci când se

înroşiseră ţevile. Am scăpat şi de asta şi, în timp ce lopătam de mama focului, oamenii vorbeau despre frumuseţea jeturilor care ţâşneau la căderea obuzelor în apă în porţiunea dintre noi şi luminile scân- teietoare ale vasului şi nu prea se gândeau la pericolul care putea rezulta dintr-un contact cu obuzele. Intr-adevăr, vasul avea o înfăţişare magnifică. Flăcările dinăuntru îi luminau ferestrele şi, ridicându-se spre pânze şi catarguri, formau coloane de foc care, ajungând în vârf, se reflectau în splendide coronamente, în timp ce salvele sporadice ale tunurilor vasului trădau un spirit diriguitor înăuntrul lui. Zidurile oraşului, bateriile sale, catargurile şi velele navelor ancorate, luminate feeric şi însufleţite de focul artileriei, desăvârşeau de minune priveliştea, alcătuind un decor cât se poate de potrivit. Ajutate de o briză uşoară, eforturile noastre ne-au scos curând din bătaia tunurilor".

Numai în iulie următor, comandantul Preble consideră că este pregătit să atace Tripoli. In total a fost nevoie de cinci asalturi până ce fortăreaţa piraţilor să fie silită să se predea şi să accepte condiţiile americanilor. Totuşi, timp de încă doi ani a fost menţinută o blocadă severă a coastei. In sfârşit, în iunie 1805 a fost semnat un tratat care prevedea că nu va mai fi plătit niciun fel de tribut şi că vasele americane vor fi libere să navigheze unde vor, nestingherite în niciun fel de piraţi.

Ca de obicei, lecţia aspră dată de americani corsarilor fu uitată curând. Europa mai era încă dispusă să discute, să ameninţe şi... să plătească. In cele din urmă însă, comportarea piraţilor deveni atât de insuportabilă, încât Anglia hotărî să ia măsuri radicale. In 1816, lordul Exmouth primi *carte blanche* pentru acţiunile sale şi sosi curând în largul Algerului cu o flotă puternică, întărită de o escadră de vase de război olandeze sub comanda viceamiralului Baron van Capellan.

Scânteia care a aprins focul a fost un ordin dat de deiul Algerului de a-i aresta pe toţi italienii aflaţi sub protecţia britanică la Bona şi Oran. Urmarea ordinului a fost masacrarea la Bona a o sută de italieni neînarmaţi

care asistau la slujba liturghiei. Alţi o sută au fost răniţi şi opt sute jefuiţi şi întemniţaţi.

Flotele reunite ale aliaţilor au sosit la Alger la 27 august. Intre acestea, „Prometeu“ fusese trimis înainte la Alger ca să-i salveze pe consulul britanic şi familia sa, viaţa tuturor acestora fiind în mare primejdie.

Soţia şi fiicele consulului, deghizate ca aspiranţi, au ajuns cu bine pe bordul lui „Prometeu"’-, era însă nevoie de un alt şiretlic pentru a duce şi copilaşul. In acest scopr medicul de pe vas I-a adormit pe copil cu un narcotic. Ascuns într-un coş cu fructe şi legume, el a fcst dus prin poarta docurilor, când, din nefericire, începu să plângă. Pe loc, copilul, medicul, trei aspiranţi şi echipajul bărcii fură arestaţi şi târâţi în faţa deiului. Trei zile mai târziu, copilul era înapoiat mamei sale, „un unic exemplu de umanitate din partea lui“, cum scria lordul Exmouth în raportul său.

In momentul în care flota sosi la Alger, amiralul ceru eliberarea imediată a prizonierilor. Nu primi niciun răspuns. Fără să mai stea pe gânduri, el deschise ostilităţile.

„După care începu un foc – scria amiralul – mai viu şi mai susţinut decât mi-a fost dat vreodată să văd, foc care a ţinut fără întrerupere de la trei la nouă şi care nu a încetat definitiv decât la unsprezece şi jumătate. Vasele care mă urmau la mică distanţă îşi ocupau locul în mod exemplar şi fără grabă, cu o precizie care întrecea până şi cele mai bune speranţe ale mele, şi pot spune că niciodată un pavilion britanic nu a primit într-o ocazie similară un ajutor mai prompt şi mai vrednic de laudă“.

Bătălia a fost înverşunată şi până şi femeile, care în acele zile călătoreau pe bordul vaselor de război, ajutau la tunuri alături de bărbaţii lor. La zece noaptea, principalele baterii ale piraţilor erau reduse la tăcere şi toate vasele ancorate în port erau în flăcări. Focul se răspândi până când cuprinse arsenalul, depozitele şi canonierele ; „era un spectacol de o măreţie tulburătoare, pe care nu **o** poate zugrăvi condeiul44.

A doua zi s-a semnat un tratat prin care au fost puşi

în libertate o mie şase sute patruzeci şi doi de sclavi, deiul fiind obligat să prezinte scuze în public domnului McDonell, consulul britanic, care fusese întemniţat pe jumătate gol şi in lanţuri într-o celulă pentru criminalii condamnaţi *.

Lecţia aceasta ar fi putut avea un efect salutar – aşa cum se aştepta toată lumea –, însă a fost destul ca flota să părăsească Mediterana, pentru ca piraţii să-şi reia obiceiurile.

Locuitorii, socotind că deiul este un om cu ghinion, I-au sugrumat şi în locul lui a fost numit Aii Khoja. Totuşi, acest ticălos, „căruia îi plăcea foarte mult literatura“, se dovedi a fi şi mai crud decât predecesorul său. Potrivit domnului Shaler, consulul american, atunci când el şi ceilalţi consuli străini au făcut prima vizită oficială noului dei, au trebuit să treacă pe lângă vreo douăzeci de cadavre înainte de a ajunge în faţa lui. Deiul era îmbrăcat regeşte şi ţinea în mână o carte, de parcă sosirea oaspeţilor I-ar fi deranjat de la studiu.

Datorită acţiunii recente a lordului Exmouth, capturarea femeilor europene încetase, astfel că deiul, care se pare că îndrăgea sexul frumos tot atât de mult pe cât îndrăgea literatura, a fost nevoit să recurgă la alte mijloace decât pirateria maritimă pentru a-şi spori haremul. îndeosebi, una din mârşăviile sale a stârnit vâlvă în Europa, în- furiindu-1 pe sir Sidney Smith, preşedintele asociaţiei împotriva piraţilor şi pentru salvarea sclavilor din Africa de Nord.

Sir Lamberth Playfair scrie : „O fată sardă, pe nume Rosa Ponsombio, care urma să se căsătorească, a fost ademenită sub un pretext oarecare să se ducă într-o seară împreună cu mama ei la Consulatul francez ; la înapoiere, ea a fost atacată de emişarii deiului Algeriei, care i-au aruncat o pânză pe cap şi au dus-o "în haremul algerianului. Biata fată a fost silită să-şi schimbe religia şi îmbrăcămintea, dar într-o zi a izbutit să arunce peste zid o scrisoare adresată consului britanic, prin care îl informa despre jalnica ei situaţie şi îl prevenea, atât pe el, cât şi pe

consulii Spaniei şi Olandei, să aibă grijă de propriile lor fiice, deoarece li se pregătea o Soartă asemănătoare. Intr-adevăr, după moartea cleiului, printre lucrurile lui personale s-a găsit un carnet de însemnări care cuprindea şi următoarea frază : «Fiica demnului McDonell, frumoasă şi tânără, pentru haremul meu ; fata consulului spe niol, urâtă, va fi servitoarea favoritei mele ; am să pun să i se taie capul consulului englez şi pe acela al consulului spaniol şi toţi consulii vor fi omorâţi dacă vor îndrăzni să se plângă»“.

In zadar a încercat sir Sidney Smith să salveze fata şi, cu toate eforturile sale, chiar atunci când s-au unit cu cele ale lui Richelieu, ministrul francez, nu a reuşit să o elibereze şi ea a rămas captivă în haremul turcului până când acesta a murit de ciumă în 1818. Epidemia de ciumă bân- tuise câtăva vreme la Alger şi vasele algeriene o răspândi- seră în întreaga Europă.

Intre timp, comerţul cu sclavi era din nou în floare, în ciuda tuturor tratatelor şi bombardamentelor, şi la Congresul de la Aix-la-Chapelle s-a hotărât să se ia măsuri împotriva piraţilor din Africa de Nord. în septembrie 1819, o flotă reunită engleză şi franceză sosi în golful Alger. Cumplita ameninţare nu avu niciun rezultat, pentru că, până în cele din urmă, vasele au făcut cale întoarsă, în timp ce paşa râdea cu hohote şi-şi vedea mai departe de treabă. ^

Totuşi, ziua răfuielii se apropia. La 26 mai 1820, francezii au trimis o flotă mare din Toulon sub comanda amiralului Duperre, cu o armată de treizeci şi şapte de mii de soldaţi, precum şi cavalerie şi artilerie. La 13 iunie, armata debarcă şi începu să sape tranşee. Apoi, francezii porniră încet, dar sigur împotriva Algerului, înfrângându-i pe mauri în toate luptele. La 4 iulie începu bombardarea oraşului, fortul principal căzu şi depozitul de muniţii sări în aer. A doua zi, francezii ocupau Algerul, iar deiul şi familia lui erau trimişi la Neapole pe bordul unei fregate franceze. Treptat, triburile înconjurătoare, începând cu cele din Tunis, au fost subjugate de Franţa.

In cursul secolului al XlX-lea au mai existat expediţii piratereşti sporadice, dar în aproape toate cazurile tâlharii au fost prinşi şi pedepsiţi. Odată cu ocuparea treptată a coastei de nord a Africii de către diferite puteri europene din sud, până şi aceste recrudescenţe întâmplătoare au devenit din ce în ce mai neînsemnate şi, până la urmă, ultimele manifestări ale activităţii corsarilor au fost curmate la începutul secolului nostru.

CAPITOLUL V

SCLAVIA Şl RĂSCUMPĂRAREA

Comerţul cu sclavi a fost raţiunea, temeiul şi răsplata piratului mediteranean, clasic şi nord-african, timp de mai bine de douăzeci de secole. Lucrurile au atins proporţii uriaşe. La Alger, Tunis şi Tripoli au fost întemeiate companii al căror singur scop era de a finanţa vase care erau trimise în larg având ca unic obiectiv capturarea de marfă vie. Nu există o statistică a cifrelor, dar aproape că nu a fost an în care mii de europeni să nu intre în sacul fără fund al acestui comerţ. Părintele Dan, care a lucrat printre ei mulţi ani, afirmă că în 1634 numai la Alger erau douăzeci şi cinci de mii de sclavi creştini, în afara celor opt mii de creştini care deveniseră mahomedani.

Atunci când captivii erau aduşi în port, ei trebuiau mal întâi să intre în „bagnios“, o închisoare subterană bine păzită. In continuare erau interogaţi de tălmaci, care aflau numele, ţara de baştină şi îndeletnicirea sau profesiunea fiecărui prizonier ; dacă acesta avea rude bogate, se hotăra suma răscumpărării sale şi era lăsat în pace până când se făcea târgul. Ceilalţi nenorociţi erau minaţi la Be- sistan sau Marea piaţă de sclavi, unde erau vânduţi la mezat ca vitele. De obicei, erau cumpăraţi de un negustor care nu-i folosea pentru sine, ci îi năimea individual sau colectiv cuiva care îi putea exploata – un funcţionar era folosit de un comerciant care avea nevoie de un contabil; un grup de muncitori, de un antreprenor de construcţii.

Unii sclavi erau trataţi cu o cruzime de-a dreptul diabolică, dar, în afară de galere şi lucrările publice, aceasta ora mai curând o excepţie decât o regulă.

Proprietarul de sclavi particular turc sau maur nu-i privea pe captivul său creştin ca pe un criminal (chiar dacă îl socotea un ghiaur şi-i spunea câine), ci ca pe un animal cum ar fi calul, care munceşte mai bine dacă este bine hrănit şi îngrijit. Din acest punct de vedere, mahomedanii se cam deosebeau de creştini, pentru care un captiv musulman era un eretic şi urma să fie tratat ca atare. Ni se povesteşte despre un preot spaniol care a protestat împotriva unui act de cruzime gratuită din partea turcilor, iar aceştia i-au răspuns cu asprime, amintindu-i de Sfânta Inchiziţie şi autodafeu-* rile ei, astfel că preotul nu a mai spus un cuvânt. .

Soarta prizonierilor nerăscumparaţi varia de la caz la caz. Unii dintre ei, dacă erau meşteşugari pricepuţi sau oameni cu o anumită profesiune, se bucurau de mare căutare în rândul maurilor, mai cu seamă doctorii, care erau trataţi cu respect, deşi, datorită valorii lor, proprietarii nu erau deloc dispuşi să ia în considerare eliberarea lor. Alţii acceptau convertirea şi, în felul acesta, scăpau de captivitatea formală, dar după aceea erau pentru totdeauna izgoniţi din societatea semenilor lor creştini. Aceşti renegaţi se bucurau de oarecare libertate şi uneori ajungeau la posturi importante în administraţia turcească, alţii, drojdia porturilor europene", îşi puneau turbanul doar ca un mijloc care le permitea să devină piraţi.

Marea majoritate a captivilor erau sorociţi unei vieţi scurte de muncă fizică încordată. Maurii erau constructori neobosiţi şi în orice port nord-african puteau fi văzute detaşamente de sclavi creştini în lanţuri tăind piatră, iăcând săpături, clădind case, forturi şi porturi.

Soarta femeilor captive era uşor de ghicit. Cele mai multe pur şi simplu dispăreau în haremuri dacă erau tinere sau în munca de gospodărie dacă erau în vârstă. In Anexa a Il-a prezentăm povestea tipică a unei femei captive.

Indiscutabil, cea mai grea muncă a unui sclav era galera. Un om neobişnuit în mod normal cu munca fizică era legat cu lanţuri de o vâslă în şir cu alţi patru, cinci sau

şase sclavi. Drept hrană i se dădeau câţiva pesmeţi şi, uneori, o lingură de terci, iar drept băutură, oţet şi apă cu câţiva stropi de untdelemn deasupra – toate acestea pentru a face posibilă o muncă ce depăşea în orice împrejurări limitele rezistenţei. Intre cele două şiruri de vâslaşi era o punte pe care se plimbau doi vătafi sau boţmani, având în mâini nişte bice lungi cu care crestau spinarea goală a celor leneşi sau obosiţi.

Există două relatări de la nişte oameni care au trăit ei înşişi experienţa băncii de vâslit, unul ca sclav, celălalt ca martor. Prima relatare aparţine lui Jean Marteille de Ber- gerac, care a lăsat următoarea descriere a experienţelor sale din 1707

„închipuiţi-vă şase oameni legaţi cu lanţuri de o bancă, go. de sus până jos, cu un picior pe rezemătoare, cu celălalt pe banca din faţă, ţinând o vâslă extrem de grea şi lungă de cincisprezece picioare, aplecându-se cu faţa s re pupă, cu braţele larg deschise, pentru a se feri de spatele vâslaşilor din faţă, care se apleacă In acelaşi timp. După ce se apleacă, ridică capătul vislei pentru ca pala să prindă apa, apoi îşi dau trupul pe spate spre banca care scârţâie. Un vâslaş de galeră lopătează în felul acesta câteodată zece sau chiar douăzeci de ore fără o clipă de odihnă. Boţmanul sau un alt marinar, în momente de încordare, vâră o bucată de pâine înmuiată în vin în gura nenorocitului vâslaş pentru ca acesta să nu leşine, după care căpitanul dă ordin să se dubleze numărul bicelor. Dacă un sclav se prăbuşeşte epuizat pe vâsla lui (lucru care se întâmplă adeseori), este biciuit până când e considerat mort, apoi este azvirlit fără tevatură în mare“.

A doua relatare ne parvine de la un martor anonim i

„Cei care nu au văzut o galeră pe mare, mai ales atunci când urmăreşte sau este urmărită, nu poate să-şi închipuie strângerea de inima pe care un asemenea spectacol o provoacă unui om capabil măcar de un dram de milă. închipuiţi-vâ şiruri întregi de nenorociţi costelivi, pe jumătate dezbrăcaţi, pe jumătate morţi de foame, arşi de soare, legaţi cu lanţuri de o scândură de care nu se

despart luni întregi (de obicei o jumătate de an), îmboldiţi, dincolo de ceea ce poate suporta trupul omenesc, prin lovituri crude şi repetate pe spatele gol, să continue fără încetare cea mai violentă formă a exerciţiului fizic, şi aceasta timp de zile şi nopţi întregi, lucru care se întâmplă adesea în cursul unei urmăriri furioase, când unii, ca nişte vulturi, gonesc aproape cu aceeaşi înverşunare după pradă, în timp ce ceilalţi, mai slabi, gonesc cât îi ţin puterile, sperând să-şi salveze viaţa şi libertatea".

Bineînţeles, relatările în care ni se vorbeşte despre cruzimea piraţilor sunt, de cele mai multe ori, părtinitor antimahomedane. Există indicaţii că nici partea adversă nu a înţeles să se comporte mai uman la bordul galerelor decât inamicii ei. Ni se povesteşte despre un maur care a fost înlănţuit de o vislă spaniolă, dar, dându-şi seama că nu poate face faţă muncii, cuprins de desperare, şi-a retezat mâna stingă ceva mai sus de încheietură, nădăjduind că i se va da altă treabă de făcut. Dar nu avea să fie aşa ; chiar înainte ca rana să i se fi vindecat, el a fost din nou legat cu lanţuri de vâslă cu un fel de proteză prinsă de ciot, bucurându-se de acum înainte de o atenţie specială din partea biciuitorilor. Până la urmă, cazul lui fu semnalat deiului din Alger, iar acesta I-a informat pe duhovnicul spaniol că nu va mai efectua niciun schimb de prizonieri până când nu va fi eliberat vâslaşul ciung.

Niciun fel de descrieri ale captivităţii nu se pot compara cu relatările directe din scrisorile trimise celor de acasă pe ascuns sau din jurnalele zilnice publicate mai târziu de către sclavii fugiţi sau răscumpăraţi. Următoarea scrisoare, redactată de unul din aceştia, Thomas Sweet, „un om mai ridicat“, este atât de tipică şi de mişcătoare, încât merită să fie reprodusă integral:

„Dragi prieterâ,

Se împlinesc, iată, aproape şase ani de când am fost, din nefericire, prins de un vas de război turcesc pe coastele Africii de Nord şi dus în captivitate la Alger. De atunci am scris în nenumărate rânduri la Londra, lui maşter Southwood, om cu influenţă, lui Richard Barnard

din Duke’s Place, lui Richard Coote din Bankside, lui maşter Linger, negustor de mărunţişuri în Crooked Lane, iar în cea adresată lui maşter Southwood am inclus şi o scrisoare către tatăl meu, dacă mai trăieşte, precum şi alte scrisori către fraţii şi prietenii mei, dacă nu au murit. Nu am primit nicio veste despre voi, dacă **Sunteţi** vii sau morţi, ceea ce mă face să cred sau ca scrisorile nu au ajuns la destinaţie, sau că aţi murit cu toţii, sau că aţi plecat în alte părţi, pentru că ştiu că Sunteţi prea creştini şi prieteni ca să nu vă pese de situaţia în care mă aflu. Vai, prietenii mei, vă spun încă o dată că sunt un captiv nenorocit la Alger, prins pe un vas flamand doi ani după ce am terminat războiul în Gilderland. Stăpânul meu este un baron, un renegat francez care locuieşte la ţară, dar mă năimeşte pe mine şi pe un alt prizonier protestant (maşter Robinson din Norfolk) aici, în Alger, în această perioadă, aşa că, dacă vom pleca la ţară, s-ar putea să nu mai aflaţi niciodată despre noi. Nenorocirea noastră este că preţul răscumpărării nu va fi mai mic de două sute cincizeci de lire, pentru că ei îşi spun că avem prieteni buni în Anglia şi trebuie să fim eliberaţi împreună. Maşter Robinson le-a scris prietenilor săi şi n-oi doi ne-am legat mult unul de celălalt, aşa că prietenii fiecăruia dintre noi trebuie să ne ajute pe amândol. Vai, tată, frate, prieteni şi cunoscuţi, căutaţi să găsiţi neîntârziat banii necesari eliberării noastre. Multe sute de sclavi au scăpat de soarta lor nenorocită de când am venit aici şi aceasta ne face să mai tragem nădejde că noi am putea fi următorii, totuşi, speranţele noastr: au fost până acum dezamăgite. Vă rugăm, aşadar, în numele lui Iisus Hristos, care v-a mântuit, să folosiţi toate mijloacele posibile pentru izbăvirea noastră. Ştiu că există în momentul de faţă în Anglia un grup de oameni pe care îi cunoaşte întreaga lume creştină pentru caritatea lor când este vorba de sclavi. Adresa- ţi-vă, vă implor, acestor oameni nobili în numele lui Hristos, de dragul căruia pătimim. Nu am înţeles niciodată mai bine ca acum tâlcul psalmului compus de evreii aflaţi în captivitatea babilonică : «La rlul

Babilonului, acolo am şezut şi am plâns când ne-am adus aminte de Sion», când ne-am adus aminte de tine, o, Anglie. Ah, buni prieteni, nădăjduim că aceste suspine ale noastre vor ajunge la urcchile voastre, stârnindu-vă mila şi compătimirea.

Ni s-a spus că se află la Londra un negustor pe nume Stan- ner, în St. Mary Axe, care are un agent la Livorno, precum şi negustorii Hodges şi Mico, londonezi ce ar putea să vă spună care este calea cea mai potrivită pentru răscumpărarea noastră. Cel puţin nu ne uitaţi în rugăciunile voastre, dacă nu puteţi face altceva. Ar fi o mare mângâiere pentru noi să primim veşti de la prieteni. Există la Londra un oficiu poştal care expediază scrisori în toate părţile lumii şi, dacă aveţi prilejul să ne scrieţi câteva rânduri, faceţi acest lucru până într-o lună sau până în şase săptămână Fie ca Domnul să vă îndrume gândurile pe căile dragostei şi să vă întărească în credinţă şi răbdare.

Mult îndureratul vostru prieten şi frate întru Hristos,

Thomas Sweet

Coasta berberă, 29 septembrie 1646".

Intrucât numele lui Thomas Sweet sau cel al lui Richard Robinson nu apare pe nicio listă de sclavi răscumpăraţi, este foarte probabil ca ei să fi fost trimişi, aşa cum se temeau, în interiorul ţării, de unde niciun sclav nu s-a înapoiat vreodată.

In ciuda pazei extrem de severe, sclavii reuşeau uneori să fugă, iar relatarea peripeţiilor lor constituie poate paginile cele mai palpitante din întreaga literatură asupra pirateriei.

Una din acestea se află în posesiunea autorului ; este un volum mic şi foarte rar, publicat în 1675 sub titlul de *Ebenezer, sau un mic monument de Mare Indurare*, scris „de mine, William Okeley“. Autorul îşi prefaţează povestea cu un lung poem alegoric, care începe cu următoarele două versuri :

Autorul n-a mai publicat şi altceva Şi nici n-o să mai publice cândva.

In ciuda afirmaţiei de mai sus, Okeley îşi redactează

naraţiunea într-o manieră perfect profesională.

In iunie 1638, scrie el, vasul „Mary“ din Londra a ridicat pânzele în portul Gravesend, având ca destinaţie insula New Providence din Indiile de Vest. Nava era înarmată cu şase tunuri şi transporta o încărcătură de pânzeturi şi stofe de lină. Echipajul şi pasagerii erau în număr de şaizeci.

Călătoria începu sub auspicii proaste. După ce timpul urit reţinu vasul cinci săptămâni în regiunea Downs, „Maryu ajunse la insula Wight, „dar între timp toată berea de pe vas se stricase, aşa că am fost nevoiţi s-o aruncăm peste bord şi să folosim oţet amestecat cu apă în timpul călătoriei noastre*4. Următorul ghinion a fost că a eşuat pe un banc de nisip, dar, după multă caznă, oamenii au reuşit să readucă nava pe apă în timpul fluxului. „Aceste lucruri – observă autorul – par foarte neînsemnate în ochii celor care nu se preocupă de rezultatele lor, dar Dumnezeu ne-a dat avantajul şi răgazul de a vedea ce *lucruri mari* se ascund în sânul *acelor lucruri mici“.*

Şase zile mai târziu, călătorii noştri, care navigau acum alături de alte două vase ca să se apere reciproc, au întâl- nit trei vase de război algeriene care i-au atacat şi după o luptă scurtă, în cursul căreia şase oameni din echipajul de pe „Mary“ au fost ucişi, au capturat toate cele trei vase englezeşti. Vreme de mai multe săptămâni, captivii au fost ţinuţi la bord, în timp ce piraţii patrulau în căutarea pra- dei, iar Okeley învăţa câte ceva din limba arabă, cu gândul că s-ar putea să-i prindă bine mai târziu.

Ajunşi la Alger, proaspeţii captivi au fost duşi în piaţa de sclavi. Oamenii au fost vânduţi la preţuri diferite, cel mai mare fiind oferit pentru tinerii cu dinţi sănătoşi şi mădulare puternice. Erau cercetate cu deosebită grijă mâinile ; se ştia că cei cu palmele aspre şi bătătorite pot fi folosiţi la munci grele, iar cei cu mâini moi şi îngrijite pot aduce un preţ bun, întrucât erau, probabil, negustori sau gentilomi, care puteau fi răscumpăraţi pentru sume frumoase.

Okeley fu cumpărat de un armator maur, care I-a

folosit ca potcovar, dar peste puţină vreme i s-a poruncit să plece într-o expediţie pe unul din vasele corsar ale armatorului. Englezul a protestat vehement, însă în zadar. După o expediţie neizbutită, stăpânul lui Okeley s-a lipsit de serviciile sclavului, spunându-i să-şi găsească o meserie oarecare, de pe urma căreia să se întreţină şi să-i plătească lui, stăpânului, doi dolari pe lună.

Okeley şi-a cumpărat o prăvălioară unde vindea şi vin şi, cum afacerile mergeau destul de bine, îşi luă ca partener pe un alt captiv, John Randal, mănuşar de meserie. Acest om, a cărui soţie şi copil fuseseră capturaţi odată cu el, începu să facă haine de pânză pe care le vindea sclavilor marinari.

După patru ani şi mai bine, Okeley făcea constatarea că atât el, cât şi ceilalţi sclavi într-atâta se obişnuiseră cu sclavia, „încât aproape că uitasem de libertate ; sclavia ne îndobitocise şi ne făcuse nesimţitori : ca *Isakar*, *ne încovoiam sub poverile noastre, ne îndoiam umerii şi ne-am făcut slugi ale tributului“.*

După un timp, stăpânul lui Okeley, care făcuse mai multe expediţii nereuşite, a fost nevoit să vândă totul pentru a-şi plăti datoriile şi sclavii săi au trebuit să-şi schimbe proprietarul. Okeley a fost cumpărat de către „un gentilom bătrân şi grav“, care i-a tratat pe sclavul său englez nu numai cu milă şi bunătate, ci chiar ca pe un fiu. Şi, în- tr-adevăr, a fost atât de bun şi de blând, încât, pentru prima dată de când se afla captiv în Alger, Okeley s-a simţit fericit. Totuşi, în ciuda acestui stăpân neobişnuit de binevoitor, el mai tânjea după libertate, făcându-şi fel de fel de planuri de evadare, nu însă fără mari mustrări de conştiinţă, pentru că onestul sclav se întreba „dacă nu este tâl- hărie curată să plec din slujba omului care mă cumpărase, care plătise pentru mine, care dispunea de mine ca de propriile sale bunuri, astfel că acum nu mai eram al meu, nu mai avem niciun drept asupra mea“. în cele din urmă, spre marea sa uşurare, conştiinţa lui decise că „titlul de stăpân era fundamental nedrept; omul este o fiinţă mult prea nobilă pentru a deveni obiectul unui târg şi

al unei vânzări, iar mie nu mi se ceruse niciun fel de consimţă- mânt în timpul tocmelilor lor“. Luându-şi astfel o piatră de pe inimă, William Okeley începu să facă planuri serioase în vederea evadării. După ce i se destăinuiră lui Spratt şi căpătară asentimentul şi binecuvântarea acestuia, conspi-, ratorii, pentru că participau mai mulţi la acţiune, începură să construiască o barcă din pânză de corabie, ale cărei fragmente, în momentul în care ar fi fost gata, urmau să fie duse pe malul mării şi asamblate acolo, cu speranţa că, „prin grija proniei dumnezeieşti, barca se va dovedi o arcă a lui Noe, scăpându-ne din mâna duşmanilor noştri“.

Pivniţa în care se făcea slujba religioasă a fost aleasă ca fiind locul cel mai sigur unde îşi puteau construi barca. In timp util a fost înjghebat un schelet care se putea desface în bucăţi; de asemenea, a fost confecţionată o înve- litoare de pânză bine gudronată, care putea fi întinsă pe acest schelet. Părţile bărcii au fost transportate la ţărmul mării de unul dintre sclavi care era spălător de meserie şi care ascundea în fiecare zi câteva bucăţi ale bărcii sub rufele pe care le ducea la spălat şi le lăsa sub un gard. Prin aceeaşi metodă, marea pânză gudronată a fost scoasă din oraş şi ascunsă în acelaşi loc.

In sfârşit, pe o noapte întunecoasă, cei şapte englezi s-au întâlnit la locul şi ora fixată, au asamblat barca la repezeală şi au lansat-o la apă, ca să constate, spre marea lor uşurare şi bucurie, că pluteşte. Apoi, dezbrăcându-se până la piele, au intrat în apă, au împins barca şi au început să se urce în ea, dar, spre marea lor desperare, în clipa când toţi şapte se aflau înăuntru, barca începu să se scufunde. După mai multe încercări şi-au dat seama că barca nu e în stare să transporte decât cinci oameni, aşa că doi au trebuit să rămână pe ţărm, în timp ce ceilalţi luau calea mării. Călătoria începu cu patru oameni care vâsleau din răsputeri, în timp ce al cincilea scotea apa cu găleata fără să stea o clipă. Când se lumină de ziuă, constatară, spre marea lor groază, că mai sunt încă în raza de vedere a vaselor ancorate în port, dar, din fericire, nu

fuseseră observaţi. Au vâslit timp de trei zile, până când li s-a terminat toată provizia de pâine şi aproape toată apa de băut. **In** cea de-a patra zi – era iulie şi arşiţa era excesivă –, fugarii se aflau aproape la capătul puterilor, când au reuşit să prindă o broască ţestoasă care plutea, adormită, pe valuri. I-au sorbit sângele şi i-au mâncat carnea şi şi-au revenit într-atâta, încât au pus din nou mâna pe vâsle, îndreptându-se, după cum sperau ei, spre Mallorca şi libertate.

In sfârşit, în cea de-a şasea zi au zărit pământ, ceea ce i-a încurajat pe lopătarii obosiţi să vâslească mai tare, dar de-abia în ziua următoare, aproape muribunzi, fugarii aveau să ajungă cu bine în Mallorca, unde au fost trataţi cu multă bunătate, hrăniţi, îmbrăcaţi, apoi trimişi la Cadiz pe una din galerele regelui Spaniei. La Cadiz au găsit un vas englez cu care au navigat spre patrie şi au ajuns în regiunea Downs în septembrie 1644 *x.*

Conştiinţa lui Okeley nu i-a dat pace, deşi, din fericire, până la urmă a reuşit să o adoarmă. Există, totuşi, o măr-* turie despre o întâmplare în care a fost implicată conştiinţa unui întreg echipaj de vas, toţi quakeri, care au fost împinşi de credinţa lor să încerce să scape într-un chip cât se poate de puţin ortodox. Relatarea este cuprinsă într-o cărţulie scrisă de către unul din marinari, Thomas

Lurting, şi poartă titlul *Marinarul luptător care a devenit un creştin paşnic*.

In august 1663, Lurting naviga ca secund pe un keci englez care se îndrepta de la Veneţia spre Anglia. Căpitanul, secundul şi mateloţii erau cu toţii quakeri şi, conform credinţei lor, nu aveau arme la bord. Tocmai în această vreme, piraţii nord-africani erau neobişnuit de activi, dar căpitanul, refuzând să asculte de sugestia marinarilor de a aştepta un convoi, stărui să-şi continue călătoria singuri. Când se ailau în largul coastei insulei „May-York“ (acesta era felul în care marinarii din secolul al XVII-lea pronunţau numele insulei Majorca sau Mai- lorca), un vas algerian urmări şi captură vasul englez. Opt turci primiră porunca de a trece pe bordul keciului şi de a-i duce

pe prizonierii englezi în Alger.

,,în tot acest timp – spune Lurting – mă aflam într-o stare de spirit neobişnuită. Frica lui Lurting dispăru şi „îi întâmpină (pe turci) aşa cum îi întâmpină cineva pe prieteni şi turcii au fost la fel de curtenitori cu noi“. Aceasta a fost prima surpriză pentru piraţi.

Politicos, Lurting îi conduse pe musafiri prin tot vasul şi le dădu explicaţii cu privire la încărcătură. Găsi, de asemenea, prilejul de a-i sfătui pe toţi oamenii săi să fie cât mai curtenitori cu turcii şi să facă tot ce le vor cere, el fiind convins că va găsi un mijloc de scăpare. Turcii, încântaţi de un echipaj atât de docil, se retraseră în cabina cea mare ca să se odihnească şi să doarmă în timp ce „ghiaurii“ pilotau vasul.

Lurting explică apoi echipajului, încă destul de nedumerit, planul său, care urmărea să-i lege fedeleş pe toţj. turcii din cabină şi să fugă cu vasul. Marinarii acceptară planul fără şovăială, iar un quaker simplu, uitând o clipă do scrupulele sale religioase, declară : „am să, ucid vreo doi“, în timp ce altul se oferea .,,să taie atâtea beregate câte îmi veţi permite“. Asemenea propuneri îl şccară atât de mult pe Lurting, îneât declară că, dacă mai aude vreun cu- vânt despre omor sau tăiere de beregată, îi va informa pe turci.

Până la urmă, după discuţii aprinse, toţi turcii au fost legaţi în lege şi englezii redeveniră stăpâni pe corabia lor. S-ar fi părut că povestea se va sfârşi aici, dar nu avea să fie aşa. Lurting era convins că nişte buni creştini şi buni quakeri se cade să-i elibereze pe turci. Marinarii erau de părere să-i ducă pe insula Mallorca, dar Lurting nici nu voia să audă de aşa ceva, pentru că foştii lor stăpâni, acum prizonierii lor, ar fi fost luaţi de spanioli şi vânduţi ca sclavi. Ceea ce propunea el era să-i debarce pe turci pe ţărmul propriei lor ţări.

Lucrul acesta, la prima vedere destul de simplu, s-a dovedit a fi destul de complicat. Keciul naviga aproape de coasta algeriană, când s-a ridicat problema : cum să fie debarcaţi turcii fără a fi capturaţi din nou quakerii ? Era o

chestiune dificilă ; semăna cu unul din acele jocuri în care, orice ai face, într-un moment sau altul sunt mai mulţi negri decât albi în barcă. Până la urmă a fost luată hotă- rârea de a-i transporta pe toţi turcii într-o singură cursa şi, în acest scop, ingeniosul Lurting (care refuză propunerea, evident mai simplă, de a-i lega, pentru că, spunea el, „a-i lega înseamnă a-i supăra“) îi dispuse pe turci după cum urmează :

Pe căpitanul turc îl aşează la pupa bărcii între doi piraţi. Pe genunchii acestora aşează alţi trei turci şi, după ce toţi fură instalaţi în felul acesta, doi marinari apucară câte o vâslă, un altul se aşează la proră înarmat cu o secure (de formă !), în timp ce Lurting pilota cu cârma într-o mână şi cu cangea în alta. Sub picioarele lui erau adunate toate armele turcilor.

i Era un drum lung până la ţărm şi marinarilor li se părea şi mai lung pentru că nu se simţeau deloc în apele lor ; aruncau mereu priviri nervoase în spate şi mereu li se părea că văd capete cu turbane ivindu-se dintre stân- cile ţărmului. In sfârşit, după numeroase parlamentări şi multă înfiorare,, captivii au fost debarcaţi şi li s-au aruncat armele şi o jumătate de chintal de pâine. Copleşiţi de atâta bunăvoinţă sau poate îndemnaţi de gânduri întunecate, turcii i-au poftit călduros pe marinari să se ducă împreună cu ei în oraşul învecinat, unde era vin şi alte bunătăţi. Prevăzătorul Lurting refuză, dar „ne-am despărţit cu multă dragoste şi am stat acolo până când au urcat pe creasta dealului şi ne-au făcut semn cu fesurile, iar noi le-am răspuns“.

Barca se întoarse la corabie şi, de cum ne-am urcat pe bord, începu să bată un vânt prielnic până când am aruncat ancora în Tamisa. Ştirea se răspândi grabnic, şi fel de fel de oameni veniră ca să afle în chip direct povestea quakerilor care „au fost prinşi de turci şi cum s-au răscumpărat şi cum n-au avut niciun tun pe bord“. însuşi regele Carol al II-lea şi fratele său, ducele de York, veniră de la Greenwich, însoţiţi de numeroşi lorzi, ca să vadă un spectacol atât de straniu. Regele le puse o serie de

întrebări despre vasele de război din Mediterana, dar Lurting îi răspunse sec : „N-am văzut niciunul“, ceea ce trebuie să-i fi descumpănit pe rege şi pe fratele său amiralul.

Sporadic au avut loc încercări desperate de evadare în masă, dar acestea au reuşit numai rareori şi au fost pedepsite groaznic atunci când au dat greş. Există felurite relatări despre asemenea dezlănţuiri concertate ale dorinţei de eliberare, dar toate seamănă între ele – o conspiraţie tăinuită cu grijă, mituirea sau reducerea la tăcere a unui paznic, un vas capturat sau aşteptând în port în urma unei înţelegeri prealabile şi cursa nebunească până într-un port prieten pentru a scăpa de urmăritori. Istoria consemnează însă puţine cazuri de conspiraţii reuşite.

Marea speranţă a captivilor era posibilitatea de a fi răscumpăraţi de prieteni sau de guvernul ţării lor, de asemenea, printr-un schimb de prizonieri aflaţi in posesia acesteia din urmă. Scrisoarea lui Thomas Sweet este caracteristică în ceea ce priveşte apelurile sfâşietoare care soseau mereu în capitalele Europei.

Doi dintre cei mai iluştri prizonieri care au căzut vreodată în mâinile piraţilor au fost, în ultimă instanţă, eliberaţi prin această metodă a răscumpărării. Am relatat povestea lui Iuliu Cezar anterior. Al doilea caz a fost cel al lui Miguel de Cervantes.

Nemuritorul spaniol slujise deja sub Don Juan de Austria la Lepanto, unde îşi pierduse un braţ ; doi ani mai târziu era de faţă la capturarea Tunisului, iar în anul următor la cea a Golettei. La 26 septembrie 1575, pe când Cervantes se înapoia de la Neapole în Spania împreună cu fratele său Roderigo, vasul a fost atacat de mai multe galere corsar de sub comanda lui Arnaut Memi, renegat albanez, şi amândoi fraţii au fost luaţi în captivitate. La Alger, Miguel de Cervantes a fost vândut unui grec apostat, care, cercetându-şi victima, descoperi asupra acestuia o scrisoare de recomandare din partea lui Don Juan de Austria. Don Juan, pe atunci guvernator al Ţărilor

de Jos, şi frate vitreg al regelui Spaniei, era unul dintre cei mai de seamă oameni ai Europei. Grecul ajunse la concluzia că a dat peste o pleaşcă şi ceru un preţ de răscumpărare foarte ridicat. Intre timp, viitorul autor al lui *Don Quijote* purta lanţuri grele şi era tratat cu cea mai mare asprime.

Neastâmpăratul Corvantes se împăca greu cu prizonieratul şi făcea mereu planuri de evadare. Toate încercările sale dădeau greş şi după fiecare eşec era păzit cu şi mai multă străşnicie. Puţin lipsi ca una din aceste încercări să reuşească, atunci când Cervantes ascunse vreo cincizeci de fugari, cei mai mulţi gentilomi spanioli, într-o peşteră unde izbuti să-i hrănească vreme de şase luni. între timp pusese la cale cu fratele său – răscumpărat de tatăl lor după doi ani de captivitate —- să trimită un vas care să-i scape pe cei din peşteră. Vasul sosi şi oamenii erau pe punctul de a porni la drum, când se dădu alarma şi tot planul se prăbuşi. Curajos, Cervantes luă asupră-şi toată vina şi refuză să implice pe vreunul dintre complotişti. Viceregele Hassan îl ameninţă pe spaniol cu toate formele de tortură posibile pentru a-1 face să spună cine I-a ajutat la uneltire, dar nu a izbutit să scoată un cuvânt de la el. Atât de mult I-a impresionat pe Hassan curajul prizonierului, înclt, în loc să-i pedepsească, I-a cumpărat de la grec cu cinci sute de lire.

încă odată puţin a lipsit ca Miguel de Cervantes să scape, dar în ultimul moment a fost trădat de un călugăr dominican. In sfârşit, după cinci ani de zile, când urma să fie dus la Constantinopol, unde Hassan fusese rechemat, sosi părintele Juan Gil cu răscumpărarea şi scriitorul fu eliberat. Până şi bătrânul Morgan din Alger, omul care îi ura de moarte pe papistaşi şi pe spanioli, recunoştea că Cervantes a fost „un cavaler viteaz şi întreprinzător“. Dacă nu ar fi fost astfel, cinci ani în închisorile maure i-ar fi înfrânt spiritul şi lumea ar fi fost mai săracă decât este.

Un al treilea captiv faimos căzut în mâinile corsarilor nord-africani a fost teologul Vincent de Paul, capturat în 1605, în timpul unei călătorii de la Marsilia la Narbonne. A

cunoscut toate necazurile capturii marine, precum şi degradarea expunerii în public spre vânziare, dar mai târziu a găsit un cumpărător cumsecade care era în căutarea pietrei filosofale şi care i-a trezit captivului un interes deosebit pentru alchimie. Prin testament, moşneagul I-a lăsat pe Vincent de Paul nepotului său, astfel că, în cea de-a doua perioadă a captivităţii sale, a putut să guste plăcerile disputei teologice cu un schismatic luminat. In cele din urmă a scăpat. Vincent de Paul ne descrie captivitatea sa într-un stil savuros într-o scrisoare - adresată unui prieten, Monsieur de Commet i

„Vântuiar fi fost destui de prielnic ca să ne ducă la Narbonne, calc de cincizeci de leghe, chiar in acea zi, dacă trei şalupe turceşti care navigau doa lungul coastelor golfului de Lyon nu ne-ar fi urmărit şi nu ne-ar fi atacat atât de năprasnic, încât vreo doi-trei dintre noi au fost ucişi şi toţi ceilalţi răniţi. Eu însumi am .fost rănit de o săgeată, care m-a însemnat pentru toată viaţa. Am fost astfel siliţi să ne predăm acestor pungaşi, oameni mai feroci decât tigrii, care, ca o primă manifestare a furiei, I-au hăcuit pe pilotul nostru în mii de bucăţele pentru a răzbuna pierderea unuia dintr-ai lor. După vreo şapte-opt zile au ridicat pânzele, îndreptându-se spre coasta berberă, vizuina tâlharilor sultanului, unde, după ce am sosit, am fost expuşi spre vânzare pe baza unui certificat a capturării noastre pe un vas spaniol, pentru că altfel ar fi trebuit să fim eliberaţi de către consul, care este menţinut acolo de rege pentru a păzi comerţul francez.

Am defilat pe străzile Tunisului, unde urma să fim vânduţi, şi, după ce am făcut înconjurul oraşului de vreo cinci-şase ori cu lanţuri de gât, am fost readuşi pe corabie ca să ni se dea să min- căm şi, în felul acesta, să li se arate neguţătorilor că nu am fost vătămaţi grav.

Eu am fost vândut unui pescar, apoi, de către acesta, unui alchimist bătrân, un om foarte blând şi modest. Acesta din urmă mi-a spus că şi-a închinat cincizeci de ani de viaţă căutării pietrei filosofale. Sarcina mea era să întreţin focul la vreo zece-două- sprezece cuptoare,

îndeletnicire care mi-a prilejuit mai multă plăcere decât suferinţă. Stăpânul meu ţinea foarte mult la mine şi-i plăcea să discute despre alchimie şi mai mult încă despre credinţa lui, spre care a căutat să mă atragă cu tot dinadinsul, fă- găduindu-mi bunăstare, precum şi toate tainele învăţăturii sale.

Am stat în slujba acestui bătrân din septembrie 1605 până în august următor, când i s-a poruncit să lucreze pentru sultan – în zadar, pentru că, de supărare, a murit pe drum. El m-a lăsat în seama nepotului său, care, la puţin timp după moartea unchiului, m-a vândut la repezeală, auzind că domnul de Brève, ambasador rul regelui, soseşte, înarmat cu împuterniciri de la sultan, ca să-i elibereze pe sclavii creştini. Am fost cumpărat de un renegat din Nisa şi dus de acesta la locuinţa lui din munţi, într-o regiune foarte călduroasă şi stearpă a ţării. Una din cele trei soţii ale sale, o grecoaică altădată creştină, deşi schismatică, era o femeie foarte înzestrată şi m-a îndrăgit mult, tot aşa după cum mai târziu, şi într-o-măsură mai mare, avea să mă îndrăgească o alta, o turcoaică" *K*

Se spun atât de multe lucruri despre urmările groaznice pe care le aveau cruntele încercări ale sclaviei asupra captivilor creştini, încât este plăcut să înregistrăm un caz când condiţia fizică a unui prizonier s-a îmbunătăţit în cursul detenţiunii sale de către corsarii nord- africani.

Această excepţie a constituit-o „Sira Jeffery Hudson, un pitic cu limba ascuţită de la curtea lui Carol I. In 1630, el a fost trimis în Franţa ca însoţitor al unei moaşe plecată s-o îngrijească pe regina Angliei care aştepta să nască. Regina era Henrietta Maria, fiica lui Henric de Navarra, a cărei naştere fusese anunţată de Simon de Danser în 1609 ; copilul pe care-1 aştepta avea să fie regele Carol al II-lea.

In timp ce piticul se înapoia pe Canalul Mânecii împreună cu moaşa şi cu profesorul de dans al reginei, vasul lor a fost capturat de un vas corsar flamand şi cu toţii au fost duşi la Dunkerque. Hudson a pierdut-o nu numai pe moaşă, ci şi două mii cinci sute de lire.

Răscumpărat, în 1658 a avut ghinionul să fie prins din nou, de data aceasta de algerieni, unul din puţinele cazuri când un om a îndurat două captivităţi. La înapoierea sa din cea de-a doua captivitate, din nou prin răscumpărare, el i s-a plins regelui că, deşi înainte de năpastă avea o înălţime de optsprezece incii, munca silnică la care I-au supus corsarii I-a înălţat până la trei picioare şi şase incii !

Acest omuleţ a trecut în viaţa lui prin aventuri care erau pe măsura unui uriaş. Cu mult mai înainte, pe când se afla la Paris, se socotise insultat de un oarecare Crofts. „Zelosul Jeffery – au recunoscut contemporanii lui – nu era laş, deşi era pitic“. Fără să stea mult pe gânduri, I-a provocat pe Crofts la duel. Acesta, neluându-1 în serios, sosi la locul hotărât înarmat doar cu o pompă de apă, drept care, înfuriat, Jeffery I-a împuşcat. Pare în- trucâtva o luptă inegală din punctul de vedere al amân- durora ; cele optsprezece incii ale piticului făceau din- tr-însul o ţintă greu de nimerit, dar, pe de altă parte, trebuia să fi fost destul de greu pentru el să descarce o armă ucigătoare aproape la fel de mare ca şi el.

De-a lungul întregului secol al XVII-lea, parlamentul şi dregătorii Coroanei erau imploraţi în public şi prin cereri particulare să încerce să facă ceva pentru a-i elibera prin răscumpărare pe nenorociţii captivi sau, cel puţin, să ajungă la un aranjament cu stăpânii acestora pentru a le uşura soarta. Era o privelişte obişnuită să vezi străzile care duceau spre Camera Comunelor înţesate de soţiile şi fiicele captivilor de pe coasta berberă, străduindu-se să atragă atenţia deputaţilor cu jalbele *lor.*

Sclavii, cu excepţia unui număr relativ restrâns de oameni care aveau rude cu stare în patrie, depindeau de caritatea îndoielnică a guvernului englez. Din când în când, lamentaţiile ţării erau atât de puternice, încât Camera Comunelor strângea o sumă de bani specială, de obicei printr-o mică suprataxă asupra mărfurilor importate, care urma să fie plătită turcilor pentru eliberarea prizonierilor. Alteori, totuşi, erau folosite alte mijloace. In 1624, Camera Lorzilor a cerut Camerei

Comunelor să acorde mandat pentru strângerea unor sume de bani în întregul regat în scopul răscumpărării captivilor englezi. Lorzii înşişi, pentru a da un exemplu bun, au făcut o colectă în Camera Superioară, baronii subscriind douăzeci de şilingi şi nobilii de rang mai înalt patruzeci. Camera Comunelor a adăugat hotărârea potrivit căreia orice deputat care va întârzia la rugăciune să fie amendat, iar sumele astfel realizate să fie date femeilor sărace care, în număr mare, aşteptau în fiecare zi la uşile parlamentului.

Din nefericire, o mare parte din banii pentru răscumpărare nu au fost niciodată folosiţi în acest scop, ci însuşiţi de marină. In 1651 s-a recunoscut că din 69 296 de lire numai 11 109 au fost folosite pentru eliberarea sclavilor, iar restul a fost însuşit de marina regală pentru a-şi plăti datoriile. Simpatia faţă de captivi nu era universală şi faptul acesta poate că explică situaţia amintită mai sus. Vreme îndelungată, atât Anglia, cât şi continentul erau pline de oameni distruşi reîntorşi din sclavia berberă şi un mare număr dintre ei erau atât de puţin apţi pentru o muncă obişnuită, încât se crease impresia curentă că nu sunt cu toţii decât nişte haimanale care „cutreieră Europa în lung şi în lat în chip de cerşetori cu lanţuri şi cătuşe pe care nu le-au purtat niciodată în Africa“. Era obişnuita reacţie omenească faţă de o mizerie prea îndelungată.

Au existat numeroase donaţii în Anglia pentru răscumpărarea sclavilor, cele mai multe bazate pe moşteniri. In 1724, un anume Thomas Betton şi-a lăsat întreaga avere, considerabilă dealtfel, asociaţiei negustorilor de fierărie, al cărui membru era, cu indicaţia ca ea să fie păstrată în scopuri caritabile şi ca jumătate din venituri să fie cheltuite în fiecare an pentru eliberarea sclavilor britanici din Turcia sau de pe coasta berberă.

Prima organizaţie europeană pentru salvarea captivi-*« lor a fost Ordinul Sfintei Treimi şi al Eliberării Sclavilor, întemeiată la sfârşitul secolului al XH-lea de Jean de Matha. In primul an al existenţei sale, întemeietorul a răscumpărat din Maroc o sută optzeci şi şase de sclavi.

După’ aceea, vreme de secole, membrii ordinului şi-au continuat primejdioasa activitate de a se tocmi cu piraţii. Părintele Dan a cărui istorie despre piraţi a fost menţionată de mai multe ori a fost unul dintre aceştia.

Cu timpul, dominicanii şi franciscanii au pus şi ei umărul. Aceştia nu numai că s-au dedicat operei de răscumpărare a captivilor, dar au făcut foarte mult ca să le uşureze soarta, întemeind spitale pentru bolnavi şi capele pentru oficierea liturghiei. Urmarea a fost că sclavii catolici au fost avantajaţi faţă de protestanţi. Uneori, protestanţii resimţeau dureros acest fapt; odată, când părinţii eliberării ajunseseră la o înţelegere potrivit căreia aveau să plătească trei mii de pesos pentru trei captivi francezi, guvernatorul Algeriei, într-un acces de generozitate, se oferi să le mai dea şi un al patrulea, dar părinţii refuzară să-i accepte pentru că era luteran.

Mai târziu, totuşi, naţiunile protestante au întemeiat organizaţii similare şi Asociaţia împotriva piraţilor, al cărei preşedinte era Sir Sidney Smith, şi-a dus activitatea cu rezultate remarcabile, până când tunurile Angliei, Franţei şi Americii, din fericire, au făcut-o inutilă.

CARTEA A II-A

PIRAŢII DIN NORD

CAPITOLUL I

VIKINGII Şl HANSEATICII

Oamenii mărilor Nordului, cunoscuţi sub numele de vikingi, au început să infesteze coasta Europei apusene în cursul evului mediu, ajungând Ia apogeul puterii lor aproximativ în secolul al Xl-lea şi creându-şi, în cele din urmă, un lanţ de posesiuni străine care se întindea de la râul Tweed până la strâmtoarea Messina. Cuvântul viking înseamnă „corsar“ sau „pirat“, dar aceşti scandinavi prădalnici erau mai mult decât nişte simpli bandiţi, deoarece erau organizaţii şi dispuneau de un foarte sever cod de legi, care prevedea împărţirea prăzii, precum şi pedepse pentru dezertare, trădare sau furt. Pentru un scandinav tânăr şi cu dare de mână, participarea la o expediţie a vikingilor era considerată ca fiind o latură tot

atât de importantă a educaţiei sale pe cât era călătoria prin Europa pentru gentilomul englez din secolul al XVIII-lea. Cu toate că erau cruzi şi sălbatici chiar pentru o epocă ce se caracteriza pin cruzime şi sălbăticie, oamenii mărilor Nordului aveau un puternic simţ al cârmuirii, precum şi multă pricepere în ceea ce priveşte colonizarea (deşi nu în sensul dependenţei de o patrie), şi oriunde s-au stabilit, în special în Normandia şi Anglia, au lăsat urme de neşters.

Potrivit concepţiilor moderne, vasele lor nu erau bun-3 pentru navigaţie ; totuşi, la bordul lor, vikingii au întreprins călătorii lungi, nu numai în Marea Mediterană, ci chiar până la coastele Americii, cu cinci sute de ani înainte de Columb. Vasele acestea erau lunguieţe, înguste şi cu un pescaj mic, ascuţite la ambele capete, acţionate cu vâsle, dar având un catarg cu o mare velă pătrată, care era înălţată atunci când permitea vântul şi starea timpului. Primele corăbii nu dispuneau de mai mult de zece vâsle pe fiecare parte, având un echipaj de şaizeci de oameni, care lopătau cu rândul ; mai târziu, când s-au construit vase mai mari, erau folosiţi în acelaşi timp nu mai puţin de şaizeci de vâslaşi. Spre deosebire de galerele din Mediterana, echipajul vaselor vikingilor era alcătuit numai din oameni liberi, toţi războinici încercaţi. Pe marginile vasului atârnau scuturi rotunde, zugrăvite cu emblemele sau blazoanele proprietarilor. Armele pe care le foloseau erau suliţa, lancea, securea, săgeata şi sabia, iar armura lor consta dintr-o cămaşă de zale.

Prima incursiune a unui grup mare de vikingi pe coasta engleză a avut loc în anul 789, când trei vase au sosit în dreptul coastei Dorsetului şi au debarcat un grup care a omorât pe mai marele portului, a prădat împrejurimile şi şi-a văzut de drum. De atunci, incursiunile împotriva Angliei, Scoţiei şi Irlandei aveau să se repete în fiecare an şi nu a trecut mult timp până când piraţii din Nord au început să se stabilească pe insulele din largul coastei, de unde puteau să năvălească pe continent pentru a captura ceea ce voiau, hrană, femei şi chiar călugări. Mai târziu au început să cucerească teritoriile învecinate, să se

stabilească acolo, să se însoare cu femeile din partea locului şi să formeze comunităţi independente, a căror principală îndeletnicire era, în continuare, pirateria. în mare măsură, cam în felul acesta s-a realizat cucerirea Angliei, după cum se va vedea mai târziu.

Irlanda a fost vizitată pentru prima oară de vikingi în 795, când aceştia au capturat insula Lambey din golful Dublin, de unde au întreprins incursiuni continue împotriva ţării. Cel mai formidabil dintre invadatorii vikingi ai Irlandei a fost Turgesius, care şi-a extins cuceririle până când a devenit stăpân pe jumătate din insulă. Turgesius a numit-o pe soţia sa mare preoteasă a celei mai vestite şi învăţate mănăstiri din Irlanda, Clonmacnoise. Turgesius a fost omorât într-o luptă în 845, dar a lăsat în urma sa două colonii, la Dublin şi Waterford. In această perioadă, piraţii săi se aventuraseră până în Scoţia, distrugând toate comunităţile de pe coasta ei vestică.

Pe la mijlocul secolului al IX-lea, vikingii erau în căutarea unor prăzi mai bogate decât cele pe care le puteau oferi Insulele Britanice. Ei se aventuraseră în susul Scheldtului, Rinului, Sommei şi Senei şi până în 912 cuceriseră ţinutul care de atunci a purtat numele de Normandia. Pornind de aici, urmaşii lor au realizat cea de-a doua cucerire a Angliei, în 1066.

Intre timp, Hamburgul fusese incendiat şi flotile de vase ale vikingilor navigaseră până în Spania. De aici, ele au traversat marea până pe coasta africană, apoi s-au întins treptat spre est până la gurile Ronului şi mai târziu până în Italia.

înainte de a se aşeza definitiv pentru a se bucura de marile lor cuceriri, ei au rămas teroarea locuitorilor din toate porturile creştinătăţii, ale cărei litanii au fost, cu vremea, completate cu ruga fierbinte : *A furore Normanorum libera nos* [11].

Liga hanseatică, una dintre cele mai vestite instituţii ale evului mediu, îşi are originile în teroarea pe care o

11 Şi ne mîntuieşte pe noi de furia normanzilor (lat.). — *Nota trad.*

inspirau corsarii din Nordul îndepărtat. In 1241, oraşele Liibeck şi Hamburg s-au unit pentru a proteja vasele lor comerciale împotriva atacurilor corsarilor care pândeau la gurile râurilor germane care se varsă în Marea Nordului şi Baltica. Treptat, alte oraşe libere li s-au alăturat şi puterea Ligii a sporit rapid. Cartierul ei general s-a stabilit, până în cele din urmă, la Wisby, pe insula suedeză Gothland.

A urmat o perioadă îndelungată de luptă între Ligă şi piraţi, în cursul căreia Liga treptat şi-a impus puterea, dar, întrucât marinarii din evul mediu erau obişnuiţi să joace pe mare cele mai diferite roluri, iar tentaţia de a se abate de la îngusta preocupare de luptă sau comerţ era irezistibilă, marinarii hanseatici au învăţat curând, prin imitaţie, activitatea pe care fuseseră năimiţi să o curme, devenind ei înşişi nişte piraţi de mâna întâi. Comerţul englez înfloritor din cea de-a doua jumătate a secolului al XlV-lea a avut de suferit în mod deosebit, dar, cum între timp corsarii englezi deveniseră inamicul principal al vaselor germane. plingerile erau aproximativ egale de ambele părţi. Este greu să ne dăm seama din documentele acestor ani cum anume reuşea să-şi conducă afacerile un negustor din Marea Nordului – probabil că îşi compensa pierderile în parte prin suprapreţuri, în parte prin mici acte de piraterie comise „pe furiş“, ceea ce îi permitea să câştige la tărâţe ceea ce pierdea la făină.

In cea de-a doua jumătate a secolului al XlV-lea au existat doi piraţi hanseatici deosebit de vestiţi, Godekins şi Stertebeker. Ei operau în largul Mării Nordului, navi- gau de obicei împreună şi numele lor apare în nenumăratele cereri de despăgubire ale comercianţilor şi armatorilor ce avuseseră de suferit. Amândoi erau criminali şi tâlhari, dar Stertebeker, un nobil scăpătat şi un beţiv (numele lui înseamnă „un pahar dintr-o înghiţitură“), îl depăşea în răutate pe celălalt, fiindu-i superior şi ca pirat.

în cele din urmă, cei doi s-au ridicat împotriva patronilor lor, hotărâţi să acţioneze pe cont propriu. Era un lucru la care Liga se putea aştepta, pentru că ea însăşi adoptase primejdioasa politică de a încuraja pirateria

încheind alianţe cu piraţii în cursul războaielor sale cu Danemarca, aceeaşi politică mioapă pe care aveau s-o ducă puterile europene faţă de corsarii berberi.

Godekins şi Stertebeker se uniră cu doi alţi proscrişi, Moltke şi Manteufel (omul-drac), alcătuind o bandă care se intitula „Fraţi întru merinde“ sau, mai familiar, „Prietenii lui Dumnezeu şi duşmanii lumii“. „Fraţii“ îşi recrutau echipajele din scursorile tuturor oraşelor de pe coasta Mării Baltice şi an de an deveneau tot mai puternici şi mai periculoşi. In 1392 erau destul de puternici ca să jefuiască şi să incendieze Bergenul, pe atunci oraşul principal al Norvegiei, să captureze pe comercianţii de seamă şi să-i ţină prizonieri în vederea răscumpărării. Niciun vas comercial obişnuit din Marea Nordului sau Baltica nu putea spera că va scăpa prin fugă sau luptă de „frăţie“, iar după jefuirea oraşului Bergen, până şi cele mai mari cherhanale de scrumbii au trebuit să fie abandonate, deoarece niciun vas pescăresc nu mai îndrăznea să iasă în larg.

Viaţa şi comerţul erau ameninţate atât de serios, încât au fost organizate mai multe expediţii regale pentru a pune capăt acestei stări de lucruri. Prima, echipată de regina Margaret a Suediei cu ajutorul lui Richard al II-lea al Angliei, a fost un eşec total. O a doua, organizată în 1394 de oraşele hanseatice şi formată din treizeci şi cinci de vase de război cu trei mii de oameni la bord, repurtă un succes neînsemnat împotriva propriilor lor excrescenţe.

„Fraţii întru merinde“ au fost, în sfârşit, aduşi la ascultare în 1402. Sub Simon de Utrecht, care arbora pe catargul principal emblema Vacii bălţate (care este şi astăzi porecla favorită a vaselor din Hamburg), flota din Ham- burg s-a unit şi i-a risipit pe piraţi. Stertebeker, comandantul lor, a fost prins viu, dus la Hamburg şi executat acolo. Se spunea în acea vreme că arborele mare al vasului ■ său era gol pe dinăuntru şi umplut cu aur topit de o valoare atât de mare, încât atunci când a fost vindut, a fost suficient nu numai ca să se plătească întregul cost al războiului şi o indemnizaţie negustorilor pentru pierderile

suferite, ci şi pentru a se confecţiona o coroană de aur pentru turla bisericii marinarilor, Sf. Nicolae din Hamburg.

CAPITOLUL II
PRIMII PIRAŢI ENGLEZI

Cu cel mai bun sânge pirateresc în vine – scandinav, danez, saxon şi normand –, nu a fost un lucru surprinzător că englezii au devenit cu timpul prima naţiune de corsari a lumii. Dar încă înainte de .cucerire şi de stabilirea pe insulă a năvălitorilor de dincolo de Marea Nordului şi de Canalul Minecii, britonii dobândiseră o faimă mai mult decât locală de oameni deosebit de pricepuţi într-o meserie în care aveau să dea exponenţii cei mai străluciţi.

Marinarii veşnic puşi pe rele din sudul Angliei au fost direct răspunzători pentru invadarea Britaniei de către Iuliu Cezar în 55 î.e.n. Aprigii piraţi veneţi din Britania se dovediseră extrem de supărători pentru cuceritorul Galiei ; or, o bună parte din forţele lor erau recrutate de dincolo de CShal. Cezar şi-a dat seama că mijlocul cel mai bun de a-i supune pe veneţi era de a-i aduce mai întâi la ascultare pe britoni şi a organizat invazia. A fost o lecţie pe care Filip al II-lea al Spaniei ar fi putut-o repeta spre folosul său şaisprezece secole mai târziu, dacă ar fi invadat Anglia înainte de a-şi slei forţele în încercarea de a supune rebelele sale provincii olandeze.

Corăbiile veneţilor şi ale britonilor aveau un pescaj mic, erau solide, construite din stejar cu ferecături de fier şi având lanţuri în loc de funii. Deşi prevăzute cu vâsle, navigau în special cu ajutorul unor pânze de piele tăbăcită. Punţile aveau o grosime de un picior şi, în general, aceste mici ambarcaţiuni se bucurau de o construcţie atât de bună şi solidă, încât romanii nu izbuteau să le scufunde prin metoda lor favorită, berbecele. Numai după ce a trecut la sfâşierea pânzeior de pe vasele piraţilor cu ajutorul cârli- gelor ascuţite fixate la capătul unor prăjini a putut Cezar, până la urmă, să-i înfrângă pe mare.

In anul 43 e.n., cucerirea romană a Angliei era încheiată şi ţara deveni o parte a imperiului pentru mai bine de trei sute de ani. Totuşi, pirateria a continuat să

înflorească chiar şi sub guvernarea imperială şi în ciuda formidabilei *Classis Britannica* (Flota britanică) a Romei. Numai în timpul domniei împăratului Maximian, în 286 e.n., au fost întreprinse măsuri eficace pentru a se obţine controlul cuvenit al strâmtorilor. A fost organizată o expediţie condusă cu eficienţa caracteristică romanilor. Comanda i-a fost încredinţată lui Marcus Aurelius Carausius, un om deprins de copil cu mările pe care urma să le patruleze. De la baza sa din Boulogne, Carausius se repezea spre nord şi vest peste Canal, astfel că in scurtă vreme i-a risipit pe corsarii franci şi scandinavi şi i-a silit să reintri în vizuinile lor.

Carausius era scoţian sau belgian, nu se ştie cu siguranţă. In tinereţe fusese pilot şi era cunoscut ca un marinar de mâna întâi. Mai târziu intră în armata romană, unde, datorită talentului şi energiei sale extraordinare, obţinu curând un rang înalt.

Recompensele primite pentru meritele profesionale i se părură la un moment dat nesatisfăcătoare lui Carausius şi, ca atâţia alţii dinaintea lui şi după el, căzu la înţelegere cu piraţii să-i protejeze în schimbul unei părţi din prada lor. Guvernul imperial a aflat însă de acest târg şi Carausius a fost condamnat la moarte. dar,^fiind avertizat la timp, a scăpat traversând Canalul Mânecii şi refugiindu-se în Britania. Aici s-a proclamat conducător independent, primind în subordinea sa legiunea romană cu serviciu de garnizoană pe insulă, precum şi un număr mare de piraţi franci. Timp de şapte ani, el s-a menţinut ca un fel de rege corsar al Britaniei, construind şi echipând o flotă îndeajuns de puternică pentru a pune pe fugă flota romană trimisă ca să-i captureze. A fost asasinat în 293, după metoda obişnuită a împăraţilor romani, de către prefectul propriei sale gărzi.

Destrămarea Imperiului roman a lăsat Anglia cu totul nepregătită şi lipsită de apărare împotriva năvălirilor picţilor şi scoţilor din Nord şi ale hoardelor de piraţi scandinavi, care începură curând să potopească ţara. Mai cu seamă aceştia din urmă, vreme de secole după plecarea

romanilor, au folosit nefericita insulă ca pe un îmbietor teren de vânătoare, pe care I-au prădat şi pustiit şi pe care, treptat, treptat, s-au stabilit.

Sub regele Alfred, incursiunile piraţilor din Nord au fost stăvilite temporar. Sub o conducere puternică, ţara deveni relativ liniştită şi suficient de puternică pentru a lupta spre propria ei apărare. Pe lângă acestea, în 897 Alfred întreprinse construirea primei flote engleze. Potrivit Cronicii saxone, vasele sale erau de un tip nou, unele dintre ele erau de două ori mai mari decât cele cunoscute anterior, iar numărul vâslelor se ridica până la şaizeci şi chiar mai mult. Alfred promulgă o lege în conformitate cu care de acum înainte toţi scandinavii vor fi trataţi ca piraţi, fără îndurare, nu mai putea fi vorba de tocmeli, tărăgănări sau de scutiri temporare prin plata unui tribut. Eficienţa pregătirilor lui Alfred s-a putut constata în timpul domniei nepotului său Athelstan, conducătorul flotei engleze împotriva unor forţe invadatoare daneze care jefuiau portul Sandwich. Athelstan le-a pus pe fugă într-o luptă care este, de fapt, prima bătălie navală din istoria Angliei. Au fost capturate nouă vase inamice, iar restul s-au împrăştiat în cele patru vânturi.

Lecţia a fost uitată. Când danezii veniră din nou în 991, ei îl găsiră pe rege, Ethelred, foarte preocupat de dobândirea titlului pe care posteritatea I-a adăugat numelui său (,,cel şovăielnic“ sau „lent“). Piraţii au hărţuit coasta Essexuiui, întâmpinând doar o rezistenţă extrem de slabă, şi au trebuit să fie cumpăraţi cu zece mii de lire de argint, strânse printr-un impozit numit Danegeld („banii danezilor“). Danezii au revenit curând şi în 1014 au cucerit întreaga ţară, Ethelred cel şovăielnic fiind silit să scape cu fuga în Normandia. Noii stăpânitori au adus cu ei un lucru folositor, o flotă puternică, şi aceasta, vreme îndelungată, a ferit într-o anumită măsură ţara de noi incursiuni piratereşti.

In evul mediu târziu, când Anglia şi-a câştigat un loc de seamă printre naţiuni şi, în consecinţă, comerţul ei a crescut, pirateria a început din nou să prospere în apele

apropiate, mai ales în Canalul Mânecii. In timpul domniei regelui Henric al III-lea, riscurile la care erau expuse din partea piraţilor irlandezi, scoţieni, velşi şi francezi vasele comerciale care făceau curse între Franţa şi Anglia deveniseră atât de mari, încât aproape nimeni nu mai avea curajul să părăsească rada portului. începu procesul obişnuit al slăbirii comerţului şi al creşterii preţurilor. Henric şi urmaşii săi, Edward I şi Edward al II-lea, prin sporirea flotei şi printr-o energică politică navală, au curmat încă o dată, pentru un timp, răul în aspectele lui cefe mai cumplite. Dar către 1327, anul morţii lui Edward al II-lea, „regele mării44, marina era neglijată, multe dintre cele mai bune vase fuseseră vândute unor comercianţi particulari şi vechea poveste începu din nou. Până la urmă a fost necesar ca negustorii din oraşele maritime să folosească resursele lor proprii, după exemplul Ligii hanseatice, pentru a preîntâmpina strangularea totală a comerţului.

Aşa a luat fiinţă Liga celor cinci porturi. Uniunea iniţială, datând de un secol şi mai bine, cuprindea la început cinci oraşe, Hastings, Romney, Hythe, Dover şi Sandwich, cărora li s-au alăturat ulterior două oraşe „străvechi“, Win- chelsea şi Rye. Sarcina pe care şi-au propus-o a fost de a apăra coasta de sud-est a Angliei împotriva piraţilor şi de a patrula pe mările învecinate. In schimbul acestor servicii, Coroana le acorda anumite privilegii, cum ar fi „Soc and Sac“, „Toi and Team“, „Bloodwit and fledwit“, ca să nu mai amintim de „Pillory and Tumbril“, „Infangenthoef and outfangenthoef“, „mundbryce“ şi alte misterioase drepturi medievale. Cel mai înalt funcţionar al federaţiei era amiralul celor cinci porturi, care până in zilele noastre îşi are reşedinţa în castelul Dover.

Una din cele mai profitabile prerogative era aceea de a prăda toate vasele comerciale – cu excepţia celor englezeşti – care treceau în susul şi în josul Canalului Mânecii. Nu e greu să ne dăm seama care avea să fie urmarea. Vasele celor cinei porturi interpretau aceste

privilegii în felul lor propriu şi în curând vase a)e unor puteri prietene, ba chiar şi vase englezeşti începură să aibă de suferit de pe urma protecţiei pe care o acorda* Liga. Atât în Canalul Mânecii, cât şi chiar în Marea Nordului, situaţia deveni în scurtă vreme, cu aceşti piraţi autorizaţi răspândiţi pretutindeni, şi mai proastă decât fusese înainte. Marii dregători ai oraşelor deveneau ei înşişi căpitani de piraţi – în 1322, primarul din Winchelsea, Robert de Battayle, a deposedat doi comercianţi din Sherborn de vasul lor cu încărcătură cu tot –, iar Consiliul privat era bombardat în fiecare an cu nenumărate plângeri de felul acesta. Nu trecu mult şi Coroanei i se făcu lehamite de propriile ei vlăstare şi începu să dea pedepse aspre. In 1435, William Morfote de Winchelsea, deputat, solicită regelui iertarea pentru că a evadat din închisoarea castelului din Dover, unde se afla sub stare de arest pentru acte de piraterie comise asupra unui vas având drept echipaj o sută de oameni din circumscripţiile sale electorale *.

Celelalte oraşe de coastă ale Angliei nu vedeau, firește, cu ochi buni privilegiile de care se bucurau cele cinci porniri, precum şi modul arbitrar în care acestea erau interpretate. La un moment dat, resentimentul ajunse până acolo încât izbucni o luptă la Helvoet Sluys între escadra Yar- mouthului şi cea a celor cinci porturi, în timp ce ambele erau angajate împotriva unui inamic comun, luptă care a luat sfârşit numai după ce douăzeci şi cinci de corăbii ale celor din Yarmouth au ars. A urmat o perioadă de aproape două sute de ani cu izbucniri de acuzaţii reciproce şi, prin înfiinţarea poliţiei Canalului, piraterie de al doilea tip a ajuns mult mai rea în strâmtori decât prima.

Cele mai aprige rivale ale celor cinci porturi erau oraşele din Devon şi Cornwall. Atacurile oamenilor din Vest se limitaseră la început la oraşe şi sate sau la vasele care navigau în apropierea porturilor lor, dar nu trecu mult şi oamenii deveniră mai îndrăzneţi, navigând tot mai departe în căutare de victime şi adeseori prădând coasta opusă a Franţei. Supuşi unui asemenea tratament, bretonii

nu erau oamenii care să stea cu braţele încrucişate şi piraţii din Vest şi-au dat seama curând că trebuie mai întâi să se apere pe sine şi propriile lor gospodării.

Activitatea corsarilor bretoni depăşeşte intenţiile capitolului de faţă ; totuşi, unul dintre aceşti corsari este poate cea mai romantică personalitate care a comandat vreodată un vas corsar şi merită o digresiune trecătoare. La 2 august 1313, lordul Oii vier de Clisson, unul dintre cavalerii de frunte ai oraşului Nantes, fiind acuzat de o uneltire pe care ar fi pus-o la cale împreună cu englezii, a fost dus la Paris şi decapitat. Capul lui a fost transportat la Nantes şi atârnat pe zidurile oraşului ca avertisment, aşa cum se obişnuia.

Văduva lui, Jeanne de Belleville, o doamnă vestită pentru frumuseţea ei în întregul regat al Franţei, jură să se răzbune împotriva ţării sale pentru moartea soţului. Şi-a ipotecat moşiile, şi-a vândut bijuteriile şi mobila din castele şi cu banii astfel obţinuţi a cumpărat şi a echipat trei va.se puternice. In fruntea acestei mici escadre, doamna de Clisson, cum este cunoscută în analele pirateriei, a ieşit în larg, acordând o atenţie deosebită coastei franceze, necruţătoare cu toţi cei care îi cădeau în mână, retezând capetele oamenilor, scufundând corăbii şi incendiind sate. In cursul ciocnirilor navale, ea era întotdeauna prima care aborda inamicul, însoţită de cei doi tineri fii ai săi, la fel de curajoşi şi feroci ca şi mama lor. Din păcate, nu ştim cum a sfirşit *.

îndeosebi Dartmouth a avut de suferit de pe urma atacurilor corsarilor francezi. In 1399, John Hawley, eroul istoriei maritime medievale a Dartmouthului, hotărând să întreprindă ,,o acţiune împotriva acestor tilhari primejdioşi“, închine toate vasele ancorate în momentul acela în portul Dartmouth şi porni spre coastele Normandiei şi Bretaniei. Acest război privat al căpitanilor comerciali a mulţumit pe toată lumea, cu excepţia francezilor. Hawley captură treizeci şi patru din corăbiile lor, cu încărcături care, printre altele, conţineau cinci sute de butoaie mari cu vin. Rezultatul a fost că, la sărbătorirea victoriei,

Dartmouth ,,se înroşise de aromatele vinuri ale Franţei“ [12].

Hawley a fost exemplul tipic al aventurierului negustor. care îmbina cu mare succes comerţul cu pirateria. El a devenit un om foarte bogat şi, de asemenea, s-a distins în serviciul ţării sale ca locţiitor de amiral. Chiar în perioada cât a deţinut acest post, el nu a renunţat la interesele sale p°rsonale şi în 1403 a întreprins o mică aventură pe cont propriu, pornind cu un număr de vase înarmate de la Dartmouth, Plymouth şi Bristol şi înapoindu-se cu şapte galere genoveze şi spaniole.

Mai renumit chiar decât Hawley a fost contemporanul său Harry Pay din Poole, Dorset. In multe privinţe, Pay a anticipat metodele şi concepţia lui Drake, care a trăit vreo 200 de ani mai târziu. Cu de la sine putere, el a devenit spaima spaniolilor, care îl cunoşteau sub numele de „Arri- payu. La sfârşitul secolului al XlV-lea şi începutul celui de-al XV-lea, el a fost o ameninţare continuă pentru coasta Castiliei, dar fapta care a şocat şi supărat Spania în mod deosebit a fost răpirea crucifixului din biserica Santa Maria din Finister.

Din când în când, ca şi Drake, Pay avea de furcă cu propriul său guvern, însă izbutea întotdeauna să scape ba^ma curată, mai ales atunci când acesta avea nevoie de ajutorul unui navigator deosebit de priceput. Ceva mai târziu, el începu iar să lucreze pe cont propriu. Astfel, în 1405 a făeut parte dintr-o expediţie comandată de Thomas Berkeley, lordul amiral; în amil următor, documentele vremii ne informează că a capturat, cu cele cincisprezece vase ale sale, o sută douăzeci de vase comerciale franceze. A fost eroul oraşului Poole, aşa cum Drake avea să fie eroul oraşului Plymouth, iar atunci când s-a înapoiat cu prada, s-a proclamat sărbătoare publică. Odată, când s-a întors dintr-o expediţie efectuată pe coasta bretonă cu mai mult de o sută de vase capturate (primele cronici nu ne spun câte anume pescadoare erau incluse în aceste cifre impresionante), bogatul şi activul oraş a organizat o petrecere la care „au fost desfundate multe butoaie de vin

12 Clive Holland. *From the North Foreîand to Penzance.*

ales de porto şi multe butoiaşe de rachiu... astfel că nu prea a mai fost om treaz în oraş şi, zile întregi, nimeni nu s-a mai gândit la nimic decât la mâncare, băutură şi distracţie“.

Piratul însă nu era o fericire deplină pentru oraşul său natal. Chiar în anul 140G, când urmărea capturarea unor vase franceze în largul coastei bretone, spaniolii au atacat portul Poole, bine adăpostit, sub conducerea teribilului Pero Ninio, şi I-au supus aceluiaşi tratament crud pe care Spania avea să-i aplice din când în când porturilor berbere în secolul următor. Un eminent cetăţean al oraşului, Pliil- pot, a năimit o mie de oameni şi i-a trimis pe mare pentru a-1 răzbuna. Răzbunarea a fost în parte realizată prin capturarea a cincisprezece vase de comerţ spaniole cu încărcătura respectivă, dar a fost o compensaţie mult prea mică pentru nenorocirea care a pus capăt pentru totdeauna importanţei comerciale a oraşului Poole.

Este greu să ne închipuim că adormitul orăşel Fowey s-a bucurat vreodată de o asemenea splendoare maritimă, dar în secolele XIV—XVI, el era la fel de renumit ca şi Dartmouth, Poole şi Plymouth printre porturile maritime engleze. Istoricul John Leland îl descrie în culmea prosperităţii sale, spunând că aceasta se datoreşte „în parte războiului, în parte pirateriei ; se îmbogăţise atât de mult şi era atât de plin de mărfuri, încât era căutat de corăbii ale feluritelor neamuri, iar corăbiile lui se îndreptau către toate neamurile“.

Niciunul din porturile Cornwallului nu se bucura de o reputaţie mai proastă din cauza isprăvilor sale piratereşti decât acest orăşel, ai cărui marinari, intitulându-se „Vitejii din Fowey“, incendiau şi jefuiau coasta Norman- ’diei în timpul domniei lui Edward al III-lea. în timpul războiului de o sută de ani, regele a fost bucuros să poată recurge la ajutorul lor împotriva francezilor. în vremuri de pace, „Vitejii din Fowey“ luptau împotriva oamenilor din Cele cinci porturi, inamicii fireşti ai tuturor marinarilor din Devon. Odată, „Vitejii“ au refuzat ,,să-şi scoată bonetele în

semn de supunere la somaţia acestor oraşe“ pe când navigau pe lângă Winchelsea şi Rye, urmarea fiind că oamenii Celor cinci porturi, înnebuniţi de furie din cauza afrontului, „au pornit împotriva lor *cu înverşunare, deşi atacul a fost mai spectaculos decât rezultatul, pentru că cei din Fowey i-au primit la fel de unt pe cât de urât fuseseră primiţi ; şi oamenii au fost bucuroşi să plece fără să-şi mai ia bun rămas64

Fiecare port din vestul Angliei însă îşi avea piraţii săi de seamă, care veneau şi plecau după cum le era voia, veşnic de conivenţă cu potentaţii locali şi cu moşierii comitatului. Exmouth se făIea cu căpitanul William Kyd, un nume pe care I-a purtat vreo trei sute de ani mai târziu poate cel mai celebru dintre toţi piraţii, iar Portsmouth se făIea cu acela al lui Clays Stephen, al cărui nume era temut la o distanţă de multe leghe dincolo de apele insulei Wight. St. Ives avea de catalogat prea mulţi boiernaşi de acest soi, iar reputaţia lor era la fel de mare atât în ceea ce priveşte băutura, cât şi pirateria. în tavernele din partea de jos a cheiului aveau loc chefuri monstruoase ori de câte ori un vas din St. Ives se întorcea din Canalul Bristol. Mulţi ani după ce ultimul pirat din St. Ives şi-a sfârşit viaţa în ştreang sau lângă sticla de rom, fetele din oraş îşi cântau una alteia acest avertisment împotriva tentaţiilor fascinante ale portului din Cornwall :

Fetelor, vă depărtaţi,
Larma golfului lăsaţi ;
Ives în vale să rămână !
Voi, prindeţi-vă de mână,
Mergeţi sus, pe munţi, de-ndat,
Unde aeru-i curat ;
Mândre şi cinstite fete,
Golful Ives să nu vă-mbete !
Ocoliţi ce farmec are,
Ispitirile-i sprinţare ;
Ocoliţi pe fiii săi.
Pofticioşi, rânjiţi.şi răi ;
Sălile de noapte pline De podoabe şi lumine ;

Balurile ocoliţi,

De petreceri vă feriţi;

De lăcaşu-acela unde Pe-ntuneric se ascunde Sub zorzoane urâciunea,

Spre-a-ntâlni deşertăciunea.

Din când în când, câte o conducere de mână forte făcea tot ce îi sta în putinţă ca să pună capăt acestei nenorociri naţionale, dar, de regulă, eforturile ei erau zădărnicite de către proprietarii de pământ din partea locului. Practic, toţi boiernaşii din Ţara de Vest care trăiau în apropierea coastei participau, într-un fel sau altul, la marile expediţii şi mulţi dintre ei făceau ca dispoziţiile Coroanei să apară într-o lumină ridicolă, întrucât, în calitate de judecători de pace, erau membri ai comisiilor instituite pentru a cerceta bănuitele cazuri de piraterie. Era extrem de puţin probabil ca aceşti oameni să-i condamne la spânzurătoare pe cei care le aduceau atâtea beneficii. Mai mult, în timpul războaielor aproape permanente din secolele al XlV-lea şi al XV-lea, piraţii erau cei mai buni marinari de care putea dispune Anglia.

Henric al V-lea a făcut un hotărât pas înainte, folosind metoda judicioasă a unui tratat cu Franţa şi Şpania, prin care fiecare ţară se obliga să nu recurgă la serviciile corsarilor, ci să-i stârpească prin eforturi conjugate. Tratatul prevedea că nici unui vas înarmat nu i se va permite să părăsească portul fără un permis legal şi fără depunerea unei garanţii serioase pentru buna comportare a căpitanului. Pentru a întări efectul acestor măsuri, Henric emise un regulament sever pentru pedepsirea pirateriei şi iniţie emiterea de bilete de liberă trecere pentru vasele care făceau comerţ legal. A urmat o uşoară îmbunătăţire a stării de lucruri, dar în mai puţin de douăzeci de ani flota regală a decăzut din nou şi negustorii au fost siliţi, o dată mai mult, să-şi compenseze pierderile recurgând la forţă.

In timpul domniei lui Henric al Vl-lea, situaţia era mai proastă ca oricând ; piraţii englezi jefuiau acum navele englezeşti fără pic de şovăială sau scrupul. Lucrurile se

înrăutăţiră atât de mult, încât marea, ruta firească şi, bineînţeles, cea mai ieftină pentru transporturile de mărfuri, era ca şi închisă. în mod practic, costa mai ieftin să expe- diezi mărfuri, să zicem, de la Londra la Veneţia pe calea uscatului, în susul Rinului şi peste Alpi, decât pe apă. Această cheltuială suplimentară se datora în întregime costului uriaş al apărării împotriva piraţilor. Un căpitan v-eneţian care îndrăznise să ia calea apei raporta la sosirea sa în Londra că a îmbarcat o sută de marinari în plus, precum şi douăzeci şi doi de tunari de teama unui atac, teamă care s-a dovedit justificată, pentru că şi-a terminat călătoria cu bine numai după ce reuşise să se descotorosească de un vas corsar normand *.

In timpul domniei lui Henric al VH-lea fu instituită o nouă metodă despre care se spera că va pune capăt pirateriei, dar rezultatul ei nu a fost decât acela că a înrăutăţit situaţia. Este vorba de emiterea unor scrisori de represalii, procedeu care avea să fie folosit pe larg timp de mai multe secole şi care îi permitea purtătorului să aplice el însuşi legea. De exemplu, dacă un comerciant englez fusese jefuit de un pirat francez de mărfuri evaluate la cinci sute de lire, el îşi procura de la guvern o scrisoare de represalii care îl autoriza să captureze mărfuri în valoare de cinci sute de lire de la orice vas francez. Era mai mult decât evident că aceasta dădea posibilitatea pescuitului în apă tulbure. Ce urmări a putut avea aplicarea acestei legi reiese foarte clar din istoria şi activitatea lui Andrew Barton, comerciant, pirat şi erou scoţian.

Pretinzând că tatăl lui fusese jefuit cu mulţi ani înainte de către portughezi, Barton a primit o scrisoare de represalii din partea lui Iacob al IV-lea al Scoţiei. înarmat cu această scrisoare, Barton a plecat cu două nave puternice, „Leul“ şi „Jennet Purwyn“, spre coastele Flandrei, unde a jefuit şi a prădat vasele tuturor naţiunilor ce făceau comerţ cu porturile flamande, în special vasele engleze. In cele din urmă s-a stârnit o asemenea vâlvă în legătură cu isprăvile piratului, încât regele Henric al VlII-lea a trimis pe cei doi fii ai contelui de Surrey, Edward şi

Thomas Howard, ca să-i ceară socoteală tâlharului. După o luptă aprigă nu departe de Goodwin Sands, Barton fu ucis, piraţii săi scoţieni înfrânţi şi cele două corăbii ale lor aduse în triumf la Blachwell la 2 august 1511 pentru a fi anexate flotei engleze, lucru care „I-a supărat grozav“ pe regele Iacob al IV-lea.

‘ J. A. Williamson. *Maritime Enterprise*.

Au fost compuse mai multe balade care cântau această mare victorie şi una dintre ele, de optzeci şi două de strofe, poate fi citită în publicaţiile lui Navy Records Society

CAPITOLUL III

CORSARII DE PE VREMEA ELISABETEI

Domnia reginei Elisabeta a cunoscut dezvoltarea unui naţionalism aprig, care, până la urmă, i-a utilizat pe aventuroşii marinari ai Angliei ca membri ai unei flote neoficiale, dar recunoscută şi extrem de capabilă. Totuşi, la începutul domniei ei au predominat într-o mare măsură toate condiţiile favorabile pirateriei. Ţara era săracă, comerţul stagna, consecinţa fiind şomajul navigatorilor (Richard Hakluyt, omul cel mai calificat pentru a ne informa, explica înflorirea pirateriei la englezi şi francezi, spre deosebire de spanioli şi portughezi, prin faptul că, în vreme ce cele două ţări iberice aveau de lucru pentru toţi marinarii lor şi „nu au produs piraţi..., noi şi francezii ne bucurăm de o faimă dintre cele mai proaste datorită actelor cumplite de piraterie zilnică“), mărfuri bogate treceau mereu prin Canal, şi flota engleză a căzut în paragină atât de mult numeric, cât şi calitativ sub Eduard al Vl-lea şi Maria, încât nu putea fi vorba de o supraveghere eficace.

Sub domnia lui Filip şi a Măriei, obiceiul de a ataca vasele comerciale spaniole şi portugheze se înrădăcinase atât de mult, încât, bineînţeles, nu putea să slăbească sub domnia unui suveran a cărui urcare pe tron a fost suficientă pentru a strica relaţiile anglo-spaniole şi al cărui prim act important a fost să rupă strânsele legături ale comuniunii religioase, despărţindu-se de religia catolică.

Sub domnia lui Filip şi a Măriei, portughezii fuseseră cei care au avut cel mai mult de suferit ; acum însă, marinarii englezi socoteau că pot ataca Spania la fel de nepedepsiţi.

Atât portughezii cât şi spaniolii foloseau Anversul ca port principal de intrare pentru distribuirea mărfurilor lor în Europa centrală şi de nord, lucru pe care, de fapt, I-au făcut şi englezii până la izbucnirea neînţelegerilor cu Spania, în 1568. Negustorii spanioli aduceau acolo vinurile din Spania şi Gasconia, grâul şi sarea din Medi- terana, precum şi toate produsele stranii şi atât de variate din posesiunile lor din America ; şi tot acolo portughezii aduceau vinuri de Madeira, mirodenii din Orientul îndepărtat, lemn de esenţă rară din Brazilia. Iar drumul lor ducea inevitabil prin apele ale căror maree şi curenţi erau cunoscute de către locuitorii de pe coasta Cornwall- ului şi Devonului tot aşa cum îşi cunoaşte un om grădina pe care a îngrijit-o singur.

Citind corespondenţa diplomatică din primii ani ai domniei reginei Elisabeta, ne impresionează faptul că protestele împotriva actelor de piraterie formează cel mai impresionant articol al rutinei ambasadoriale. Există o corespondenţă voluminoasă privitoare la Thomas Wyndham, fiul unui cetăţean din Norfolk care luptase pe mare împotriva francezilor şi devenise consilk-r şi viceamiral sub Henric al VUI-lea, „bărbat crud şi despotic, făcându-şi mai mulţi duşmani decât prieteni printre egali, totuşi, oricând capabil să-şi asigure loialitatea echipajului ; întocmai tipul de caracter pe care Hernie al VUI-lea, prin personalitate şi comportare, avea să-i imprime atâtor oameni şi ale cărui tradiţii aveau să fie transmise epocii de aur a căpitanilor elisabetani“ *1.*

îndeletnicirea specială a lui Wyndham era capturarea vaselor cu zahăr în Canalul Mânecii şi transportarea încărcăturii la Waterford, unde aceasta era vândută angrosiştilor londonezi, care aveau agenţi acolo şi în alte porturi irlandeze.

Regina se urcase pe tron de numai doi ani, când ambasadorul Spaniei se plânse de ceea ce numea el

culmea unei serii de ultragii – capturarea unor gentilomi spanioli şi, ulterior, vânzarea lor prin licitaţie la Dover (cumpărătorii plăteau nu mai puţin de o sută de lire pentru un spaniol bine îmbrăcat, care lăsa impresia că va aduce un preţ de răscumpărare gras). Episcopul de Quadra, care pe vremea aceea îl reprezenta pe Filip al II-lea la curtea Elisabetei, era furios îndeosebi pe doi oameni, Poole şi Champneys, care capturaseră între Azore şi Canare vase spaniole în drum spre patrie dintr-o călătorie în Indiile de Vest. In 1560, ei au debarcat în unul din porturile insulelor Canare, unc'e au fost arestaţi de spanioli şi aruncaţi la închisoare.

Aici au zăcut până în zi.ua de Crăciun a anului următor, când s-au folosit de faptul că întreaga populaţie a insulei era la liturghie, s-au furişat pe bordul unui vas ancorat în port şi s-au întors în Anglia.

Evadarea i-a supărat pe spanioli mai mult chiar decât nelegiuirile pentru care oamenii aceştia aşteptaseră să fie judecaţi. Toţi negustorii şi toate vasele engleze din Canare fură capturate imediat şi oameni nevinovaţi fură supuşi la tot felul de pedepse, ceea ce aproape că dezlăn- ţui o criză între cele două naţiuni. Totuşi, afacerea se stinse. Elisabeta şi Soarta conspirau împreună, căutând să amâne cât mai mult ziua conflictului. Regina domoli furi^ spaniolilor cerând scuze şi depuse eforturi susţinute pentru a-i astâmpăra pe iresponsabilii ei corsari.

In 1564, ea îi scrise lui sir Peter Carew că, „întrucât sosesc ştiri potrivit cărora coasta Devonshireului şi Cornwallului este mereu bântuită de piraţi şi corsari", urmează ca el „să pregătească cu toată graba unul sau două vase solide în vreun port din partea locului" ca să-i captureze. Cu obişnuitul ei simţ de economie, maiesta- tea-sa propunea ca echipajele acelor vase „solide" să-şi ia ,,partea de pradă sau să primească de la noi numai alimente'*, cu alte cuvinte, să-şi facă singuri rost de plata cuvenită, luând de la piraţi ce puteau. Scrisoarea sfârşea cu sugestia practică : .amintiţii corsari ar putea fi ade meniţi de speranţa că ne vom îndura de ei dacă vor

captura pe unii din ceilalţi oameni de-ai lor, obicei care, după câte ştim, s-a dovedit a fi un lucru bun nu de mult în cazuri asemănătoare“.

In general, în aceşti primi ani ai domniei sale, regina s-a străduit în mod sincer să-i aducă la ordine pe supuşii ei aventuroşi, dar practica pirateriei devenise prea puternică în decursul veacurilor pentru ca să-i poată pune capăt cu mijloacele limitate de care dispunea. In plus, pirateria devenise o afacere vastă şi complicată, cu investiţii care se extindeau de la Dorset până la Kerry. Regina izbuti să cureţe Canalul de singurul corsar care lucra independent de marile combinaţii piratereşti şi care foarte curând simţi greutatea mâinii regale îndeajuns pentru a socoti că este mai recomandabil să caute un cartier general mai îmbietor în sudul Irlandei, pe insulele din largul coastei de vest a Scoţiei (unde câţiva ani mai târziu avea să se refugieze Bothwell) şi pe coasta Africii de Nord, dar pirateria ca afacere în stil mare a învins-o. Organele executive ale pirateriei aveau un cuvânt mult prea greu în ceea ce priveşte aplicarea legilor engleze şi erau prea legate prin sânge de casta conducătoare pentru a fi stârpite fără o campanie care ar fi însemnat un război civil. Din când în când era prins câte un pirat angrenat în vreo combinaţie, dar, de regulă, oamenii cu influenţă îl eliberau după ce ispăşea o pedeapsă de scurtă durată servind în flota reginei.

Stâlpii de nădejde ai pirateriei erau puternicii „squiresu, care pe moşiile lor activau atât ca tăinuitori, cât şi ca organe de justiţie. Nu le lipsea patriotismul local – boiernaşii erau cât se poate de mulţumiţi să primească o arendă exagerată pentru un petic de golf care în mod obişnuit nu ar fi meritat mai mult de câţiva şilingi pe an. Funcţionăraşii porturilor erau de atâta vreme deprinşi să capete un ban pentru a trece cu vederea abaterile de acest fel, încât ajunseseră să considere această tranzacţie drept principala îndatorire a slujbei lor. Documentele vremii sunt pline de cazuri ca acela al primarului din Southampton, care, primind mită de la bogaţii curtieri ai oraşului ce

traficau cu bunurile furate, a eliberat mai mulţi piraţi prinşi asupra faptului, precum şi cazurile altor primari, comandanţi de porturi şi locţiitori de inspectori vamali, care lucrau aproape pe faţă mână în mână cu piraţii.

Mai importanţi însă decât aceştia erau înalţii funcţionari ai marinei, prefecţii şi şerifii comitatelor, care dirijau treburile la adăpostul funcţiei. Nu o dată se întâmplă ca, atunci când plângerea unui ambasador sau dezvinovăţirea unui mic funcţionar erau cercetate mai temeinic, în culise să se descopere câte un august dregător al Coroanei. Adesea au fost implicate nume istorice, ca acela al lui William Hawkins, fratele vestitului trezorier al marinei, sau al lui Richard Grenville, erou al vasului „Răzbunătorul“, amândoi înfăţişaţi în acelaşi timp Consiliului privat sub acuzaţia de piraterie.

De departe, cei mai mari magnaţi ai pirateriei au fost unii membri ai familiei Killigrew din Cornwall. Din această familie străveche, care a dat .naţiunii mulţi miniştri, diplomaţi şi soldaţi, s-a născut o adevărată oligarhie de capitalişti piraţi. Reşedinţa familiei era Arwenack, în Cornwall, iar şeful ei în timpul reginei Elisabeta era John Killigrew, viceamiral al Cornwallului şi guvernator regal ereditar al castelului Pendennis, care funcţiona ca un fel de director comercial al afacerilor familiei. Se înrudea de aproape cu William Cecil, lord Burleigh, principalul ministru al reginei.

Tatăl lui sir John fusese pirat, iar unchiul său Peter cutreierase Marea Irlandei în chip de corsar în tinereţe. Până şi mama sa, aşa cum se va vedea imediat, trebuia să fie judecată pentru piraterie. Una din rudele sale, sir John Wogan, viceamiralul Wales-ului de Sud, apăra interesele familiei pe această coastă ,* şi el fusese cândva judecat pentru piraterie. O altă rudă, John Godolphin, lucra ca agent în propriul său district, în Cornwall, în timp ce importanta bază de la Tralee din Irlanda era în grija unui vechi prieten şi vecin al lui sir John, vicepreşedintele Munsterului şi deputat de Liskard. Nenumărate alte rubedenii aveau în supraveghere filialele de pe coasta De-

vonului şi Dorsetului. Printre partenerii săi se afla lordul irlandez Conchobar O'Driscoll, faimosul sir Finian al Corăbiilor şi „teribilul John Piers", care lucra în asociaţie cu mama sa, o binecunoscută vrăjitoare din Cornwall.

Nu numai recepţia şi distribuţia, ci şi toate celelalte detalii ale activităţii, cu excepţia actelor piratereşti propriu-zise, erau în mâinile acestei familii : plata echipajelor şi alte cheltuieli (inclusiv mituirea funcţionarilor), cumpărarea sau navlosirea vaselor, aprovizionarea şi semnarea actelor financiare, respectiv a celor privind subscripţiile boiernaşilor din Dorset, Devon şi Cornwall, deşi uneori câte un gentleman din Somerset căpăta drept la parte. Căpitanul pirat primea numai o cincime din valoarea prăzii pe care o aducea, grosul mergea la „beneficiari" – obişnuita împărţeală în acest fel de tranzacţii, cea care, se pare, constituie practica generală a bandelor de contrabandişti de băuturi spirtoase din America. Valoarea reală a capturilor individuale nu era mare, încărcăturile al căror preţ se ridica la o mie de lire fiind neobişnuite. Dar regularitatea cu care erau aduse prăzile făceau afacerea extrem de rentabilă, ele devenind baza averii viitoare a multor familii. Pare surprinzător că o Europă atât de slab populată ca aceea din secolul al XVI-lea (populaţia Angliei era pe atunci de numai trei milioane) dispunea de atâtea vase, dar nu trebuie uitat că starea proastă a drumurilor făcea ca marea să fie mijlocul cel mai uşor şi mai ieftin de transport local. Afară de cazurile când piraţii se depăşeau pe sine prin lăcomie şi opreau circulaţia pe apă, expedierea mărfurilor cu vasul dintr-o parte a Angliei într-alta era, în general, mai puţin costisitoare şi mai rapidă.

Cu toate că adeseori comercializarea prăzii se făcea în porturile mai mari, de exemplu la Plymouth sau Southampton, erau preferate golfurile mai mici şi mal retrase. Locurile favorite erau Lulworth şi estul îndepărtat ; de asemenea, o serie de porturi din Devon şi Cornwall, precum şi din sudul Irlandei, toate la dispoziţia corporaţiei Killigrew.

Faimouth era, probabil, la fel de important ca orice port englez pentru comerţul cu capturile piratereşti, pentru că era reşedinţa familiei Killigrew. Marea lor casă din Arwenack se afla în apropierea mării, într-o parte izolată a portului Faimouth, şi dispunea de un drum privat şi secret care cobora până la mare. Castelul Pendennis era singura clădire mai înaltă din apropiere şi, cu toate că era înarmat cu peste o sută de tunuri, era mai degrabă un adăpost decât o ameninţare pentru vasele corsar care treceau pe acolo. La Arwenack, lady Killigrew oferea ospitalitate piraţilor mai respectabili, iar rudele şi prietenii lui Killigrew făceau acelaşi lucru în casele lor. Un şef de piraţi notoriu care lucra pe Canalul Bristol şi în Wales de Sud locuia, atunci când debarca pe ţărm, la reprezentantul Amiralităţii. Consorţiul se îngrijea de odihna şi confortul echipajelor în casele care, în porturile de recepţie, erau cunoscute ca fiind rezervate piraţilor.

Măsura în care Faimouth oferea adăpost proscrişilor poate fi ilustrată printr-un incident caracteristic. într-o zi, un pirat îşi aduse vasul în port, unde se văzu deodată înconjurat de mai multe vase de război regale care ancorau acolo. Situaţia era precară, dar tactul lui sir John Killigrew o redresă curând. Viceamiralul Cornwallului se îndreptă rapid cu barca spre vasul amiral al escadrei, unde se închise câtva timp în birou cu ofiţerul superior de marină Jones. In urma discuţiei se stabili ca acesta din urmă să facă o mică excursie pe uscat pe' socoteala familiei Killigrew. Cu o sută de lire în buzunar el plecă, iar piratul putu să-şi descarce marfa nestingherit.

De fapt, rareori se întâmplă ca vreunuia din funcţionarii lui Killigrew să i se facă şicane serioase. Din loc în loc, pe Canal staţiona câte un vas de pază, însă documentele vremii nu înregistrează prinderea asupra faptului a vreunuia din oamenii săi. Dimpotrivă, câteodată se întâmplă chiar contrariul, de exemplu în 1578, când nişte piraţi au atacat şi au jefuit „Inima zburătoare", vasul de pază al viceamiralului, în largul coastei galeze. In toată această perioadă nu se menţionează capturarea vreunui

pirat în Canalul Bristol, cu toate că ei mişunau în jurul insulei Lundy şi comiteau nenumărate jafuri[13].

Numai când aveau de suferit persoane cu adevărat importante, pedeapsa era severă, şi aceasta ca rezultat al intervenţiei autorităţilor centrale din Londra. Astfel, în 1573, când contele de YVorcester traversa Marea Mânecii de la Dover spre Boulogne cu un dar de botez, o tavă de argint din partea reginei Elisabeta pentru fetiţa lui Carol al IX-lea,vasul său a fost atacat de piraţi şi, cu toate că contele a scăpat cu tava, el a fost jefuit de cinci sute de lire, iar vreo zece din însoţitorii lui au fost ucişi sau răniţi. Urmarea a fost o vânătoare generală a corsarilor de pe Canalul Minecii ; mai multe sute au fost capturaţi şi arestaţi, dar numai trei au fost puşi în ştreang. După toate probabilităţile, şi de data aceasta au intervenit persoanele influente.

Lady Killigrew a fost adusă în faţa justiţiei datorită unei greşeli în alegerea victimei sale. Această femeie fusese ajutoarea tatălui ei, Philip Wolverston, un distins gentilom-pirat din Suffolk, înainte de a deveni o tovarăşă preţioasă a soţului ei. In 1582 însă, ea întinse prea mult coarda. In ziua de Anul Nou, un vas hanseatic cu o încărcătură de o sută patruzeci şi patru de tone fu împins de o furtună în portul Falmouth. El ancoră chiar în dreptul Arwenackului – întrucât casa era reşedinţa comisarului pentru piraterie din Cornwall şi întrucât Anglia nu purta război cu nimeni, căpitanul putea, pe bună dreptate> să-şi închipuie că nu are de ce să se teamă. Dar de la fereastra salonului ei, lady Killigrew observă vasul străin, se interesă şi află că la bord sunt mărfuri de valoare. Intre timp, proprietarii vasului, doi gentilomi spanioli, Filip de Orozo şi Juan de Charis, plecaseră la Pen- ryn ca să stea la un han până când se va face vreme frumoasă.

In noaptea de 7 ianuarie, o barcă ticsită de oameni înarmaţi ai lui sir John Killigrew şi pilotată de lady Killigrew personal se desprinse de ţărm. Ajungând lângă

13 Daviţl Matthew. *Cornish and Welsh Pirates in the Rpign of Queen Elizabeth,* în *English Historical Review*, voi. XXXIX.

vas, marinarii, în frunte cu doamna, se căţărară pe punte, măcelăriră echipajul luat prin surprindere şi aruncară cadavrele în apă. Lady Killigrew şi doi dintre servitorii ei, Kendal şi Hawkins, se înapoiară în casa din Arwenack cu mai multe suluri de olandă şi două butoiaşe pline cu pesos, în timp ce marinarii din Cornwall duceau vasul captiv în Irlanda, unde a fost împărţit restul prăzii. Proprietarii vasului adresară imediat o plângere formală comisarilor pentru piraterie din Cornwall, al căror preşedinte era fiul răufăcătorului. Ancheta stabili că nu există dovezi suficiente pentru a acuza vreo persoană cunoscută. Juraţii dădură următorul verdict : vasul a fost cu siguranţă furat, dar este imposibil să se spună de către cine anume.

Totuşi, Charis şi Orozo nu s-au lăsat bătuţi. S-au dus la Londra şi au depus o plângere la autorităţile supreme. Urmarea a fost că contele de Bedford, membru al Consiliului privat, le-a dat instrucţiuni lui sir Richard Grenville şi domnului Edmond Tremayne să întreprindă o anchetă a cazului. După încheierea cercetărilor, lady Killigrew, Hawkins şi Kendal au fost trimişi spre a fi judecaţi de curtea cu juri de la Launceston, unde au fost găsiţi vinovaţi şi condamnaţi la moarte. Cei doi bărbaţi au fost executaţi, dar lady Killigrew a obţinut o suspendare a hotărârii judecătoreşti în ultimul moment.

Treptat, pe măsură ce domnia Elisabetei se prelungea şi norii războiului se adunau deasupra ţării, guvernul englez începu să nu mai ţină seama de privilegii, fie su- primându-i pe piraţi, fie folosindu-i în cadrul flotei. In 1581, Lulworth a fost inclus în consorţiu de către lordul Howard of Bindon, viceamiral al Dorsetului, care a construit un castel la East Lulworth şi a instituit o pază severă asupra portului. In 1583, Consiliul privat s-a grăbit să le ofere oamenilor din Wevmouth mijloacele de apărare împotriva ameninţărilor unui pirat notoriu pe nume Thomas Purser, care a atacat „cu multă neobrăzare“ oraşul, a fost izgonit după ce a capturat un vas de la Rochelle şi s-a retras strigând că se va întoarce şi va distruge oraşul şi toate corăbiile din port. In arhivele

vechiului oraş portuar sunt numeroase înregistrări care indică o activitate sporită în ceea ce priveşte arestarea şi întemniţarea piraţilor. Ca exemplu poate servi lista de mai jos, care specifică cheltuielile aprobate de primarul din Lyme Regis în 1586 pentru trimiterea a zece piraţi, în stare de arest, la Dorchester :

Bani cheltuiţi cu piraţii, după cum urmează :

şilingi pence întâi, plătit pentru folosirea a **11** cai şi **8** oameni care să-i ducă pe deţinuţi la Dorchester 28 **2**

*IU*âm, plătit pentru hrana şi băutura deţinuţilor pentru timpul cât au stat aici **2 6**

Item pentru paznic ca să-i supravegheze pe deţinuţi **12**

Item plătit pentru două funii pentru legarea deţinuţilor 1 2

Item plătit temnicerului din Dorchester pentru primirea deţinuţilor (10 la număr, a 4 pence fiecare) **3 4**

Item pentru cheltuielile, prânzul şi cina d-lui Hardes şi pentru hrana calului vreme de două zile ; de asemenea, pentru a face identificarea deţinuţilor şi a întocmi actele de întemniţare **14 0**

Spaţiul nu permite o trecere în revistă a activităţii tuturor piraţilor independenţi ; pe de altă parte, carierele lor seamănă atât de mult între ele, încât devin monotone. Un caz caracteristic este căpitanul John Callys, un om de viţă nobilă şi creştere aleasă, ca atâţia alţii din profesiunea sa. Printre rudele sale era şi contele de Pembroke, unul din nobilii de frunte ai ţării. La început, Callys a navigat ca ofiţer al marinei regale, sub comanda lui Sir John Berkeley, dar mai târziu s-a făcut pirat. Baza lui era Glamorgan, în Wales, unde era foarte respectat de boiernaşii de prin partea locului pe care el îi vizita atunci când nu naviga. De obicei se aventura pe mare singur ; uneori însă îşi unea forţele cu cele a doi corsari străini, contele Higgenberte şi Symon Ferdinando Portingale, sau cu vechiul său prieten, căpitanul Robert Hickes din Saltash, care a fost mai târziu spânzurat.

Callys a fost capturat în largul insulei Wight la 15

mai 1577. Asupra lui s-a găsit suma de douăzeci şi două de lire şi şapte şilingi, care, la proces, a constituit un cap de acuzare împotriva lui. Deşi acuzaţiile erau serioase, Callys a scăpat de pedeapsă datorită faptului că a reuşit să le respingă şi a furnizat informaţii împotriva mijlocitorilor. La acestea s-a adăugat o mită de cinci sute de lire oferite de prietenii lui pentru eliberarea sa, şi piratul a scăpat.

Poate alarmat de caracterul aproape miraculos al salvării sale, Callys dispăru din locurile pe care le frecventa până atunci şi nu s-a mai auzit nimic despre el până în 1580, când puţin a lipsit ca să fie prins în timp ce se îndeletnicea cu vechea sa meserie în regiunea insulelor Ork- ney, pierzându-şi corabia cu tot ce era pe ea. In continuare a fost nevoit să se mulţumească cu mai puţin, primind munci inferioare pe o corabie corsar, „Minikinu, proprietatea unui oarecare Bellingham. Există unele îndoieli cu privire la felul cum a murit. Potrivit căpitanului John Smith, întemeietorul Virginiei, „acest vechi pirat

Callis, care huzurea pe coasta Wales-ului... deveni faimos, până când regina Elisabeta cea de vrednică* amintire I-a spânzurat la Wapping“, dar pare mai probabil că s-a alăturat corsarilor nord-africani şi a murit luptând într-o ciocnire pe mare.

Doar un alt pirat merită să mai fie menţionat în mod special, şi aceasta nu pentru deosebita sa pricepere în ale meseriei, ci pentru numele său : căpitanul Arystotle Tottle. De fapt, singura altă informaţie pe care o mai avem despre el este că a realizat odată o sută de lire de pe urma unei aventuri piratereşti, iar verdictul lui Oppenheim, un judecător extrem de competent, a fost că era „un pirat timid“.

Dacă, în general, Elisabeta era aspră cu piraţii care operau în apele teritoriale ale Angliei, ea se arăta mai mult decât indulgentă cu aceia care se aventurau dincolo de ele. Pe măsură ce sporea ostilitatea naţiunii faţă de Spania, dânsa nu numai că închidea ochii la agresiunile lor împotriva spaniolilor, ci chiar manifesta un interes financiar pentru aventurile corsarilor. Pirateria în timp de

război fusese întotdeauna mai mult sau mai puţin aprobată de stat, dar sub Elisabeta ea era tolerată într-o perioadă când Anglia era în stare de pace cu toate ţările.

Supuşii mai aventuroşi ai Elisabetei priveau cu invidie spre Vest, spre pământurile vaste şi puţin cunoscute ale Americii, din care venea aurul. Papa de la Roma putea mult şi bine să deseneze linii pe harta lumii pentru a hotărî unde anume trebuie să domnească Spania cu puteri depline şi unde anume Portugalia, aventurierilor eretici prea puţin le păsa de aceasta. Atunci când piraţii mai agresivi din apele Angliei au simţit că sunt încolţiţi, ei au căutat să se depărteze tot mai mult de Anglia şi de lege.

Astfel, unii s-au îndreptat spre Africa de Nord, pentru a trăi într-una din fortăreţele maure, devenind musulmani, în timp ce alţii, care preferau să-şi păstreze dreptul de naştere ca englezi şi creştini, au pornit spre insulele de vest sau spre Canare, cutreierând Atlanticul în sus şi în jos în speranţa de a captura vreo galiotă care se^ întorcea greoaie acasă, în Spania, cu o mare încărcătură de aur şi pietre preţioase. Prăzi bogate aşteptau şi cei mai cutezători marinari, care erau dispuşi să plece spre Indiile de Vest şi Marea Caraibelor. Atracţia acestor aventuri a avut ca urmare afirmarea impresionantei familii de corsari englezi : Hawkins, Drake, Grenviile, Frobisher, Cumberland şi alţii de teapa lor. Francezii au fost aceia care au deschis drumul spre aşezările spaniole din acea zonă bogată, dar ei au fost în curând urinaţi de englezi şi olandezi.

Aceasta din urmă era cea mai nouă dintre puterile europene care aveau supremaţia pe mare. După înfrângerea lui Wilhelm de Orania în Ţările de Jos, numeroşi, rebeli olandezi au luat drumul mării pentru a scăpa de condiţiile cumplite din ţară şi pentru a hărţui duşmanul naţional. Ei şi-au luat titlul colectiv de „Cerşetorii mării“, numele atotcuprinzător de „Cerşetori“ fiind aplicat de către cardinalul Granvella, ministrul lui Filip al II-lea în Ţările de Jos, tuturor celor care-1 urmau pe Wilhelm de Orania. Fortăreaţa lor principală a fost La

Rochelle, unde prinţul hughenot de Conde adunase corsari ai mai multor naţiuni protestante şi le eliberase scrisori de represalii împotriva transporturilor navale catolice, fie ele franceze sau spaniole.

Timp de câţiva ani, acest straniu grup eterogen de olandezi, englezi şi francezi a cutreierat mările împreună şi şi-a găsit un adăpost sigur în porturile Canalului Mânecii. Comandantul „Cerşetorilor“ era contele de la Marck şi, deşi un număr de ani cartierul său general englez a fost la Dover, celelalte oraşe spre vest de Canal până la Ply- mouth îl cunoşteau foarte bine atât pe el, cât şi pe oamenii săi. Recruţii veneau la el continuu din tot vestul Angliei şi, curând, flota sa, al cărei scop iniţial fusese patriotic şi religios, deveni mai curând o haită de lupi care prădau fără discriminare vasele tuturor naţiunilor. După un an de existenţă, „Cerşetorii“ dispuneau de aproape o sută de vase şi aveau la activ peste o sută de capturi.

Timp de trei ani, strania republică plutitoare a înflorit sub bunăvoinţa politică a naţiunii engleze şi cu sprijinul direct al negustorilor englezi. Treptat însă, întrucât comerţul era ca şi inexistent pe Canalul Mânecii şi în porturile engleze sosea tot mai puţină pradă, aceiaşi comercianţi se adresară tot mai insistent guvernului, cerând să-i lichideze pe foştii lor prieteni şi aliaţi. Deoarece „Cerşetorii“ îi creau reginei fel de fel de complicaţii neplăcute, ea se arătă dispusă să-i satisfacă. La cererea ambasadorului Spaniei, Elisabeta închise Doverul pentru olandezi şi în ianuarie 1573 îl trimise pe sir William Holstocke, inspector naval, cu două puternice vase de război să lupte împotriva „Cerşetorilor“. Marile tunuri ale lui Holstocke i-au redus la tăcere pe piraţi şi metodele sale necruţătoare le-au paralizat curând acţiunile de anvergură.

Intre timp, tot mai mulţi englezi luau calea Americii în căutare de pradă ; unul dintre ei încheie o astfel de călătorie înconjurând globul. Ambasadorul spaniol protestă personal pe lângă regină în termeni vehementi şi ceru ca El Draque să fie spânzurat. Dar timpurile se schimbau.

Răspunsul majestăţii-sale a fost porunca să i se pregătească barca şi să fie dusă în josul Tamisei la „neîntrecutul tâlhar al lumii cunoscute“, pe bordul vasului său, „Ciuta de aur“, spre a-1 face cavaler. în felul acesta, regina binecuvânta şcoala de piraţi, care aveau să formeze o parte atât de importantă a flotei care în iulie 1588 a ieşit să întâmpine Invincibila Armada ce urca pe Canal, măturând totul în cale, şi s-o radă de pe faţa oceanului.

CAPITOLUL IV

PIRAŢII DE PE VREMEA LUI IACOB I

Suirea pe tron a lui Iacob I aduse schimbări profunde în politica externă a Marii Britanii. îndelungatul război pe care Elisabeta îl purtase cu Spania, la început fără o declarare a ostilităţilor, mai târziu cu respectarea tuturor formalităţilor legale, absorbise către sfârşitul secolului toate forţele maritime ale naţiunii. Pacea aduse cu sine dificultăţile obişnuite. Vasele erau dezafectare, echipajele trimise la vatră, ţara se umpluse de marinari fără lucru. Navele comerciale autorizate nu puteau folosi decât o mică parte din marinarii şomeri, iar restul, oameni care nu mai cunoşteau altă meserie, au revenit la mare în căutarea unui mijloc de existenţă.

Situaţia a fost rezumată în chip plastic de căpitanul John Smith, aventurier, colonizator şi autor, care a cercetat-o atent şi a comentat-o cu nelinişte : „După moartea prea milostivei noastre regine Elisabeta..., regele Iacob, care de mic copil a domnit în pace cu toate naţiunile, nu a avut să le dea de lucru acestor oameni deprinşi cu războiul, astfel încât cei bogaţi au rămas cu ceea ce aveau ; cei săraci şi care trăiau de azi pe mâine s-au făcut piraţi ; unii dintre ei, pentru că erau dispreţuiţi de cei pentru care strânseseră bogăţie multă ; alţii, pentru că nu căpătaseră ceea ce li se cuvenea ; alţii, care trăiseră pe picior mare, nu înţelegeau să coboare până la starea de sărăcie ; alţii, din vanitate, doar ca să-şi facă un nume ; iar alţii, din răzbunare, lăcomie sau răutate“ [14].

---

14 Datorită unei omisiuni inexplicabile lipseşte orice referire la Mainwaring în *Dicţionarul biografiei naţionale*. astfel încît sînt în mare

Nu era greu să capeţi de lucru dacă acceptai condiţiile patronului ; nu existau sindicate şi un guvern binevoitor care să reglementeze raporturile dintre proprietari şi muncitori. Speculanţii investeau bani într-un vas, îl armau ••şi-şi constituiau echipajul pe baza formulei : „Fără pradă, nicio plată“. In curând, comerţul englez era la fel de paralizat ca înainte de urcarea pe tron a Elisabetei, în timp ce comerţul Spaniei era într-o stare şi mai proastă şi, în mod practic, dispăruse de pe mările Nordului. In această perioadă, corsarii berberi au devenit tot mai îndrăzneţi, datorită în bună măsură lui Danser şi vaselor sale, iar corăbiile lor cutreierau Atlanticul de Nord şi ajungeau chiar şi pe coastele Angliei. Concomitent, piraţii cu nave rapide din Dunkerque mişunau pe Canal.

Guvernul trimitea vas după vas ca să-i prindă pe piraţi, lucru care se întâmplă uneori, dar captivii erau de obicei eliberaţi după ce li se lua prada adunată cu mari eforturi. Cei ce erau daţi în judecată nu păreau din cale afară de afectaţi, ştiind că sunt pasibili doar „de ceva puşcărie“ 2. Şi, în ciuda presiunilor sporite din partea Londrei, piraţii continuau să întreţină legături de prietenie de-a lungul coastelor Devonului şi Cornwallului. Dacă autoritatea câştiga vremelnic un ascendent în porturile engleze, corsarii puteau fi întotdeauna siguri de o bună primire în sudul Irlandei, unde până şi vasele berbere puteau face escală pentru reparaţii sau aprovizionare.

Pentru a ne face o imagine cuprinzătoare a pirateriei sub domnia lui Iacob I să urmărim cariera câtorva dintre cei mai cunoscuţi piraţi, cum ar fi Henry Mainwaring, căpitanul John Warde, sir Francis Verney şi alţi câţiva.

Istoria lui sir Henry Mainwaring este deosebit de interesantă. Nu numai că el însuşi a repurtat succese remarcabile ca pirat – „nu-şi avea pereche în Anglia“ –, dar mai târziu a acceptat însărcinarea regală de a-i vâna pe vechii săi complici şi a publicat *6* relatare amănunţită a

---

măsură îndatorat d-lui G. E. Mainwaring, editorul lucrării *Lije and Works of Sir Henry Mainwaring* (Navy Records Society, yol. LIV* LVI), pentru amănuntele care urmează.

propriului său trecut, relatare care constituie una din principalele cronici ale pirateriei*.

Este aproape neîndoios că, dacă s-ar fi născut cu cinzeci de ani mai devreme, faima lui Mainwaring ar fi rivalizat cu cea a marilor navigatori Drake şi Raleigh. Talentele lui deosebite s-au irosit într-o măsură considerabilă sub domnia mai paşnică şi mult mai puţin aventuroasă a lui Iacob I.

Născut în Shropshire dintr-o veche familie a comitatului, şi-a făcut studiile la Colegiul Brasenose din Oxford, pe care I-a absolvit la vârstă de doisprezece ani, primind in 1602, la cincisprezece ani, titlul de licenţiat în litere. După diferite vicisitudini, cărora le-a făcut faţă ca avocat, soldat şi marinar, s-a hotărât să se facă pirat şi şi-a cumpărat un vas mic de o sută şaizeci de tone, „Rezistenţa“, care, în ciuda dimensiunilor reduse, era frumos construit, rapid, uşor de condus, puternic înarmat şi dotat cu un echipaj de primă clasă. Ei au plecat din Anglia, chipurile, ca să ajungă în Indiile de Vest, dar în apropierea Gibral- tarului tânărul căpitan adună echipajul şi îl informă despre intenţia sa de a lupta împotriva oricărei corăbii spaniole întâlnite în cale.

Cum orice pirat trebuie să aibă o bază de la care să pornească în expediţii, Mainwaring cârmi spre Marmora de pe coasta Africii de Nord, un loc foarte rău famat. Pornind de aici, noii piraţi au repurtat succese dintre cele mai mari, capturând vas după vas de la spanioli, astfel că peste puţin timp Mainwaring se văzu stăpân al unei flote puternice. Nu cruţa niciodată un vas spaniol, dar nu a atacat deloc vasele englezeşti. Devenise atât de puternic, în cât îşi putea permite să le interzică celorlalţi piraţi din Marmora să jefuiască vase aparţinând naţiunii sale.

Faima lui se răspândi cu repeziciune ; pe coasta Africii de Nord era veşnic sărbătorit, iar în sudul Irlandei, bogăţia şi dărnicia sa au făcut dintr-însul un erou aproape legendar. Regele Spaniei la început a ameninţat, apoi a încercat cu făgăduieli de recompense considerabile şi numiri în funcţii înalte să-i câştige pe corsar de partea lui,

dar acesta n-a dat niciun fel de ascultare unor asemenea oferte, aşa cum a procedat şi în cazul guvernatorului Tunisului, care se arăta dispus să şi-l ia ca partener egal dacă se va lepăda de creştinism.

In 1614, Mainwaring se îndreaptă spre zona sa favorită de recrutare a echipajelor piratereşti, bancurile de pescuit din Newfoundland. Din Documentele de stat coloniale, care conţin referiri frecvente la isprăvile sale din această regiune, aflăm că,

„Împreună cu alţi căpitani, Mainwaring sosi In Newfoundland lâ 4 iunie, cu opt corăbii de război, dintre care una fusese capturată la ţărm şi o alta în larg ; în toate porturile Newfoundlandului, ei au strâns dulgheri, merinde pentru marinari, muniţii şi toate cele trebuincioase de la flota de pescuit, după cum urmează: din fiecare şase marinari, ei au luat unul, precum şi a cincea parte din hrana lor ; de pe corăbiile portugheze şi-au luat vinul, precum şi alte provizii, în afară de pâine ; de pe un vas francez din Harbour Grace au luat **10 000** de peşti; unii dintre pescarii de pe nenumărate vase au fugit dimpreună cu ei. Au mai luat o corabie franceză care pescuia în Carbonear, şi astfel, după ce timp de trei luni şi jumătate au rămas acolo, făcându-şi voia cu flota pescărească, au plecat la 14 septembrie 1614, luând cu ei din flota pescărească ca la 400 de marinari şi pcscari, mulţi de voie, mulţi siliţi“.

După ce obţinu tot ce voia de la flota pescărească din Newfoundland, Mainwaring făcu cale întoarsă pe Atlantic spre vechea sa reşedinţă din Marmora, pentru a afla că portul fusese capturat de spanioli. Se deschisese însă un port nou pentru piraţi, Villefranche, în Savoia, unde Mainwaring îşi stabili cartierul lui general şi unde i s-a alăturat un alt corsar englez de viţă nobilă, Walsingham.

Fu capturată pradă după pradă şi cinci sute de mii de coroane spaniole într-un interval de şase săptămâm, după care spaniolii aproape că nici nu mai cutezau să scoată capul din porturile lor. Desperat, regele emise autorizaţii tuturor celor care doreau să atace vasele engleze în larg şi

el însuşi trimise o escadră de cinci vase regale cu ordinul de a-i distruge pe corsarii englezi şi de a-1 aduce pe pirat, viu sau mort.

După ce părăsi Cadizul, flota regală îl întâlni din întâmplare pe Mainwaring ••cu numai trei corăbii. Urmă o bătălie cruntă, care a ţinut până la căderea nopţii, când, zdrobiţi, spaniolii au fost bucuroşi să scape cu fuga, refugiindu-se la Lisabona.

Dându-şi seama că forţa nu-i ajută la nimic, regele spaniol îi oferi din nou lui Mainwaring iertare deplină, precum şi douăzeci de mii de ducaţi pe an dacă va consimţi să preia comanda unei escadre spaniole ; dar, cu toate că o asemenea ofertă trebuie să fi fost destul de ispititoare pentru aventurier, el a respins-o.

Intre timp, piraţii deveniseră atât de insuportabili, încât şi ambasadorul spaniol şi cel francez I-au ameninţat pe regele Iacob că vor lua măsuri extreme dacă Mainwaring nu va fi rechemat.

Iacob, care preţuia pacea mai mult ca orice, trimise un sol pe coasta nord-africană cu însărcinarea de a-i oferi lui Mainwaring iertare deplină dacă va promite să renunţe la piraterie sau de a-1 ameninţa cu o flotă îndeajuns de puternică pentru a-1 infringe şi zdrobi dacă va refuza.

Mainwaring se hotărî pe loc, acceptă prima alternativă şi se îndreptă spre Dover cu două vase. La 9 iunie 1616, „căpitanul Mainwaring, comandantul naval, a fost iertat şi i s-a dat hârtie cu marele sigiliu al Angliei“, pe motivul destul de curios că „nu a săvârşit ticăloşii prea mari“. Totodată, a fost acordată o amnistie generală întregului său echipaj, care la înapoierea în Anglia făgăduise să nu se mai apuce de piraterie niciodată.

Corsarul, iertat şi pocăit, spre a-şi arăta recunoştinţa şi sincera părere de rău, plecă de îndată pe mare ca să captureze pe orice pirat ce i-ar ieşi în cale. Il aştepta o pradă îmbelşugată, pentru că în acel moment piraţii berberi se aflau în Canalul Mânecii, pricinuind multe necazuri corăbiilor, una din isprăvile lor cele mai grozave fiind capturarea întregii flote pescăreşti din

Newfoundland. îndrăzneala piraţilor turci depăşea orice închipuire ; Mainwaring raporta că a găsit trei din corăbiile lor ancorate pe Tamisa nu mai jos de punctul Leigh. El le-a abordat şi a eliberat un număr de captivi creştini pe care i-a găsit pe bord.

Această comportare energică a lui Mainwaring I-a impresionat într-atâta pe rege, încât acesta I-a numit cămă- raş. Ca urmare, marinarul deveni pentru un timp curtean şi apropiat al regelui, care punea mult preţ pe sfaturile sale în chestiunile de navigaţie şi îi plăcea să stea de vorbă cu el.

Viaţa de la curte începu însă curând să-i plictisească pe neastâmpăratul aventurier şi, în consecinţă, i s-a dat o funcţie mai pe potriva firii sale, aceea de „locotenent al castelului Dover şi locţiitor de administrator al Celor cinci porturi“. Patru ani mai târziu, în 1623, el a fost ales deputat de Dover.

Intre timp, fortificaţiile Celor cinci porturi căzuseră în paragină, şi Dover, portul cel mai important, nu constituia o excepţie. Mainwaring a făcut tot ce i-a stat în putinţă să pună la punct fortificaţiile şi să le înarmeze cum trebuie. Constatarea lui potrivit căreia, în loc de pulbere de tun, un funcţionar necinstit pusese cenuşă şi nisip arată în ce stare de decădere ajunseseră.

In răgazul pe care i-1 îngăduiau numeroasele sale sarcini, noul locţiitor de administrator al Celor cinci porturi găsi timpul necesar pentru a scrie o carte, prima din mai multe. Lucrarea aceasta specială era adresată regelui, în semn de recunoştinţă pentru iertarea acordată. Manuscrisul original se găseşte la British Museum şi poartă următorul titlu :

Despre începuturile, isprăvile şi stârpirea piraţi- lor – Preamilostivului meu Domn, care îl reprezintă pe Domnul din Ceruri, a cărui îndurare este mai presus de toate operele sale.

Cele patruzeci şi opt de pagini frumos caligrafiate relatează întreaga istorie a pirateriei, în special a pirateriei nord-africane, din timpul domniei Stuarţilor. Pentru a arăta

care sunt cele mai bune mijloace de stârpire a pirateriei, autorul explică motivele care-i făceau pe marinari să se facă piraţi, după care ne spune cât de mulţi marinari cinstiţi au fost împinşi de foame şi lipsă de lucru să îmbrăţişeze această meserie.

Mainwaring are de spus o mulţime de lucruri despre Irlanda, care „poate fi pe drept nunfită pepiniera şi magazia piraţilor“, şi în felul acesta se întâlneşte cu sir W. Monson, care, câţiva ani mai târziu, spui^e despre Broadhaven de pe coasta de vest că este „sorgintea tuturor piraţilor“. Irlanda era centrul de tranzacţii, locul de întâlnire şi arena activităţii piraţilor dintre Islanda şi Marea Baltică şi strâmtoarea Gibraltar. In golfurile şi porturile acelea lăturalnice, „piraţii îşi pot drege corăbiile fără să le fie teamă de autorităţi..., de asemenea, se pot aproviziona...“ In acest timp, vicepreşedintele Munsterului, sir Richard Moryson, raporta că la Youghal a găsit unsprezece vase corsar cu o mie de marinari la bord şi că, datorită izolării localităţii, precum şi brutalităţii populaţiei, nu a îndrăznit să întreprindă nimic. „In Irla&da

— adaugă Mainwaring –, ei se bucură de toate înlesnirile pe care le pot oferi alte locuri“, de asemenea, un lucru de oarece importanţă, au la dispoziţie „un număr mare de fete engleze, scoţiene şi irlandeze care le aţin calea şi reprezintă o atracţie puternică pentru marinarul obişnuit“.

Nu există niciun secret al meseriei pe care piratul pocăit să nu-i divulge. într-un capitol închinat sugestiilor pentru stârpirea corsarilor, după ce enumeră rutele comerciale favorite pentru vânarea capturilor, precum şi perioadele din an indicate pentru aceasta, el descrie cum începe un atac : „Cu puţin înainte de revărsatul zorilor, ei (piraţii) strâng toate pânzele şi rămân în derivă până când îşi dau seama cam ce fel de vase se află în preajma lor“. Daca inamicul se apropia, piraţii se prefăceau că vor să fugă, ridicând toate pânzele, dar, în acelaşi timp, remorcau un număr de butoaie goale care să încetinească mersul vasului şi, în felul acesta, să poată fi depăşit mai uşor, iar

credulul urmăritor să poată fi surprins şi capturat mai lesne.

Mainwaring descrie diferite fortăreţe nord-africane, prccum şi felul în care trebuie trataţi locuitorii Tunisului, guvernatorul fiind „un om de cuvânt“. La Tetuan, pe coasta marocană, „un pirat se poate aproviziona bine cu apă, poate mânca după pofta inimii şi cumpăra cită pulbere îi trebuie“, după care continuă cu informaţia revelatoare că această pulbere a fost adusă acolo de negustori englezi şi flamanzi.

El consideră Newfoundlandul drept locul cel mai potrivit pentru reaprovizionarea piratului cinstit, dar acesta trebuie să fie destul de puternic pentru a putea face faţă oricărei opoziţii. „Pe ţărmul Newfoundlandului, ei găsesc cu uşurinţă pâine, vin, peşte în cantităţi suficiente, precum şi toate cele trebuincioase vaselor“, scrie acest pirat de tip „Baedeker“.

Această porţiune a cărţii lui Mainwaring, care descrie aspectele pozitive şi negative ale nenumăratelor porturi piratereşti din Irlanda, Africa de Nord, insulele Canare şi Azore, Africa occidentală şi Newfoundland, reaminteşte cititorului modern de manualul Asociaţiei automobiliştilor în care sunt recomandate hoteluri şi garaje şi aproape că te aştepţi să găseşti câteva dintre staţiunile de odihnă preferate ale piraţilor marcate cu un asterisc.

Cât despre pedepsirea piraţilor capturaţi, sfatul lui Mainwaring este să fie trataţi cu clemenţă ; aceasta nu din cine ştie ce sentimente dulcege de compasiune, ci pentru că, după părerea lui, ar fi mai profitabil pentru stat să se folosească de talentele indiscutabile ale unor asemenea marinari abili decât să-i spânzure pe loc. El recomandă să fie folosiţi ca sclavi de galeră care să patruleze de-a lungul coastei sau la orice alte îndeletniciri utile.

Mainwaring se arăta profund îngrijorat de creşterea pirateriei în vremea sa : „De când domneşte Înălţimea-Voastră sunt de zece ori mai mulţi piraţi decât în întreaga domnie a ultimei noastre regine“. O asemenea evaluare

pare cam surprinzătoare dacă o comparăm cu recensământul potrivit căruia în 1563, când în faţa Elisabetei mai erau patruzeci de ani de domnie, autorităţile aveau cunoştinţă de existenţa a patru sute de piraţi. Sporul masiv s-a datorat turbulenţilor şi nemulţumiţilor irlandezi; cum spune Mainwaring, „Irlanda, pe care o consider mai importantă decât orice alt ţinut, este ca o uriaşă vizuină de vulpi; dacă vizuina este astupată, nimic mai uşor pentru câini decât să prindă vulpile“.

Autorităţile erau cât se poate de conştiente de acest fapt şi, drept răspuns la solicitările de protecţie din partea Scoţiei sale natale, regele încercă să întreprindă ceva. In ••614, el înjghebă o flotă şi o trimise în Marea Irlandei ca să-i intercepteze pe piraţi de-a lungul coastelor, în apele Irlandei şi Scoţiei. Menţionarea de către Mainwaring a unei date mai târzii arată că efortul nu a fost deosebit de reuşit.

Cu toate acestea, s-a depus multă energie şi eficienţa nu a lipsit. Comandanţi erau William Monson, un amiral elisabetan cu experienţă, şi Francis Howard. Descrierea expediţiei de către Monson este unul dintre cele mai interesante şi preţioase documente contemporane privitoare la stSrpireâ pirateriei*. Se va vedea că simpla menţionare a numelui marelui Henry. Mainwaring i-a fost suficientă pentru ca să aibă acces la principala vizuină a piraţilor din Insulele Britanice.

Vasele engleze au făcut mai întâi escală la Edinburgh pentru a se informa amănunţit. Aflând că în regiunea insulelor Orkney s-ar afla vreo douăzeci de piraţi, sir William se grăbi să plece spre nord pentru a încerca să-i prindă, oprindu-se în drum la castelul Sinclair, reşedinţa cunoscutului instigator la rele, contele de Caithness. Au fost luaţi prin surprindere numai doi piraţi, însă unul din ei prezenta un interes deosebit pentru amiral, pentru că se dovedi a ii un anume Clarke, un fost ajutor de boţman al său. Acesta era oaspetele contelui, al cărui castel oferea găzduire tuturor aventurierilor şi piraţilor.

In continuare, amirelul Monson se îndreptă spre

insulele Orkney, unde avu parte de o primire foarte curtenitoare. Aici, el îl lăsă pe Francis Hovvard ca să păzească coasta, în timp ce el plecă mai departe spre Hebride. Primirea de aici a fost cu totul diferită, ceea ce I-a făcut să scrie că „brutalitatea şi lipsa,de curtenie a acestor oameni din Hebride întrece pe cea a sălbaticilor din America ; ...între zi şi noapte nu poate fi o deosebire mai mare decât intre felul cum vorbesc cei din Orkney şi cei din Hebride“.

Amiralul luă apoi hotărârea să plece direct la Broadhaven, pe coasta de vest a Irlandei, faimoasă fortăreaţă a piraţilor şi aventurierilor, dar mica sa escadră de patru vase a fost surprinsă de o furtună îngrozitoare, „vrednică numai de pana unui poet“. Unul din vasele sale s-a scufundat, iar pe celelalte două nu le-a mai văzut până la întoarcerea sa în Anglia. In cele din urmă, sosi în largul lui Broadhaven. Niciunul dintre marinarii săi nu mai fusess pe acolo, dar, din fericire, s-a aflat că singurul lor prizonier cunoştea destul de bine coasta şi s-a oferit să piloteze în port corabia Vnaiestăţii-sale.

Ajungirâd, în cele din urmă, cu bine în „cuibarul tuturor piraţilor“, amiralul recurse la strategie. In urma unor cercetări amănunţite, un număr marc de marinari recunoscură că, în diferite perioade, se îndeletniciseră cu pirateria, aşa că acestor oameni li se porunci să vâslească la ţărm şi comandantului lor i se spuse ce anume poveste să ticluiască ¿itunci când va da ochi cu autorităţile din partea locului. Aceasta însemna că Mainwaring – pe atunci faimosul pirat nu se pocăise încă – se afla pe bordul unei corăbii pline de „marfă“ şi că într-adevăr se purta generos, aşa cum se spunea, cu cei care-1 slujeau cu bunăvoinţă.

istorisirea modului în care amiralul englez i-a păcălit pe irlandezi este o poveste atât de amuzantă şi umană, îi! cât, deşi e destul de lungă, ar fi păcat să o rezumăm :

„Gentlemanul din partea locului (domnul Cormat sau McCor- mac), ca o vulpe şireată, dădu bir cu fugiţii, lăsând-o pe soţia sa şi pe plicticoasele sale fiice să-i întreţină pe noii veniţi, până când constata că ţărmul este

liber ; apoi, când socoti de cuviinţă, se îaapoie şi, pentru a**-1** impresiona cât mai mult pe căpitanul Mainwaring, vorbi despre hatirurile pe care le făcuse feluriţilor piraţi, uneori primejduindu-şi viaţa, de care era gata să se lipsească bucuros dacă putea să-i facă vreun serviciu căpitanului Mainwaring, într-atâta era el de îndatoritor faţă de persoana acestuia, după ce auzise de marile sale bogăţii ; şi, pentru a**-1** câştiga şi mai mult, ii făgădui că a doua zi dimineaţă va trimite doi gentlemeni de încredere pe bordul vasului acestuia ca să-i convingă şi mai mult de buna sa credinţă. Intre timp, pentru că Mainwaring trebuia să se aprovizioneze cu merinde, el îl sfătui să trimită oamenii săi pe ţărm înarmaţi şi într-o manieră războinică, ca să lase impresia că vitele lor au fost luate cu sila. Vitele vor ii strânse într-un loc, cu urechile crestate, ca să se deosebească de celelalte animale.

Mesagerul, pe deplin mulţumit, ca unul căruia i-a reuşit şiretlicul, se întoarse la bord noaptea. în zorii zilei începu jocul – era ora hotărâtă pentru ca lupul să-şi caute prada. Căpitanul Chester cu cincizeci de oameni înarmaţi şi mergând în dezordine, ca piraţii, coborî pe ţărm şi acţionă aşa cum fusese convenit. Odată vitele tăiate, el fu poftit In taină la gentleman acasă; dar a stăruit să se răspândească ştirea că nu vine ca invitat, ci din proprie iniţiativă. Acolo, el fu primit cu prietenie, se întreţinu cu fetele, care doreau să mai afle câte ceva despre iubiţii lor şi să primească darurile acestora ; toţi ardeau de dorinţa de a**-1** vedea pe căpitanul Mainwaring, convinşi în sinea lor că-i va îmbogăţi. Gentlemanul, pe nume domnul Cormat, era un om punctual în tot ce întreprindea. Cei doi soli, aşa cum promisese, veniră pe vas şi transmiseră un mesaj prietenesc, exprimând dragostea şi asigurările lor de a servi pe căpitanul Mainwaring. Solia odată terminată, sir William i-a rugat să-i spună dacă, după părerea lor, vasul şi echipajul sunt piratereşti; erau, fără îndoială, în măsură să judece, ca unii îndeaproape familiarizaţi cu pirateria.

Nu avea nicio n/>imă să se mai prefacă *;* chiar dacă

ar fi vrut, nu ar fi putut trăda intenţiile lui sir William, şi, în consecinţă, cu aceeaşi lipsă de politeţe cu care transmiseseră ei mesajul, el le-a spus că şi-au întrecut însărcinările şi că singurul lucru la care se pot aştepta este moartea. După care porunci să fie puşi în lanţuri, în mai multe locuri întunecoase, şi nu îngădui bărcilor sau oamenilor să se apropie de ţărm înainte de a debarca el.

Se apropia ceasul când sir William le promisese că-i va vizita. In cinstea lui, ei aduseseră patru-cinci sute de oameni care s.i**-1** aştepte pe ţărm. Văzându-i şi părând impresionat de numărul lor, sir William pretinse că nu-i prea vine să debarce de teama trădării, dar oamenii se arătară gata să-i asigure de buna lor credinţă prin jurăminte şi tot felul de alte încredinţări ; apoi, cî d au văzut că I-au convins de sinceritatea lor şi el se încrede intr-înşii, trei dintre oamenii lor de seamă săriră în apă până la subţiori, străduindu-se fiecare să se bucure de cinstea de a**-1** căra ia ţărm. **Unul** dintre cei trei era englez, un fost negustor din Londra, şi asista la sosirea piraţilor. Cel de-al doilea fusese învăţător şi parea un al doilea A polo printre aceşti primitivi. Cel de-al treilea era un negustor din Gallaway, dar principala sa îndeletnicire era su cumpere şi să vândă de la piraţi.

Accşti trei cavaleri, ca nişte gentlemeni dintr-o suită, îl conduseră pe sir William la domnul Cormat acasă şi cei de joasă speţă îi urmară cu aclamaţii de bucurie. Când debarcă, aceia la care îşi pleca urechea se simţeau fericiţi ; când catadicsi să vorbească, unul dintre ei îi spuse că ei îi cunosc prietenii şi că, deşi numele lui nu le fusese anunţat, înfăţişarea sa arăta că este un Mainvvaring. Pe scurt, I-au făcut să creadă că i-ar putea conduce pe ei şi ţara lor şi că niciun alt om nu este mai binevenit decât căpitanul Mainwaring.

Tntrând în casa domnului Cormat, cele trei fete plicticoase ale lui veniră să converseze cu el şi-l conduseră în camera aşternută cu stuf, tot ceea ce putea oferi talentul lor şi sărăcia locului. într-un colţ era un muzicant care cântă vesel din harfă pentru a sublinia şi mai mult

cinstirea de care se bucura oaspetele.

După un scurt schimb de amabilităţi şi mai multe întrebări puse de cele trei fete despre cunoscuţii şi prietenii lor, fetele s-au arătat foarte doritoare să vadă darurile făgăduite, râzând şi glumind pe socoteala celor doi mesageri de pe bord, despre care nici nu le trecea prin minte că sunt ţinuţi prizonieri, ci credeau că beau şi fac haz pe vas, aşa cum se obişnuia la venirea piraţilor ; după aceasta, femeile se oferiră să danseze ; una dintre ele îl alese pe sir William, dar acesta se scuză şi dădu libertate deplină restului companiei. Englezul era aşa de vesel şi de îneântat, de parcă ar fi început o nouă viaţă. Ii spuse lui sir William că, adu- cându**-1** pe lume, cerul îi hărăzise să-i slujească ; îi arătă biletul de liberă trecere pe care şi-l procurase prin fals de la şeriful din partea locului, care**-1** autoriza să călătorească dintr-un ţinut în altul pentru a se interesa de bunurile sale despre care pretindea că ar fi fost furate pe mare; făcu haz de autorizaţia lui şi dădu explicaţii despre avantajele pe care le-ar putea avea de pe urma ei, trlmitându-şl oamenii prin ţară fără ca aceştia să fie bănuiţi.

El îi propuse lui sir William să se folosească de zece marinari pe care îi cunoştea şi care dădeau târcoale prin preajmă, aşteptând sosirea vreunui vas de război. Pe aceşti marinari el avea puterea să-i ţină bine în frâu.

Purtarea sa de bufon era în stare să înveselească pe cel mai melancolic om; juca ba rolul unui şerif care comanda, ba rolul său propriu, cu pasaje pline de duh, demonstrând cum a reuşit să-i păcălească pe şerif. Sir William primi oferta cu cei zece marinari, făgăduind o răsplată, şi-l puse să le scrie personal lor, cum dovedesc cele ce urmează :

—«Cinstite frate Dick şi voi toţi ceilalţi, suntem nişte oam-rJ făcuţi, pentru că viteazul căpitan Mainwaring şi bravul său echipaj au sosit aici. Grăbiţi-vă, pentru că e putred de bogat şi se poartă foarte frumos cu toată lumea. Cu bine şi, încă o dată, grăbi ţi-vă».

După ce scrisoarea fu redactată şi biletul de liberă

trecere pus şi el In plic, sir William o luă în mână şi se oferi să năimească un mesager care să o ducă; cum însă se apropia noaptea şi el trebuia să se întoarcă la bord, după ce smulse companiei toate secretele de care avea nevoie, porunci harfelor să tacă şi toată lumea să facă linişte, pentru că voia să vorbească.

Le spuse că până acuma şi-au jucat bine rolul şi că el nu a luat parte la comedie ; dar, deşi el avea ultimul rol, care putea fi denumit epilog, avea să se dovedească mai tragic decât rolurile lor. îi încredinţă că nu este pirat, ci un pedepsitor al lor şi că a fost trimis de maiestatea-sa să-i descopere, să-i stârpească şi să-i pedepsească, pe ei şi pe instigatorii lor, oameni pe care maiestatea-sa nu-i socotea vrednici de a fi numiţi supuşii săi. Le spuse că a căpătat destule informaţii cu privire la protecţia ce li se acordă piraţilor în portul acela, inclusiv de către Cormat, şi că nu s-a putut gândi la un mijloc mai bun prin care să confirme ccea ce i se spusese decât îmbrăcându-se ca pirat şi prefăcându-se unul de-ai lor, că ei toţi s-au demascat ca oameni în afara legii şi că nu mai este nevoie de alte acuzaţii, că nu mai era alta de făcut decât să se procedeze la executarea lor, pe baza împuternicirii pe care o avea, şi că, în acest scop, adusese cu el o spinzu- rătoare gata construită, pe care o şi instalase, şi că are de gâncl să înceapă dansul morţii cu cei doi oameni despre care toţi crezuseră că ţopăie vesel la bordul vasului.

îl înştiinţa pe englez că el va fi următorul, pentru că vina lui era mai mare decât a celorlalţi, deoarece era englez, cu alte cuvinte un om care trebuia să fie un model de viaţă cinstită pentru acei oameni împotriva cărora am luptat ca să-i civilizăm încă din vremea când am pus pentru prima oară stăpânire pe această ţară ; şi, având în vedere că, prin firea sa, omul este înclinat să urmeze mai curând exemplul prost decât exemplul bun, englezul trebuie să fie spânzurat spre pilda tuturor.

învăţătorului îi spuse că este un pedagog potrivit pentru copiii diavolului, că are discipoli destoinici care să-i urmeze învăţăturile blestemate şi că, întrucât mădularele

trupului sunt conduse de cap, pentru ca aceste mădulare să se însănătoşească, capul trebuie retezat ca, aşadar, doreşte ca învăţătorul să-şi instruiască şcolarii din vârful spinzurătorii, amvonul care i se pregăteşte. Pe negustor îl întrebă dacă socoteşte că ar putea exista tâlhari dacă nu ar exista şi cumpărători. Şi, cum cel care pune la cale râul este mai rău decât cel care**-1** sâvârşeşte, tot aşa şi instigatorul şi cumpărătorul trebuie sa fie osândiţi înaintea tâlharului. îi spuse ca piraţii nu ar mai putea trăi din meseria lor dacă nu ar exista cumpărători, tot aşa după cum un muncitor sărac n-ar putea munci fără plată ; că vina negustorului este mai grea decât a altor oameni, pentru că îndeletnicirea lui trebuie să fie apărată, sprijinită de pace ; mai are pu|in de trăit, adăugă.el, poftindu^i să-şi încheie socotelile cu Dumnezeu şi să se arate iaţă de divinitate un negustor şi un element bun, cu toate că faţă de lege a fost un element rău".

Aici, sir William îşi încheie discursul, poate ca să-şi tragă răsuflarea, întrucât e limpede că el, dacă nu ascultătorii săi, îl savurase.

Intre timp, întrucât se înnoptase, amiralul englez se întoarse la bordul vasului, lăsându-1 pe dulgher să ridice si să pregătească spânzurătoarea pentru execuţie. A doua zi în zori, condamnaţii au fost duşi în fiare la ştreang. când sosi sir William şi, spre marea surprindere şi bucurie a tuturor, declară că, dacă ei făgăduiesc solemn să nu mai aibă în niciun fel de-a face cu piraţii, o să-i ierte. Condamnaţii, care îşi petrecuseră noaptea tânguindu-se în lanţuri, au fost cât se poate de dispuşi să făgăduiască solemn că se vor îndrepta şi au fost eliberaţi.

„Englezul – continuă sir William – a fost proscris nanumai de pe coasta aceea, ci de pe toate ţărmurile Irlandei. O copie a biletului său de liberă trecere a fost expediată şerifului cu sfatul ca să fie mai prudent în viitor atunci când va elibera asemenea documente“.

înainte de a pleca din Broadhaven, abilul amiral captură, folosindu-se de un alt truc ingenios, o corabie plină de piraţi, al cărei căpitan, certat până atunci în două

rânduri, fu spânzurat ca exemplu pentru ceilalţi şi —’ dacă se poate crede aşa ceva – pentru ca amiralul să încerce, totuşi, spânzurătoarea pe care o adusese cu el din Anglia.

„Această justiţie severă i-a înspăimântat pe oamenii din acea ţară“, încheia Monson, astfel că „după aceea piraţii nu s-au mai arătat în portul Broadhaven şi, peste puţină vreme, au părăsit cu totul Irlanda, fapt care a fost atribuit exccutării omului aceluia, pentru că până atunci erau mai curând încurajaţi decât pedepsiţi prin părţile acelea“. Dar afirmaţia lui Mainwaring arată că Monson supraestima întrucâtva rezultatele propriei sale forţe şi viclenii.

Un alt pirat al vremii, a cărui carieră seamănă în prima ei parte cu cea a lui Mainwaring, a fost căpitanul Peter Easton sau Eaton, alias Cason, poreclit de pescarii din Newfoundland „starostele piraţilor“.

Intâlnim numele lui pentru prima dată în 1610, după ce ajunsese să se bucure deja de epitetul de „pirat notoriu“. In acest timp, flota sa de patruzeci de vase stânjenea tot traficul de pe Canalul Bristol, la gura râului Avon, astfel că jafurile lui neîncetate îi făcuseră pe negustorii din Bristol să ceară ajutorul lordului amiral, contele de Nottingham.

Un an mai târziu, Easton apăru pe coasta Newfoundlandului, comandând zece vase de război şi având de îndeplinit aceeaşi misiune ca şi Mainwaring, aceea de a-şi completa echipajele şi de a-şi reaproviziona navele. Deţinem amănunte ale activităţii sale în acea regiune din lucrarea *Despre descoperirea Newfoundlandidui* a lui Richard Whitbourne. Pe atunci nu exista forţă civilă sau militară care să facă ordine în sânul unei populaţii mari şi turbulente, care, în timpul verii, număra între cincisprezece şi douăzeci de mii de pescari.

In 1612, Easton sosi la Harbour Grace şi fură cinci corăbii, o sută de tunuri şi diferite mărfuri în valoare de zece mii patru sute de lire. De asemenea, el captură sau convinse să-i urmeze ca piraţi cinci sute de pescari englezi. Jefui câteva corăbii franceze de mărfurile pe care le

transportau, în cea mai mare parte peşte, evaluate la şase sute de lire, un mare vas flamand de mărfuri valo^- rând o mie de lire şi douăsprezece vase portugheze de mărfuri preţuite la trei mii de lire.

Piraţii făcură nenumărate ticăloşii şi pe ţărm, prădându-i pe colonişti de bunuri, incendiind pădurile şi săvârşind omoruri şi furturi. „Căpitanii rătăcitori“ englezi, cum îi numeşte eufemistic Whitbourne, erau de departe cei mai de temut tâlhari şi, adaugă el, „portughezii, francezii şi toate celelalte popoare care se îndeletnicesc cu această meserie pot fi mult mai repede aduşi la ascultare decât englezii“. ’

Whitbourne, care şi-a petrecut o mare parte a vieţii în Newfoundland şi a pierdut o avere încercând să colonizeze insula cu galezi, a fost luat prizonier de Easton, care I-a ţinut „unsprezece săptămâni sub comanda sa“. Acest captiv se dovedi cu totul deosebit de oricare alt ,,staroste al piraţilor“ întâlnit vreodată, pentru că I-a admonestat cu atâta seriozitate şi asprime pe Easton pentru ticăloşia vieţii pe care o ducea, încât piratul a sfârşit prin a-1 implora pe Whitbourne să se înapoieze în Anglia „la nişte prieteni de-ai săi şi să-i roage să solicite cu umilinţă* iertarea lui de către rege“. Whitbourne consimţi să facă acest lucru, însă refuză să primească „daruri bogate“ pentru serviciile sale. Fu convenit ca piratul penitent să-i urmeze în etape mici, ca să fie timp suficient pentru acordarea iertării sale înainte de a se întoarce în Anglia.

In timp ce aştepta, Easton se hotărî să mai dea o lovitură înainte de a se face marinar cumsecade şi se îndreptă spre Azore pentru a intercepta una din flotele spaniole care transportau argint. Apoi, cu cele paisprezece vase ale sale, încărcate până la refuz cu pradă, el se ţinu în apropierea coastelor Africii de Nord în aşteptarea iertării mult dorite, până când, desperând, plecă la Ville- franche, favorita vizuină a piraţilor. Aici îşi cumpără un palat, îşi depozită prada, despre care se spunea că valorează două milioane de lire în aur, şi trăi în lux până la sfârşitul vieţii,

fiind primul dintre numeroşii magnaţi care s-au retras pe Riviera.

In timpul perioadei elisabetane, precum şi al primei părţi a perioadei Stuarţilor, oameni cu situaţii dintre cele mai înalte s-au făcut piraţi, fie de nevoie, fie de dragul aventurii. Unul dintre aceştia, Francis Verney, a avut un motiv suplimentar : voia să scape de sub călcâiul nevestei.

însurat de tânăr de către o soacră intrigantă cu fiica ei, o fiinţă foarte voluntară, a fost trimis la Trinity College, Oxford, unde a trecut examenul de intrare în 1600. Era renumit pentru frumuseţea lui, pentru curajul neobişnuit şi îmbrăcămintea lui luxoasă. In momentul în care deveni major, el apelă la parlament ca să revoce anumite hotărâri pe care soacra sa le legalizase pentru a-i lua averea. Pierdu procesul, se certă cu cicălitoarea sa soţie, îşi vându moşiile şi dispăru din Anglia.

In următorii câţiva ani rătăci prin Europa, se bătu în duel de mai multe ori şi îşi risipi toată averea. Când nu mai avu niciun ban, recurse la ajutorul unei rude, căpitanul Philip Gifford, care comanda un grup de două sute de aventurieri englezi aflaţi în slujba lui Muley Sidan, pretendentul la tronul marocan.

După înlringerea zdrobitoare a lui Siclan, Philip Gif-Cord se făcu pirat şi luă comanda vasului „Norocul-4. Sir Francis Verney i s-a alăturat în această acţiune, „dând iama printre propriii săi compatrioţi şi duclnd la Alger prăzi care aparţineau comercianţilor din Poole şi Plymouth“. Verney n-a făcut niciodată lucrurile pe jumătate; la Alger „se turci, îşi puse turbanul şi deprinse obiceiurile maurilor“.

In cele din urmă fu învins într-o luptă cu nişte sicilieni, luat prizonier şi timp de doi ani a tras la vâsle ca sclav pe o galeră. Viaţa lui sfârşi tragic. Călătorul William Lithgow relatează că „I-a găsit pe cel ce fusese odinioară marele şi viteazul englez sir Francis Verney într-o mizerie de nedescris în spitalul Sf. Maria a Milelor din Messina, unde a murit la 6 septembrie 1615“. Un negustor englez, John Wathin, a trimis la Claydon, locuinţa sa din

Buckinghamshire, catrafusele piratului, care, împreună cu portretul acestuia, sunt păstrate şi astăzi acolo.

Câţiva ani mai târziu se ridică un alt pirat care a dat multă bătaie de cap autorităţilor engleze. Este vorba de căpitanul John Nutt din Lympston, Devon, despre care aflăm multe în cartea lui John Forster, *Viaţa lui Sir.*: *John Eliot.*

In 1623, regele Iacob avea nevoie de marinari pentru flota sa, astfel că i se ordonă lui John Eliot, ca viceamiral al Devonului, să-i recruteze cu forţa. Nu se ştie pe ce căi Nutt află despre acest ordin înainte ca el să fi fost transmis şi avertiză Ţara de Vest. înainte de a se aşterne pe treabă mult-urâtele cete de soldaţi înarmaţi care făceau recrutarea forţată, sute de marinari reuşiră să se refugieze în Newfoundland cu flotilele de pescuit sau să se ascundă pe uscat.

Nutt comanda mai multe corăbii care cutreierau Canalul Minecii şi coastele Irlandei. Iniţial, plecase pe mare ca tunar pe o corabie din Dartmouth care se îndrepta spre Newfoundland, dar, sosind acolo, se uni cu mai mulţi alţi marinari care fugiseră de cetele de recrutare forţată, captură un vas francez şi porni pe „cont propriu“. Norocul surise curând proaspeţilor piraţi; ei capturară o corabie mare din Plymouth, precum şi o corabie flamandă de două sute de tone. Cu această mică escadră, Nutt şi echipajele sale prădară flotele pescăreşti, apoi se înapoiară în apele engleze. Faima şi reputaţia sa de om norocos au făcut ca numeroşi marinari nemulţumiţi sau flămânzi să caute să int~e în slujba lui. Jafurile sale în Canalul Mî- necii şi pe Marea Nordului au avut drept urmare o puzderie de plângei’i, dar Nuli, aflat in adăpostul lui din Tor- bay, îşi râdea de ameninţările autorităţilor londoneze.

Sir John îşi dădu curând seama că, atâta timp cât Nutt se află în libertate, nu va fi pace pe mare şi nu vor putea fi recrutaţi marinari pentru marina regală. Una din cauzele serioase ale acestei situaţii’era faptul că Nutt îşi plătea oamenii foarte bine şi regulat, în timp ce marinarii obişnuiţi, al căror privilegiu sau nenoroc era de a-şi sluji

regele, erau pe jumătate muritori de foame şi se conside- . rau fericiţi dacă primeau, totuşi, o plată oarecare. 1

Viceamiralul încercă pe toate căile să-i prindă pe Nutt, punând pândari care să-i captureze când va veni pe ţărm ca să-şi revadă soţia şi copiii. Piratul însă nu debarca decât atunci când era escortat de o puternică gardă personală de piraţi înarmaţi, care nu s-ar fi lăsat înfricoşaţi decât de cel puţin un regiment de soldaţi.

Din partea regelui soseau ordine urgente de arestare imediată a lui Nutt, dar ele nu făceau decât să sporească dificultăţile viceamiralului. Cu o mână regele emitea mandate de arestare împotriva piratului, iar cu alta, datorită influenţei anumitor personaje importante de la curte subvenţionate de Nutt, promitea o iertare după alta piratu- . lui dacă acesta se va preda până la o dată anumită. i

In mai, pentru a scăpa de arest şi a primi „una“ din Iertările despre care ştia că au fost emise, Nutt îi scrise o scrisoare viceamiralului de pe „vasul său de război*4 din Torbay, oferind suma de trei sute de lire pentru iertare. Eliot plecă imediat călare la Torbay, dar piratul îşi pierdu curajul în ultima clipă, pentru că trimise un mesager care să-i spună „că ar veni bucuros pe ţărm, dar ai lui nu-i dau voie şi de aceea doreşte să fie scuzat“. Singura şansă care îi mai rămânea pentru a-1 convinge pe pirat să vină pe ţărm era, după câte se părea, aceea ca Eliot să-i viziteze la bordul «orăbiei sale. Bineînţeles, era un procedeu extrem de riscant, pentru că, în felul acesta, viceamiralul ar fi fost la discreţia celor mai necruţători ucigaşi care cutreierau mările în acea vreme.

Intilnirea a avut loc şi Eliot află chiar din prima clipă că, în timp ce negocia pentru iertare, Nutt capturase un vas din Colchester cu o încărcătură de zahăr. Mai tirziu, duşmanii lui Eliot I-au acuzat că a respins dispreţuitor cererea de restituire a corăbiei făcută de .proprietarul aces- ■ teia, dar amiralul a răspuns că a stăruit asupra înapoierii prăzii drept condiţie preliminară pentru tratativele cu pw râtul, care, totuşi, incepu să înjure atât

de cumplit, încât Eliot şi-a dat seama că, deocamdată, era cu neputinţă să mai insiste asupra acestei chestiuni.

^ După multă târguială şi repetate apeluri la ajutorul sticlei de vin de pe masa la care şedeau, s-a căzut de acord ca Nutt să coboare pe ţărm, să se predea şi să obţină graţierea în schimbul a cinci sute de lire. In' ziua fixată, corabia sa sosi la intrarea portului Dartmouth, când se pare că Nutt bănui că i s-a întins o capcană – ceea ce este, dealtfel, adevărat –, astfel că trimise vorbă lui Eliot că nu va debarca până când viceamiralul nu va veni la bordul vasului său. Dar şiretul sir John, care ştia foarte bine că data graţierii de pe hârtia pe care o avea în buzunar expirase între timp, refuză, „gândindu-se la primejdia prin care trecuse prima oară când urcase pe bordul corăbiei la Torbay cu un document expi*at şi nefiind dispus să se mai încreadă în nişte oameni de această teapă".

Până la urmă, piratul debarcă şi fu pus sub arest formal până când de la Londra aveau să sosească instrucţiuni privind soarta lui şi a echipajului său. In timp ce aşteptau, piraţii se plimbau ţanţoşi pe cheiul de la Dartmouth, îmbrăcaţi în haine frumoase, „fălindu-se – scria primarul oraşului către consilieri –, fără să le fie ruşine să poarte straiele oamenilor săraci din preajma lor, pe care îi jefui- seră doar cu câteva zile mai înainte ; o comportare atât de obraznică şi barbară nu s-a mai pomenit în Anglia".

In sfârşit, după nenumărate ordine şi contraordine, sosiră instrucţiuni de la Londra ca Nutt să fie trimis captiv în capitală, iar membrii echipajului să fie închişi în temniţa oraşului. Sir John confiscă, de asemenea, prada pira- tuiui şi făcu un inventar minuţios al ei, inventar care cuprindea şi următoarea frază pătrunsă de dezamăgire : „Ieri am recuperat o ladă în care se presupunea că este o comoară, dar găsesc că e nepotrivit s-o amintesc în acest loc, pentru că nu îndrăznesc să spun ce conţine".

Intre timp, un prieten de-al lui Nutt, sir George Calvert, mai târziu lord Baltimore, principalul secretar al regelui, căuta pe toate căile la Londra să obţină eliberarea piratului. Proprietar al unei „plantaţii" din Newfound-

land, Calvert se bucurase de anumite favoruri din partea căpitanului corsar în timp ce se afla pe acele meleaguri şi acum dorea să se achite de datorie. Pe baza unei acuzaţii ticluite, sir John Eliot a fost arestat şi închis în temniţa din Marshalsea ca să-şi aştepte judecata. In timp ce ami^ ralul era întemniţat, aşteptând întoarcerea din Spania a patronului său,- atotputernicul favorit regal, ducele de Buckingham, piratul a fost iertat, eliberat şi gratificat cu o sută de lire în chip de recompensă.

De-abia pus în libertate, Nutt se reapucă de meserie Din nou fură emise ordine regale pentru capturarea lui şi căpitanul Plumleigh fu trimis pe coasta irlandeză cu o corabie regală şi două vase de sprijin ca să-i prindă pe pirat. Plumleigh îl găsi comandând douăzeci şi şapte de corăbii berbere, precum şi propria sa navă, astfel încât atacatorul însuşi fu atacat şi de-abia reuşi să scape. După cum observă biograful lui Nutt : „Norocosul tâlhar a răsplătit aşa cum se cuvine timp de trei ani, printr-o serie de acţiuni umilitoare ca aceasta, favoarea regească şi protecţia legilor, care, vai, I-au salvat de spânzurătoarea pe care i-o construise Eliot“. El devenise, „hotărât lucru, cea mai mare pacoste din cuprinsul ţinuturilor maiestăţii-sale. Nimic nu era ferit în calea lui pe mare şi, de obicei, lovea ,ln prada cea mai bogată“.

Curând după ciocnirea cu Plumleigh, Nutt captură un Vas care transporta bagajele, mobilierul* garderoba şi argintăria lordului Wentworth, noul viceguvernator al Irlandei, spre Dublin. In felul acesta înţelegea el să-şi arate ? recunoştinţa faţă de binefăcătorul său Calvert, ai cărui ¿prieten intim era Wentworth.

Puţini piraţi din prima parte a secolului al XVII-lea I- au întrecut în faimă pe căpitanul John Warde, care a fost şi eroul mai multor balade populare. La British Museum se păstrează şi două opuscule rare descriind aventurile sale piratereşti.

Auzim pentru prima oară despre el ca despre un individ zdrenţăros şi beat care cutreiera tavernele din Plymouth, unde era socotit drept un bădăran posac şi spurcat

la gură, rareori treaz, obişnuit să vorbească „dârz, plângându-se de propriile sale necazuri şi blestemând norocul altora“ *. Ocupaţia sa iniţială pe mare fusese aceea de pescar, iar în timpul reginei Elisabeta fusese pirat. Când se urcă pe tron regele Iacob I, cu noile sale idei de pace cu spaniolii, Warde a fost unul din sutele de oameni care şi-au pierdut ocupaţia.

Până la urmă, situaţia lui Warde deveni atât de desperată, încât fu nevoit să se angajeze în marina regală, ultima

1 J. S. Corbett. *Engâand in the Mediterranean,* 1904

resursă a marinarului muritor de foame, şi urcă la bordul corăbiei majestăţii-sale, „Puiul de leu“.

Nu era un marinar model. Cu disciplina nu se împăca, solda era insuficientă ca să trăiască aşa cum ar fi vrut şi nu a trecut mult până să înceapă să semene nemulţumirea în sânul camarazilor săi, plângând după frumoasele timpuri ale Elisabetei, „când puteam cântă, înjura, bate şi omorî oamenii în voie, aşa cum omoară cofetarii muştele, când întreaga mare era împărăţia noastră, unde prădam după pofta inimii, iar lumea era grădina noastră, în care ne plimbam de plăcere“. Cu asemenea vorbe i-a aţâţat pe câţiva marinari până când aceştia s-au declarat gata de orice ticăloşie.

Prilejul se ivi curând. Alături de corabia lor era ancorată în portul Portsmouth o mică navă care, după cum află Warde, fusese cumpărată de un catolic recuzant Acesta îşi vânduse pământurile de la Petersfield şi acum îşi transporta în Franţa toate bunurile lumeşti. Warde **şl** prietenii săi conveniră să urce la bordul navei într-o noapte şi să fure comoara.

Căpătând învoirea de a coborî pe ţărm ca să se distreze, cei treizeci de ticăloşi se întâlniră într-o circiumă, unde îl aleseră pe Warde căpitanul lor, îngenunchind în jurul Iul cu bărdacele în mână. Noaptea furară o barcă, vâsliră până la navă, puseră stăpânire pe ea şi porniră în larg.

A doua zi dimineaţă au fost extrem de dezamăgiţi

când, scotocind vasul, nu au aâlat nimic de valoare în afară de merindele necesare proiectatei călătorii. Se pare că un prieten al proprietarului, devenind bănuitor, îl avertizase pe acesta să fie cu ochii în patru, aşa că lucrurile de preţ fuseseră puse la adăpost pe „Leul de aur“, un vas de război ancorat în portul Portsmouth. Răsculaţii, ştiind prea bine că nu mai putea fi vorba de întoarcere, se consolară cu excelentele provizii de pe bord şi porniră pe Canal.

In largul insulelor Scilly, ei întâlniră un vas francez de optzeci de tone cu carcasa înaltă şi cu cinci tunuri la bord, pe care, printr-un şiretlic, izbutiră să-i captureze. Bote- zându-1 „Micul John“, după numele „locotenentului“ lui Robin Hood, ei se înapoiară în golful Plymouth, unde îşi completară cu uşurinţă echipajul cu oamenii de care aveau nevoie. Noii piraţi porniră apoi spre Mediterana, făcând câteva capturi pe drum.

1 Potrivnic al bisericii anglicane. — *Nota trad.*

Sosind la Alger, Warde propuse guvernatorului să-i ia sub ordinele sale, dar acesta refuză. Plecând mai departe, spre Tunis, Warde fu primit călduros de către bei, care-i permise să folosească portul dacă-i va da jumătate din toată prada pe care o vor aduce Warde şi oamenii săi. Intre timp, Simon Danser, renegatul olandez, se stabilise la Alger şi corsarul englez încheie cu el alianţa de care am mai pomenit. Cu doi asemenea stăpâni, experţi în meserie, corsarii nord-africani aveau să deprindă curând arta construirii şi conducerii navelor cu pânze în locul micilor lor galere cu vâsle.

Luptând sub stindardul Tunisului, Warde nu şovăi să atace navele creştine cu atâta succes că, după numai un an, regele Franţei socoti necesar să trimită la Tunis o misiune specială pentru a protesta împotriva prejudiciilor provocate navelor, precum şi marinarilor săi de către piratul englez. Se pare că protestul a avut efect, pentru că după aceea Warde i-a lăsat pe francezi în pace şi şi-a folosit indiscutabilele talente pentru a captura şi prăda vasele veneţiene, precum şi pe cele care arborau steagul cavalerilor Sf. Ioan de Malta.

In coca vaselor veneţiene, Warde a găsit cea mai mare parte a considerabilei averi care i-a îngăduit să-şi construiască la Tunis un palat pe care nu-i întrecea în măreţie decât cel al beiului însuşi – o construcţie splendidă, „înfrumuseţată cu marmură minunată şi alabastru..., mai potrivită pentru un principe decât pentru un pirat“, după spusele cuiva care o văzuse.

In 1611, William Lithgow, călătorul, aflându-se întâmplător la Tunis, a prânzit şi a cinat cu Warde în mai multe rânduri, menţionând că acesta „s-a turcit“ pentru că a fost surghiunit din Anglia.

Detenţiunea lui Eliot a fost un exemplu cât se poate de tipic pentru a ilustra dificultăţile pe care trebuia să le înfrunte un slujbaş conştiincios. După ce a fost eliberat şi s-a întors la serviciul său din Devon, el încercă din nou să aplice energic legea, dar inerţia şi necinstea Whitehallului îi zădărniciră din nou zelul. In fiecare an al domniei lui Iacob I se strângeau prin impozite speciale tot mai mulţi bani pentru aprovizionarea navelor şi construirea forturilor şi în fiecare an cea mai mare parte din sumele încasate era irosită sau delapidată. Piraţii berberi începură să terorizeze Canalul Mânecii mai mult ca oricând, permiţându-şi chiar să atace satele de pe coastă în plină zi şi să c aptureze întreaga populaţie. Pescarii nu mai îndrăzneau să iasă în larg, comerţul decâdea, iar preţurile creşteau. Modul în care slăbiciunea autorităţilor faţă de piraţi a contribuit la lipsa de popularitate a Stuarţilor ar constitui un subiect interesant pentru un studiu istoric.

In parlament ducele de Buckingham, lord amiral, fu atacai de sir Robert Mansell, amiralul care comandase, cu câţiva ani mai înainte, neizbutita expediţie împotriva Algerului. Intr-una din cuvântări, Mansell spunea : „...turcii continuă să cutreiere mările în Apus, piraţii din Dunkerque în Răsărit, plângeri se aud din toate părţile. Pierderile negustorilor sunt mari, primejdiile sunt şi mai mari, iar teama lor le întrece pe toate. Niciun negustor nu se mai aventurează pe mare şi aproape că nu se mai simt la adăpost nici pe uscat. Susţin unii că, întrucât navele

regelui nu le sar în ajutor, pentru că aşa a ordonat consiliul, ei sunt lăsaţi în voia soartci. Cu toate că aceste nave sunt pregătite pentru orice eventualitate la ţărm sau în porturile din apropierea locurilor celor mai bântuite de piraţi, nu se poate face nimic. Ba chiar s-a dovedit în unele cazuri că negustorii au fost capturaţi în văzul corăbiilor regelui, iar căpitanul, fiind rugat să-i scape, le-a refuzat protecţia sau ajutorul şi le-a spus că instrucţiunile pe care le-a primit îi interzic să acţioneze“.

Aceste acuzaţii erau întărite de petiţiile care au ajuns în faţa parlamentului la 11 august 1625, petiţii semnate de Marele Juriu al Devonului, de primarul din Plymouth, precurţn şi de mai mulţi negustori de seamă din Vest, prin care se exprima plângerea că amiralul portului de război, sir Francis Stewart, permisese piraţilor, sub ochii săi, să captureze câteva vase englezeşti şi nu făcuse nimic pentru a-i împiedica. Deputatul de Huli, Lister, a vorbit, de asemenea, despre pagubele pricinuite navigaţiei de către piraţii din Dunkerque, adăugind că negoţul este aproape paralizat pe coasta răsăriteană. Dar sesiunea parlamentară a fost amânată – cum s-a întâmplat adesea în-timpul Stuarţilor – fără să se fi ajuns la vreo concluzie precisă într-o problemă de o importanţă atât de mare pentru ţară.

Reluarea războiului împotriva Spaniei sub Carol I a arătat limpede în ce măsură permisese Iacob I marii flote a Elisabetei să degenereze doar in vreo douăzeci de ani. După eşecul atacului inutil din 1625 asupra Cadizului, cercetările au demonstrat că navele şi greementul lor nu mai erau bune de nimic. Ofiţerii nu cunoşteau arta navigaţiei şi erau incapabili să menţină disciplina echipajelor, alcătuite din scursorile porturilor, oameni pe jumătate muritori câe foame, aproape despuiaţi şi vlăguiţi de boli. In lucrarea sa *Relatare despre călătoria spre Cadiz* (manuscrisul Cope), Levet povesteşte că dezordinea flotei engleze în drumul ei spre Spania era atât de mare, încât navele se ciocneau mereu una de alta. Din vreme în vreme, câte o navă începea să urmărească alta, crezând că este o navă inamică, în ciuda construcţiei cu totul diferite a

navelor spaniole şi englezeşti, care puteau fi recunoscute cu uşurinţă de orice marinar instruit. Lucru însă şi mai extraordinar, în timpul călătoriei la dus, două nave ale flotei, ale căror echipaje s-au gândit că se pot descurca mai bine în altă parte, au dezertat şi au devenit nave corsar. Jalnică priveliştе în comparaţie cu expediţia din 1587, când escadra engleză condusă de Howard şi Essex pătrunsese în portul Cadiz, distrugând toate navele şi capturând cetatea însăşi într-o singură zi şi o noapte.

In cursul noii domnii, valul de cereri prin care era solicitat ajutorul împotriva piraţilor, fie turci, fie" de la Dun- kerque, precum şi de apeluri patetice ale captivilor englezi din porturile berbere sporea mereu. Totuşi, prea puţin se putea face. Executarea prizonierilor era un lucru primejdios, pentru că în Africa de Nord erau prea mulţi captivi englezi, astfel că piraţii puteau trece la represalii la proporţia de zece la unu. Fără prea multă tragere de inimă se interveni în sensul unui schimb de prizonieri, dintre, care câţiva au fost răscumpăraţi contra unor tunuri care au fost folosite, desigur, mai târziu împotriva englezilor. „A fost un mijloc ridicol – remarcă Oppenheim –, totuşi, singurul, atâta timp cât navele de război nu erau în stare să cureţe Canalul“.

Dacă ţărmul de sud-vest avea de suferit din partea piraţilor nord-africani, nici cel de răsărit nu o ducea mai bine, pentru că corsarii de la Dunkerque blocau practic întreaga coastă între Northumberland şi Suffolk. New- eastle se Plângea că i se distruge comerţul cu cărbuni, iar la Norwdch nu se mai putea face niciun fel de comerţ : cincizeci şi opt de nave erau blocate acolo, necutezând să iasă în larg, pentru că numai în acel an fuseseră pierdute mărfuri în valoare de patru mii de lire. La Lynn, lucrurile stăteau la fel de prost, poate chiar mai prost : o mie de oameni erau şomeri, iar piraţii debarcau când şi unde pofteau, jefuind şi incendiind casele.

Mândria vechilor Cinci porturi era acum doar o amintire a trecutului şi ele erau acum nevoite să ceară ajutor împotriva „forţei şi furiai“ piraţilor de la Dunkerque,

din cauza cărora „nu îndrăzneau să întreprindă călătorii la Scarborough şi Yarmouth sau să pescuiască în Marea Nordului“.

Numai după mai mulţi ani, Carol I şi sfetnicii săi au putut ii determinaţi să întreprindă ceva concret, astfel că 111 1637 amiralul Rainborow fu trimis cu o forţă de pedepsire la Sallee, ceea ce produse o schimbare bruscă, deşi vremelnică, în bine, şi coasta engleză fu eliberată, în sfâr- şit, de piraţii nord-africani. In decursul întregii domnii a lui Carol I, aceasta a fost singura ocazie când s^au luat nişte măsuri cu adevărat eficace, dar curând după înapoierea lui Rainborow, piraţii se găseau din nou în vechile lor vizuini.

Odată cu moartea lui Carol I şi instaurarea republicii a avut loc o schimbare rapidă în bine în ceea ce priveşte marina de război. S-au luat măsuri urgente ; navele au fost reparate şi aduse în stare de plutire şi, ceea ce este mai important, marinarii, de care până atunci amiralitatea îşi bătuse joc, au primit consideraţia cuvenită. Ei căpătau acum lefuri corespunzătoare, care li se plăteau la timp ; hrana, deşi sărăcăcioasă, era infinit mai bună din punct de vedere'calitativ şi cantitativ decât sub guvernarea anterioară. Toate acestea îi încurajau pe marinarii cumsecade să se înroleze pe navele marinei de război. Trebuie să menţionăm şi caracterul stimulator al acordării de medalii, introduse pentru prima oară de Oliver Cromwell.

Primii care şi-au dat seama de schimbare au fost piraţii, pentru că în foarte scurtă vreme atât turcii, cât şi cei de la Dunkerque au fost măturaţi din Canalul Mânecii. Ici-colo, unii îşi mai făceau apariţia în locuri cum ar fi insula Lundy din Canalul Bristol şi Jersey din Insulele Canalului, din care au fost izgoniţi de amiralul Blake în 1651.

Primul război cu Ţările de Jos a dat de lucru marinarilor englezi, şi majoritatea piraţilor englezi s-au grăbit să vină în ajutorul patriei lor ori de câte ori era vorba de o luptă. La sfârşitul acestui prim război, în 1654,

Blake fu trimis cu o flotă puternică să se răfuiască cu corsarii din Tunis.

Odată cu sfârşitul republicii, starea marinei de război se înrăutăţi din nou şi urmă şi o creştere corespunzătoare a activităţii piraţilor în Canal. După Restauraţie, Carol al II-lea îl trimise pe sir Thomas Allen pe coasta Africii de Nord ; el bombardă Algerul, iar în 1671, sir Edward Spragge făcu acelaşi lucru la Bcmgie. Zece ani mai târziu, datorită întreruperii comerţului francez în Mediterana, amiralul Du Quesne porni cu o flotă în larg şi în fortul Scio din arhipelag distruse opt galere corsare, ceea ce îi făcu pe piraţi să acepte condiţiile ce li se impuneau.

De atunci, după cum s-a mai amintit în capitolul privitor la corsarii din Africa de Nord, ameninţarea maurilor în Atlantic dispăru cu repeziciune, devenind o problema ui mare măsură locală pentru Marea Mediterana.

CARTEA A III-A

PIRAŢII APUSULUI

CAPITOLUL I BUCA NI ERII

Ciudata şi sinistra şcoală de piraterie cunoscută .sub numele de „Frăţia coastei" şi-a avut originea în anumite evenimente de pe arena politică europeană. Spania îşi pierduse poziţia înaltă pe care o ocupase în lume, iar alte naţiuni erau din ce în ce mai puţin dispuse să-i respecte pretenţia asupra monopolului în Indiile de Vest şi în Marea Caraibilor şi să subscrie la doctrina : „Niciun fel de pace dincolo de «linie»“. („Linia" era hotarul trasat de papa Alexandru al Vl-lea, care îi acorda Spaniei mono» polul.asupra teritoriilor din apusul Atlanticului ca urmare a descoperirilor lui Columb.

Folosirea de către spanioli – şi nu numai de către ei – a acestui monopol a fost mai mult decât stupidă. I^a începutul colonizării, împreună cu toate celelalte ţări* spaniolii au încercat zadarnic să împiedice orice legătură între coloniile lor şi străini. Spania era obsedată de ideea că va câştiga cele mai mari profituri în cazul când coloniile ei vor face comerţ numai cu ţara mamă, în ciuda faptului

că ea nu dispunea acasă de mijloacele de a-i aproviziona pe colonişti decât cu o mică parte din mărfurile pe care.aceştia le cereau în schimb. Nu numai că iii aceste regiuni comerţul era interzis, dar, pentru motive religioase, niciun eretic n-avea voie să calce pe domeniile apusene ale Maiestăţii-Sale catolice. Astfel, încă d? timpuriu fusese emis un edict potrivit căruia „corsarii luterani44 nu aveau voie să debarce în vreo aşezare spaniolă sau să vândă şi să cumpere bunuri sau provizii de vreun fel oarecare.

• Emiterea edictului a fost, desigur, un lucru mai lesnicios decât aplicarea lui. Coloniştii aveau nevoie de mărfurile pe care le ofereau spre vânzare piraţii şi, în consecinţă, le cumpărau. Această necesitate elementară explică succesul Hawkinşilor şi al celor de teapa lor în cea de-a doua treime a secolului al XVI-lea. Curând însă apăru un pericol şi mai mare decât piraţii : nepoftiţii începură să colonizeze teritoriul interzis şi să încerce stabilirea unui comerţ permanent cu vecinii lor spanioli. Prima colonie întemeiată de francezi în Florida în 1562 a fost distrusă fără milă. Pentru a-şi apăra monopolul, spaniolii nu se dădeau în lături de la niciun fel de cruzime. în decembrie 1604, ambasadorul veneţian la Londra scria că „spaniolii din Indiile de Vest au capturat două nave engleze, au tăiat mâinile, picioarele, nasurile şi urechile marinarilor, i-au uns cu miere şi i-au legat de copaci ca să-i chinuiască muştele şi alte insecte“. Această informaţie din sursă engleză poate să fi fost exagerată sau părtinitoare, dar putem crede când citim că „barbaria îi face pe oamenii de aici să protesteze“ şi că „spaniolii susţin că sunt piraţi, nu negustori şi nu ştiu ce înseamnă pacea“. Totuşi, colonizarea continua. Prima aşezare engleză permanentă din America a fost înfiinţată la Jamestown, în Virginia, în 1607, iar prima din Indiile de Vest, la St. Kitts, în 1623, deşi doi ani mai târziu insula a fost împărţită între englezi şi francezi.

Orice ar fi fost, primii negustori din posesiunile spaniole – piraţi, corsari sau comercianţi paşnici – nu erau în niciun caz bucanieri. Piratul era un criminal care prăda

vasele tuturor naţiunilor în orice ape, în timp ce bucanierul iniţial ataca exclusiv navele şi proprietăţile spaniole din America. Bucanierii îşi datorau existenţa în mare măsură miopiei spaniolilor, care nu erau în stare să-i aprovizioneze pe colonişti cu cele trebuincioase sau făceau acest lucru la preţurile prohibitive fixate de autorităţile de la Cadiz într-o vreme când străinii aduceau tot soiul de mărfuri în colonii şi le vindeau la preţuri convenabile.

Prima bază a acestor negustori independenţi, din sânul cărora a luat naştere frăţia bucanierilor, a fost Hispaniola, astăzi denumită Haiti sau San Domingo, a doua ca mărime dintre insulele Indiilor de Vest. Această mare şi frumoasă insulă fusese cândva locuită de neamuri indiene, virtual exterminate de cruzimea spaniolilor. După cucerirea Mexicului şi Peru-ului, cei mai mulţi colonişti spanioli au părăsit insulele ca să-şi caute norocul pe continent, lăsând în urma lor mari turme de vite şi porci sălbăticiţi, care se trăgeau din animalele domestice şi care acum rătăceau în voie prin savane. Treptat, englezii şi francezii au început să vină la Iiispaniola ca să vâneze aceste animale sălbatice, să le usuce carnea şi s-o vândă pe vasele ce treceau pe acolo.

Clark Russell, în *Viaţa lui WiUiam Dampier*, descrie plastic această aşezare primitivă, menţionând în treacăt şi Originea cuvântului bucanier :

„Pe la mijlocul secolului al XVII-lea, insula San Domingo sau Hispaniola, cum i se spunea pe atunci, era bântuită şi năpădită de o comunitate stranie de oameni sălbatici, ursuzi, fioroşi şi murdari. Cei mai mulţi dintre ei erau colonişti francezi, ale căror rânduri creşteau din când în când datorită contribuţiei generoase a mahalalelor sărăcăcioase şi a cartierelor rău famate din numeroase oraşe europene. Oamenii aceştia purtau cămăşi şi pantaloni din pânză aspră, pe care le înmuiau în sângele animalelor tăiate de ei. Aveau tichii rotunde, erau încălţaţi cu pantofi din piele de porc şi se încingeau cu curele de piele neprelucrată, în care-şi vârau săbiile şi cuţitele. Se înarmau, de asemenea, cu flinte care trăgeau două gloanţe

în greutate de două uncii fiecare. Locurile unde-şi uscau şi sărau carnea se numeau *bouean,* ceea ce a făcut ca mai târziu să fie botezaţi bucanieri sau *buccaneers,* potrivit ortografiei engleze. Se ocupau cu vânătoarea şi erau sălbatici în obiceiuri. Vânau şi omorau vite cornute a căror carne o vindeau, iar mâncarea lor favorită era măduva crudă din oasele animalelor pe care le împuşcau. Mâncau şi dormeau pe pământ, masa lor era o lespede de piatră, perna – un trunchi de pom, iar acoperişul

— cerul fierbinte şi seânteietor al Antilelor".

Primii care au violat monopolul spaniol-au fost francezii. Deşi, către sfârşitul secolului al XVI-lea, Scaliger, cronicarul francez, scria : „Nulii melius piraticum exercent quam Angli“ *, corsarii de peste Canal nu erau cî- tuşi de puţin nişte ageamii în arta pirateriei. încă pe la mijlocul secolului, francezii din Dieppe, Brest şi de pe coasta bască se dedau la prădăciuni în Apus. Nume ca Jean Terrier, Jacques Sore şi Francois le Clerc, alias „Pie de Palo“ sau „Picior de Lemn“, erau la fel de odioase pentru urechile spaniole cum aveau să fie mai târziu cele ale lui Francis Drake sau John Hawkins. Aceşti primi piraţi, care, ce e drept, nu aveau o sarcină

1 Nimeni nu exercită pirateria mai bine ca englezii (lat.). — *Nota trad.*

din cale afară de grea, pentru că cele mai multe din aşezările pe care le atacau erau slab apărate, dispuneau de puţine tunuri şi, de cele mai multe ori, nu aveau pulbere. Corsarii francezi învăţară curând rutele favorite ale galioanelor care se întorceau încărcate cu aur, deprinzându-se să dea târcoale prin preajma coastelor Cubei şi Yucata- nului şi în strâmtoarea Floridei, în căutarea unei prăzi bogate. Când, în cele din urmă, apărea o flotă de nave mari şi greoaie, vasele corsarilor, mici, scunde, navigând în grupe strânse, se ţineau pe urmele lor, aşteptând prilejul de a pune mâna pe orice navă care avea nenorocul să ră- mână în urmă sau să se răzleţească de grosul flotei ; nu e de mirare, aşadar, că se spunea că „au devenit coşmarul marinarilor spanioli“.

Totuşi, aceştia nu au fost decât precursorii bucanierilor, a căror prosperitate nu a început înainte de jumătatea secolului al XVII-lea. Adevăratul lor început datează din zilele când au fost izgoniţi din Hispaniola de către spanioli. Oamenii aceştia intoleranţi luară hotărârea să se descotorosească de bucanieri, până atunci inofensivi. Alungându-i însă – acţiune care nu a comportat multe dificultăţi –, au făcut din măcelarii de vite măcelari de oameni.

Alungaţi din Hispaniola, coloniştii găsiră un adăpost sigur pe o mică insulă stâncoasă numită Tortuga sau Insula Broaştei Ţestoase, situată la câteva mile depărtare de coasta de nord-vest a Hispaniolei. S-au stabilit acolo, au format un fel de republică şi şi-au construit un fort. Un an-doi se pare că totul a mers bine, până când într-o bună zi o forţă spaniolă din San Domingo atacă şi distruse colonia. Spaniolii însă nu au rămas acolo multă vreme şi, după plecarea lor, „bucanierii“ începură să se înapoieze. De-abia câţiva ani mai târziu, în 1640, adevăraţii bucanieri au venit să se instaleze acolo şi au prosperat cu unele întreruperi, timp de 80 de ani. In acel an, un francez calvin din St. Kitts, monsieur Levasseur, mecanic priceput şi om foarte curajos, strânse un grup de cincizeci de francezi de aceeaşi confesiune şi atacă Tortuga prin surprindere.

Atacul izbuti şi francezii ocupară insula fără multa dificultate. Primul lucru pe care-1 făcu noul guvernator a fost să construiască un fort puternic pe vârful unei stânci înalte şi să-i înarmeze cu tunuri. Pe acest loc întărit, el îşi construi o casă de locuit pe care o denumi „Porumbarul“. La această casă se putea ajunge numai urcând nişte trepte săpate în stâncă şi câteva scări de fier. De-abia se termină construcţia, când o escadră spaniolă neprevenită apăru în micul port, unde fu intâmpinată de u:i foc nimicitor dinspre „Porumbar“. Mai multe nave spaniole au fost scufundate, iar restul alungate.

Mica aşezare prospera sub guvernarea înţeleaptă a Iui Levasseur. Fel de fel de aventurieri francezi şi englezi, plantatori, bucanieri şi marinari dezertori se strângeau acolo. Bucanierii vinau vite pe insula învecinată,

Hispaniola, plantatorii cultivau tutun şi trestie de zahăr, iar un număr mare dintre bucanieri, deveniţi acum piraţi în toată regula, cutreierau mările învecinate în căutarea unor nave spaniole pe care să le jefuiască.

Tortuga deveni în scurtă vreme o piaţă de desfacere pentru carnea afumată şi pieile aduse din Hispaniola, precum şi pentru prada capturată de la spanioli, trocul făcindu-se pentru rachiu, tunuri, pulbere şi stofă de pe vasele olandeze şi franceze care făceau escală acolo.

Nu trecu mult şi faima insulei Tortuga se răspândi peste tot cuprinsul Indiiior de Vest, astfel că dădură acolo năvală tot felul de aventurieri, pentru care vânătoarea de spanioli, cu posibilităţile ei de îmbogăţire rapidă, prezenta o atracţie irezistibilă. Asemenea extreme ale norocului au atras întotdeauna o anumită categorie de caractere temerare şi situaţia era destul de asemănătoare cu aceea care creat în 1849 în California sau cu năvala căutătorilor de aur spre Klondyke în 1897.

într-o lucrare cu un caracter atât de general ca aceasta de faţă ne este imposibil să prezentăm amănunţit evoluţia bucanârrilor, dar istoria lor a fost scrisă exhaustiv şi cu competenţă de propriul lor istoric, Alexander Olivier Ex- quemelin sau Esquemeling, un tânăr francez din Honfleur sosit în Indiile de Vest în 1658. Cartea lui a fost publicată pentru prima oară în 1678 la Amsterdam şi se pare că s-a bucurat de un succes imediat. După trei ani a apărut o ediţie spaniolă, tipărită la Köln şi tradusă după ediţia originală olandeză de un anume señor de Buena Mai- son. Prima traducere engleză a apărut în 1684 şi este intitulată :

Bucanierii din America, sau descrierea adevărată a celor mai remarcabile atacuri sâvârşite în ultimii ani pe coastele Indiiior de Vest de către bucanierii din Jamaica şi Tortugaatât englezi cât şi francezi.

Atât de bine a fost primită ediţia, încât până în trei luni cartea a fost retipărită, odată cu publicarea unui al doilea volum. Astăzi, cele două volume sunt o raritate, iar atunci când la vânzări ocazionale, apar exemplare bune, acestea sunt preţuite la o sută de lire şi chiar mai mult.

Cel de-al doilea volum poartă titlul :

Bucanierii din America. Volumul al doilea. Cnprinde primejdioasa călătorie şi cutezătoarele încercări ale căpitanului Bar- tholomew Sharp şi ale altora întreprinse pe coasta Mării dc Miază-zi vreme de doi ani etc. După jurnalul original al amintitei călătorii.

Scris de Mr. Basil Ringrose, Gent.y care a fost mereu de faţă la aceste isprăvi.

Cele două volume ale cărţii alcătuiesc principala sursă de informaţii cu privire la viaţa bucanierilor. Li s-ar putea spune, cu drept cuvânt, Manualul pirateriei şi ne putem lesne închipui că mulţi tineri olandezi sau englezi de pe la sfârşitul secolului al XVII-lea, după ce le citeau cu atenţie, luau calea mării. In ultimii câţiva ani au apărut mai multe reeditări bune ale istoriei, în care cei care doresc pot afla amănunte mai depline despre „cutezătoarele încercări“ ale „Fraţilor coastei“.

Autorul cărţii ne povesteşte că a plecat spre Tortuga în tinereţe, pe când lucra ca elev matelot în serviciul Companiei Indiilor de Vest franceze [15], ceea ce, practic, însemna că devenise sclav pentru un anumit număr de ani. După un timp, guvernatorul insulei, care îl trata cu atâta cruzime îneât sănătatea băiatului se şubrezise, I-a vândut pe o sumă de nimic unui chirurg. Noul stăpân se dovedi tot atât de bun pe cât fusese de crud primul, astfel că, treptat-treptat, tânărul Exquemeling îşi recăpătă sănătatea şi

15 D-l Vrijman m-a informat de curînd despre interesanta dumisale descoperire din *Cartea corporaţiei chirurgilor*: 1597—1734, aflată în arhivele municipale din Amsterdam, şi anume că Exquemeling din Honfleur şi-a trecut examenul de stat în chirurgie în 1679, la un an după publicarea primului său volum în capitala olandeză. Pînă la această descoperire s-a presupus întotdeauna că Exquemeling a fost un olandez care, din anumite motive, prefera să folosească un pseudonim.

forţele şi învăţă de la stăpânul său tainele meşteşugului de bărbier-chirurg. In cele din urmă, recăpătându-şi libertatea şi primind şi câteva instrumente chirurgicale, începu să caute un loc unde să-şi exercite profesiunea. Curând se ivi ocazia – aceea de a lucra ca bărbier- chirurg la bucanierii de pe Tortuga, iar în anul 1688 îl găsim angajat pe bordul unui vas de bucanieri, unde, îi bărbierea pe tovarăşii săi, le lua sânge şi le pansa rănile, în tot acest timp ţinând, fără îndoială, pe ascuns un jurnal.

In anul 1665 avu loc o acţiune îndrăzneaţă care poate fi socotită drept început al activităţii bucanierilor, activitate care se afla în plin avânt atunci când a apărut în scenă Exquemeling. Până atunci, piraţii navigaseră în ambarcaţiuni mici, acţionate cu vâsle sau având doar o velă-două care să-i mai ajute din când în când. Pe aceste nave, ei colindau de-a lungul cdastelor sau îşi făceau apariţia în golfurile mici, gata să atace vreo ambarcaţiune spaniolă. Pe o asemenea ambarcaţiune porni în larg Peter, Legrand cu un echipaj de douăzeci şi opt de oameni. Multe zile în şir au umblat zadarnic după pradă, când, isprăvindu-li-se proviziile, se văzură în pericol de a muri de foame. Iată însă că într-o seară zăriră o mare flotă de nave spaniole avansând maiestuos. La oarecare depărtare în spate plutea cel mai mare galion dintre toate – era vasul pe care Peter se hotârî să-i captureze, cu riscul de a-şi pierde viaţa în înfruntare. La tropice, întunericul se lasă brusc, ceea ce-i permise micii nave să ajungă lângă pupa impunătorului galion fără a fi zărită.

înainte de a încerca să-i abordeze, Legrand îi ordonă felcerului – pentru că, după câte se pare, dispuneau de acest matelot de lux înainte de apariţia lui Exquemeling – să găurească fundul navei, astfel încât să nu mai poată fi vorba de scăpare în cazul când încercarea ar fi dat greş. După care, oamenii, desculţi şi înarmaţi cu pistoale şi săbii, s-au căţărat pe furiş pe bordul galionului, 1-au ucis pe cârmaciul pe jumătate adormit şi s-au năpustit în jos spre marea cabină, unde i-au luat prin surprindere pe amiral şi pe ofiţerii acestuia în timp ce jucau cărţi.

Apăsându-i pistolul în piept, Legrand îi ardonă amiralului să predea nava. înţelegem prea bine de ce, îngrozit, ofiţerul a strigat : „Doamne Iisuse ! sunt diavoli sau ce sunt ?“

Intre timp, alţi piraţi puseseră stăpânire pe magazia în care erau depozitate armele, ucigând pe toţi spaniolii care li se împotriveau. într-un interval scurt, incredibilul se petrecuse şi marea navă era în posesia unui pumn de tâlhari francezi.

Apoi, Peter Legrand făcu un lucru pe care nu-i mai făcuse nimeni. In loc să se înapoieze la Tortuga şi să-şi cheltuiască averea – aşa cum aveau să facă toţi bucanie- rii după el –, el se îndreptă direct spre casa lui din Dieppe, în Normandia, unde se retrase ca să trăiască în [pace şi belşug, fără a mai lua vreodată calea mării.

Bucanierul de rând, după ce punea mâna pe o pradă bogată, îşi făcea de obicei un punct de onoare s-o cheltuiască cât mai repede cu putinţă. Unii dintre ei cheltuiau până la două-trei mii de pesos într-o singură noapte, în cârciumi, case de joc sau în bordeluri. Iată ce scrie despre aceasta Exquemeling :

„în asemenea ocazii, stăpânu] meu cumpăra o butie de vin şi, aşezind-o în stradă, silea pe toţi cei ce treceau pe acolo să bea cu el, sub ameninţarea că-i va împuşca cu pistolul dacă nu se vor supune. Alteori proceda la fel cu butoiaşe de bere şi, foarte adesea, făcându-şi mâinile căuş, stropea strada şi uda hainele celor ce treceau pe lângă el, fără să-i pese dacă le strică sau nu, sau dacă oamenii erau bărbaţi sau femei-.

Bineînţeles, vestea despre marea ispravă a lui Legrand se răspândi de-a lungul şi de-a latul mărilor. De acum înainte putea trage nădejde la mai bine orice bucanier, oricât de mică i-ar fi fost ambarcaţiunea, iar căpitanii spanioli de pe galioanele bogate care se îndreptau spre patrie navigau cu teama permanentă că ar putea fi atacaţi.

Pentru a da o idee de felul în care erau organizaţi bucanierii şi care erau regulile sau legile cărora li se

supuneau când plecau să lupte pe mare, socotim indicat să citǎm din Exquemeling, care face următoarea descriere a oamenilor cu care a lucrat:

„înainte de a pleca pe mare – scrie el –, piraţii îi înştiinţează pe toti cei ce pornesc la drum despre ziua precisă când urmează sa se îmbarce, atrăgându-le, totodată, atenţia asupra obligaţiei fiecărui om în parte de a aduce cu el atâtea livre de pulbere şi atâtea gloanţe câte consideră ei necesare pentru expediţie. Când toată lumea este la bord, se strâng şi ţin sfat pentru a hotărî locul unde trebuie să plece mai întâi ca să facă rost de provizii – îndeosebi de carne, fiindcă aproape că nici nu mănâncă altceva, iar carnea lor obişnuită este cea de porc. La rând vine apoi carnea de broască ţestoasă, pe care obişnuiesc să o săreze puţin. Uneori iau hotărârea să prade cutare sau cutare crescătorie de porci, ştiut fiind că într-o asemenea crescătorie spaniolii ţin adesea până la o mie de porci. In asemenea locuri, ei vin noaptea şi, după ce împresoară coliba păzitorului, îl silesc să se scoale, amenințându**-1** că**-1** vor ucide dacă nu va da ascultare ordinelor lor sau va face cel mai mic zgomot. Adeseori, aceste amenințări sunt transpuse în fapt,* fără pic de îndurare faţă de bieţii porcari sau oricare altă persoană care caută să-i împiedice.

După ce fac rost de carne suficientă pentru călătorie, se întorc pe navă. Aici, raţia lor, pe care o ca:?ăî-ă de două ori pe zi, g ¿yv*

* * *

Cartagena ¿y

V*»*8'*

nu este nici măsurata, nici cânturită : ficcare manincâ cât poate. Pe de altă parte, economul vasului nu dă căpitanului o cantitate mai mare de carne sau de alte

alimente decât celui mai neînsemnat marinar. Nava fiind bine aprovizionată, se ţine un alt sfat ca să se hotărască înspre ce loc să se îndrepte pentru a-şi căuta norocul. Tot la acest sfat, ei cad de acord asupra anumitor «articole* consemnate în scris în chip de legământ sau obligaţie pe care fiecare este ţinut să le respecte, apoi toţi, sau numai căpitanul, jură pe document. In el se specifică în mod foarte clar ce anume sumă de bani trebuie să primească fiecare persoană pentru această călătorie, fondul de plată fiind reprezentat de prada comună pe care au luat-o în întreaga expediţie, fiindcă, dealtfel, legea acestor oameni este aceeaşi ca a tuturor piraţilor : «N-a fost pradă, nu e plată».

In primul rând, aşadar, el menţionează cât anume trebuie să ia căpitanul pentru nava sa. Urmează salariul dulgherului sau al meşterului care a carenat, reparat nava sau a lucrat la greementul ei. Acest salariu se ridică de obicei la **100** sau 150 de pesos, suma variind în funcţie de contract. După aceea, pentru provizii şi aprovizionare cu alimente se scot din acelaşi fond comun cam **200** de peso**6**. De asemenea, un salariu suficient pentru felcer şi cutia lui cu medicamente – de obicei, între **200** şi 250 de pesos. In sfirşit, se stipulează în scris ce anume recompensă sau compensaţie urmează să primească un om rănit sau schilodit care, în cursul călătoriei respective, îşi pierde vreun membru. Astfel, pentru pierderea braţului drept ei dau 600 de pesos sau şase sclavi ; pentru pierderea braţului stâng, 500 de pesos sau cinci sclavi ; pentru piciorul drept, 500 de pesos sau cinci sclavi ; pentru piciorul stâng, 400 de pesos sau patru sclavi; pentru un ochi, 100 de pesos sau un sclav ; pentru un deget de la mână, aceeaşi compensaţie ca pentru un ochi.

Cum am spus mai înainte, toate sumele acestea de bani sunt luate din capitalul comun, care se obţine prin piraterie. Ceea ce rămâne se împarte între toţi într-un mod foarte exact şi egal. Totuşi, şi în acest caz se ţine seama de calităţi şi de funcţii. Astfel, căpitanul sau comandantul navei primeşte cinci sau şase părţi în comparaţie cu un

marinar de rând ; secundul, două părţi, iar ceilalţi ofiţeri proporţional, în funcţie de atribuţii. După care fac părţi egale pentru toţi ceilalţi, de la marinarul cel mai de seamă, până la cel mai neînsemnat, fără ca băieţii de corvoadă să fie omişi. Pentru că până şi aceştia primesc o jumătate de parte, pentru motivul că, atunci când se întâmplă ca piraţii să pună mâna pe o navă mai bună decât a lor, băieţii au sarcina să dea foc navei sau bărcii pe care se găsesc, apoi să se retragă pe nava capturată.

In relaţiile dintre ei respectă o disciplină foarte strictă. Atunci când capturează o pradă, este cu desăvârşire interzis ca vreunul din ei să reţină ceva pentru sine. Fiecare jură în faţa celorlalţi că nu va fura şi nu va ascunde nici cel mai mic obiect din prada luată. Dacă mai târziu se constată că vreunul din ei nu s-a ţinut de cuvânt şi a călcat sus-amintitul jurământ, este izolat şi înlăturat imediat. Intre ei sunt foarte prietenoşi şi săritori, într-atâta încât, dacă cineva pofteşte la un lucru pe care îl are altul, acesta i**-1** oferă. De îndată ce piraţii au capturat o navă sau o ambarcaţiune, primul lucru pe care caută să-i facă este de a-i dcbarca pe ţărm pe captivi, reţinând numai câţiva oameni care să-i ajute şi să-i servească şi cărora, de asemenea, le redau libertatea după doi sau trei ani. Foarte frecvent fac popasuri pe o insulă sau alta, dar mai ales pe insulele situate la sud de insula Cuba. Aici îşi carencază pasele, în care timp unii dintre ei se duc la vânătoare, iar alţii pleacă pe mare cu barca în căutarea norocului. De foarte multe ori, ei îi ridică pe bieţii pescari de broaşte ţestoase, îi duc în vizuina lor şi-i pun să muncească atât cât doresc piraţii".

Este interesant de comparat compensaţia plătită de bucanieri pentru vătămările suferite în timpul luptei cu scara de indemnizaţii plătite de companiile de asigurare moderne muncitorilor pentru pierderea unui membru sau a ochilor. Ii sunt îndatorat d-lui T. W. Blackburn pentru următorul tabel, care a apărut în *The Insurance Field* din America,

	Pe	Ec	Mu

	sos	hivalent	ncitori
Piraţi		în dolari	mod erni, dola ri
Pierderea braţului drept	600	579,00	520
Pierderea braţului stâng	500	482,50	520
Pierderea piciorului drept	500	482,50	520
Pierderea piciorului stâng	400	380,00	520
Pierderea unui ochi	**100**	96,50	280
Pierderea unui deget	**100**	96,50	126
Este interesant de	bservat o	că	bucanierii

făceau o deosebire între pierderea braţului sting şi a celui drept, pe cită vreme legile moderne de compensaţie nu fac nicio distincţie. Este limpede că bucanierii preţuiau mai mult membrul drept decât pe cel sting. In cazul pierderii unui ochi, compensaţia bucanierilor este mai coborâtă decât cea modernă fiindcă o asemenea pierdere nu era socotită un handicap serios, avându-se în vedere numărul mare cje bucanieri chiori norocoşi şi capabili, care s-au descurcat ' foarte bine.

Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că condiţiile î descrise de Exquemeling reprezintă zilele de început ale activităţii bucanierilor, adică ceea ce, de fapt, ar putea fi numită era „familiei fericite“, fiind foarte deosebite de condiţiile constatate mai târziu, pe timpul conducătorilor de talia lui Mansfield, Morgan şi Grammont.

In acele zile de mai târziu, marea perioadă a bucanierilor, generalul sau amiralul recunoscut dădea de veste spre cele patru zări că pleacă „după câştig“ şi

specifica locul întâlnirii. La care, din toate insulele şi golfurile soseau oameni aspri, înarmaţi cu flinte şi săbii scurte, pentru a se înrola sub conducerea unui căpitan favorit sau norocos.

Dacă Pierre Legrand le demonstrase soţilor săi că până şi cel mai mare galion spaniol nu era o captură imposibilă, unui alt tâlhar, mult mai rău decât el, i-a fast hărăzit să utilizeze o nouă şi chiar mai vastă sursă de bogăţii. E vorba de un alt francez, François Lolonois, probabil cel mai crud şi mai necruţător ticălos care a tăiat vreodată beregata unui spaniol, unul care se fălea că nu a cruţat niciodată viaţa unui prizonier.

Până acum, bucanierii îşi îndreptaseră atenţia aproape exclusiv asupra vaselor spaniole, iăcând doar rareori incursiuni pe coastă pentru a-şi procura mâncare şi băutură. Lolonois însă concepu un nou plan. Concentrând o puternică armată de nave şi de oameni la Tortuga, el porni spre golful Venezuela. Marele şi înfloritorul oraş Maracaibo se ridica lângă un lac imens, care comunica cu golful printr-un canal îngust. Acesta era păzit de un fort, care căzu în mâna piraţilor după trei ore de luptă crâncenă. Odată calea liberă, flota navigă prin canal spre lac şi captură oraşul fără niciun fel de rezistenţă din partea locuitorilor, care, cuprinşi de panică, se refugiaseră şi se ascunseseră în pădurea învecinată.

A doua zi, Lolonois trimise cete puternice de oameni înarmaţi ca să cutreiere pădurile. Aceştia se întoarseră în aceeaşi noapte cu numeroşi prizonieri, douăzeci de mii de pesos şi un şir de măgari încărcaţi cu bunuri casnice şi mărfuri. Printre prizonieri erau femei şi copii şi mulţi dintre aceştia au fost supuşi la cazne ca să mărturisească unde au fost ascunse obiectele de preţ.

latre timp, un ofiţer spaniol care făcuse serviciul activ în Flandra strânse o armată de opt sute de oameni înarmaţi, ridica fortificaţii de pământ de-a lungul cana- 1 luiui şi instală tunuri pentru a împiedica pe bucnnieri să ••scape. Bucanierii atacară şi după o luptă fortificaţia căy/u în mâinile lor. Drept răzbunare, lacomul Lolonois se

hotărî să mai stoarcă câte ceva din Maracaibo şi ordonă flotei să se întoarcă acolo, astfel că mai multe mii de pesos completară prada.

După ce petrecură mai multe săptămâni la Maracaibo, bucanierii ridicară pânzele cu destinaţia Hispaniola. Debarcară pe insula Cow şi-şi împărţiră prada. La încheierea socotelilor se constată că puseseră mâna pe suma enormă de două sute şaizeci de mii de pesos, precum şi pe bunuri de tot felul, astfel că, după ce fiecare pirat şi-a primit partea lui in bani, argint şi bijuterii, era un om bogat.

In ceea ce priveşte cariera ulterioară a lui Lolonois, ajunge să spunem că a avut parte de un sfârşit groaznic, căzând în mâinile indienilor din Darien.

Am amintit de Pierre Legrand şi de teribilul Lolonois ca membri marcanţi ai primei epoci, dar au existat şi alţii aproape la fel de vestiţi, care au câştigat renume şi bogăţii în regiunile de pe continent ocupate de spanioli, ca, de pildă, Bartholomew Portughezul, Kock Brazilianul şi Montbars Exterminatorul. De asemenea, a mai fost Lewjs Scot, englezul, despre care unii sunt de părere că ar fi fost. primul bucanier, chiar mai înainte de sângerosul Lolonois, care şi-a încercat norocul pe continent, când a pustiit şi a jefuit oraşul Camp^che. Acest nefericit oraş avea curând să primească pe un alt vizitator nepoftit, un olandez, căpitanul Mansfield sau Mansvelt, un bucanier care avea aspiraţii mai mari decât oamenii obişnuiţi ai „frăţiei1", pentru că visa să întemeieze o aşezare sau o colonie de piraţi pe insula Providence din largul coastei Mosquito, însă a murit înainte de a-şi fi văzut visul împlinit.

A mai fost, iarăşi, Pierre Francois, care, după ce a rătăcit pe mare într-o ambarcaţiune deschisă cu douăzeci şi şase de « tovarăşi, începu să piardă speranţa că va mai în- tâlni „o pradă oarecare", aşa că se hotărî să întreprindă o acţiune cu totul neobişnuită, şi anume să-şi încerce norocul printre pescuitorii *de* perle de lângă Rancherias, lucru pe care niciun bucanier nu cutezase să-i facă. Flota de pescuit perle, care venea dinspre Cartagena, era

formată din vreo douăsprezece nave, iar atunci când lucra în zona perlelor, era apărată de două nave de război spaniole. Apropiindu-se de flotă, Francois le porunci oamenilor săi să coboare pânzele şi să vâslească, pentru ca ambar- ; caţiunea lor să fie luată drept o navă spaniolă din Maracaibo.

Cu o cutezanţă de necrezut, cei douăzeci şi şapte de bu- canieri au vâslit paralel cu nava de război mai mică, „Vice- amiraluli%, corabie înarmată cu opt tunuri şi având la bord şaizeci de oameni înarmaţi până în dinţi, şi îi ceru să se predea. Spaniolii începură lupta, dar, în ciuda superiorităţii lor în oameni şi în armament, au fost înfrânţi de bu- canieri. Până acum, acţiunea izbutise mult mai bine decât îşi putuseră închipui, dar Pierre era unul din oamenii care nu ştiu când trebuie să se oprească. In loc să plece cu noua sa corabie, cu prizonierii şi prada de perle, evaluate de spanioli la suma enormă de o sută douăzeci de mii de pesos, temerarul bucanier încercă să captureze şi cealaltă navă de război, mai mare, dar în această acţiune nebunească fu înfrânt, pierdu toată prada şi fu bucuros să scape cu viaţă.

Tortuga era un loc mult prea potrivit din toate punctele de vedere pentru a servi drept cartier general al bu- canierilor ca să fie vreme îndelungată lăsată în pace de spanioli. Ei au atacat-o în nenumărate rânduri, omorând sau izgonind pe toţi francezii şl englezii, dar aceştia reveneau mereu. In cele din urmă, totuşi, hărţuiţi, bucanierii se hotărâră să caute un adăpost nou, unde nu numai să fie feriţi de atacuri, ci şi unde să-şi poată vinde prada, să se îmbete şi, atunci când îşi vor cheltui toţi banii, să găsească o altă corabie cu care să navigheze. Un asemenea loc I-au găsit în Jamaica, unde, la capătul unei limbi înguste de pământ, se ridica orăşelul Port Royal, care corespundea exact necesităţilor lor.

Câţiva ani mai înainte, în 1655, Jamaica fusese cucerită de la spanioli de către Penn şi Venables, dar noii colonişti se pomeniră într-o situaţie întrucâtva precară. Totuşi, având alături câteva sute dintre cei mai buni

marinari aflaţi pe mare, coloniştii s-au simţit mai în siguranţă şi în curând banii şi mărfurile începură să se reverse în Port Royal, care deveni unul dintre cele mai bogate şi probabil cele mai vicioase locuri de pe faţa pământului.

Cel mai celebru dintre oamenii din Port Royal, cel mai vestit dintre toţi bucanierii a fost Henry Morgan, fiul lui Robert Morgan, fermier răzeş din Llanrhymny, în Glamorganshire. Povestea care a circulat în timpul vieţii sale şi potrivit căreia ar fi fost răpit de copil din Bristol şi. yândut la Barbados ca servitor era probabil neadevărată.

De fapt, ea a servit ca bază unui proces de calomnie pe care Morgan I-a intentat editorului englez al lui Exquemeling. A câştigat procesul şi a primit două sute de lire despăgubiri, precum şi scuze publice. Ceea ce pare să-i fi deranjat mai mult decât faptul că fusese descris ca un adevărat monstru când era vorba de tratamentul aplicat prizonierilor era o variantă a povestirii de mai sus, în sensul că descindea dintr-o familie foarte umilă şi că a fost vândut pe când era copil de către părinţii săi ca să fie folosit ca muncitor în Barbados.

Se pare că Morgan vizitase insula Barbados înainte de a-şi face apariţia în Jamaica, unde li se alătură de îndată bucanierilor. După ce luă parte, într-o funcţie neînsemnată, la mai multe expediţii de-a lungul coastei Hondurasului, navigă în susul fluviului San Juan cu o flotă de bărci pentru a ataca Granada, care a fost prădată şi incendiată.

Când sir Thomas Modyford fu făcut guvernator al Jamaicăi, el se dovedi un foarte apropiat prieten al bucanierilor. In 1666, el îl însărcină, ca să spunem aşa, pe căpitanul Edward Mansfield, pe atunci bucanierul de frunte, să cucerească Curacao. In această expediţie, tânărului Henry Morgan i s-a încredinţat pentru prima oară comanda unei nave.

După ce luară Santa Cătălină de la spanioli, bucanierilor începură să le meargă lucrurile pe dos. Mansfield fu prins şi executat, iar Henry Morgan fu ales „amiral“ în locul său. Concentrând o flotă mică de zece nave solide pe

care se aflau cinci sute de piraţi, noul comandant se îndreptă spre Cuba, unde debarcară şi străbătură pe jos o distanţă considerabilă, până la oraşul Puerto Principe. Localitatea aceasta era atât de departe de mare, încât până atunci nu mai primise nicio vizită a „Fraţilor coastei“. Ea fu cucerită şi jefuită curând şi i s-ar fi dat foc dacă nu ar fi oferit o mie de boi tăiaţi.

Următoarea acţiune a lui Morgan a fost extrem de riscantă : să ia prin surprindere şi să atace oraşul fortificat Porto Bello, unde, auzise el, se pregăteau trupe care să atace Jamaica. Cum era de aşteptat ca Porto Bello să fie o treabă grea, bucanierii francezi au refuzat să participe la acţiune şi au dezertat.

Navigând până la câteva mile de oraş, Morgan ancoră şi lâ ora trei în dimineaţa următoare îşi debarcă oamenii cu luntrile. Trei forturi apărau oraşul. Primele două au opus doar o slabă rezistenţă, dar cel de-al treilea, comandat de guvernator ul spaniol personal, se comportă vitejeşte. Ia cele din urmă. englezii construirá vreo zece scări destul de late ca trei sau patru oameni să poată urca odată. Fără să dea cel mai mic semn de milă sau cruţare, Morgan sili un număr de preoţi şi călugăriţe să transporte aceste scări şi să le proptească de ziduri. Multe din aceste „feţe bisericeşti“ au fost împuşcate de spanioli, care s-au apărat **vitejeşte,** dar, când a fost ucis guvernatorul însuşi, fortăreaţa căzu. Bucanierii intrară în oraş şi-l pustiiră, recurgând la torturi de neînchipuit pentru a-i sili pé locuitori să le arate locul unde erau ascunse comorile lor.

Acestea, potrivit relatării lui Exquemeling. Dacă este să dăm crezare propriului raport oficial al lui Morgan cu privire la acţiune, oraşul şi bastioanele au fost lăsate „în aceeaşi stare bună în care le găsiseră“, iar spaniolii au fost atât de bine trataţi, incit „mai multe doamne de vază şi alţi prizonieri cărora li s-a dat voie să se ducă în tabăra preşedintelui au refuzat, sgunând că sunt acum prizonierii unui om ales, care se poartă mai frumos cu ei decât îşi închipuie că s-ar putea purta preşedintele, aşa că au rămas cu ei de bunăvoie până când au plecat“.

La întoarcerea sa în Port Royal, Morgan a fost bine primit de guvernatorul Modyford, deşi depăşise cu mult prevederile însărcinării sale. Probabil, prada enormă pe care o adusese a avut darul de a domoli mânia autorităţilor. In orice caz, banii au fast cheltuiţi curând şi Morgan dădu de veste că toţi cei care doresc să mai lucreze sub ordinele sale urmează să se întâlnească cu el pe insula Covv, unde Morgan sosi în ianuarie 1669, pentru a găsi un mare grup de bucanieri care îl aşteptau. Aici, el oferi un banchet ofiţerilor săi pe marea sa fregată „Oxford“, dar în timpul petrecerii nava făcu explozie şi scăpară numai puţini, printre care şi Morgan însuşi.

Totuşi, accidentul nu a contramandat acţiunea în vederea căreia se făcuse apelul, adică o altă incursiune împotriva oraşului Maracaibo, şi aşa destul de greu încercat până atunci. Morgan îşi făcu drum prin canalul îngust cil lacului, localitatea fu cucerită curând şi vreme de cinci saptămâni urmă obişnuita operaţie de torturare a nefericiţilor prizonieri, cu „ucideri, tâlhării, siluiri şi alte asemenea ticăloşii“.

Morgan se reîntoarse la Port Royal cu o pradă imensă şi din nou guvernatorul îl mustră pentru faptul că a depăşit instrucţiunile date, încredinţându-i în acelaşi timp o nouă sarcină : aceea de a înjgheba o flotă puternică, de a ieşi în larg şi de a aduce cât mai multe pagube navelor, araşe-r lor, depozitelor sau magazinelor spaniole. Se spera că aceste măsuri tari vor domoli atacurile sporite ale spaniolilor împotriva navelor engleze de-a lungul coastei de *nord* a insulei Jamaica.

Fără îndoială, misiunea dădea o aparenţă mai respecta-! bilă unei acţiuni care, de fapt, nu era altceva decât un act de piraterie curată, şi este semnificativ că documentul se încheia cu următoarele instrucţiuni : „Deoarece nu există o altă modalitate de plată pentru încurajarea flotei, toate bunurile şi mărfurile care vor fi obţinute în cursul acestei expediţii vor fi împărţite între oameni în conformitate cu legile lorw.

Expediţia se dovedi a fi o încoronare a carierei lui

Morgan. Ei au navigat spre istmul Darien, unde un detaşament puternic debarcă la gura râului Chagres, iar fortul San Lorenzo fu atacat şi cucerit. Morgan lăsă în fort o garnizoană care să-i acopere retragerea, apoi cu o mie opt sute de oameni îmbarcaţi pe o flotă de luntri porni în susul râului la 9 ianuarie 1671. Marşul peste istm prin jungla tropicală a fost extraordinar de dificil, cu atât mai mult cu cât spaniolii avuseseră grijă să îndepărteze sau să distrugă toate proviziile, astfel încât bucanierii, care se aşteptaseră să găsească merinde pe drum, erau aprope morţi de foame când în a şasea zi de marş au dat peste un hambar plin cu porumb. In seara celei de-a noua zile, oamenii istoviţi prinseră curaj, căci un cercetaş îi informă că a văzut turla unei biserici din Panama.

Morgan, cu acea strălfulgerare de geniu original care îi adusese succese în atâtea rânduri, atacă oraşul dintr-un loc neaşteptat, astfel că toate tunurile spaniolilor se aflau îndreptate în altă parte, iar spaniolii au fost siliţi să procedeze întocmai cum dorise Morgan, şi anume să iasă afară din fortificaţii şi să lupte cu el în câmp deschis.

Inamicul începu atacul mânând o cireadă de mai muHe sute de tauri cu intenţia de a-i pune pe fugă pe bucanieri înainte de a ataca, dar acest plan ingenios dădu greş pentru că animalele speriate se întoarseră şi dădură iama prin cavaleria spaniolă, aliniată pentru luptă, pricinuind o zăpăceală de nedescris. Bătălia ţinu două ore între bravii apărători şi nu mai puţin bravii, dar aproape sleiţii bucanieri. Când, în cele din urmă, spaniolii cedară şi o luară la fugă, bucanierii erau prea obosiţi pentru a-şi fructifica succesul, ceea ce le-a dat inamicilor timpul necesar să transporte o mare cantitate de odoare bisericeşti şi alte lucruri de preţ din oraş pe bordul unui vas.

De îndată ce oraşul fu ocupat, Morgan îşi strânse toţi oamenii şi le interzise strict să bea un strop de vin, spunându-le că, potrivit informaţiilor secrete pe care le are, tot vinul fusese otrăvit de către spanioli înainte de a părăsi oraşul. De fapt, nu a fost decât un şiretlic, menit să-i

împiedice pe oameni să se îmbete şi să cadă pradă inamicului, cum se întâmplase atât de des în decursul unor atacuri anterioare ale bucanierilor. Bucanierii începură să prade oraşul, care avea multe străzi largi, cu case frumoase construite din cedru. Nu se ştie din ce motiv, izbucni un incendiu şi în scurtă vreme o mare parte a oraşului fu arsă până în temelii. Nu s-a putut afla niciodată dacă focul a fost pus din ordinul lui Morgan sau al guvernatorului spaniol. In următoarele trei săptămâni, bucanierii au ocupat întregul oraş şi au început să-şi petreacă timpul iăcând Incursiuni în regiunea înconjurătoare, în căutare de pradă şi prizonieri. După care au luat calea îndărăt peste istm, luând cu ei un şir de două sute de măgari de samar încărcaţi cu aur, argint şi bunuri de preţ de toate felurile, Împreună cu un mare număr de captivi.

Când s-au înapoiat la Chagres, prada a fost împărţită, nu însă fără multă ceartă, pentru că marinarii de rând susţineau că au fost înşelaţi şi că li s-a dat mai puţin decât **il** se cuvenea. **In** timp ce se sfădeau astfel, Morgan se furişă **în** corabia sa cu cea mai mare parte a prăzii, lăsându-1 pe credincioşii săi colaboratori fără hrană sau ambarcaţiuni şi cu numai zece lire pe cap de om ca parte din pradă.

Când sosi acasă, Consiliul din Jamaica hotărî prin vot să-i mulţumească lui Morgan pentru succesul expediţiei

— aceasta în ciuda faptului că doar cu câteva luni mai înainte fusese semnat un tratat la Madrid între Spania şi Anglia în sensul „curmării prădăciunilor şi instaurării păcii“ în Lumea Nouă.

Auzind despre distrugerea oraşului Panama, guvernul spaniol protestă energic pe lângă Carol al II-lea, cu rezultatul că, în aprilie 1672, Morgan a fost adus în ţară ca prizonier pe fregata „Bun Venit“ pentru a fi judecat pentru piraterie. Totuşi, niciun judecător şi niciun juriu nu cuteza să-i condamne pe omul care tocmai atunci devenise eroul popular al ţării. Ar fi fost un lucru la fel de Imposibil ca şi acela de a-1 condamna pe Drake după călătoria sa în jurul

lumii. Regele, al cărui favorit era, I-a făcut cavaler şi I-a trimis înapoi în Jamaica, nu ca prizonier, ci ca viceguvernator al insulei.

Totuşi, jefuirea oraşului Panama fusese o chestiune serioasă şi autorităţile erau alarmate că se îngăduise ca lucrurile să meargă prea departe. Lordul Baughan fu trimis ca guvernator în Jamaica cu ordine stricte de a-i suprima pe bucanieri. Bineînţeles, ajutorul lui urma să fie noul viceguvernator. Hotărârea de a transforma un tâlhar într-un poliţist a avut rezultate frumoase şi se pare că Morgan şi-a îndeplinit noile îndatoriri cu loialitate. El deveni un om de vază în Jamaica şi un foarte bogat plantator, rămânând până la moarte membru senior al Consiliului şi comandant-şef al armatei insulei. Spre deosebire de cei mai mulţi de teapa lui, sir Henry a murit în patul său în 1688 şi a fost înmormântat în biserica Sfânta Ecate- rina din Port Royal.

Succesul expediţiei în Panama stârnise imaginaţia întregii „fraţii44 şi membrii ei şi-au îndreptat gândurile spre posibilităţile de îmbogăţire în Oceanul Pacific. Inspiraţia aceasta a dus la o a doua eră, în timpul căreia bucanierii au ajuns la apogeul prosperităţii şi puterii lor.

Autorităţile din patrie publicaseră mai multe proclamaţii oferind iertare piraţilor dacă se vor lepăda de rele şi se vor cuminţi, devenind cetăţeni paşnici, dar amenin- ţând cu pedepse crunte pe cei care refuzau oferta. Unii piraţi s-au predat, însă mulţi, ticăloşii cei mai înrăiţi, au preferat să-şi vadă de treabă mai departe. Intre timp avu loc o schimbare radicală de atitudine faţă de bucanieri din partea comercianţilor şi plantatorilor din Jamaica, care îi sprijiniseră altă dată. Până atunci, ei îi încurajaseră pe piraţi în toate chipurile posibile, acum însă începeau să-şi dea seama că nu mai poate prospera niciun fel de comerţ regulat atâta timp cât bucanierii continuau jaful în Marea Antilelor.

Prima expediţie în Pacific porni din Port Morant, Jamaica, în ianuarie 1680. Printre conducători erau bucanieri faimoşi ca Bartholomew Sharp şi John Coxon.

Navi- gând spre Porto Bello, ei au debarcat la vreo douăzeci de leghe depărtare de oraş şi, după un marş istovitor care le-a luat marinarilor patru zile, „mulţi fiind slăbiţi, deoarece timp de trei zile nu mâncaseră deloc şi-şi zdreliseră picioarele de stânci pentru că nu aveau încălţăminte“, zăriră oraşul.

Surpriza fu completă şi oraşul fu capturat şi jefuit în scurtă vreme ; piraţii se grăbeau deoarece aflaseră că s-ar apropia puternice întăriri spaniole. Fiecare participant la această acţiune a căpătat câte o sută de pesos. Inapoindu-se în grabă la corăbiile lor, bucanierii au navigat spre nord, la Boca del Toro, unde au carenat corăbiile şi au luat apă. Aici au fost întâmpinaţi de un detaşament condus de Richard Sawkins şi Peter Harris, „bravul şi voinicul soldat“. In aprilie debarcară pe istmul Darien şi începură marşul spre Pacific, oprindu-se în drum numai pentru a ataca şi cuceri orăşelul Santa Maria.

Era foarte cald şi se mergea anevoie, ceea cc, probabil, explică în mare măsură certurile care au avut loc între comandanţi. Coxon, om iute din fire, s-a certat mai întâi cu tânărul Sawkins, pentru că era gelos din cauza popularităţii de care se bucura acesta printre piraţi, apoi începu o altă sfadă cu Harris, sfârşitul fiind o bătaie în lege.

Cuin-necum, certurile au fost aplanate şi aventurierii şi-au continuat drumul in josul râului îmbarcaţi în treizeci şi cinci de luntri, pentru ca, în cele din urmă, să iasă în Oceanul Pacific. Intâmplarea făcu ca ei să găsească două mici ambarcaţiuni spaniole ancorate, pe care le-au capturat şi echipat fără întârziere. Apoi, cu mica flotilă de două mici ambarcaţiuni cu pânze şi câteva luntri, aceşti exploratori temerari se îndreptară spre Panama. Pe când se apropiau de oraş, „în ziua de Sf. Gheorghe, patronul Angliei noastre“, se dădu alarma şi trei mici nave de război spaniole ieşiră în larg ca să-i întâmpine. Neînfricaţi, bucanierii se îndreptară spre navele inamice, se căţărară la bord şi, năpustindu-se asupra spaniolilor buimăciţi, după o luptă desperată, capturară cele trei nave de război. Apoi

au atacat şi au capturat o mare corabie de război „Sfânta Treime“, pe care au găsit-o ancorată şi pe care căpitanul Sharp şi-a strămutat răniţii. In felul acesta, doar în câteva ore, piraţii izbutiseră să treacă de la luntri la bărci, apoi la mici nave de război şi, în cele din urmă, deveniseră stăpâni pe o mare corabie de război. In istoria bucanierilor, aceasta a fost, neîndoios, una dintre cele mai remarcabile acţiuni.

Bucanierii erau acum în situaţia de a-şi permite aproape tot ce doreau pe coasta neapărată a Pacificului, dar arţăgosul Coxon, care fusese acuzat de laşitate în Panama, se certă din nou cu tovarăşii săi şi împreună cu un grup de alţi nemulţumiţi porni înapoi spre istm.

Printre răsculaţi erau doi oameni foarte interesanţi care au scris şi au publicat câte o relatare a aventurilor lor. Unul a fost faimosul bucanier şi naturalist William Dampier; celălalt, un chirurg, Lionei Wafer i. In cele din urmă, Coxon se înapoie în Jamaica şi, cu toate că lordul Carlisle, guvernatorul, precum şi Morgan emiseseră mandate de arestare împotriva lui, se pare că a reuşit într-atât de mult să-şi cîştige bunăvoinţa Consiliului, încât acesta I-a trimis pe urmele unui cunoscut pirat francez, Jean Hamlin.

Deocamdată să urmărim soarta celorlalţi bucanieri, rămaşi ca să ia parte la acele „primejdioase şi îndrăzneţe încercări săvârşite pe coastele Mării de Miază-Zi“. Povestea originală, scrisă de Mr. Basil Ringrose, Gent., a fost publicată în 1684 şi retipărită de curând 2.

Plecând Coxon, echipajul îl alese pe popularul căpitan Sawkins în calitate de comandant. Timp de mai multe zile în şir, ei au navigat în golful Panama, prădând corăbiile când acestea intrau în port, iar noaptea iăcând negoţ clandestin cu comercianţii spanioli, prea puţin scrupuloşi, care veneau cu bărcile ca să le vândă hrană şi pulbere şi să cumpere prada valoroasă capturată pe vasele spaniole.

La 15 mai, ei au pornit spre sud, ancorând nu departe de Puebla Nueva, unde Sawkins şi Sharp

debarcară cu un detaşament de şaizeci de oameni şi porniră în marş ca să atace oraşul. De data aceasta însă, spaniolii erau pregătiţi : ridicaseră parapeturi şi săpaseră tranşee. Sawkins fu împuşcat în timp ce conducea atacul.

Trebuia ales un nou comandant şi alegerea căzu asupra „marelui pictor marin şi comandant viteaz“ căpitanul Bartholomew Sharp. S-a hotărât să fie atacat Guayaquil, unde, după cum le spusese un prizonier, „putem să ne lăsăm argintul şi să ne umplem corăbiile cu aurw.

, Mai întâi au carenat „Sfânta Treime“ la Gorgona, pe Insula Sharp, unde au îndepărtat tot lemnul sculptat de la pupă şi au reparat catargul. Ringrose aminteşte cum au ucis un şarpe uriaş, lung de unsprezece picioare şi gros de paisprezece ineii şi cum „în fiecare zi vedeam balene şi delfini care veneau adeseori şi se afundau pe sub corabia noastră. In mai multe rânduri am tras în ei, dar gloanţele noastre ricoşau când le atingeau trupul“. Au găsit o cantitate de „provizii de cea mai bună calitate“ la Gorgona şi mesele trebuie să fi fost foarte îmbietoare, când convivii găseau în farfurie iepuri de India, maimuţe, şerpi, stridii, scoici, melci sau „mici broaşte ţestoase şi diferite soiuri de peşti[16] ! „Tot aici am prins un leneş, un animal vrednic de numele pe care-1 poartă“, dar Ringrose nu specifică dacă a fost sau nu băgat şi el în oală.

Au petrecut atât de mult timp aici, benchetuind şi împuşcând balene, încât au hotărât să renunţe la ideea de a ataca prin surprindere Guayaquil şi să-şi încerce, în schimb, norocul la Arica, recomandare foarte călduroasă făcută de „un bătrân care spunea că tot argintul scos din mine era adus aici ca să fie îmbarcat cu destinaţia Panama“ şi care „nu se îndoia că putem pune mâna (prăda) pe cel puţin două mii de lire de cap de om“.

începu, aşadar, lunga călătorie spre oraşul chilean, călătorie care ie oferea prea puţine distracţii bucanierilor, în afară de capturarea ocazională a câte unei nave spaniole. Din fiecare captură luau trofeele de care aveau

16 *Brodway Translations,* George Routledge & Co.

nevoie şi, de regulă, îi duceau pe prizonierii cu oarecare poziţie socială la bordul „Sfintei Treimi“. Unii dintre aceşti prizonieri erau foarte vorbăreţi şi încrezători, astfel încât bucanierii au cules de la ei o sumă de informaţii, din care o parte – dar nu cea mai mare – erau sigure.

Unul dintre cei mai limbuţi era căpitanul Peralta, care, după ce a fost capturat la Panama, se pare că devenise un adevărat favorit pe bordul navei. In timp ce corabia înainta cu greu spre miază-zi, spaniolul devenise un fel de ghid pentru Peru şi Chile. Astfel, pe când treceau prin dreptul unei mici aşezări numite Tumbes, căpitanul Peralta îşi aduse aminte că acesta

„a fost primul loc unde s-au aşezat spaniolii prin aceste părţi, după Panama... Că un preot coborâse pe ţărm cu o cruce în mână, In timp ce zece mii de indieni îl priveau cu ochii mari. După ce a debarcat, din păduri ieşiră doi lei... Preotul le atinse spinarea cu crucea şi leii de îndată căzură la pământ şl se închinară crucii

— şi, mai mult decât atât, doi tigri care au venit după lei au făcut la fel... Prin aceasta, fiarele le-au dat indienilor a înţelege superioritatea religiei creştine, pe care aceştia, foarte curând după aceea, au îmbrăţişat-o*!

Tot povestindu-le asemenea basme plăcute, căpitanul Peralta deveni popular printre piraţi şi interminabilele zile ale plictisitoarei călătorii spre Arica trecură mai repede. In cele din urmă, la 26 octombrie, ei ajunseră în largul oraşului, părăsiră nava şi se îmbarcară în luntri ca să debarce şi să atace localitatea, dar, spre „marea lor mâhnire şi supărare“, îşi dădură scama că plaja e înţesată de spanioli înarmaţi, care îi aşteptau.

Dezamăgiţi la Ari ca, bucanierii au debarcat mai la sud, la La Serena, un oraş destul de mare, care se făIea cu cele şapte biserici ale sale. Dar şi aici, locuitorii fuseseră avertizaţi şi avuseseră timpul necesar să se adăpostească pe dealuri cu obiectele lor de preţ, astfel încât bucanierii au trebuit să se mulţumească cu mica pradă pe care au putut-o găsi, precum şi cu incendierea oraşului.

In timp ce se îndeletniceau cu aceste lucruri, puţin a

lipsit să-şi piardă corabia, pentru că noaptea un chilean s-a urcat pe un burduf din piele de măgar, a plutit până la „Sfânta Treime“ şi, înfundându-se sub pupă, îndesă o grămadă de câlţi şi de pucioasă între cârmă şi etambou, căreia îi dădu foc. „Oamenii noştri, alarmaţi şi buimăciţi de fum, alergau în sus şi în jos pe corabie, bănuind că prizonierii au dat foc ca să scape şi să ne nimicească“. Totuşi, focul a fost descoperit la timp şi stins, astfel că bucanierii şi-au urmat călătoria spre sud.

în ziua de Crăciun au zărit Juan Fernandez, insula lui Robinson Crusoe, şi „în zorii zilei au tras salva de tun pentru a sărbători acest mare eveniment“. Echipajul şi-a omo- rât timpul vânând capre, a căror carne o sărau, şi umplând butoaiele cu apă. Se strângeau însă nori de furtună, pentru că oamenii erau împărţiţi în două tabere, cei care îşi păstraseră partea de pradă şi doreau să înconjure Capul Horn ca să se întoarcă în Indiile de Vest, şi cei care pierduseră tqt la jocurile de noroc şi voiau să rămână în Pacific. Aceştia din urmă şi-au impus punctul de vedere, I-au îndepărtat de la comandă pe căpitanul Sharp, I-au pus în fiare şi în locul lui I-au ales pe John Watling, un pirat bă- trân şi călit, al cărui nume îl poartă astăzi primul loc unde a debarcat Cristofor Columb în Lumea Nouă.

Căpitanul Watling nu a adus noroc expediţiei, pentru că, la recomandarea sa, piraţii s-au înapoiat la Arica, unde au fost înfrânţi în chip dezastruos. Noul comandant a primit un glonte în ficat şi a murit curând, iar mulţi alţii au fost omorâţi.

Cei rămaşi, dintre care mulţi răniţi, au izbutit să se întoarcă la bărci şi să se îndepărteze de ţărm tocmai în clipa când îşi făceau apariţia câţiva călăreţi spanioli. Din nefericire, cei trei felceri se îmbătaseră în aşa hal în timp *ce* se desfăşura lupta, încât nu au mai fost în stare să ajungă până la bărci şi au fost luaţi prizonieri.

Nemângâiatul şi umilitul grup de bucanieri se adresă acum căpitanului Sharp cu rugămintea de a prelua din nou comanda. La început, acesta refuză, dar, după multe stăruinţi, „bunul şi vechiul nostru comandant consimţi“.

Piraţii petrecură cea mai mare parte a lunii mai lucrând intens, iăcând transformări pe „Sfânta Treime“ în vederea călătoriei spre Capul Horn. Duneta fu desfiinţată, catargu- rile şi bompresul scurtate, iar greementul şi velele reparate. Prizonierilor spanioli care rămăseseră li s-a dat o luntre cu care să se întoarcă pe uscat şi doar câţiva negri şi indieni au fost reţinuţi ca să lucreze pe corabie. De aid înainte, cea mai mare parte a jurnalului înregistrează longitudinea şi latitudinea zilnică, direcţia şi forţa vântului şi numai din când în când capturarea unei prăzi.

Astfel, la 10 iulie, ei zăriră o ambarcaţiune şi se puseră Imediat în urmărirea ei. O capturară pe la orele opt seara, nava dovedindu-se a fi aceeaşi „San Pedro“ pe care o pră- daseră cu un an înainte. De data aceasta găsiră la bordul ei douăzeci şi una de mii de pesos în opt lăzi de stejar şi alte şaisprezece mii în saci, precum şi o cantitate de argint. O săptămână mai târziu au prins un „barco de adviso“, sau o navă pentru transportul călătorilor, pe care se aflau un călugăr şi două femei albe. Ringrose nu ne spune nimic despre soarta acestora.

A doua zi au întâlnit o mare corabie de comerţ spaniolă,

: pe care la început au luat-o drept o corabie de război trimisă în urmărirea lor. Piraţii au tras în ea o salvă de gloanţe de puşcă şi, din întâmplare, I-au lovit şi omorât pe căpitan, după care echipajul s-a predat. Corabia se numea „Sfintele Mătănii“ şi în pântecele ei piraţii au găsit argint şi monede, precum şi şase sute douăzeci de ulcioare de vin şi rachiu, acesta din urmă, fără îndoială, foarte bine primit de marinarii englezi. Au capturat, de asemenea, „pe cea

- mai frumoasă femeie pe care am întâlnit-o vreodată în toate Mările de Miază-zi“, dar Ringrose nu ne mai spune nimic altceva despre ea.

! Bucanierii au făcut o greşeală de neiertat în ceea ce priveşte încărcătura de pe ,»Sfintele Mătănii“. în cală, ei v au găsit sute de bare de ceea ce li s-a părut lor că este cositor şi pe care le-au aruncat peste bord, ca fiind lipsite

de valoare. Totuşi, un om a păstrat una din aceste bare, pe care intenţiona să o transforme în gloanţe, iar când, în cele din urmă, s-a înapoiat în Anglia, un giuvaergiu a constatat vcă este argint masiv. S-a calculat că argintul pe care ne**ştiutorii bucanieri îl arunCciseră peste bord trebuie să ti valorat mai mult de o sută cincizeci de mii de lire...**

Toţi prizonierii, probabil şi frumoasa doamnă, au fost îmbarcaţi pe corabia „Sfintele Mătănii“, dintre catargele căreia unul fusese retezat, pentru ca piraţii să fie siguri că nu va ajunge în port prea curând ca să dea alarma, şi apoi li s-a îngăduit să plece unde vor şi unde pot.

Următoarea vizită a bucanierilor a fost pe insula Plata ca să strângă capre, dar aceste animale şirete aveau o memorie bună şi nu se lăsau prinse. Vizita pe această insulă nu a fost prea izbutită sau fericită şi din alte puncte de vedere. Ringrose scrie : „Aici, timonierul nostru, James Chappel, s-a duelat cu mine pe ţărm“. încă o dată autorul jurnalului ne stârneşte curiozitatea şi uită să menţioneze rezultatul acestui duel în învălmăşeala clipelor care au urmat, pentru că, „în seara acestei zile, sclavii noştri s-au înţeles să ne taie pe toţi în bucăţi şi să nu cruţe pe niciunul când vom fi cufundaţi în somn“. Somnul trebuia să fi fost foarte adânc, pentru că, urmează el, „după socotelile lor, această noapte le oferea cel mai bun prilej, întrucât eram cu toţii beţi“, probabil datorită rachiului capturat pe „Sfintele Mătănii“. Din fericire, păgânul căpitan Sharp era treaz şi descoperi complotul la timp. El bănui că cei care pusese la cale uneltirea era un indian numit Santiago, capturat la Iqueque, care, brusc, a sărit peste bord şi a început să se îndepărteze înnot, dar „a fost împuşcat în apă de căpitanul nostru şi astfel pedepsit pentru trădare“. După acestea, toate s-au rezolvat paşnic; „cei- laţi au aruncat vina pe sclavul acela şi cu asta s-au încheiat toate, noi nemaidorind să cercetăm mai adânc chestiunea“ ; fără îndoială, piraţii erau cât se poate de bucuroşi să-şi reia somnul.

Bucaftierii se îndreptară acum spre Capul Horn. Ia

drum spre periculoasa strâmtoare, puţin a lipsit ca ei să eşueze pe nişte stând. Au capturat un tânăr din Ţara Focului care venea spre ei într-o luntre în care ardea un foc ; bărbatul şi femeia care se aflau cu el au sărit în apă, iar „în timp ce-i urmăreau, oamenii noştri I-au împuşcat din greşeală pe bărbat“, dar femeia a scăpat. Tânărul, ele vreo .optsprezece ani, era solid, dar nu prea arătos şi avea ochii saşii. Ringrose era încredinţat, după comportarea lui, că este mâncător de oameni.

In timp ce „Sfintele Mătănii“ se apropia de Capul Horn, vremea se strică, începură furtuni şi viscole vio-^

lente şi piraţii fură împinşi mult spre sud. Nu găsim nimic vrednic de reţinut până la data de 7 decembrie, când, după cum scrie Ringrose, „destoinicul nostru comandant, căpitanul Sharp, află din surse sigure că în ziua de Crăciun tot echipajul sau cel puţin o mare parte din el avea de gând să-i împuşte, profitând de faptul că, cu câtva timp înainte, hotărâse ca în ziua aceea să se petreacă. In consecinţă, ne puse să împărţim vinul între noi, fiind încredinţat că ei nu vor încerca să facă aşa ceva în stare de trezie“, lucruri foarte interesante, fireşte dar cam greu de urmărit. Este foarte posibil ca Ringrose să fi notat acestea în jurnalul său după ce-şi primise porţia sa de vin foarte generoasă, de trei ulcioare.

Zilele care au urmat au fost noroase şi cu furtuni puternice. La 10 decembrie, „felcerul-şef a tăiat piciorul degerat al unui tânăr negru“, însă a doua zi bietul Beafero a murit şi, odată cu el, un alt negru.

Se pare că ziua de Crăciun a trecut în linişte. „Fiind ziua de Crăciun, pentru a celebra această mare sărbătoare, tăiasem în ajun o scroafă. Scroafa o adusesem din golful Micoya când era doar o purceluşă de vreo trei săptâmâni, iar acum cântărea vreo nouăzeci de livre. Din carnea porcului *(iusese scroafă înainte de a fi tăiată),* ne-am pregătit masa de Crăciun. Era prima carne pe care o mâncam de când dădusem drumul capturilor noastre, după trecerea ecuatorului“.

După încercări de nedescris, bucanierii înconjurară

Capul Horn şi se târâră încet **de-a** lungul **coastei** Atlanticului de sud, **până** când, în sfârşit, **sâmbătă** 23 ianuarie zăriră Barbados. **Imbietoarea** privelişte era sluţită însă de prezenţa uneia dintre fregatele maiestăţii-sale, „Richmond“, aşa că piraţii luară hotărârea de a se îndepărta cât mai grabnic de acele locuri.

In ciuda acestei deziluzii, Ringrose exclamă : „Mi-e greu să-mi exprim nemărginita bucurie care ne-a cuprins în această zi când i-am revăzut pe compatrioţii noştri“. Din păcate, compatrioţii lui nu i-au împărtăşit emoţia.

Toate certurile şi neînţelegerile de pe bordul „Sfintei Treimi“ ţineau acum de domeniul trecutului. Pentru serviciile profesionale aduse echipajului în timpul voiajului, un cizmar negru fu eliberat. „De asemenea, i-am dat bunului nostru comandant, căpitanul Sharp, un tânăr mulatru ca dar din partea echipajului, ca să-i servească în semn de respect datorat din partea noastră, a tuturor, omului care a ştiut să ne scoată cu bine din atâtea pri mejdii“. A urmat o împărţeală generală a prăzii, care nu fusese încă repartizată pe oameni, pradă care s-a ridicai la douăzeci şi patru de pesos de om.

La 30 ianuarie, piraţii au ajuns la Aritigua, dar nici acum încercările lor nu au luat sfârşit. Trimiţând la ţărm o luntre ca să cumpere tutun şi să ceară permisiunea de a intra în port, au primit un refuz categoric din partea guvernatorului, cu toate că „gentilomii şi oamenii de rând din localitate erau cât se poate de bucuroşi să ne primească“.

Singurul lucru care le mai rămânea obosiţilor călători era să se îndrepte spre Nevis, unde li s-a permis să debarce şi unde echipajul s-a risipit. Cum numeroşi piraţi îşi pierduseră partea lor de pradă în jocuri de noroc, s-a hotărât să li se dăruiască lor corabia, iar cei care aveau bani s-au dus încotro au vrut. Ringrose împreună cu alţi treisprezece şi-au plătit dreptul de a călători la bordul vasului „Neguţătorul din Lisabona“, comandat de căpitanul Robert Porteen, şi au debarcat teferi la Dartmouth la 26 martie 1632. Cât despre cutezătorul căpitan Sharp şi

secundul său, John Cox, aceştia s-au întors, de asemenea, în Anglia, după cum spune Cox în jurnalul său [17], „pentru a-i prezenta regelui o descriere a descoperirilor lor“, dar, de fapt, pentru a fi aruncaţi în închisoare la plângerea ambasadorului spaniol şi judecaţi pentru piraterie. In lipsa vreunor dovezi directe, amândoi acuzaţii au fost achitaţi.

Când Port Royal încetă să mai acorde ospitalitatea bu- canierilor, aventurierii din insule au trebuit să caute alte locuri unde să-şi poată vinde prada şi repara navele. Pentru asemenea scopuri, după Jamaica, niciun alt loc nu putea să le convină mai bine decât Bahama. Acest conglomerat de insule de toate formele şi mărimile ocupa o poziţie excelentă pentru acţiunile piratereşti şi, întâmplător, avea un guvernator cât se poate de înţelegător în persoana lui Robert Clarke, care îşi avea reşedinţa pe insula New Providence. In schimbul unei atenţii în numerar, guvernatorul Clarke era întotdeauna gata să dea împuterniciri piraţilor şomeri. Numeroşi bucanieri care nu voiau sau nu îndrăzneau să se predea în Jamaica se duceau cu navele la New Providence, unde îşi procurau scrisori de captură pentru a răzbuna ultragii spaniole reale sau, de cele mai multe ori, imaginare.

Potrivit lui Dampier *, unii guvernatori, ca acela de la Petit Guaves, în Hispaniola, dădeau împuterniciri în alb pe care căpitanii corsari le puteau completa după voie. Tot el declară că multe din aceste împuterniciri acordau doar permisiunea purtătorului să pescuiască sau să vâneze păsări şi animale.

Există un document potrivit căruia un pirat care prăda nave spaniole, jefuia biserici şi incendia oraşe a putut face aceste lucruri pe baza unei împuterniciri date lui de către guvernatorul unei insule daneze, el însuşi un fost pirat. Acest document preţios, împodobit cu parafe înfiorate şi purtând pe el o pecete mare şi impresionantă, era scris în daneză. într-o zi, cineva care cunoştea această limbă, având ocazia sau curiozitatea să-i traducă, a

17 Jurnalul manuscris al călătoriei căpitanului Sharp, aUat îa posesiunea autorului.

constatat că documentul îl împuternicea pe purtător doar să vâneze capre şi porci pe insula Hispaniola.

Curând luară fiinţă noi vizuini piratereşti, mai ales în Caroline şi în Noua Anglie, unde piraţii puteau fi întotdeauna siguri de o primire călduroasă şi de o plată onorabilă pentru prada lor. Michel Landresson, alias Breha 2, un pirat care multă vreme făcuse prăpăd printre barcazele din Jamaica, obişnuia să plece la Boston ca săVşi vândă prada, constituită din argint, aur, bijuterii şi cacao, evla- vioşilor negustori din Noua Anglie, care erau Întotdeauna gata să profite de pe urma unui comerţ atât de rentabil şi bucuroşi să-i echipeze pe pirat pentru următoarea expediţie. Breha a propăşit timp de mai mulţi ani, până când, în 1686, a avut nenorocul să cadă în mâna spaniolilor, care I-au spânzurat împreună cu mai mulţi tovarăşi de-ai săi.

Printre bucanieri se aflau fel de fel de oameni ciudaţi – doctori, naturalişti, criminali, poeţi şi persoane care-şi pierduseră averea şi titlul ; fiecare îşi găsea locul în această stranie adunătură. Poate că cel mai ciudat dintre ei a fost viitorul arhiepiscop de York, Lancelot Blackburne.

Duşmanii săi, pentru că a avut duşmani, precum şi numeroşi prieteni de nădejde în cursul îndelungatei sale vieţi, afirmau că, în anii 1681—1682, de curând preoţitul Blackburne, absolvent al Colegiului Christ Church din Oxford, cutreiera Indiile de Vest împreună cu bucame- rii. Sigur este că Blackburne a plecat spre Indiile de Vest in 16&1 şi că după întoarcerea sa în Anglia a primit suma de douăzeci de lire „pentru servicii secrete4'.

Printre altele, se povesteşte că, într-o zi, un bucanier sosit in Anglia se interesă ce s-a întâmplat cu vechiul său prieten Blackburne, pentru a primi răspunsul că acum era arhiepiscop de York. Horace Walpole credea $au se prefăcea doar că dă crezare zvonului potrivit căruia Blackburne ar fi fost bucanier când a scris despre „veselul şi bătrânul arhiepiscop de York, care avea manierele unui om distins si, deşi fusese bucanier, era acum faţă duhovnicească, iar din vechea meserie nu-şi mai păstrase

decât haremul-* *.

De curând, sabia arhiepiscopului Blackburne a fost dată în dar Colegiului Christ Church şi este în prezent un obiect de valoare, însă oarecum dubios, fiindcă, potrivit tradiţiei, mare nenorocire îl aşteaptă pe cel care va scoate sabia din teaca ei şi, după câte ştiu, niciun membru al acestui vechi locaş de cultură nu şi-a asumat riscul de a face acest lucru.

Oricum ar sta lucrurile, după câte sunt informat, 86te foarte neobişnuit ca un arhiepiscop sau chiar un episcop să posede o sabie, aşa că sabia de la Christ Church e posibil, intr-adevăr, să fi fost mânuită de bisericescul ei proprietar în Marea Antilelor.

Să mi se îngăduie să reproduc aici o relatare atribuită .actualului arhiepiscop de Canterbury, odinioară el însuşi arhiepiscop de York. Arhiepiscopul Blackburne avea ca majordom pe faimosul tâlhar la drumul mare Dick Turpin. Or, nu a trecut mult timp până când oamenii au observat că în fiecare noapte când arhiepiscopul şi majordomul său plecau din Bishopsthorpe, diligenţa North Mail era oprită şi jefuită.

Celor care* nu au studiat amănunţit asemenea chestiuni li se poate părea grotesc să creadă că un om care pe vremuri fusese pirat sau bucanier putea să ajungă la o situaţie înaltă printre cărturari, cum s-a întâmplat cu Lancelot Blackburne. Există însă şi alte cazuri mai bine dovedite, printre eLe acela al unui tâlhar la drumul mare, John Popham, care a ajuns să fie şeful suprem al justiţiei în Anglia sub Iacob I. El a deţinut această funcţie timp de treisprezece ani, câstigânclu-şi reputaţia unui om extrem de sever cu deţinuţii, în special cu cei acuzaţi de tâlhărie la drumul mare, şi care nu prea mai puteau trage nădejde de a fi achitaţi atunci când erau judecaţi în faţa lui Popham *.

0 relatare pe care a înregistrat-o condeiul părintelui Labat, un iezuit, una din principalele autorităţi în ceea ce priveşte viaţa cotidiană a bucanierilor, este interesantă pentru lumina pe care o aruncă asupra curioasei preocupări religioase care se manifesta adesea până şi la

cei mai sălbatici dintre aceşti aventurieri ; este un fenomen surprinzător, pe care I-am mai întâlnit şi care va mai apărea în forme ciudate în relatările despre piraţii secolului al XVIII-lea. Labat, care a prosperat spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, era un preot jovial, care lega prietenii peste tot unde se ducea şi cu tot felul de oameni. Nutrea o puternică afecţiune pentru bucanierii din Indiile de Vest, cu toate că, în general, îi menţionează cu numele mai puţin ambiguu de piraţi.

In relatare se menţionează că un oarecare căpitan Daniel, pirat, pomenindu-se lipsit de provizii, a ancorat într-o noapte în largul unor insule mici situate la sud de Hispaniola, numite Saintes. A debarcat un detaşament care, fără să întâmpine nicio opoziţie, a pus stăpânire pe casa preotului. Preotul a fost dus împreună cu ai săi pe vasul lui Daniel, în timp ce piraţii scotoceau gospodăria în căutare de vin, rachiu şi pui de găină. Intre timp, căpitanul Daniel se gândi că nu ar fi rău să se oficieze slujba liturghiei la bordul vasului său, spre folosul spiritual al echi- pcijului. Cum bietul preot nu a cutezat să refuze, au fost trimişi oameni care să aducă sfintele daruri şi s-a improvizat un altar sub un cort la pupă. Liturghia începu cu o salvă de artilerie, urmând alte salve la diferite momente ale ei : Sanctus, Elevatio, Benedictio şi după aceea Exau- diat, slujba încheindu-se cu o rugăciune pentru rege, urmată de un „Vive le Roi !” rostit viguros de bucanierii strânşi pe bord.

Un incident nefericit strică întrucâtva această ceremonie. Unul dintre bucanieri adoptă o atitudine indecentă în timpul Elevaţiei şi, fiind dojenit de căpitan, răspunse printr-o înjurătură cumplită. Cât ai clipi din ochi, Daniel scoase pistolul şi-l împuşcă în cap, jurând că va proceda la fel cu toţi cei care nu vor arăta respectul cuvenit faţă de cele sfinte.

Glontele fusese tras din apropierea preotului, care, bineînţeles, se sperie grozav, dar căpitanul Daniel, întorcându-se către el, îi spuse : „Nu te speria, părinte, este un ticălos care nu-şi cunoaşte datoria şi I-am pedepsit ca să-i

învăţ minte“. „Metodă cât se poate de eficace – observă Labat – de a-1 împiedica de a mai face o asemenea greşeală“. Trupul mortului a fost aruncat în mare, iar preotul fu răsplătit pentru predică dându-i-se mai multe daruri de preţ, printre care şi un sclav negru.

Ultima apariţie a bucanierilor a fost semnalată în 1697. Războiul dintre Franţa, pe de o parte, şi Spania şi Anglia, pe de alta, continua încă. Le Sieur de Pointis, Jean-Bernard Desjeans [18], fusese trimise în larg de regele Franţei în fruntea unei flote puternice ca să atace Cartagena, în Columbia. Ducasse, guvernatorul portului francez din Hispaniola, prieten şi complice al bucanierilor, primi ordinul să-i strângă pe toţi piraţii ca să lupte sub comanda lui de Pointis.

La 18 martie, flotele combinate ale regelui şi ale piraţilor plecară de la Capul Tiburon şi la 13 ale lunii următoare ancorau la două leghe est de Cartagena. Contingentul piraţilor, cuprinzând şase sute cincizeci de oameni, era comandat de Ducasse, pentru că echipajul refuzase să asculte pe trufaşul de Pointis, care nu căuta câtuşi de puţin să-şi ascundă dispreţul faţă de lăudăroşii săi aliaţii.

După un bombardament de paisprezece zile, oraşul căzu. Bogăţiile găsite erau enorme ; după unii, se ridicau la douăzeci de milioane de lire sterline. începură apoi neînţelegerile între de Pointis şi bucanieri. Primul insista ca bucanierii să primească doar redusa cotă-parte în bani care se acorda şi trupelor regelui, în timp ce bucanierii cereau ca întreaga pradă să fie împărţită în mod egal între ei, potrivit obiceiului lor dintotdeauna.

După multe târguieli, de Pointis consimţi să acorde suma de patruzeci de mii de coroane bucanierilor, care, dacă nu ar fi intervenit stăruitor Ducasse, ar fi provocat o răzmeriţă. Odată rezolvată această chestiune, amiralul francez îşi strânse trupele la bord şi se grăbi să plece în Franţa, bucuros să se descotorosească de bucanierii rebeli şi să scape de flota engleză, despre care se ştia că este pe

18 *„De Pointis[9] Expedition to Cartagena*", *Londra*, **1699***

undeva prin preajmă, în căutarea lui.

Bucanierii plecară, nu mai puţin ostentativ, spre Hispaniola, dar pe drum se hotărâră să se înapoieze în Cartagena pentru a se despăgubi de felul mizerabil în care fuseseră trataţi în ceea ce priveşte partea lor de pradă.

. Ducasse, singurul om care avea o influenţă oarecare asupra acestor marinari neciopliţi, erei prea bolnav ca să-protesteze, iar ofiţerii săi nu aveau nicio putere. In câteva zile, bucanierii ajunseră la Cartagena şi timp de patru zile în şir jefuiră oraşul, torturând pe nenorociţii locuitori pentru a-i face să le dea tot ce aveau şi jefuind bisericile şi mănăstirile de încă câteva milioane de pesos de aur şi argint[19]. După acestea, ei se retraseră în vechea lor vizuină de pe insula Cow ca să-şi împartă prada. Pe drum însă îi ajunse pedeapsa sub forma unei flote aliate anglo-spaniole. Dintre cele nouă nave corsar, cele două care transportau cea mai mare parte a prăzii au fost capturate, altele două au fost făcute să eşueze pe ţărm şi celelalte izbutiră cu chiu cu vai să scape, refugiindu-se în Hispaniola.

Ducasse trimise o solie curţii franceze ca să se plângă de prostul tratament aplicat lui şi bucanierilor săi de către de Pointis, cerând să fie rechemat. Pentiu a face pace, regele îl numi cavaler de St. Louis şi trimise un milion patru sute de mii de franci care să fie împărţiţi între bucanieri. Nu mai e nevoie să spunem că cea mai mare parte a acestei sume nu a ajuns niciodată la aceştia, trecând prin prea multe rnâini pe parcurs. Odată cu capturarea Cartagenei, îr 1697, se poate spune că istoria bucanierilor a htat sfârşit.

CAPITOLUL Ii

PIRAŢII DIN AMERICA DE NORD

La sfirşitul secolului al XVIII-lea, două schimbări au modificat din nou caracterul pirateriei. Prima a fost vigilenţa sporită a navelor statale în apele teritoriale, ceea ce, treptat, i-a obligat pe piraţii mai puţin aventuroşi să revină la îndeletniciri mai sociale, în timp ce corsarul nore-

19 Hering.

cuperabil era împins să caute noi domenii pentru a-şi exercita talentele. Această vigilenţă, îmbinată cu sila crescândă pe care o resimţeau coloniştii faţă de acţiunile bucanierilor, i-a făcut pe aceştia să pornească spre ape necunoscuta. Cealaltă schimbare consta în noile relaţii dintre Marea Britanie şi coloniile sale nord-americane.

In 1696, parlamentul vota un Act al navigaţiei, care avea scopul de a exclude toate naţiunile, cu excepţia Angliei, de la comerţul cu coloniile engleze. Spania demonstrase deja caracterul nesăbuit al unor asemenea legi, dar experienţa ei nu i-a împiedicat pe englezi, francezi şi olandezi de a încerca să aplice măsuri asemănătoare. Aceste legi foloseau numai Angliei şi, bineînţeles, erau odioase coloniştilor americani. Astfel, de exemplu, Actul de navigaţie interzicea importul bunurilor din Răsărit în. Noua Anglie sau în oricare din plantaţiile americane, afară de cazul când importul se făcea prin Anglia, ceea ce mărea enorm preţul mărfurilor. In consecinţă, ori de câte ori aveau posibilitatea, coloniştii recurgeau la cumpărături ieftine şi ilegale şi datorită acestui lucru a luat naştere o nouă şcoală de piraterie, care a înflorit extraordinar o bucată de vreme.

Aproape imediat după Actul de navigaţie a urmat pacea de la Ryswick din 1697, care a pus capăt celor mai multe acţiuni piratereşti în Indiile de Vest, iar şaisprezece ani mai târziu războaiele pentru succesiune, care duraseră aproape o jumătate de secol, aveau să se încheie prin pacea de la Utreclit dintre Anglia şi Franţa.

In felul acesta, mii de piraţi nu au mai avut de lucru, iar vasele comerciale nu erau suficiente ca să ofere muncă cinstită tuturor echipajelor. Bineînţeles, unii s-au aşezat pe ţărm, apucându-se de diferite îndeletniciri, însă sute de oameni dintre cei mai înrăiţi rămăseseră fără mijloace de trai. Urmarea a fost că ei s-au constituit în asociaţii şi au luat calea mării ca mai înainte, de data aceasta însă fără „brevete“. Aceşti desperaţi nu aveau nimic sfânt şi se spunea despre ei, pe bună dreptate, că „au declarat război tuturor popoarelor44.

Către sfârşitul secolului al XVII-lea se practica un „circuit pirateresc regulat44. Un grup de marinari echipau o corabie într-unul din porturile din Noua Anglie şi se îndreptau spre Marea Roşie, Golful Persic sau coasta Malabar. Imperiul marilor mogoli din India era pe atunci într-o stare de decadenţă şi anarhie şi nu dispunea de nave de război pentru apărare. Totuşi, un comerţ local intens se desfăşura cu ajutorul ambarcaţiunilor de coastă, conduse de „mauri44. Aceste ambarcaţiuni erau o pradă uşoară pentru piraţii englezi şi americani, bine înarmaţi şi necruţători, care le pândeau în anumite puncte fixate dinainte. După ce-şi umpleau navele cu pradă, mătase şi broderii orientale costisitoare, giuvaieruri şi podoabe de aur şi argint, piraţii se înapoiau în porturile Plantaţiilor, unde nimeni nu-i întreba nimic şi unde se găseau destui cumpărători In 1698, secretarul de stat căpătă, sub jurământ, informaţia că „Thomas Too, William Maze, John Ireland, Thomas Wake şi alţii, toţi cunoscuţi ca piraţi care au să- vârşit mai multe călătorii piratereşti şi s-au înapoiat cu mari bogăţii“, locuiesc în Noua Anglie şi nu fac un secret din aceasta. Dealtfel, nici nu aveau vreun motiv să se sfiască, deoarece toţi piraţii erau de acord cu părerea exprimată la Tribunalul Old Bailey de Darby Mullins trimis împreună cu căpitanul Kidd să-i prindă pe Too, Maze şi Ireland. In mărturia sa el a spus că nu este un păcat atunci când creştinii îi pradă pe păgâni, ceea ce era în asentimentul tuturor piraţilor.

Existau întotdeauna destui voluntari la Boston şi New York ca să formeze echipaje pentru aceste nave. In In- diile de Vest erau numeroase porturi sigure unde călătorii puteau face rost de merinde şi alte provizii. Odată trecut Capul Bunei Speranţe, marea insulă Madagascar oferea adăpost oricărui tâlhar care dorea să debarce.

Sosind în mările Răsăritului, singurul lor risc serios era o întâlnire cu navele de război olandeze. Dacă se întâmplă să fie prinşi de una din navele Companiei engleze a Indiilor de Est şi duşi la una din factoriile companiei, erau în mod practic scăpaţi de pedeapsă, deoarece

compania nu avea drepturi decât asupra propriilor salariaţi. Numai Amiralitatea putea judeca pe cei acuzaţi de crima pirateriei. Nici în Noua Anglie nu existau tribunale maritime, iar trimiterea acuzaţilor şi a martorilor în Anglia implica atâtea cheltuieli, pierdere de timp şi bătaie de cap încât practic niciunul dintre vinovaţi nu era deferit justiţiei [20].

Dintre nenumăraţii piraţi care cutreierau mările, cea mai mare faimă au avut-o Avery şi Kidd.

Căpitanul John Avery, alias Henry Every, alias Bridgman, avea şi porecla „Ben cel Lung“. Unii admiratori îl descriau drept „floarea şi pilda tuturor marinarilor îndrăzneţi“; alţii îl denumeau „staroste al piraţilor“. Defoe a făcut din el eroul cărţii sale *Viaţa, aventurile ţi faptele piratereşti ale capitayxului Singleton,* iar o piesă populara scrisă despre viaţa lui în Madagascar de către Charles Johnson si intitulată *Piratul norocos* a fost jucată şi primită cu aplauze la Teatrul regal din Drury Lane.

Avery s-a născut lângă Plymouth pe la 1665 şi a fost crescut pentru viaţa pe mare. După ce a lucrat la bordul unei corăbii de comerţ, a fost numit prim ofiţer pe o navă corsară înarmată, „Ducele“, comandată de căpitanul Gibson. Au plecat de la Bristol cu destinaţia Cadiz, fiind năimiţi de guvernul spaniol ca să lupte în Indiile de Vest împotriva piraţilor francezi. Timp de mai multe zile, „Ducele“ rămase ancorat în portul Cadiz, aşteptând instrucţiuni, iar marinarii neocupaţi nu prea aveau cu ce să-şi omoare timpul. Avery începu să stea de vorbă cu oamenii şi, constatând că mulţi dintre ei erau dispuşi să-i asculte, puse la cale o răscoală. Căpitanul şi mai mulţi membri ai echipajului care au refuzat să li se alăture au fost încărcaţi într-o barcă şi li s-a îngăduit să plece la ţărm, în timp ce „Ducele“, rebotezat în chip loial „Carol al II-lea“, porni în larg sub comanda lui Avery.

Prima lor ispravă a fost vizitarea insulei May, unde I-au luat pe guvernatorul portughez ca ostatic până când le-au fost trimise provizii la bord. Pe urmă s-au îndreptat spre

20 **Vezi Anexa a IV-a.**

Guineea, capturând şi jefuind trei nave engleze în- tâlnite în cale. După ce au furat nişte aur şi un număr de negri de pe cocista Guineii, au înconjurat Capul Bunei Speranţe şi au ajuns în Madagascar. De aici au mers mai departe spre Marea Roşie ca să aştepte flota din Mocha, care urma să sosească curând.

In cele din urmă, flota pe care o aşteptau îşi făcu apariţia şi căpitanul Avery, alegând ca ţintă corabia cea mai mare, puse mâna pe ea după o luptă care a durat două ore. Nava, care se numea „Calea Tunului“, aparţinea Marelui Mogol. Piraţii capturară o sută de mii de pesos şi un număr egal de ţechini, precum şi câţiva funcţionari superiori de la curtea Mogolului, aflaţi în pelerinaj la Mecca. Potrivit unei versiuni răspândite, frumoasa fiică a Mogolului a fost şi ea luată prizonieră, iar Avery a dus-o în Madagascar, unde s-a căsătorit cu ea şi a trăit într-un fast regal.

Deşi e posibil ca povestea cu frumoasa principesă să fi fost adăugată pentru a face plăcere cititorului numeroaselor cărţulii şi foi volante care pretindeau că povestesc isprăvile lui Avery, nu există nicio îndoială că piraţii au luat o pradă de o valoare imensă.

Un rezultat neaşteptat al acestei izbutite acţiuni a fost acela că Mogolul, înfuriat de ofensa pe care o primise, a ameninţat că se va răzbuna pe Compania Indiilor de Est, puşti indu-i sediile. Apelul urgent al companiei către guvernul britanic a dus mulţi piraţi la spânzurătoare, dar Avery a fost sortit unui sfârşit mai puţin senzaţional.

Următoarele ştiri pe care le avem despre el sunt în legătură cu sosirea lui la Boston, în 1696, unde se pare că I-a mituit pe guvernator ca să-i lase să debarce fără piedici împreună cu echipajul şi prada capturată. Nu a rămas multă vreme la Boston, de unde a plecat în nordul Irlandei şi aici şi-a vândut barcazul. Echipajul s-a destrămat, fiecare om ducându-se unde voia cu partea lui de pradă. Avery a încercat să vândă o parte din diamantele sale la Dublin, clar nu a reuşit. Socotind că Anglia ar putea fi un loc mai bun pentru o asemenea tranzacţie, a plecat la

Bideford, în Devon. Aici a trăit foarte retras, sub un nume de împrumut, şi, cu ajutorul unui prieten, a stabilit legături cu anumiţi negustori de la Bristol. Aceştia au venit să-i vadă, i-au primit diamantele şi câteva potire de aur, i-au dat un pumn de guinee pentru nevoile.sale imediate şi s-au înapoiat la Bristol cu mărfurile, făgăduind să-i trimită banii pe care îi vor obţine.

Timpul se prelungea într-una şi negustorii de la Bristol nu-i trimiteau nici ştiri, nici bani şi, treptat-treptat, Avery începu să înţeleagă că există piraţi şi pe uscat, nu numai pe mare. Frecventele sale scrisori adresate negustorilor i-au adus cel mult câţiva şilingi, pe care i-a cheltuit imediat ca să achite costul celor mai elementare necesităţi. Până în cele din urmă, când situaţia devenise de-a dreptul desperată, Avery se îmbolnăvi şi muri, „neavând asupra lui nici măcar banii din care s-ar fi putut cumpăra un coşciug". Aşa a sfârşit Avery, marele pirat", al cărui nume îl cunoştea întreaga Europă şi Americă şi despre care se presupunea că domneşte în Madagascar, când în tot acest răstimp el se ascundea şi murea de foame într-o căsuţă din Bideford.

Probabil că cel mai celebru nume din analele pirateriei este acela al lui William Kidd [21]. Totuşi, dacă reputaţia lui Kidd ar fi fost proporţională cu adevăratele sale isprăvi, el ar fi fost uitat de îndată ce a fost „înhăţat44 la Wapping Old Stairs. Faima lui de pirat a fost tot atât de puţin meritată ca şi gloria lui Dick Turpin, faimosul rege al tuturor „gentilomilor tâlhari la drumul mare", care în viaţă nu a fost decât un amărit hoţ de buzunare.

Politica i-a adus lui William Kidd şi faima şi ştreangul. Născut la Grenock pe la 1645, tânărul căpătă o educaţie aleasă, tatăl său fiind, după câte se presupune, un preot calvin în oraşul acela portuar mic, dar cu perspective.

Timp de mai mulţi ani de zile, Kidd a navigat ca marinar cinstit şi până la urmă a comandat o corabie engleză folosită pentru capturi în apele americane. La New York avea o casă frumoasă, unde trăiau soţia şi copiii lui, şi

21 ***Trial* o/ *Captain Kidd,* în *Nota}>le British Trials*, Hodge, 1930.**

trebuie să fi fost un om cu stare, întrucât era proprietarul mai multor vase de comerţ.

In 1695, guvernatorul din Massachusetts, contele de Bellomont, primi instrucţiuni din Anglia să ia măsuri pentru stârpirea piraţilor care bântuiau coasta Noii Anglii. Omul ales pentru această dificilă sarcină a fost căpitanul Kidd, care primi din partea regelui William al III-lea un brevet care îl autoriza pe „iubitul nostru prieten William Kidd44 să prindă anumiţi piraţi, în special pe Thomas Tew sau Too din Rhode Island, Thomas Wake şi William Maze din New York, John Ireland, precum şi „pe toţi ceilalţi piraţi, corsari şi briganzi, de orice teapă ar fi eiu.

O asemenea acţiune nu prevestea de la început nimic bun, pentru că, în loc să fie plătiţi pentru munca lor, căpitanul şi echipajul au fost trataţi pe baza neplăcutei formule : „Fără pradă, nicio plată“. Cel care echipa expediţia nu era guvernul. Pentru navă, echipament şi provizii plătea o societate, fiecare membru al ei preluând o parte de cheltuieli şi urmând să primească un dividend din pradă la înapoierea vasului. Acţionarii aristocraţi erau lordul Bellomont, lordul Orford, primul lord al Amiralităţii, lordul Somers, lordul cancelar, lordul Romney, secretar de stat, ducele de Shrewsbury şi alte persoane care deţineau funcţii importante şi de încredere. In sfârşit, şi lucrul acesta nu este cel mai puţin important, căpitanul Kidd cumpără o cotă-parte care se ridica la o cincime din total.

Corabia lui Kidd, „Galera Aventura“, cu un echipaj de o sută cincizeci şi cinci de oameni, părăsi New Yorkul în septembrie 1696 şi timp de mai multe luni nu se mai auzi nimic despre ea. După aceea începură să se răspândească nişte zvonuri foarte urâte. In Anglia şi Massachusetts parveneau ştiri că, în loc de a captura navele piratereşti, Kidd devenise el însuşi pirat şi-şi făcea de cap în Oceanul

Indian. Fură trimise instrucţiuni categorice lui Bellomont să-i aresteze pe Kidd dacă se va întoarce cumva în America de Nord.

Într-o zi din iulie 1C99, Kidd se înapoie la Boston, unde fu imediat întemniţat de către Bellomont, care era

unul din fondatorii societăţii, şi trimis apoi legat în lanţuri în Anglia pe corabia „Sfatul“ din marina regală pentru a fi judecat pentru piraterie.

După ce „Aventura“ părăsise New Yorkul, Kidd plecase direct la Madeira după fructe şi vin, apoi făcuse o escală în insulele Capului Verde ca să se aprovizioneze cu apă. înconjură după aceea Capul Bunei Speranţe şi ajunse în Marea Roşie de-abia după un an de când plecase din America. La 20 septembrie, el a prădat un vas maur de mai multe baloturi de piper şi cafea şi o cantitate oarecare de smirnă. în continuare navigă de-a lungul coastei Carwar, dar nu întâlni nimic pe drum care să-i ademenească, astfel că echipajul începu să-i cam scape din mână. într-o zi avu un schimb de cuvinte cu William Moore, principalul său tunar, pe care-1 tră de „câine păduchios“. „Dacă sunt un câine păduchios – replică tunarul –, apoi tu m-ai făcut să fiu aşa“. In loc de răspuns, Kidd apucă o găleată legată în fier şi îl lovi în cap pe Moore cu atâta sălbăticie, încât tunarul muri a doua zi. Tocmai această faptă, mai curând decât pirateria, I-a dus pe Kidd, în cele din urmă, la ştreang.

Se pare că până atunci Kidd încercase să-şi aducă ordinele la îndeplinire fără prea multă energie, dar după uciderea lui Moore se apucă cu adevărat de piraterie. La 27 noiembrie se întâlniră cu „Fecioara44, pe care o capturară şi jefuiră. Ca pirat Kidd se dovedi mai norocos decât ca vânător de piraţi. După ce captură mai multe nave mici, întâlni prada cea mai bogată dintre toate. Era „Neguţătorul din Quedagh“, o corabie de vreo cinci sute de tone plecată din Bengal cu destinaţia Surat, pe care o captură în largul coastei Malabar. Pe bordul corăbiei fu găsită o încărcătură de preţ, cuprinzând mătăsuri, muselină, zahăr, fier, salpetru şi aur.

Socotind că au strâns destul ca să-şi facă o avere fiecare, piraţii se îndreptară spre binecunoscuta fortăreaţă a corsarilor, Madagascar. Toată prada fu debarcată de pe „Aventura“ şi de pe cele două nave captive şi dusă pe ţărm pentru a fi împărţită. Kidd luă patruzeci de părţi pentru

sine, restul fiind împărţit între cei o sută cincizeci de membri ai echipajului. Aici, Kidd întâlni un alt pirat, Culliford, care era urmărit de autorităţi, dar, în loc să-i aresteze, Kidd se împrieteni cu el. Băură fiecare în sănătatea celuilalt „bomboo“, o băutură făcută dintr-o varietate de lămâie, zahăr şi apă, ceea ce ne face să credem că cei doi piraţi nu beau băuturi spirtoase, constituind o excepţie printre cei de teapa lor, care preferau rom sau rachiu.

In cele din urmă, în septembrie 1698, Kidd plecă din Madagascar pe „Neguţătorul din Quedagh“, care era încărcat cu o mare cantitate de mărfuri, bijuterii, aur şi pesos. ? i

Următorul lor popas fu Anguilla, în Indiile de Vest Aici, Kidd trimise pe uscat câţiva oameni, care se înapoiam cu vestea neplăcută că Kidd şi întregul său echipaj sunt urmăriţi ca piraţi. După spusele lui Kidd, această ştire a provocat „o mare consternare“ printre membrii echipajului. El se îndreptă de îndată spre New York cu o corabie mică, „Antonio“, apoi spre Noua Anglie, lăsând ^Neguţătorul din Quedagh“ la Hispaniola, cu ordinul de a aştepta acolo până când se va întoarce. i

Dacă Kidd îşi închipuia că îl poate convinge pe Bello-monfc să-i ierte, se înşela amarnic. Scandalul luase proporţii prea mari şi Kidd fu arestat în momentul când puse piciorul pe uscat. Procesul lui avu loc la Old Bailey în 1701. Fu găsit vinovat atât de omor, cât şi de piraterie şi]a 23 mai fu spânzurat la Cheiul de execuţii.

Au fost scrise numeroase balade care au cântat ispră«* vile şi moartea lui Kidd ; reproducem câteva versuri din-« tr-tina din ele :

BALADA CĂPITANULUI KIDD îmi spuneau toţi William Kidd,

Când pluteam, când pluteam, îmi spuneau toţi William Kidd,

Legea o nesocoteam,

Căci ştiam cum să ucid.

Ţineam biblia în mâini când pluteam, când

pluteam, > Ţineam biblia în mâini când pluteam,

Ţineam biblia în mâini, *

După tata mă-ndrumam

Şi-am ascuns-o în nisip, când pluteam,

Vase franţuzeşti zărind când pluteam, când pluteam. Vase franţuzeşti zărind,

Vase franţuzeşti zărind când pluteam,

Am sărit asupra lor

Şi le-am înhăţat de zor, când pluteam.

Aur nouăzeci de drugi când pluteam, când pluteam, Aur nouăzeci de drugi când pluteam,

Aur nouăzeci de drugi Şi dolari mai mulţi aveam,

Bogăţii fără de număr când pluteam.

De curând, un număr de mărturii noi privitoare la acţiunile lui Kidd în Marea Roşie acu fost descoperite de domnul Basil Lubbock în jurnalul unui bătrân marinar aflat în posesia sa. Ele dovedesc că Kidd a comis acte de piraterie mai devreme decât se ştia până acum. Datorită amabilităţii domnului Lubbock, pot reproduce mai multe extrase lungi din acest jurnal în Anexa a V-a, ortografia neobişnuită a povestitorului Edward Barlow fiind păstrată intactă.

Am vorbit în mod special despre doi piraţi faimoşi, Avery şi Kidd, dar au fost şi alţii deopotrivă de isteţi care nu s-au bucurat de aceeaşi popularitate. După cum s-a observat, piratul obişnuit nu căuta notorietate ; el era mulţumit dacă îşi putea obţine prada şi dacă se retrăgea, uitat de toţi, ca să-şi cheltuiască câştigurile în chipul în care dorea şi nu ţinea deloc ca isprăvile sale să facă zarvă în lume. In consecinţă, am fi ştiut foarte puţin despre viaţa şi faptele acestor oameni dacă nu ar fi existat un anume căpitan Charles Johnson, care a scris o carte despre ei. Nu trebuie să uităm că sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul celui de-al XVIII-lea, perioada când a trăit Johnson, a marcat poate apogeul pirateriei. Cu alte cuvinte, piratul de atunci corespundea cel mai mult concepţiei populare despre ceea ce trebuia să fie un pirat.

Fâimoasa carte a lui Johnson a apărut în 1724, fiind publicată de Ch. Rivington, la The Bible and Crown, în St. Paul's Churchyard. In 1890, întreprinderea lui Rivington a fost cumpărată de editorii acestei cărţi, iar emblema lui, o coroană deasupra unei biblii, mai este încă
iIn posesiunea firmei.

Pagina de titlu conţine ţgpste doua sute de cuvinte, dar, eliminând „intercalările"comentariile căpitanului Johnson, ea arată astfel :

Istorie generală a tilhăriilor şi crimelor comijt* de cei mai vestiţi piraţi, precum şi a obiectivelor, disciplinei şi conducerii lor de la prima apariţie şi stabilire pe insula Protidei*ire, *in* 27/7, *pină în acest an, 1724.

Cu privire la autor n-au ieşit la iveală niciun fel de informaţii, dar este sigur că, oricine ar fi fost, cunoştea îndeaproape comportarea piraţilor. S-a spus că naraţiunea lui este alcătuită mai curând din născociri decât din fapte, dar în ultima vreme s-a dovedit că Johnson era un om cinstit şi că nu e cazul să punem la îndoială ceea ce ne spune. Sunt temeiuri serioase să presupunem că autorul a fost sau fusese pirat înainte de a-şi scrie cartea, în care caz nu-i nicio îndoicilă că a socotit prudent să se ascundă îndărătul unui pseudonim.

A existat un căpitan Charles Johnson din marina regală care a fost însărcinat de sir Thomas Lynch să-i prindă pe piratul Hamlin de pe „Amăgitoarea" şi pe alţi piraţi din Jamaica în 1682. Dacă Johnson era atunci numai de douăzeci şi şase de ani, ceea ce este puţin probabil, el ar fi avut şaizeci şi opt de ani când a fost publicată *Istoria,* în 1724, astfel îneât, deşi ipoteza nu este imposibilă, dovezile că el ar fi fost autorul ei necunoscut sunt extrem de puţine.

Exemplarele din *Istoria piraţilor* au fost până de curând foarte greu de obţinut, întrucât primele ediţii au devenit foarte rare, dar în ultimii ani lucrarea a fost reeditată de mai multe ori.

Ar fi cu neputinţă să prezentăm aici fie măcar şi un

rezumat al vieţilor tuturor eroilor lui Johnson. Va trebui să ne mulţumim cu două din ele, una a lui Roberts şi a doua a lui Misson, pentru că acesta, prin caracterul său şi scopurile pe care le-a urmărit, a fost unic în felul său.

Căpitanul Bartholomew Roberts, ca atâţia alţi piraţi, a fost galez, fiind născut în apropiere de Haverfordwest, în Pembrokeshire [22].

Roberts s-a distins printre tovarăşii săi prin mai multe lucruri. In primul rând, el nu bea decât ceai, fiind astfel aproape singurul abstinent dintre piraţii de care avem cunoştinţă. Pe de altă parte, era un om «are ţinea la o disciplină severă. Pe ^ordul tuturor navelor sale, luminile trebuiau stinse la opt seara ; dacă cineva din echipaj dorea să mai bea câte ceva după acea oră, avea voie să o facă numai pe puntea deschisă. Totuşi, în ciuda tuturor străduinţelor sale,.acest zelos apostol al abstinenţei nu a reuşit să suprime băutura cu desăvârşire.

Nu permitea nici unei femei să urce pe navele sale, iar potrivit unui regulament pe care I-a impus, orice marinar care aducea pe bord o femeie deghizată bărbăteşte trebuia să fie pedepsit cu moartea. De asemenea, nu permitea să se joace cărţi sau zaruri pe bani, pentru că era foarte pornit împotriva jocurilor de noroc. Fiindcă respecta cu severitate duminica, le îngăduia muzicanţilor să se odihnească în ziua a şaptea. Lucru bun dealtminteri, pentru că funcţia de muzicant pe un vas corsar nu era o sinecură ; fiecare pirat avea dreptul să ceară un cântec la orice oră din zi sau din noapte. Avea obiceiul să instaleze gărzi care să protejeze pe toate femeile captive, deşi există bănuieli puternice că era întotdeauna o mare întrecere între indivizii cei mai dubioşi de pe corabie când era vorba ca cineva să fie numit gardian al unei captive frumoase. La bordul vasului nu erau permise încăierările. Toate certurile trebuiau rezolvate pe ţărm, dueliştii stând cu spatele unul la celălalt, înarmaţi cu pistolul şi pumnalul, după cum obişnuiau piraţii.

---

22 ***Piratcs' Who's Who,*** **Dulău, Londra.**

In ţinută de campanie, Bartholomew, oricât de ciudat s-ar părea, devenea un fel de crai al piraţilor. Bărbat brunet şi înalt, purta vestă şi pantaloni din stofă splendidă de damasc, o pană roşie înfiptă în bonetă, un lanţ de aur în jurul gâtului cu o mare cruce de diamante care atârna de el, o sabie în mână şi două perechi de pistoale prinse de capătul unei eşarfe de mătase aruncate peste umăr.

Primele ştiri pe care le avem despre el sunt din timpul când naviga de la Londra, în noiembrie 1719, ca proprietar al navei „Prinţesa“, destinată transportului de sclavi negri, având ca destinaţie coasta Guineii, pentru a face o încărcătură cinstită de „fildeş negru“ la Anamaboe. Aici, vasul său a fost capturat de un alt galez, piratul Howel Davis. Neexistând alternativă, Roberts intră în rândul piraţilor şi în scurtă vreme se descurcă la fel de bine în această meserie ca oricare din ei.

Când, în cursul unei acţiuni, căpitanul Davis muri, se ţinu un consiliu pentru completarea postului vacant de comandant. Erau mai mulţi candidaţi, toţi oameni „vioi şi activi“, distinşi cu titlul de „lprzi“, cum ar fi Sympson, Âshplant, Antis şi alţii. Unul din aceşti „lorzi“, numit Dennis, I-a propus pe Roberts într-o cuvântare care conţinea un avertisment interesant, precum şi o explicaţie nu mai puţin interesantă : „Dacă un căpitan devine în- tr-atâta de insolent înêât trece peste regulament de fiecare dată, atunci, jos cu el ! După ce va muri, acesta va fi un avertisment pentru urmaşii săi cu privire la consecinţele fatale pe care le poate avea orice abuz de putere“. După ce rosti aceste cuvinte de prevenire, „lordul Dennis“ continuă : „Totuşi, sfatul meu este ca, *citita timp cât suntem treji*, să ne fixăm alegerea asupra unui om curajos şi priceput în ale navigaţiei, un om care prin sfaturile şi bravura sa pare să fie cel mai capabil când este vorba să apere republica şi să ne păzească pe noi împotriva primejdiilor şi furtunilor unei stihii schimbătoare şi împotriva urmărilor nenorocite ale anarhiei ; şi un asemenea om, după câte socotesc eu, este Roberts. Un om, cred, vrednic în toate privinţele de stima şi respectul vostru“.

Propunerea a fost primită cu aplauze, cu un singur vot contra, acela al „lordului“ Sympson, care sperase că va fi ales el şi care părăsi adunarea posac, murmurând : „puţin îmi paşă pe cine îl aleg ei căpitan atâta timp cât nu este papistaş“, ceea ce, intr-adevăr, Roberts nu era. Noul venit fu, aşadar, ales după ce fusese pirat timp de numai şase săptămâni.

Noul comandant răspunse într-o scurtă alocuţiune că, „de vreme ce şi-a muiat mâinile în apă murdară şi trebuie să fie pirat, este mai bine să fie comandant decât un om de rând“ ; un mod nu neapărat plin de tact sau delicateţe de a-şi exprima mulţumirile, în orice caz unul care, fără îndoială, a fost apreciat de auditoriu.

Roberts îi arătă curând echipajului său ce fel de căpitan are, cucerind şi dărâmând până la temelii un fort învecinat, bombardând oraşul şi incendiind două vase portugheze, toate acestea ca răzbunare pentru uciderea întru totul justificată a căpitanului Davis în acest loc.

Traversă după aceea Atlanticul de sud şi ajunse îri golful Bahia din Brazilia, unde descoperi patruzeci şi două de nave portugheze gata încărcate şi pe punctul de a porni spre Lisabona. Cu o îndrăzneală uluitoare, Roberts navigă până ajunse în mijlocul lor, descoperi corabia cea mai încărcată, o atacă, trecu la abordaj şi-q jefui. Printre alte mărfuri, prada conţinea patruzeci de mii de moi- dori[23] şi o cruce de diamante lucrată pentru regele Portugaliei.

Din Brazilia, Roberts se îndreptă spre Indiile de Vest, iăcând ravagii în comerţul dintre Jamaica şi Barbados. Când lucrurile ajunseră prea departe, plecă spre Nord, la Newfoundland, unde dădu iama prin flotele pescăreşti şi aşezările engleze şi franceze.

In două rânduri, Roberts a avut de pătimit zdravăn, o dată din partea unei nave din Barbados şi o dată din partea locuitorilor din Martinica ; de aceea, atunci când se gândi

23 **Monedă de aur portugheză valorînd pe timpul acela o liră 9i şapte şilingi.**

la un steag nou, desenă pe el un uriaş portret al său, cu sabia în mână, stând cu picioarele pe două cranii sub care erau scrise literele A.B.H. şi A.M.H., însemnând f>A Barbadian’s Head“ şi „A Martiniquian’s Headu („cap de locuitor din Barbados“ şi „cap de locuitor din Martinica“). După aceea, ori de câte ori un locuitor al acestor două insule avea nenorocul să cadă în ghearele lui Roberts, plătea cu viaţa.

In aprilie 1721, Roberts reveni pe coasta Guineii, incendiind şi jefuind. Printre prizonierii pe care i-a capturat în cursul unei expediţii era şi un preot. Intrucât căpitanul ţinea foarte mult să aibă la bordul corăbiei un capelan care să aibă grijă de asistenţa spirituală a echipajului, el a încercat pe toate căile posibile să-i convingă pe preot să se angajeze ca matelot, asigurându-1 că singura sa obligaţie va fi aceea de a rosti rugăciuni şi de a prepara punşuri. Preotul, totuşi, I-a rugat să-i scuze şi, până în cele din urmă, i s-a permis să plece cu tot cala-balâcul, cu excepţia a trei cărţi de rugăciuni şi a unui tirbuşon – articole de care se simţea mare nevoie la bordul vasului „Noroc regesc“.

Deşi nu prea apropiat, sfârşitul carierei lui Roberts era uşor de întrevăzut, pentru că el capturase deja patru sute de corăbii, record pe care, în măsura în care se ştie, nu-i deţinea niciun alt pirat.

0 navă regală, „Rândunica“, comandată de căpitanul Chaloner Ogle, descoperi cele două corăbii ale lui Roberts în insula Parrot; prefăcându-se că vrea să fugă, nava lui Ogle fu urmărită în larg de una din aceste corăbii. Avu loc o luptă şi după două ore nava-corsar eşuă, aruncând peste bord steagul ei negru, ,,pentru ca la Judecată să nu se ridice deasupra lor“. Peste câteva zile, „Rân- dunica“ reveni în insula Parrot ca să-i caute pe Roberts la bordul „Norocului regesc".

Era dimineaţă şi Roberts se înfrupta dintr-un mic dejun de salamagundi, o murătură ardeiată din Indiile de Vest, când îi fu adusă ştirea că „Rândunica“ se apropie, dar el refuză să fie deranjat. A fiind câteva clipe mai târziu că

nava de război se pregăteşte să atace, Roberts se repezi pe punte, ordonă să se taie odgoanele şi porni în larg. Acestea se întâmplau la 10 februarie 1722. începu o canonadă furibundă. Cei mai mulţi piraţi, în ciuda orei matinale şi a exemplului dat de căpitan, erau beţi şi incapabili de o rezistenţă viguroasă. Chiar la începutul încăierării, Roberts fu ucis de o mitralie, care I-a lovit în gât. Cadavrul său, în ţinută de ceremonie şi purtând toate armele şi podoabele, fu azvâriit peste bord, în conformitate cu instrucţiunile date de el însuşi în timpul vieţii. In felul acesta, el fu scutit de soarta celorlalţi, spânzuraţi cu toţii la fortul Cape Coast.

Istoria lui Charles Johnson este o mină de informaţii privind pirateria. Cu toate că bandiţii lui nu prea ţineau la morală şi aproape deloc la disciplină, le plăcea să întocmească contracte şi directive în stil pompos cu privire la propria lor conduită.

Reproducem mai jos o listă a directivelor întocmite de căpitanul John Phillips, comandantul vasului „Răzbunătorul“, fost „spintecător de peşti“ în Newfoundland :

1. Fiecare om se va supune comenzii civile ; căpitanul va primi o parte întreagă plus juma ta ie din toate capturile ; secundul, dulgherul, şeful de echipaj şi tunarul vor primi o parte şi un sfert.
2. Dacă vreun om va încerca să fugă sau să ţină ceva secret faţă de ceilalţi, el va fi părăsit pe o insulă pustie cu o sticlă de pulbere, o sticlă cu apă, o armă portativă şi alice.
3. Dacă vreun om va fura de la ceilalţi vreun lucru sau un vânat în valoare de un peso, el va fi pc'trăsit pe o insulă pustie sau împuşcat.
4. Dacă se va întâmplă să dăm vreodată peste un matelot părăsit (adică pirat), omul care îi va semna angajamentul fârâ consim- ţământul nostru al tuturor va suporta pedeapsa pe care căpitanul şi echipajul o vor socoti de cuviinţă.
5. Omului care va lovi pe un altul atâta timp cât este în

vigoare acest contract i se va aplica legea lui Moise (adică patruzeci de lovituri cu biciul minus una) pe spatele gol.

G. Omul care îşi va dcscărca sau va fuma tutun în cală fără să aibă apărătoare la pipă sau va purta o luminare aprinsă fără să fie introdusă într-o lanternă va fi supus aceleiaşi pedepse ca aceea din articolul precedent.

7. Omul care nu-şi va păstra armele curate, gata de luptă, sau îşi va neglija sarcina încredinţată va fi exclus de la împărţeală şi va suferi şi alte pedepse, după cum va stabili căpitanul şi echipajul.
8. Dacă vreun om îşi va pierde o încheietură In timpul unei lupte, va primi 400 de pesos, iar dacă îşi va pierde un membru, va primi 800.
9. Dacă vreodată un bărbat va întâlni o femeie serioasă şi va căuta s-o siluiască va fi pedepsit de îndată cu moartea.

După ce acest contract era transcris cu grijă şi acceptat de întregul echipaj, fiecare membru trebuia să jure cu mâna pe Biblie că-1 va respecta. La bordul „Răzbunătorului“ nu se găsea nicio Biblie, aşa că oamenii au trebuit să jure pe o secure, considerată a doua în ordinea importanţei.

Odată rezolvată problema contractului, piraţii se îmbătau zdravăn cu punş şi discutau importanta problemă **a** alegerii unui steag care „să vâre groaza în (toţi privitorii“. Uneori era preferat „Veselul Roger“, respectiv un craniu omenesc şi două femure încrucişate, cu toate că multe echipaje piratereşti alegeau un simplu steag negru sau roşu. Unii căpitani imaginau lucruri mai complicate, ca, de exemplu, un schelet care ţinea într-o mână descărnată un potir sau un pahar de punş şi în cealaltă o sabie.

Atunci când piraţii nu se ocupau cu capturarea banilor pe mare sau cu irosirea lor pe uscat, îşi petreceau adesea timpul cu îndeletniciri nevinovate. Uneori se ocupau chiar cu dansul sau făceau pe actorii, dar dintre toate distracţiile ei preferau jocul de-a judecata, în care fiecare pirat era pe rând când judecător, când acuzat. .Era

o formă sinistră de distracţie, deoarece mulţi dintre jucători urmau, până în cele din urmă, să fie judecaţi în faţa unui judecător adevărat, într-un tribunal adevărat, fiind deseori condamnaţi la moarte. Johnson ne povesteşte un asemenea simulacru de judecată despre care a auzit de la un martor ocular. Dacă judecata a fost inventată, inventatorul trebuie să fi fost însuşi creatorul lui Shailow [24], mort cu o sută de ani în urmă.

Fiind desemnaţi judecătorii şi acuzaţii, precum şi avocaţii apărării, judecătorul se urcă pe o grindă, având atârnată pe umăr o bucată de prelată murdară care ţinea loc de robă. Pe cap avea o tichie cu franjuri şi pe nas o pereche de ochelari mari. Astfel gătit, el se aşează la locul său, nenumăraţi slujbaşi înconjurându-1 pe punte înarmaţi cu drugi şi manele, în chip de bastoane, toiege de aprod ş.a.m.d. Acuzaţii fură aduşi în faţa curţii, toţi cu feţele foarte posomorite. Cineva care juca rolul procurorului a expus capetele de acuzare. Luările de cuvânt, foarte laconice, şi toată procedura concisă o vom reproduce sub formă de dialog.

Procurorul: Cu voia Inălţimii-Voastre şi a Voastră, domnilor juraţi, iată, aveţi în faţă un desfrânat, un individ foarte desfrânat, şi nădăjduiesc cu umilinţă că Inălţimea-Voastră va porunci să fie spânzurat fără zăbavă la marginea drumului... A săvârşit fapte piratereşti în largul mărilor şi noi vom dovedi, cu voia Inălţimii- Voastre, că individul acesta, desfrânatul acesta din faţa Voastră, a scăpat dintr-o mie de furtuni, ba chiar a ajuns cu bine la ţărm când corabia naufragia, ceea ce a fost un semn neîndoielnic că nu se născuse ca să moară înecat; dar, neavâad în minte teamă de spânzurătoare, nu s-a oprit să prade şi să răpească mai departe bărbaţi, femei şi copii, a jefuit încărcăturile corăbiilor de la proră până la pupă, incendiind şi scufundând corăbii, baraje şi bărci de parcă avea pe dracul într-însul. Dar, Inălţimea-Voastră, aceasta nu e tot. A săvârşit ticăloşii mai mari decât toate cele amintite, pentru că vom dovedi că s-a făcut vinovat de a fi

24 Shakespeare. — *Nota trad.*

băutor de bere slabă, şi Inălţimea-Voastră ştie că nu există nebăutori de alcool care să nu fie nişte ticăloşi. Inălţimea-Voastră, aş fi vorbit mult mai frumos decât vorbesc acum, dar, după cum ştie Inălţimea- Voastră, romul nostru s-a sfârşit şi cum poate să vorbească cum se cuvine despre ale legii un om care nu a gustat un strop.,. Cu toate acestea, nădăjduiesc că Inălţimea-Voastră va porunci ca acest individ să fie spânzurat.

Judecătorul: Ascultă, ticălosule, câine murdar, mizerabil şi urât la înfăţişare. Ce poţi să ne spui în apărarea ta ca să nu fii înălţat pe loc şi pus la soare ca să te usuci asemenea unei momâi ? Eşti vinovat au nu eşti vinovat ?

Acuzatul: Nu sunt vinovat, cu voia Inălţimii-Voastre.

Judecătorul: Nu eşti vinovat! Mai spune asta o dată, netrebnicule, şi voi pune să te spânzure fără niciun fel de judecată.

Acuzatul: Nu vă fie cu bănat, Inălţimea-Voastră, sunt un om sărac şi cinstit ca orice marinar care s-a mişcat vreodată între prora şi pupa unei corăbii şi mă pricep să mânuiesc şi să string o pânză, să cirmuiesc corabia şi să leg două capete cte funii la fel de bine ca orice om care a străbătut vreodată apa sărată a mărilor, dar aifl fost luat de unul George Bradley (numele celui care făcea pe judecătorul), un pirat vestit, un netrebnic Iară pereche, ca toţi aceia care nu au fost j-uşi in ştreang, şi, nu vă fie cu supărare, Inălţimea-Voastră, el m-a silit.

Judecătorul; Ia să-mi răspunzi* secătură, cum vrei sa fii judecat ?

Acuzatul: De Dumnezeu şi ţara mea.

Judecătorul: Vrei pe dracu... Păi, domnilor juraţi, cred că nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să trecem la judecată.

Procurorul; Foarte bine, Inălţimea-Voastră, pentru că dacă acestui individ i s-ar îngădui să vorbească, el ar putea să se dezvinovăţească, şi acesta ar fi un afront adus curţii.

Acuzatul: Vă rog, înalţi mea-Voastră, nădăjduiesc că înălţimea-Vo'istră va ţine seama de...

Judecătorul: Să ţin seama ! Cum îndrăzneşti să vorbeşti de aşa ceva ? Puşlama ce eşti, niciodată n-am ţinut seama de ceva In toată viaţa rnea. A ţine seama înseamnă a fi trădător.

Acuzatul: Nădăjduiesc că Inălţimea-Voastră va binevoi să fie înţelegător...

Judecătorul: Auziţi cum trăncăneşte netrebnicul ? 'Află, ticălosule, nu ne-am adunat aicea ca să fim înţelegători, ci să aplicăm legea... Masa e gata ?

Procurorul: Da, Inălţimea-Voastră.

Judecătorul: Ascultă, ticălosule acuzat, ascultă, secătură, ascultă, trebuie să fii pedepsit pentru trei motive : mai întâi, pentru că nu se cade ca eu să fiu aicea judecător şi să nu fie spânzu- rat nimeni. In al doilea rând, trebuie să fii spânzurat pentru că al o mutră bună de spânzurătoare şi, în al treilea rând, trebuie să fii spânzurat pentru că mi-e foame, căci află, netrebnicule, că e un obicei ca, atunci când masa judecătorului e gata înainte de a se încheia judecata, acuzatul trebuie să fie negreşit spânzurat... Asta e legea pentru tine, câine. Ia-1 de aici, temnicerule.

Ciudată amestecătură de scursori omeneşti, piraţii aceştia ai lui Johnson. Insă niciunul mai straniu dintre ei decât maiorul Stede Bonnet, un moşier bogat din Barbados, ai cărui vecini erau scandalizaţi ori de câte ori ştiau că a plecat „în piraterie“. Unii dintre ei însă au fost mai curând mâhniţi decât supăraţi când au aflat ,,că această predispoziţie a lui de a pleca în piraterie se trăgea dintr-o tulbu rare a minţii, care se observase la el câtva timp înainte de a se apuca de o asemenea treabă ticăloasă şi despre care se spune că ar fi fost pricinuită de anumite nemulţumiri ale vieţii sale conjugale ; oricum ar sta lucrurile, maiorul nu era deloc omul potrivit pentru aşa ceva, întrucât nu se pricepea la treburi maritime“.

Nu mai e nevoie să spunem că binecunoscutul Edward Teach, numit şi Black Beard, s-a bucurat de o atenţie bine meritată din partea istoricului pirat. S-a crezut întotdeauna că Teach era originar din Bristol, dar,

după autorul anonim, probabil Charles Leslie, al celor *Treisprezece scrisori ale unui gentleman către prietenul său,* publicate în 1740, s-ar părea că Teach seiiăscuse în Jamaica. Iată relatarea :

„în această vreme, vestitul Edward Teach, cunoscut de obicei sub numele de Black Beard, bântuia mările Americii. Avea o fire nespus de sângeroasă şi de brutală. Numele lui deveni o adevărată teroare ; şi cum unii guvernatori nu se străduiau să-i urmărească, Teach aproape că pusese capăt negoţului mai multor colonii din Nord. Se născuse în Jamaica, din părinţi foarte onorabili ; mama lui mai trăieşte şi astăzi în Spanish Town, iar fratele lui este în momentul de faţă căpitan de artilerie. El a fost atacat de un locotenent de pe un vas de război (Robert Maynard, goeleta maiestăţii sale „Perla") şi a fost ucis după o luptă dârză şi sângeroasă. El este omul care lua un pahar şi bea pentru osânda veşnică a tuturor celor care acordă sau cer îndurare. Capul Iul a fost dus în Virgi- nia şi ţinut acolo în vârful unui par“.

Teach a ţinut un jurnal din care au mai rămas numai două fragmente. Ele ne amintesc destul de mult de Robert Louis Ste- venson’:

„1718. Tot romul s-a dus. Oamenii noştri sunt destul de treji

— a naibii zâzanie între noi ! Ticăloşii uneltesc – se vorbeşte mult de despărţire –, de aceea trebuie să caut la iuţeală o pradă.

(Mai târziu). Am capturat o corabie cu foarte multă băutură la bord – oamenii s-au înfierbântat grozav, apoi toate au mers cum trebuie“.

In această vreme, Noua Anglie era principala piaţa a comerţului cu prăzile piraţilor, şi bunurile capturate în largul coastelor americane sau în Indiile de Vest şi în Oceanul Indian erau aduse acolo spre vânzare. Atunci când se găseau mult prea departe de binevoitoarele porturi ale Americii, piraţii trebuiau să caute un refugiu sigur unde să-şi poată carena vasele, repara greementul şi face provizii de hrană şi apă. Insula caro satisfăcea în mod ideal

aceste cerinţe era Madagascar. Era foarte departe de rutele navelor de război ale regelui Angliei sau ale altor potentaţi „supărători“. în qeneral, băştinaşii erau prietenoşi. In sfârşit, Madagascarul era o bază minunată de operaţii pe Marea Roşie şi pe coasta Malabar, domenii rodnice pentru capturarea corăbiilor, în special a navelor de coastă indiene sau „maure“, precum şi pentru capturarea prin surprindere a câte unei nave aparţinind Companiei Indiilor de Est care se întâmplă să treacă pe acolo. De aceşti piraţi din Madagascar se ocupă Johnson în cel de-al doilea volum al *Istoriei generale,* care a apărut în 172G.

Netrebnicii despre care Jcfhnson scrie în acest al doilea volum sunt o colecţie de epave la fel de extraordinare ca cele descrise în primul volum. Ne vom mărgini să vorbim aici despre un singur pirat, pe care I-am ales pentru că este unic în multe privinţe. E greu de spus cât adevăr este în această poveste. în linii mari, toate celelalte descrieri ale vieţilor piraţilor făcute de Johnson sunt adevărate, dar trebuie să recunoaştem că până în clipa de faţă nu am găsit niciun fel de dovezi care să confirme descrierea lui Misson *.

Acest personaj ieşit din comun se trăgea dintr-o veche şi numeroasă familie franceză din Provence. Era cel mai mic fiu al unei familii numeroase şi primise educaţie bună. La vârstă de cincisprezece ani, băiatul se distingea în mod cu totul neobişnuit la disciplinele umanistice şi la logică şi trecuse destul de bine examenele de matematică. Hotărât să-şi croiască soarta singur, pe calea armelor, a fost trimis la Academia din Anger pe timp de un an. La terminarea studiilor sale militare, tatăl lui ar fi vrut să-i cumpere un brevet de ofiţer într-un regiment de muşchetari, dar tî- nărui Misson, care citise cărţi de aventuri, ceru atât de insistent permisiunea de a lua calea mării, înеât tatăl său îi mijloci să fie primit ca voluntar pe nava de război franceză „Victoria“, comandată de domnul Fourbin, navă pe care s-a îmbarcat la Marsilia. In timpul călătoriei lui pe Mediterana, tânărul voluntar vădi mult zel

în îndeplinirea sarcinilor şi nu pierdu niciun prilej de a învăţa tot ce putea despre navigaţie şi despre construcţia corăbiilor, mergând până acolo înеât să-şi cheltuiască banii de buzunar pentru a primi instrucţiuni speciale de la şeful de echipaj şi de la dulgher.

Când sosiră la Neapole, căpitanul îi dădu voie să viziteze Roma, vizită care, până la urmă, i-a modificat întreaga carieră.

La Roma, tânărul marinar cunoscu un preot dominican, signor Caraccioli, care avea despre preoţie concepţiile cele mai Jipsite de sfinţenie ; intr-adevăr, ideile sale despre viaţă în general erau, ca să nu zicem mai mult, neorto- doxe. Intre aceşti doi se legă o mare prietenie, care, până la urmă, îl făcu pe preot să-şi arunce straiele bisericeşti şi să intre în echipajul vasului „Victoria“. La două zile după ce au părăsit portul, s-au întâlnit cu o navă corsar de la Sallee, cu echipajul căreia au luptat corp la corp, iar răs- popitul şi Misson s-au distins prin bravură.

Următoarea călătorie a lui Misson a fost pe o navă armată, „Triumf“. Întâlnind într-o zi un vas englez, „Floare de mai“, între Guernsey şi Start Point, el şi tovarăşii săi au învins nava comercială, care a opus o rezistenţă dârză. înapoiat pe „Victoria“, Misson plecă de la La Rochelle spre Indiilc de Vest.

In timpul întregii călătorii, cei doi începură să vorbească echipajului, şi părerile lor, în special cele privind drepturile asupra proprietăţii private, au fost numaidecât împărtăşite de aproape toţi cei de pe bord. O întâmplare fcricită se petrecu tocmai atunci în sprijinul noii „cauze“. In largul insulei Martinica avu loc o ciocnire cu o navă de război engleză, „Winchester“, sfârşitul fiind aruncarea în aer a acesteia. In cursul acţiunii, căpitanul Fourbin a fost ucis şi cu moartea lui începu noua eră.

Mai întâi de toate, signor Caraccioli păşi în faţă şi adresă lui Misson o lungă şi elocventă cuvântare, invitându-1, din proprie iniţiativă, să devină căpitanul vasului. El îl rugă să urmeze exemplul lui Alexandru cel Mare şi al regilor Henric al IV-lea şi al VII-lea al Angliei şi

îi reaminti cum Mahomed, doar cu câţiva conducători de cămile, a întemeiat Imperiul otoman si cum Darius, cu câţiva ostaşi, a pus stăpânire pe Persia. Înflăcărat de această alocuţiune, tânărul Misson acceptă candidatura, rostind prima, dar, aşa cum au arătat-o evenimentele, nicidecum ultima sa cuvântare. Urmarea se dovedi a fi un triumf al oratoriei, pentru că toţi marinarii francezi, emoţionaţi, au răspuns prin strigăte de : „Trăiască căpitanul Misson şi locotenentul său, savantul Caraccioli !“.

Mulţumindu-le prin câteva cuvinte amabile, Misson le făgădui că se va strădui din răsputeri, în calitate de comandant al lor, să slujească tânără republică marină. După care ofiţerii s-au retras în cabina mare, unde a avut loc o discuţie prietenească în legătură cu noile măsuri ce trebuiau luate. Prima chestiune care s-a ridicat a fost alegerea unui pavilion potrivit sub care să navigheze. Şeful de echipaj nou ales, Mathew Tunsul, un marinar de treabă, dar simplu, propuse un steag negru, ca fiind cel mai ameninţător. Ceea ce atrase o nemaipomenită dezlănţuire de elocinţă din partea lui Caraccioli, noul locotenent, care obiectă că Mei nu erau piraţi“. Treptat, se înflăcără şi ţinu bietului şef de echipaj, care probabil că regreta nefericita sa sugestie, o prelegere înflăcărată despre suflet, despre scuturarea .Jugului tiraniei“ de pe grumazul lor. Drept care, în loc de un steag negru, ei trebuiau să navigheze sub un pavilion alb.

Marinarii simpli, excluşi de la aceste discuţii, se adunaseră în afara cabinei, de unde au auzit această cuvântare. Când Caraccioli a isprăvit, cuprinşi de entuziasm, ei au strigat tare : „Libertate, Libertate ! Suntem oameni liberi ! Trăiască bravul căpitan Misson şi nobilul locotenent Caraccioli !u. In felul acesta, în largul insulei Martinica a fost botezată noua republică.

Prima pradă capturată de aceşti piraţi sub steagul lor alb a fost o goeletă engleză comandată de căpitanul Tilomas But Ier, întâlnită la o depărtare de numai o zi de navigaţie de St. Kitts. După ce s-au înfruptat din câteva

butoiaşe de rom şi din câteva alte articole, dar fără a face vreun rău echipajului, fără măcar a-l despuia de îmbrăcăminte, potrivit obiceiului pirateresc în asemenea ocazii, i-au lăsat pe oameni să plece, spre marea surprindere a căpitanului Butler.

Navigând spre coasta Africii, Misson captură o navă olandeză din Amsterdam, „Nieuwstadtct. încărcătura era alcătuită din pulbere de aur şi şaptesprezece sclavi negri. Negrii i-au oferit căpitanului Misson prilejul nimerit de a ţine una din scurtele sale predici în faţa marinarilor. El convocă întregul echipaj pe punte şi făcu următoarele observaţii cu privire la ticălosul comerţ cu sclavi :

„Comerţul cu cei de o specie cu noi nu ar putea fi niciodată plăcut în ochii justiţiei divine. Niciun om nu are putere asupra libertăţii altuia, şi atâta timp cât cei care profesează o cunoaştere mai luminată a dumnezeirii îi vând pe oameni ca pe nişte animale, ei dovedesc că religia lor nu este altceva decât prefăcătorie şi se deosebesc de barbari numai cu numele, deoarece fapiele pe care le săvârşesc nu sunt câtuşi de puţin mai umane“.

Oprindu-se o clipă ca să-şi tragă răsuflarea, căpitanul continuă : „In ceea ce mă priveşte, şi sper că exprim sentimentele tuturor bravilor mei camarazi, nu mi-am ferit gâtul de jugul umilitor al sclaviei (metafora o furase de la Caraccioli) şi nici nu mi-am revendicat libertatea ca să înrobesc pe alţii. Oricât de mult s-ar deosebi aceşti oameni de europeni prin culoare, obiceiuri şi rituri religioase, ei sunt opera aceleiaşi Fiinţe atotputernice şi sunt înzestraţi cu o raţiune de acelaşi fel“.

Ridicându-şi şi mai mult vocea, Misson declară apoi că „doreşte ca ei să fie trataţi ca oameni liberi (fiindcă voia să suprime chiar cuvân'tul sclavie din gura lor) şi că-i va împărţi între diversele grupuri de marinari care iau împreună masa ca să înveţe mai curând limba lor, să devină conştienţi de obligaţiile pe care le au faţă de ei înşişi şi mai capabili şi zeloşi în a apăra libertatea pe care o datorau dreptăţi-i şi umanităţii lor“.

Bineînţeles, cuvântarea fu întâmpinată cu aplauze

spontane şi generale şi vasul „Victoria“ răsună din nou de strigătul „Trăiască căpitanul Misson !“ Negrii fură eliberaţi din fiare şi îmbrăcaţi cu hainele foştilor lor stăpâni olandezi şi este interesant să citim că, „prin gesturile lor, ei au arătat că sunt recunoscători pentru că au fost sloboziţi din lanţuri44.

Totuşi, un nor negru începea să întunece cu perfidie frumoasa reputaţie a acestor suprapiraţi. De pe bordul ultimului vas pe care îl capturaseră, un număr de marinari olandezi se oferiseră de bunăvoie să slujească sub ordinele lui Misson, devenind astfel membri ai echipajului. Până acum nu fusese auzită nicio înjurătură, nicio expresie deşănţată sau vulgară nu zgâriase urechile căpitanului Misson sau pe cele ale locotenentului său răspopit, dar acum marinarii olandezi începură să-i inţieze pe tovarăşii lor în fapte nelegiuite şi în ale beţiei. Când căpitanul auzi despre acestea, socoti cu cale să stârpească răul din faşă. Adunându-i pe punte atât pe francezi, cât şi pe olandezi el îl rugă pe căpitanul olandez să traducă observaţiile sale în limba olandeză.

El le reaminti ascultătorilor că „ne-am lăsat atât de uşor înrâuriţi de noii veniţi, înéât ne-am dat seama de adevărul proverbului spaniol care spune : «Când un schimnic şi un tâlhar trăiesc laolaltă, ori tilharul se face schimnic, ori schimnicul, tâlhar», şi am verificat aceasta la bordul corăbiei noastre, pentru că înjurăturile şi blestemele pe care le-a auzit rostite de către bravii săi tovarăşi, nu puteau fi puse decât pe seama exemplului urât al olandezilor“. Spuse în continuare că acesta nu era singurul viciu pe care-1 introduseseră, pentru că înainte de a veni ei la bord oamenii lui erau oameni, dar şi-a dat seama că, imi- tând felul animalic de a se comporta al celorlalţi ei decă- zuseră până la starea de dobitoace, înecind acea unică facultate care îl deosebeşte pe om de animal, raţiunea.

Infierbântându-se, căpitanul Misson întrebă strigând : „cum este cu putinţă ca ei să îmbrăţişeze asemenea vicii odioase“ şi vorbi despre „funcţia cu care îl

cinstiseră şi care îl obliga să vegheze atent la interesul lor general“. După care „îi avertiză pe olandezi că primul pe care îl va prinde cu înjurătura pe buze sau cu băutura în cap va fi tras la răspundere, biciuit şi azvârlit în mare, în chip de pildă“.

Apoi, coborându-şi glasul şi întorcându-se spre marinarii francezi, urmă : „Cât despre prietenii săi, tovarăşii săi, copiii săi, sufletele acelea viteze, generoase, nobile şi eroice pe care el avea cinstea să le comande, le dădea câtva timp de gândire şi îi ruga fierbinte să cugete cât de puţină plăcere şi cât de multe primejdii pot izvorî din maimuţă- rirea viciilor duşmanilor lor“. Declară că vor face împreună o lege pentru stârpirea a ceea ce i-ar îndepărta altminteri de la izvorul vieţii şi, în consecinţă, îi va lipsi de protecţia lui.

Cuvântarea aceasta avu efectul dorit şi mereu după aceea, ori de câte ori vreun membru al echipajului avea prilejul să pomenească de numele căpitanului, îl prefaţa în mod invariabil cu epitetul de „bunul“.

Nu trecu mult şi piraţii aceştia capturară şi jefuiră numeroase vase comerciale, pline de bogăţii. De pe o navă englezească ei au capturat şaizeci de mii de lire, dar în timpul luptei căpitanul a fost ucis. Misson ordonă ca trupul defunctului să fie îngropat pe uscat şi, aflând că unul din oamenii săi era de .meserie cioplitor în piatră, ridică un monument deasupra mormântului.

„Victoria“ se îndreptă apoi spre insula Johanna din Oceanul Indian, care urma să devină pentru mulţi ani de zile adăpostul lui Misson şi al oamenilor săi. Aici se stabiliră ei, căpitanul căsătorindu-se cu sora oacheşei regine din partea locului şi Caraccioli dueând-o la aitar pe nepoata acesteia, în timp ce numeroşi membri ai echipajului se uniră prin sfânta legătură a căsătoriei cu una sau mai multe doamne de condiţie mai umilă.

I-am acordat lui Misson mai mult spaţiu decât i s-ar fi cuvenit intr-o lucrare de felul celei de faţă, însă cariera lui a fost atât de plină de incidente atrăgătoare şi surprinzătoare, încât te simţi ispitit să continui mai mult

decât este îngăduit. Ajunge să spunem că timp de câţiva ani Misson a continuat să ţină discursuri şi să prade corăbiile, iar din. vreme în vreme, când nu avea încotro, să-şi măcelărească duşmanii – fără prea multă plăcere.

În cele din urmă, el părăsi Johanna şi-şi duse piraţii spre un golf retras din Madagascar, unde la debarcare ţinu o altă scurtă cuvântare, spunându-le credincioşilor săi auditori că, de fapt, aici „s-ar putea să fie un locşor pe care să-i numească al lor propriu şi un adăpost unde, atunci când vârstă sau rănile îi vor face incapabili de a rezista greutăţilor, se vor putea bucura de roadele muncii lor şi vor coborî în mormânt în pace“.

Această colonie ideală a fost botezată de ei Libertatia. S-au construit docuri şi fortificaţii. în scurtă vreme, Misson construi două corăbii, „Copilăria“ şi „Libertatea“, care au fost trimise într-o călătorie în jurul insulei ca să fixeze pe hartă coasta şi să-i instruiască pe sclavii eliberaţi în aşa fel îneât să devină buni marinari. A fost construită o casă pentru adunări şi s-a instaurat o formă de guvernământ. La prima întrunire a Adunării, Misson fu ales Lord Conservator – aşa îl numeau ei – pentru o perioadă de trei ani ; în această perioadă el trebuia să se bucure „de toate însemnele regalităţii". Căpitanul Tew, un pirat englez pe care Kidd îl urmărise spre propria sa pierzanie, fu ales amiral al flotei din Libertatia, iar Caraccioli deveni secretar de stat, în timp ce consiliul era format din cei mai capabili dintre piraţi. Dificultăţile comunicării lingvistice (franceza, engleza, portugheza şi olandeza erau folosite în aceeaşi măsură) au fost înlăturate prin născocirea unei limbi noi formată din cuvinte aparţinând tuturor celor: patru limbi.

Această Utopie piraterească a propăşit vreme de mai mulţi ani, până când, în cele din urmă, se abătură asupra ei nenorocirile, una după alta, iar un atac brusc şi neaşteptat din partea băştinaşilor, prietenoşi până atunci, îl siliră pe Misson şi pe câţiva supravieţuitori să-şi caute refugiul pe mare. Surprins de un uragan, vasul lor se scufundă şi Mis~ son cu întreg echipajul se înecară. Aşa

luă sfârşit o eră a ceea ce ar putea fi numit „piraterie fără lacrimi“. După cum spune Byron,

A fost cel mai blajin dintre oamenii
Ce-au sabordat o navă sau au tăiat o beregată.

O relatare directă despre piraţii din Madagascar ne-a fost transmisă în paginile unei cărţi rare, *Madagascar sau Jurnalul lui Robert Drury,* publicată în 1729. Autorul a naufragiat pe insulă, unde a rămas în captivitate timp de cincisprezece ani, trăind ca un indigen. într-o zi, el a vizitat una din aşezările piraţilor, descriind în felul următor cele văzute :

„Unul dintre aceşti oameni era John Pro, un olandez care vorbea bine englezeşte. Era îmbrăcat într-o haină scurtă cu nasturi mari de argint şi cu alte lucruri plăcute la vedere, dar nu avea nici încălţăminte, nici ciorapi. La cingătoare purta o pereche de pistoale şi avea şi un pistol în mâna dreaptă. Celălalt bărbat era îmbrăcat după moda englezească şi, ca şi tovarăşul lui, avea două pistoale la cingătoare şi unul în mână. John Pro avea o locuinţă foarte plăcută. Casa lui era împodobită cu veselă de cositor etc. şi era mobilată cu un pat solid cu perdele şi alte lucruri de felul acesta, atât că nu existau scaune, al căror loc îl ţineau cu destul succes vreo două lăzi. Avea o casă anume care servea ca bucătărie şi locuinţă pentru bucătarul sclav, o magazie şi un chioşc ; toate acestea erau împrejmuite cu o palisadă, aşa cum sunt casele tuturor oamenilor de seamă din acest ţinut, pentru că era bogat şi avea multe castele şi mulţi sclavi. Bogăţia lui şi-o agonisise mal ales din vremea când făcuse prădăciuni pe mare printre mauri, de la care corabia lui prădase în mai multe rânduri mari avuţii şi pe care el obişnuia să le aducă la Sf. Maria. Cum însă corabia lui se învechise şi se dărăpănase, iar ei, pe de altă parte, deveniseră putrezi de bogaţi, s-au mutat în Madagascar, I-au numit pe unul Thomas Collins, dulgher, guvernator al lor şi au construit un mic fort apărat de tunurile corăbiei lor. Trăiau acum aici de nouă ani fără să mai facă piraterie4*.

înainte de a trece la alte aspecte şi la alţi

practicanţi ai acestei meserii, trebuie să facem cunoştinţă cu două femei-pirat despre ale căror fărădelegi Charles Johnson a avut multe de spus. In zilele noastre, când ceea ce era denumit „sexul slab“ a pătruns în aproape toate profesiunile, cu excepţia bisericii, nu ni s-ar părea chiar atât de straniu ca femeile să îmbrăţişeze o meserie atât de aspră şi bărbătească ca aceea a pirateriei. Dar în secolul al XVIII-lea, căminul mai era încă socotit singurul loc potrivit pentru o femeie şi se făcea mare **tărăboi** atunci când călătorii pe mări riscau să rămână cu **beregata** tăiată de mâna unei femei.

Nu mai e nevoie să spunem că şi Anne Bonney şi Mary Read erau foarte frumoase la vedere. Prima, o fetişcană irlandeză, era fiica neligitimă a unui magistrat din Cork ca re plecase la o vârstă fragedă cu tatăl ei în Carolina* Aer lo, cu anii, s-a făcut o fată zglobie şi brutală, cu „un temperament aprig şi curajos44, care nu o dată a determinat-o să ia parte la încăierări urâte, cum a fost atunci când si-a înjunghiat servitoarea engleză cu un cuţit. Altminteri, dacă lăsăm la o parte asemenea izbucniri temperamentale întâmplat oare, era o fiică bună şi ascultătoare.

După mai multe aventuri amoroase, Anne se mărită în secret cu un marinar. Auzind despre ispravă, tatăl ei **o** goni de acasă ; urmarea a fost că marinarul luă calea mării şi nu se mai auzi nimic despre el. Iată însă că apăru la orizont, foarte curând, un amant mai nobil, frumosul, bogatul, temerarul căpitan-pirat John Rackam, cunoscut de-a lungul coastei sub numele de „Jack Stambă44. Metoda lui J:_ck de a curta o femeie sau de a captura o navă era aceeaşi – niciun moment irosit, drept la abordaj, toate tunurile Jn bătaie şi aducerea la bord a prăzii.

Anne fu de îndată cucerită de curtezanul ei arătos şi impetuos şi consimţi să-i însoţească pe mare deghizată în haine de marinar. Şi-au petrecut luna de miere pe mare» până când Rackam fu înştiinţat de soţia sa că are să-i împărtăşească o ştire delicată ; omul se îndreptă imediat

spre Cuba, debareând-o pe Anne într-un golfuleţ unde avea o casă şi prieteni care i-au promis că vor avea grijă de ea. La timpul cuvenit, Anne reveni pe nava corsar, mî- nuind cu aceeaşi îndemânare ca şi ceilalţi sabia de abordaj şi nla de matisat şi fiind întotdeauna printre primii care abord.— îu prada. Totuşi, aceste zile fericite erau numărate, pentru că in octombrie 1720, când patrulau pe lângă Jamaica, piraţii au fost surprinşi de sosirea neaşteptată a unei goekte înarmate, trimisă de guvernatorul insulei ca să-i p-indă pe Rackam şi echipajul său. A urmat o luptă în curul căreia piraţii s-au purtat cât se poate de laş şi au fon curând împinşi sub punţi, cu excepţia lui Anne Bonney şi a prietenei sale Mary Read (despre care vom vorbi mai departe), care au luptat vitejeşte până când au fost luate prizoniere, înjurându-i tot timpul pe camarazii bărbaţi pentru comportarea lor laşă. Prizonierele au fost duse în Jamaica, judecate pentru piraterie la Sf. Jago dci la Vega şi condamnate la moarte la 23 noiembrie 1720.

Anne a cerut amânarea execuţiei din cauza sănătăţii sale şi cererea i-a fost aprobată. Nu se ştie exact cum a murit; se presupune doar că nu a fost spânzurată.

In ziua in care a fost executat iubitul ei, „Jack Stambă14, printr-o favoare specială, el a obţinut permisiunea de a o vedea pe Anne, dar credem că această întrevedere de adio I-a consolat prea puţin, pentru că situaţia exprimată de iubita lui s-a rezumat la cuvintele : ,,Ii părea rău că-1 vede acolo, dar, dacă s-ar fi luptat ca un bărbat, nu ar fi fost acum spânzurat ca un ciine“.

Am amintit de Mary Read, condamnată la moarte odată cu Anne Bonney. Tinereţea ei a fost şi mai romantică decât cea a lui Anne, iar Johnson, istoricul, a presupus că în mintea cititorului s-ar putea isca unele îndoieli cu privire la veracitatea afirmaţiilor sale. „Bizarele incidente ale vieţilor lor hoinare – observă el – sunt de aşa natură, înеât unii ar putea fi ispitiţi să creadă că toată povestea nu este decât un roman ; cum însă ea este sprijinită de multe mii de martori, adică de oamenii din Jamaica care au

asistat la judecarea lor şi au auzit istoria vieţii lor din momentul în care s-au dovedit a fi femei, adevărul nu mai poate fi contestat, după cum nu se poate contesta că pe lume au existat asemenea bărbaţi ca piraţii Roberts şi Black Beard*4. Dubiile posibile fiind astfel risipite, să cercetăm viaţa şi faptele doamnei Mary Read.

Despre originea ei se ştiu puţine, în afară de faptul că mama ei era „o văduvă tânără şi uşuratică". Pentru diferite motive, nu lipsite de temei, micuţa Mary a fost crescută ca un băiat şi la vârstă de treisprezece ani angajată drept „curier“ de o doamnă franceză. Curând însă Mary se plictisi de un serviciu atât de neinteresant şi se angajă pe bordul unei nave de război. Se plictisi repede şi de viaţa aceasta şi se înrolă ca soldat de rând într-un regiment de infanterie în Flandra, unde a luptat dind dovadă de bravură. Odată mai mult însă ea începu să tânjească după schimbare şi părăsi infanteria pentru a se încadra într-un regiment de cavalerie. Unul din camarazii ei din acest regiment era un soldat flamand de care Mary se îndrăgosti şi, până la urmă, îi dezvălui taina sexului ei. Soldatul, om de onoare, stărui ca ea să-şi schimbe uniforma cu aceea a unui strai femeiesc şi să se mărite cu el. Nunta celor doi soldaţi „făcu multă vâlvă“ şi la oficierea ei au fost de faţă mai mulţi ofiţeri. Mirele a fost eliberat şi fericita pereche şî-a întemeiat o gospodărie la o circiumă din Breda numită ,,Trei potcoave“, care se mai poate vedea şi astăzi.

Soţul muri şi văduva, punându-şi încă o dată veşminte bărbăteşti, se înrolă într-un alt regiment din Olanda, dar, nefiind în stare să se mai acomodeze cu viaţa ostăşească, dezerta curând şi se îmbarcă ca marinar pe o navă având destinaţia Indiile de Vest, navă care, pe drum, fu capturată de căpitanul Rackam, piratul. împreună cu alţii, Mary se alătură de bunăvoie piraţilor şi semnă contractul acestora, fără a-şi dezvălui însă sexul.

Cariera ei piraterească s-ar fi putut încheia curând, deoarece căpitanul Voodes Rogers fusese de curând trimis spre insula New Providence, Bahama, pentru a oferi iertarea regelui tuturor piraţilor care ar consimţi să se

îndrepte, lucru pe care Rackam şi echipajul său I-au acceptat. Totuşi, îi venea greu unui bărbat sau unei femei care s-a îndeletnicit cu pirateria să se statornicească şi să ducă o viaţă cinstită, aşa că foarte curând Rackam era din nou în larg cu Mary printre oamenii din echipaj. Ei au capturat numeroase corăbii, îndeosebi din Jamaica, pe bordul uneia din acestea fiind „un tânăr cu o comportare foarte plăcută“, care atrase de îndată atenţia lui Mary, deşi ea nu şi-a dezvăluit taina. într-o bună zi, tânărul marinar se ceartă cu un alt pirat. Cum vasul era ancorat lângă o insulă, ei căzură de acord să debarce şi să se lupte pe viaţă şi pe moarte, în conformitate cu regulile piratereşti. Ne putem uşor închipui sentimentele sărmanei Mary şi, dacă ea ar fi putut ,,să pună mâna pe individ, acestuia nu i-ar fi mers prea bine, pentru că, atunci când dragostea pătrunde în piept, ea stârneşte inima şi o face în stare de cele mai nobile fapte“. Tot ce a putut face Mary a fost să-i caute ceartă cu luminarea huliganului şi să pună imediat la cale cu el o luptă ; a ştiut să mânuiască atât de bine pistolul şi sabia, încât I-a răpus pe loc.

După acestea, Mary şi-a dezvăluit taina sexului ei, până atunci păstrată cu atâta străşnicie, „tânărului cu o comportare atât de frumoasă“ şi „pe dată şi-au juruit credinţă unul altuia, ceea ce, după cum spune Mary Read, era pentru dânsa o căsătorie de fapt la fel de bună ca şi aceea binecuvântată de un slujitor al bisericii“.

Când, nu mult după aceea, Mary stătea alături de Anne Bonney şi ceilalţi deţinuţi pe banca acuzaţilor de la tribunalul Sf. Jago de la Vega, curtea înclina să o scoată din cauză şi ar fi procedat astfel dacă nu ar fi intervenit o mărturie zdrobitoare. S-a dovedit că o dată, când a fost întrebată de Rackam ce plăcere poate găsi ea într-o viaţă veşnic ameninţată de moarte prin foc, sabie sau ştreang, ea ar fi răspuns că, „in ceea ce priveşte ştreangul, nu-i socoteşte o încercare prea grozavă, pentru că, dacă nu ar fi fost ştreangul, toţi fricoşii din lume s-ar face piraţi ş-i într-atâta ar bântui mările, încit oamenii curajoşi ar trebui să moară de foame”.

Drept urmare, curtea hotărî că nu se va face excepţie în cazul ei şi femeia fu condamnată la moarte.

Mânuţele-i de catifea Erau smolite-acum ;
Ea ancora o ridica Şi o pornea la drum[25].

La începutul secolului al XVIII-lea, pirateria din America de Nord devenise o afacere în stil mare, cu depozite şi agenţii în cele mai multe porturi, de la Salem în Nord până la Charleston în Carolina de Sud. Voluntari se găseau în majoritatea acestor porturi, locul favorit al recrutării fiind, ca şi mai înainte, Newfoundland. Spre aceasta insulă veneau în fiecare sezon sute de ambarcaţiuni pescăreşti, aducând cu ele numeroşi oameni săraci din vestul Angliei, care primeau o plată de nimic din partea celor care-i angajau şi trebuiau să-şi plătească drumul spre casă la sfirşi- tul sezonului de pescuit. Activitatea lor, pescuitul sau spintecatul şi uscatul codului pe ţărm, era foarte grea şi singura lor plăcere era să bea „black-strap“, un amestec cumplit de rom. melasă şi bere de cazan. Această băutură costa bani, după cum costau bani şi cele mai elementare articole de trai, astfel încit atunci când venea vremea întoarcerii în Anglia, mulţi nu aveau cu ce să-şi plătească drumul. Tocmai de aceşti nenorociţi aveau nevoie piraţii ca să-şi completeze echipajele, pe baza principiului că cerşetorii nu au de ales.

Golful Floridei mişuna de aceşti piraţi, care puteau oricând găsi adăpost în Indiile de Vest şi în coloniile spaniole de pe continent. Vasele lor porneau regulat de la New York, Newport şi Philadelphia; în acest din urmă port se spunea că oamenii „nu numai că închid ochii la vederea piraţilor, a vaselor şi oamenilor, dar că-i şi îmbrăţişează“. Nu numai comercianţii erau de conivenţă cu ei; sunt cunoscute cazuri când destui guvernatori coloniali au primit daruri sau mită, ceea ce îi făcea să privească în altă parte atunci când capturile erau aduse pe ţărm.

Oricum, autorităţile aveau puţine motive ca să ia măsuri severe împotriva piraţilor. După cum am văzut, aceştia din urmă nu erau diuşi de puţin priviţi chiondărâş

25 *Pirates* Own Book* (anonim).

de către colonişti, care, cumpărmd mărfuri furate la preţuri mici, făceau un comerţ cât se poaite de rentabil şi prosper. Dacă un guvernator cinstit şi autoritar încerca să-şi îndeplinească îndatoririle, i se puneau în cale tot felul de obstacole. Chiar dacă se întâmplă să aresteze un pirat, nu exista posibilitatea de a-1 judeca sau pedepsi In vreuna din colonii, şi acuzatul urma să fie transportat împreună cu martorii în Anglia, să fie judecat acolo de Curtea Amiralităţii, demers îndelungat, costisitor şi plictisitor. Nu este de mirare, aşadar, că autorităţile închideau de obicei ochii la cele ce vedeau că *se* întâmplă chiar sub privirile lor.

Un raport scris de Edward Randolph, inspector general al vămilor din coloniile americane, aruncă lumină asupra comportării piraţilor pe coasta Noii Anglii. Documentul[26] este intitulat *Relatare despre piraţi şi despre măsurile potrivite pentru* ci-î *stârpi* şi a fost unul din numeroasele rapoarte trimise în Anglia de către neobositul Randolph. Este datat 1C95. După ce insistă asupra pirateriei şi asupra felului în care obişnuiau piraţii să jefuiască vasele spaniole şi să aducă în Noua Anglie „mari cantităţi de argint în monede şi lingouri, odată cu bogate veşminte şi odoare bisericeşti şi alte bogăţii“, raportul afirmă că „mulţi din aceşti piraţi au început să navigheze spre Marea Roşie, unde îi pradă pe mauri de tot ce au aceştia fără să în- tâmpine nicio rezistenţă din partea lor şi le aduc bunurile pe una din plantaţiile de pe acest continent al Americii sau de pe insulele învecinate, unde sunt primiţi şi adăpostiţi şi unde îşi pot echipa vasele ca să plece în locurile sus- amintite“.

Scriitorul ne dă în continuare o serie de amănunte cu privire la „principalele locuri pe care le frecventează şi unde sunt adăpostiţi piraţii“, aruncind o lumină puternică asupra relaţiilor care existau între proscrişi şi oficialităţile din Bahama şi diferite colonii. Este limpede că mita şi corupţia merseseră atât de departe şi se răspândiseră atât de mult, încât deveniseră un scandal public, pentru că

26 Manuscris în posesiunea autorului.

Randolph citează sumele exacte plătite ca tribut în diferite cazuri. El încheie cu o serie de recomandări insistente, printre altele sugerează o alegere mai atentă a guvernanţilor, urmărirea piraţilor în vizuinile lor, iertarea principalilor vinovaţi şi confiscarea tuturor proprietăţilor piratereşti de altă dată, aflate acum în posesia autorităţilor. Este un document interesant al epocii şi nu a mai fost tipărit vreodată mai înainte, ll reproducem în Anexa a Vl-a.

Răul însă era prea adine înrădăcinat, îndărătul lui existau mult prea multe influenţe pentru ca asemenea recomandări să aibă vreun efect. Judecătorii primeau bani, şi publicul o serie de mărfuri ieftine. Chiar atunci când, întimplător, câte un pirat era prins, judecătorii îşi primeau banii şi publicul se alegea cu cel puţin un spectacol de prima mână, după cum reiese foarte clar din povestea lui John Quelch. Există numeroase relatări care arată ce sărbătoare în stil mare oferea spânzurarea unui pirat tuturor claselor din porturile Noii Anglii, însă niciuna nu este atât de amănunţită ca următoarea.

In iulie 1703, o brigantină elegantă, „Charles“, de curând construită şi echipată ca navă corsar de către câţiva dintre cetăţenii de vază din Boston, primi însărcinarea din partea guvernatorului statului Massachusetts, Joseph Du- dley să prade navele franceze care navigau în largul coastei Arcadiei[27] şi Newfoundlandului.

In timp ce nava stătea ancorată în largul coastei Marblehcad, Massachusetts, avu loc o răscoală a echipajului ; căpitanul fu aruncat peste bord şi „Charles“ ridică pânzeâe sub conducerea comandantului răscoalei, John Quelch. Trei luni mai târziu, piraţii se aflau în largul coastei Braziliei, desfăşurând în vânt pavilionul „Bătrânul Roger“, împodobit cu „un schelet cu o clepsidră într-o mână şi o săgeată în inimă, cu trei stropi de sânge care se scurgeau în clepsidră1“. După scurtă vreme ei au capturat şi jefuit nouă nave portugheze, alegându-se cu o pradă bogată care

27 Jamcson. *Privateering and Piracy in the Colonial Period.*

cuprindea vreo 50 kg de pulbere de aur şi monezi de aur şi argint în valoare de peste o mie de lire, muniţii, arme portative şi o mare cantitate de ţesături fine, provizii şi rom [28]. După ce în câteva luni de zile Quelch şi echipajul lui au strâns o adevărată avere, ei s-au îndreptat spre casă.

Nu este limpede pentru ce motiv anume Quelch a preferat să se întoarcă la Marblehead. întregul ţinut fusese afectat de răscoală şi de atacurile sale împotriva unor vase ale unei naţiuni prietene, astfel că de-abia pusese piciorul pe ţărm, când procurorul general a înaintat o reclamaţie împotriva lui. Echipajul lui, care între timp se împrăştiase cu prada căpătată, fu prins, şi după zece zile douăzeci şi cinci de piraţi, inclusiv Quelch, erau întemniţaţi la Boston. Mari cantităţi de aur şi argint vândute diferitelor persoane în localităţile învecinate ale coloniei au fost identificate şi sechestrate la Boston.

Cei douăzeci şi cinci au fost judecaţi de Curtea Amiralităţii la 9 iunie 1704 (din 1701, asemenea procese puteau avea loc în afara Angliei, în urma unei legi formulate de William al III-lea). In cazul când Quelch s-ar fi mărginit să urmărească vasele franceze, însărcinarea pe care o avea, deşi realizată prin răscoală, I-ar fi putut salva, însă dovezile privitoare la jefuirea şi omorârea prietenilor şi aliaţilor reginei sale au fost copleşitoare. Mai mult decât atât, câţiva dintre oamenii săi au devenit martori ai acuzării şi au jurat că el a ucis pe căpitanul unei corăbii portugheze. Quelch şi douăzeci şi unu de membri ai echipajului său au fost condamnaţi la moarte, dar în iulie următor treisprezece dintre ei au fost graţiaţi cu condiţia să intre în serviciul coroanei.

„Preoţii din oraş s-au străduit să-i dăscălească pe acuzaţi şi să-i aducă la căinţă. Li s-au ţinut predici în fiecare zi ; în fiecare zi au fost rostite rugăciuni ; oamenii au fost catehizaţi ; din când în când li s-au dat sfcituri şi îndemnuri“

Reverendul Cotton Mather, care se pare că a savurat

---

28 **Aceste amănunte ale activităţii lui John Quelch sînt în mare măsura luate din *The Pirates of New England Coast*, Dow & Ed- wards, 1023.**

asemenea scene sfâşietoare, a ţinut o predică, care a fost ulterior tipărită sub titlul *Cuvântare prilejuită de priveliştea dureroasă a unui număr de nenorociţi osândiţi la moarte pentru piraterie*.

Vineri 20 iunie a fost o zi de sărbătoare la Boston pentru că în această zi acuzaţii au trecut în coloană de la închisoare la chei, drumul fiind înţesat de numeroşi gură-cască din Boston. Vâsla de argint, emblema Curţii Amiralităţii, era purtată în frunte, urmată de notabilităţile oraşului, prefectul poliţiei militare, ofiţerii şi cei doi preoţi ai săi, dintre care unul, bineînţeles, era reverendul Cotton Mather. In urma acestora păşeau acuzaţii, păziţi de patruzeci de puşcaşi.

Când au ajuns Ia chei, acuzaţii au fost urcaţi în bărci şi duşi pe cealaltă parte a portului, la spânzurătoarea care fusese ridicată pe o mică insulă numită Perechea lui Nix. Sosind la locul execuţiei, nenorociţii au fost aliniaţi în faţa spânzurătorii, unde au trebuit să asculte o lungă peroraţie a reverendului Cotton Mather. După care preotul le-a cerut răufăcătorilor şi privitorilor să îngenuncheze, în timp ce el s-a rugat cu glas tare vreme îndelungată. Rugăciunea nu a conţinut niciun cuvânt de speranţă sau mângâiere, iar oratorul s-a ambalat, atingând culmi oratorice ca acestea : „Şi acum, acum zburăm, zburăm spre harul divin. Vai! Ce bine ar fi fost ca bieţii oameni care se vor înfăţişa curând in faţa straşnicei judecăţi a Domnului să fi purtat pe sufletele lor pecetea *harului divin*, fără de care groaznic este să se înfăţişeze dinaintea acestei cumplite judecăţi. Vai ! Dumnezeule mare, fă ca *harul divin* să se manifeste cu acest prilej 1“

Pină la urmă s-a apropiat sfârşitul reprezentaţiei, când, potrivit unui obicei împământenit, acuzaţilor li s-a permis să se adreseze mulţimii. Pentru preoţi, căpitanul Quelch a fost o deziluzie, pentru că, în loc să repete obişnuitele platitudini despre regretul său cu privire la trecutele sale fapte rele şi în loc să-şi prevină auditoriul să ia aminte la prostul său exemplu, „a dat impresia că bravează prea mult... Pe eşafod şi-a scos pălăria şi s-a

închinat în faţa spectatorilor ca un om căruia nu-i păsa câtuşi de puţin, purtându-se cu totul altfel decât s-ar fi cuvenit să se poarte un om care urma să moară“.

Unul dintre spectatori, care ulterior a descris scena, a subliniat că, „pe drumul spre execuţie, preoţii insistaseră foarte mult ca el să-i slăvească pe Dumnezeu înaintea morţii sale, vorbind cum s-ar fi cuvenit împotriva păcatelor care I-au dus la pierzanie“, aşa că trebuie să fi fost foarte dezamăgiţi când Quelch a strigat : „Domnilor, n-am multe de zis ; vreau să spun doar că aş dori să ştiu de ce anume sunt aici. Sunt osândit numai din cauza împrejurărilor. Iert pe toată lumea şi fie ca Dumnezeu să se milos- tivească de sufletul meu“. Efectul frumos al acestor ultime cuvinte a fost întrucâtva micşorat de faptul că vorbitorul a adăugat un avertisment cu un caracter economic pregnant : „Oamenii să ia aminte cum aduc banii în Noua Anglie, ca să nu mai fie spânzuraţi din această cauză !“

Toţi ceilalţi acuzaţi au vorbit într-un spirit de umilinţă, sperând că păcatele le vor fi iertate, în afară de un irlandez, Peter Roach, care „nu prea se sinchisea şi a vorbit puţin sau aproape deloc“.

Judecătorul Sewall, care a ţinut un jurnal \ face următoarele observaţii cu privire la marea mulţime care se strânsese :

„Am fost surprins când am văzut câţi oameni erau adunaţi lângă riu. După unii, ar fi fost vreo sută de ambarcaţiuni. Domnul Moodey din York spune că ar fi fost o sută cincizeci de bărci şi luntri. Domnul Cotton Mather a venit împreună cu căpitanul Que]ch şi ceilalţi care urmau să fie executaţi din închisoare până la cheiul Scăriit şi de acolo, cu barca, până la locul execuţiei, cam la jumătate de drum între capul Hanson şi magazia Broughton. După ce a fost pusă schelăria eşafodului, cei şapte răufăcători au urcat sus. Domnul Mather, stând în picioare în barcă, s-a rugat pentru ei. Au fost fixate funiile pentru spânzurătoare. Când s-a lăsat trapa, femeile au ţipat atât de sfâşietor, încât le-a auzit şi soţia mea, care şedea în poarta livezii şi a fost foarte surprinsă, căci vin tul batea

spre sud-vest şi casa noastră se găsea la o milă depărtare de locul respectiv“.

Făcându-se dreptate în felul arătat mai sus, mai rămînea compensarea generoasă pentru pagubele pricinuite de piraţi. In ceea ce priveşte sentinţele, judecata a fost caracterizată drept „unul dintre cele mai evidente cazuri de crimă judiciară comise vreodată în analele americane“. Printre cei care s-au înfruptat din pradă a fost şi judecătorul Sewall, care a primit 25 de lire şi şapte şilingi, procurorul general, care a primit 36 de lire, în timp ce avocatul care i-a apărat pe acuzaţi a căpătat 20 de lire. Şeriful a fost, fără îndoială, satisfăcut cu cele 5 lire ale sale, în timp ce călăul a primit 2 lire „pentru că a ridicat spânzurătoarea“. După ce toată lumea, inclusiv Cotton Mather, şi-a primit partea, a fost cheltuită suma de 726 de lire, **19** şilingi şi **4** pence din banii furaţi **de** la portughezi.

Au trebuit să treacă doi ani până când dregătorii provinciei să fie dispuşi să înmâneze coroanei **ceea ce** rămăsese din „aurul importat de căpitanul **John** Quelch sub formă de monede, lingouri şi pulbere44. După **ce un** aurar din Boston a cântărit aurul şi a constatat că **a***te* **o** greutate de 788 de uncii, acesta a fost pus în cinCi săculeţe de piele şi trimis cu vasul maiestăţii-sale „Guernsey“ „marelui lord vistiernic al Angliei pentru uzul Maiestăţii-Sale“. Nu există dovezi cum că măcar vreun şiling din aceşti bani s-ar ii întors în buzunarele proprietarilor portughezi.

Fiecare monarh englez, pe rând, a proierat ameninţări, a oferit mită şi a lansat proclamaţii pentru a-i sperla sau a-i seduce pe piraţi, dar fără succes. Războaiele din secolul al XVIII-lea nu au făcut decât să sporească numărul piraţilor aparţinând diferitelor naţiuni şi, după cum spune reverendul Cotton Mather, „acţiunile navelor corsar se transformau cu foarte multă uşurinţă în piraterie“. Curând după aceste conflicte a urmat revoluţia americană.

CAPITOLUL III SECOLUL AL XIX-LEA

De-a lungul celor şapte ani cât a durat revoluţia

americană, între anii 1775 şi 1782, în Indiile de Vest au mişunat corsarii. Cei mai mulţi dintre aceştia, englezi, francezi, spanioli sau americani, dispuneau de autorizaţii mai mult sau mai puţin legale. Dificultăţile reale au survenit mai târziu, în timpul îndelungatului conflict dintre Anglia şi Franţa dintre anii 1793 şi 1815. In perioada aceea, mulţi dintre aşa-zişii corsari erau neutri, oameni pe care îi interesa mai curând prada şi jaful pe cont propriu decât sprijinirea vreuneia din tabere în amarnica încleştare. Când se termină războiul, mii de oameni care fuseseră angajaţi pe navele corsar nu au mai avut de lucru, fiind exact oamenii din aluatul cărora erau plămădiţi piraţii.

Aceşti noi piraţi erau mai răi decât toţi cei de mai înainte. Piraţii de altă dată, cu toate păcatele şi cruzimea lor uneori ştiau să lupte cu curaj. Noii piraţi erau nişte laşi, lipsiţi de orice trăsătură compensatorie. Alcătuiţi din scursura marinarilor rebeli din coloniile spaniole răsculate şi din drojdia Irldiilor de Vest, erau o adunătură de sălbatici setoşi de sânge, care nu îndrăzneau să-i atace decât pe cei slabi şi care nu aveau mai mult respect pentru vieţile nevinovate decât are măcelarul pentru victimele sale. Rezultatul este o monotonă înşiruire de ucideri şi jafuri, din care nu ştiu dacă putem desprinde măcar un singur eveniment sau un singur personaj care să înflăcăreze, **cât** de cât, imaginaţia.

Poate că singurul tâlhar pitoresc din acest grup este ■ Jean Lafitte, carc a instaurat o domnie a terorii în golful Mexic, s-a proclamat dictator în Galveston, cu puterea de a trimite scrisori de represalii confraţilor săi proscrişi, **a** reuşit sâ fucă în aşa fel, încât guvernatorul Louisianei a pus o răsplată do cinci mii de dolari pe capul său, iar el s-a răzbunat oferind cinci mii de dolari pentru capul gij-vernatorului.

Spania nu putea sau nu voia să facă nimic împotriva primejdiei care ameninţa navigaţia în Indiile de Vest. In cea mai mare parte a timpului, ea a fost ocupată cu rebeliunile din coloniile sale sud-americane, care furnizau

un număr mare de echipaje piratereşti, precum şi autorizaţii la adăpostul cărora vasele piraţilor se încumetau să navigheze, deşi, de cele mai multe ori, aceste autorizaţii nu erau decât nişte falsuri sau hârtii fără valoare cumpărate de la funcţionari inferiori. Până şi efectele energicei colaborări între flotele britanică şi americană erau în mare măsură zădărnicite de către dregătorii spanioli din Cuba, care recolta beneficii deloc neglijabile datorită poziţiei sale de casă de decont a piraţilor.

Cu toate acestea, atât Marea Britanie, cât şi America au făcut faţă nu numai indiferenţei locale, ci şi unor dificultăţi extraordinare, cum ar fi frigurile galbene, zile ne- sfârşite fără odihnă în ambarcaţiuni deschise sub soarele tropical, pericolul permanent de a se îmbolnăvi şi de a fi atacaţi. Până în 1835, ele curăţaseră într-o bună măsură apele din Indiile de Vest şi Atlanticul de Nord.

Se poate spune că, în mod practic, pirateria a luat sfâr- şit odată cu capturarea vasului „Panda“, în 1835. Evenimentul nu numai că a fost sărbătorit pe scară mondială în acea perioadă, dar, pe de altă parte, ne oferă informaţii cât se poate de complete cu privire la piraterie în forma în care a existat aceasta în largul coastelor Americii de Nord în prima parte a secolului al XlX-lea. Din fericire, există o relatare scrisă din acea perioadă de un martor ocular, un membru al echipajului vasului „Mexicanul“, a cărui capturare a dus, în cele din urmă, la spânzurarea briganzilor de pe „Panda“. Amănuntele sunt atât de interesante, încât merită să reproducem relatarea *in extenso* [29].

„Mă aflam în magazinul lui Peabody în dimineaţa zilei când urma să plecăm pe mare şi în curând au sosit şi alţi membri ai echipajului. După ce am aşteptat destul de mult, s-a propus să ne ducem după bucătar, Ridgely, care locuia pe atunci la o anume doamnă Ranson, o femele de culoare

29 Relatarea lui John Battis din Şalem, unul din marinarii de pe „Mexicanul", reprodusă după *Ships* & *Saiîors of old Salem* de Ralph D. Paine, Lauriat & Co., Boston, 1923.

care stătea pe strada Decket, aşa că ne-am dus să-i căutăm. Omul era acasă, dar nu avea chef să plece ; dorea să-şi mai petreacă o duminică acasă. Totuşi, după ce am stăruit, s-a îmbrăcat şi am ieşit cu toţii pe poartă. în curte era o găină neagră şi, când am ieşit pe uşă, pasărea se cocoţă pe gard şi, bătând din aripi, cârâi puternic. Bucătarul îngălbeni de groază şi ne încredinţă că o să se întâmple ceva, că este un semn rău, ceea ce-1 făcu să caute o piatră cu care să zdrobească capul blestematei orătănii. Nenorocitului nu i-au reuşit planurile criminale şi ne-a urmat bombănind.

Pe la orele zece eram adunaţi cu toţii şi am început să aducem banii cu care urma să ne cumpărăm încărcătura de întoarcere de la bordul bricului'. Am dus la bord douăzeci de mii de dolari în argint în zece cutii a câte două mii de dolari flecare ; aveam,' de asemenea, o sută de saci de salpetru şi o sută de lăzi de ceai. Argintul a fost depozitat in cală, sub duşumeaua cabinei, şi nu exista om la bord care să nu ştie unde anume au fost **puşi** banii, în cele din urmă, toate fiind gata, am ridicat ancora şi am pornit **Bpre** larg, înfruntând un vint de sud-est- în mare dcschisA am ancorat, am făcut curăţenie pe vas, şi căpitanul a adunat toţi oamenii şi i-a împărţit pe carturi. Eu eram în cartul primului secund, iar tânărul Thomas Fuller[30] făcea parte din cartul căpitanului.

Datorită numeroaselor acte de piraterie comise anterior pe vasele de la Salem, căpitanul Butman se temea, pe bună -dreptate, sau poate că presimţea ce se va întâmplă mai târziu cu vasul său, pentru că a doua zi, pe când lucram la greementul principal, I-am auzit pe căpitan şi pe primul secund vorbind despre piraţi. Căpitanul spunea că va lupta din răsputeri înainte de a renunţa la banii săi. Au stat de vorbă mult şi el părea foarte neliniştit. Cred câ a doua zl după această conversaţie dintre căpitanul Butman şi domnul Reed, eram la timonă, când

30 Căpitanul Thomas Fuller, ultimul supravieţuitor de pe „Mexicanul**, a murit la Salem în decembrie 1906, la vîrstă de nouăzeci şi patru de ani.

căpitanul se apropie ca să-mi vorbească. M-a întrebat cum mă simt după ce am plecat de acasă şi i-am răspuns că mă simt «foarte bine->, ca întotdeauna. Mai târziu am aflat că aceeaşi întrebare a pus-o şi celorlalţi membri ai echipaj ului.

Am navigat fără ca să se inlâmple nimic deosebit până in noaptea de 19 septembrie (1832). După cină şedeam cu toţii împreună în timpul cartului dintre orele şase şi opt p.m., când toată lumea părea foarte dornică să spună poveşti cu piraţi şi oamenii, fireşte, erau mai mult sau mai puţin nervoşi. Am coborât la ora douăsprezece şi la patru dimineaţa s-a anunţat cartul meu. Când am urcat pe punte, primul secund îmi ieşi în întimpinare, spunind că trebuie să fiu cu ochii în patru, pentru că ne dă tircoale un vas care a ocolit pupa şi s-a îndreptat spre bordul sub vânt. M-am aşezat între sfinţi şi nu am stat mai mult de câteva minute, când un vas a trecut prin faţa prorei noastre şi s-a îndreptat spre bordul în vânt.

înaintam cu o viteză destul de mare şi, în timp ce eu cântam, căpitanul se apropie de mine, duse binoclul la ochi, dar nu putu să identifice vasul. I-am spus că o să-i vadă în vânt la revărsatul zorilor. In zori am descoperit o goeletă cu velă gabier cam la vreo cinci mile depărtare de noi, pe aceeaşi direcţie a vântului. Vântul era slab, bătea spre sud—sud-vest, noi aflându-ne în sud-est. La orele şapte, căpitanul veni pe punte şi atunci am aflat că goeleta e în preajma noastră.

Eram la timonă când căpitanul ieşi din cabină ; el se uită spre goeletă şi, în momentul când o zări, îşi scoase binoclul şi se urcă pe arborele mare, apoi coborî şi, lăsând binoclul în jos, spuse : «Este tocmai omul pe care îl căutam. Pot număra treizeci de oameni pe punte». După care adăugă că pe arborele gabier trinchet a zărit un om care ne iscodea şi că are bănuieli serioase cu privire la vas. Ne porunci apoi să ridicăm toate pânzcle (goeleta nu părea să navigheze prea repede), socotind că am putea scăpa de vas.

în timp ce desfăceam rândunica mare, şedeam pe

vergă. M-am lăsat ridicat până la catarg ca să pot avea o perspectivă mai largă. La est de noi am văzut un alt vas, un bric, şi am raportat. Intre timp, goeleta naviga foarte repede, pentru că, atunci când am dat să cobor, era în afara vederii noastre. După toate aparenţele, precum şi după felul în care se comporta, am conchis mai târziu că naviga cu toate pânzele sus. Ne-am dus după accea să luăm gustarea de dimineaţă, goeleta menţinându-se mereu in faţa noastră şi lăsând impresia că urmăreşte celălalt vas. Căpitanul modifică direcţia bficului, cârmind spre vest şi astfel ieşind puţin de sub vânt în încercarea de a scăpa de goeletă. După gustarea de dimineaţă, când am urcat pe punte, goeleta se îndrepta spre noi cu cea mai mare viteză. Lângă cele două tunuri mici pe care le aveam, am observat două butoiaşe cu pulbere. Totuşi, mijloacele noastre de apărare erau cu totul ineficace, pentru că proiectilele erau cu mult prea mari pentru gura tunurilor.

Cu citeva clipe mai înainte, goeleta trăsese o salvă ca să ne facă să contrabrasăm, ceea ce căpitanul Butman se şi pregătea să facă în momentul în care eu am urcat pe punte. Goeleta ridică pavilionul naţional (columbian), trase înapoi vela gabier şi se opri cam Îâ jumătate de milă în direcţia vântului. Era o goeletă lungă, joasă, dreapta, cu velă gabier principală, de vreo sută cincizeci de tone, vopsită în negru, cu o îngustă dungă albă, cu un desen care **reprezenta** cornul abundenţei vopsit în alb ; catargurile erau aşezate la pupă împreună cu vela gabier principală. Aveam, aşadar, de-a face cu un obişnuit **Clipper** din Baltimore. Nu am putut desluşi numele vasului. Pe bord erau treizeci de oameni şi poate chiar mai mulţi. La mijlocul vasului era un troliu lung, cântărind treizeci şi două de livre, şi de fiecare parte a vasului erau câte două tunuri de bronz.

Cei de pe goeletă ne-au strigat în englezeşte şi ne-au întrebat de unde suntem, încotro mergem şi ce încărcătură avem. Căpitanul Butman răspunse : «Ceai şl salpetru». Acelaşi glas de pe goeletă îi ceru apoi căpitanului să coboare o barcă la apă şi să aducă hâr- tiile cu el. Barca fu

pregătită şi căpitanul Butman şi patru oameni

— Jack Ardissone, Thomas Fuller, Benjamin Larcomb şi Fred Trask – s-au îmbarcat şi au vâslit spre goeletă. La plecare, căpitanul Butman îi strânse mâna secundului, domnul Reed, şi îi spuse să procedeze cum va crede mai bine în cazul când nu se va mai întoarce.

Barca «Mexicanului» vâsli spre scara de coborâre a goeletei, dar 1 se porunci să se îndrepte spre partea din faţă a vasului, unde cinci piraţi săriră în barca noastră, nepermlţând nici unuia din oamenii noştri să urce la bordul goeletei, şi, împingând barca, îi porunciră căpitanului să se înapoieze pe bric. Erau înarmaţi cu pistoale la cingătoare şi în mâneci aveau cuţite lungi. După ce intrară în barca noastră, în timp ce aceasta mai era încă lângă goeletă, unul din piraţi îl întrebă pe căpitanul lor în limba spaniolă ce anume să facă cu noi şi acesta răspunse : «Pisicile moarte nu miaună – cercetaţi vasul cum trebuie şi aduceţi pe bord tot ce puteţi –, cu ei ştiţi ce aveţi de făcuU.

Intrucât ordinele date de căpitanul goeletei erau în spaniolă, le-a înţeles numai un singur marinar din barca «Mexicanului-, şi anume Ardissone, care izbucni în lacrimi şi, într-o engleză stricată, spuse că s-a isprăvit cu ei.

Barca noastră se întoarse la bric şi căpitanul Butman cu cel cinci piraţi urcară la bord ; doi dintre ei coborâră în cabină împreună cu noi, iar ceilalţi trei începură să se plimbe pe punte. Primul nostru secund ieşi din cabină şi ne spuse să ne adunăm la pupă şi să scoatem toţi banii pe care îi aveam. Larcomb şi cu mine, fiind aproape de tambuchi, am coborât în cabină, unde am dat de botmanul pirat, care tocmai urca şi care a dat semnalul de atac.

Cei trei piraţi de pe punle au sărit asupra mea şi asupra lui Larcomb, lovindu-ne în cap cu cuţitele lor lungi. O bonetă scoţiană cu o căptuşală destul de groasă, pe care o aveam pe cap, m-a salvat, pentru că loviturile de cuţit au străpuns boneta în numeroase locuri. Secundul nostru, domnul Reed, interveni şi încercă să-i oprească, dar ei s-au năpustit asupra lui.

După acestea am coborât în cabină şi în cală. Acolo

eram în total opt oameni ; şase oameni s-au înapoiat apoi în cabină, iar administratorul şi cu mine am primit ordin să ducem banii sus şi să-i punem pe duşumeaua cabinei, ceea ce am şi făcut. De acolo, oamenii noştri au luat banii şi i-au dus pe punte.

••ntre timp, ofiţerul pirat (al treilea secund) anunţase pe cei de pe goeletă că a găsit ceea ce căuta. Goeleta trimise o barcă cu şaisprezece oameni, care s-au apropiat de vas şi ne-au abordat. Ei le-au poruncit oamenilor noştri să coboare lăzile cu bani în barcă, după care prada a fost transportată pe bordul vasului corsar. Barca se înapoie cu încă vreo doisprezece oameni, apoi începu adevărata percheziţie. Nouă piraţi se năpustiră în cabina în care se aflau căpitanul, Jack Ardissone şi cu mine. Ei I-au bătut pe căpitan cu cuţitele lungi şi au spart un porta-voce, cu care I-au izbit în cap şi în umeri. Văzând că nu putem face nimic, am spart hubloul cabinei ca să ajung pe punte sărind afară ; am socotit că pot ajunge acolo apucându-mă de gruiele bărcilor şi târându-mă pe punte. Jack Ardissone, bănuind ce vreau să fac, m-a prins de picior în timp ce săream şi m-a salvat, pentru că altfel probabil că aş fi lunecat şi aş fi căzut în apă. Apoi Jack şi cu mine am căutat să scăpăm cu fuga şi piraţii s-au luat după noi, lăsându-1 pe căpitan, pe care continuau să-i bată şi să-i înjure, ccrându-i mai mulţi bani. Ne-am refugiat lângă timonă. Jack, nedându-şi seama de spărtura din punte, căzu în cală şi eu deasupra lui. Nu ştiu pentru ce motiv piraţii renunţaseră la urmărirea noastră înainte de a ajunge la spărtură, altfel ar fi căzut peste noi. In cădere, Jack îşi frânse două coaste. Sub punte am găsit un spaţiu liber (deoarece nu exista nicio încărcătură), astfel încât am putut merge de la un capăt la celălalt al vasului.

Echipajul se strânse la teugă şi rămase acolo. N-am stat mult acolo, când secundul, domnul Reed, dădu buzna înăuntru urmărit de boţmanul pirat, care îi cerea bani. Secundul îl rugă pe Larcomb să se ducă şi să-i aducă banii pe care anterior i-i dăduse lui Larcomb ca să-i pună bine ; erau două sute de dolari numerar si Larcomb îi ascunsese

sub lemnele din cală. Larcomb se duse şi-i aduse, înmânându-i piratului, care dezlegă sacul, scoase un pumn de monede, legă sacul la loc, urcă pe punte şi aruncă peste bord pumnul de bani pentru ca cei de pe goeletă să vadă că a mai făcut rost de bani.

După acestea, piraţii se duseră la căpitanul Butman, spunându-i că, dacă vor mai găsi bani pe care el nu i-a predat, ne vor tăia la toţi beregata. Eu trebuia să-i urmez în cabină, pentru că i-am auzit vorbind în acest sens căpitanului. înainte de aceasta, noi constatasem că avem vreo cincizeci de dolari, pe care i-am ascuns în butoiul cu murături, aşezat de noi într-un loc dosit din frontonul de dunetă. Auzind ameninţarea adresată căpitanului, am dat fuga înapoi şi am înştiinţat echipajul despre cele ce auzisem, am scos banii din butoi şi i-am aruncat prin gura de aerisire, respectiv spaţiul dintre bordajul de lemn exterior şi interior. Banii căzură în carlingă. Mai târziu, dulgherul şi-a făcut socoteala cam pe unde trebuie să fie şi i-a recuperat până la ultimul cent. Oricât de curios s-ar părea, primul lucru pe care I-au scotocit când au coborât a fost butoiul cu murături. Scotocirea efectelor noastre de către piraţi a fost destul de amănunţită şi ei ne-au luat toate hainele noi, tutunul etc. în cabină au cercetat lada căpitanului, dar nu au dat de cei şapte sute de dolari ascunşi de el sub fundul fals. Anterior, ei îl deposedaseră de câţiva dolari pe care îi avea în buzunar, precum şi de un ceas de aur. De asemenea, luaseră şi ceasul secundului.

Pe la amiază părea să fie linişte deplină pe punte, noi aflân- du-ne între punţi din momentul când venise grupul de piraţi care avea să facă o cercetare minuţioasă. Am convenit cu toţii să nu mai urcăm pe punte, hotărâţi să rezistăm cu beţele dacă vor încerca să coboare şi să ne vindem cât mai scump pielea. împins de curiozitate, am încercat să văd ce se întâmplă sus ; în acest moment am simţit un pistol apăsându-mi tâmpla. Mi s-a ordonat să urc pe punte, ceea ce am şi făcut, încredinţat că mă vor azvârll peste bord. Unul mă apucă de guler şi mă ţinu la un braţ distanţă, gata să vâre cuţitul în mine. L-am privit drept în

ochi ; omul lăsă cuţitul în jos şi-mi porunci să cobor în teugă ca să-i aduc uşile acesteia, care se aflau jos. Am coborât şi i le-am adus, cum însă nu păreau să priceapă cam cum ariume trebuie folosite, mi-au ordonat să urc până la ei şi să le pun la locul lor. In total erau trei uşi şi, în timp ce o fixam pe cea de-a treia, am surprins scân- teierea unui pumnal scos din teacă, aşa că, punând capătul uşii pe burtă, m-am răsucit repede şi am căzut cu capul înainte în teugă. Pumnalul m-a urmat, dar nu m-a nimerit; a pătruns destul de adânc în tambuchi. Ei au închis capacul, I-au fixat şi, în felul acesta, ne-au zăvorât pe toţi înăuntru.

Au închis şi tambuchiul care ducea la cabină, zăvorându-1 dedesubt şi pe ofiţeri. După zgomotele pe care le auzeam deasupra capetelor noastre eram încredinţaţi că piraţii şi-au început opera de distrugere. Tot greementul mobil, inclusiv torţile de cârmă, a fost tăiat, pânzele tăiate şi prefăcute în fâşii, traversele desfăcute, instrumentele vasului şi toate obiectele mobile pe care au putut pune mâna au fost distruse, vergile au fost răsturnate şi am puiuţ auzi cum se clatină într-o parte şi alta tangonul. După aceea, după cum a reieşit mai târziu, au umplut cambuza cu obiecte inflamabile, gudron, odgoane gudronate, cârlţi etc., cărora le-au dat foc şi au coborât vela principală scoasă de pe catarg, punând-o în partea de sus a cambuzei. în această stare de aşteptare groaznică am rămas cam un ceas sau poate chiar mai mult, până când nu s-a mai auzit niciun zgomot, In afară de acela al valurilor care loveau bricul. în tot acest timp, echipajul stătuse îngrămădit îa întunericul teugei, incapabil, bineînţeles, să presupună cam care va fl următoarea acţiune a inamicului sau cât de repede va veni moartea, ca să se termine cu noi toţi în sfârşit, pe la trei dupa-amiază, Thomas Fuller sosi în goană ca să ne dea de ştire că piraţii părăsesc vasul. Unul după altul, oamenii noştri îşi făcură drum spre cabină şi, uitându-se prin cele două hublouri de la pupă, i-au văzut pe piraţi vâslind către goc- letă. în timpul acesta, căpitanul Butman. stătea în picioare pe masa cabinei, privind printr-un ochi de

fereastră, singurul mijloc de ieşire pe care piraţii omiseseră să-i închidă. I-am spus că, după părerea noastră, ţinând seama de mirosul fumului, tâlharii au incendiat bricul. Ne-a răspuns că ştie acest lucru şi ne-a ordonat să stăm liniştiţi. Apoi coborî de pe masă, îngenunchie şi se rugă câtva timp, după care, calm, ne spuse să ne vedem de treaba că va avea el grijă să ne cheme.

Nu am stat mult în teugă şi au auzit că ne cheamă înapoi, ordonându-ne să strângcm toate găleţile sub punte şi să le umplem cu apa din butoaiele din cală. Când ne-am întors, el deschiscse ferestruica din nou şi se urcase pe punte. I-am întins o mică găleată cu apă, el se târî de-a lungul balustradei şi se îndreptă în direcţia cambuzei, adăpostindu-se tot timpul îndărătul grilajului ca să nu fie zărit de cei de pe goeletă. Focul tocmai începea să răzbească prin partea de sus a cambuzei, aşa că sosi la timp ca să arunce câţiva pumni de apă de sus şi să ţină focul înăbuşit. Continuă câtva timp în felul acesta, temându-se să-i stingă imediat, penlru ca nu cumva piraţii să observe absenţa fumului şi să-şi dea seama că planul nimicirii noastre a fost zădărnicit.. Când focul fu redus la un grad rezonabil de siguranţă, el veni şi ne deschise tambuchiul, lăsându-ne pe toţi să urcăm. Navigând rapid, goeleta se afla cu corpul sub orizont.

Focul din r.ambuză a fost lăsat să ardă mocnit cam o jumătate de oră sau mai mult, emiţând un fum gros. între timp, goeleta corsar aproape că nu se mai vedea sau, cel mult, se mai zăreau velele gabier în direcţia est. Uitându-ne în dreapta şi în stânga, ne-am dat seama că «Mexicanul» e într-un hal fără hal, toate funiile şi pânzele mobile erau tăiate, cele din fată atârnau in apă şi, datorită faptului că torţile de cârmă fuseseră tăiate, bricul se legăna încoace şi încolo pe apă. Ne-am apucat imediat de lucru, reparând stricăciunile cât am putut mai repede şi, înainte de căderea nopţii, am confecţionat pânze noi şi, într-o măsură destul de mare, ne-am reparat greementul mobil.

Din fericire, datorită inteligenţei şi simţului de

prevedere al căpitanului Butman, cele mai valoroase instrumente de bord, busola, cuadrantul, sextantul etc., scăpaseră nevătămate. Se pare că, în momentul în care îşi dăduse seama ce hram purta vasul, el le dosise lângă timonă, sub un maldăr de cârlţi. în timp ce scotoceau vasul, locul acesta scăpase atenţiei piraţilor, deşi s-au tot perindat pe lângă el. Apoi vasul a fost pus sub vânt, a cârmit spre nord şi, cu ajutorul proniei cereşti, se stârni un vânt puternic, care, înainte de a se înopta, se transformă într-o adevărată furtună cu tunete şi fulgere, aşa că am lăsat bricul în voia vântului, fără să strângem măcar un petic de pânză. Am mers înspre nord până a doua zi dimineaţă, când direcţia bricului a fost modificată şi ne-am îndreptat spre vest, cârmind când într-o parte, când în alta timp de o zi sau două, când, în cele din urmă, ne-am îndreptat spre patrie şi la 12 octombrie 1832 am ajuns la Salem“.

Cu acestea însă povestea „Mexicanului“ nu a luat sfârşit. A doua parte a ei s-a desfăşurat la procesul piraţilor de pe „Panda“, care a avut loc la Boston trei ani mai târziu.

De-abia atunci ne-am dat seama că echipajul nostru a scăpat ca prin urechile acului. După ce vasul a fost incendiat şi goeleta corsar se îndepărta, căpitanul Gilbert află că ordinul său de a ucide pe toţi membrii echipajului nu fusese respectat; înjurând de mama focului, el ameninţă că se va întoarce ca să se asigure că nu a mai rămas niciun supravieţuitor care să trăncănească.

S-a stârnit mare vilvă şi, până la urmă, „Panda“ a eşuat pe râul Nazaret, pe coasta de vest a Africii, unde a fost descoperită şi recunoscută de căpitanul Trotter de pe vasul maiestăţii-sale „Corla“, care avea sarcina de a patrula acele meleaguri pentru a-i captura pe neguţătorii de sclavi. Trotter atacă „Panda“, o captură, dar cei mai mulţi piraţi reuşiră să debarce pe ţărm, deşi doisprezece dintre ei fură prinşi de o căpetenie băştinaşă şi readuşi în stare de captivitate pe bordul vasului englez. Ei fură imediat puşi în fiare şi trimişi în Anglia, iar de acolo trimişi

cu un alt vas de război, bricul „Sălbaticul“, în Statele Unite, unde au ajuns la Salem în 1834.

Procesul de la Boston a stârnit o adevărată senzaţie. Nu se vedeau în fiecare zi doisprezece piraţi în lanţuri.

Procesul se deschise la 11 noiembrie şi ţinu şaisprezece zile, după care juriul ajunse la concluzia că GilberL De Soto, Ruiz şi patru marinari sunt vinovaţi, dar în cazul lui De Soto recomandă călduros iertarea acestuia pentru „generoasa, nobila şi altruista sa comportare“ când a salvat viaţa a şaptezeci de oameni de pe vasul „Minerva“.

Aceasta se petrecuse în 1831, când De Soto era căpitan de vas într-o călătorie de întoarcere de la Philadelphia la Havana. într-o zi, în timp ce trecea printre recifele din Bahama, el observă un vas eşuat, cu catargurile şi vergile înţesate de oameni. Riscându-şi viaţa şi vasul, De Soto salvă şaptezeci şi doi de oameni, pe care îi duse în Havana. Ca semn al aprecierii pentru bravura şi abnegaţia sa, o societate de asigurare din Philadelphia îi dărui o cupă de argint. Pentru această faptă, De Soto scăpă de pedeapsa cu moartea şi fu mai târziu graţiat de preşedintele An- drew Jackson. Dulgherul Ruiz fu, de asemenea, eliberat, pe motivul că nu era sănătos la minte.

Pentru a termina istoria „Pândei“ şi a „Mexicanului“, vom cita dintr-un ziar local din Boston, tipărit chiar în ziua execuţiei :

„Cinci piraţi au fost executaţi azi dimineaţă la ora zece şi jumătate. Ei au fost însoţiţi la spânzurătoare de un preot spaniol, dar niciunul din ei nu a vrut să se spovedească şi nu şi-a exprimat căinţă. Cu toţii şi-au susţinut nevinovăţia până la capăt. Aseară s-a descoperit la căpitanul Gilbert o bucată de sticlă cu care avea de gând să-şi pună capăt zilelor. Iar unul dintre oameni (Boyga) şi-a tăiat beregata cu o bucată de cositor şi a fost atât de slăbit din cauza pierderii de sânge, înclt a trebuit să fie sprijinit până la ştreang şi aşezat pe un scaun sub ştreang înainte de a cădea trapa. Din felul cum s-a comportat, se pare că au sperat până în ultima clipă că vor fi graţiaţi".

Se poate spune că odată cu spânzurarea piraţilor de

pe „Panda“ a luat sfârşit pirateria ca ameninţare reală pentru navigaţia din apele americane. Timp de alţi câţiva ani, o seamă de răufăcători au mai dat târcoale Cubei şi unor insule din Indiile de Vest mai izolate, dar pagubele pe care le-au pricinuit au fost neglijabile. Statornicindu-se pacea şi, treptat, stabilizându-se noile republici, riscul de a face piraterie în larg încetase de a mai fi rentabil.

înainte de a trece la alte chestiuni, trebuie să amintim un alt proces de piraterie care a stârnit multă vâlvă la vremea sa.

Povestea începe în aprilie 1821, când Aaron Smith şi-a semnat contractul de prim-secund pe „Zefirul“, vas comandat de căpitanul Lumsden şi care urma să plece din Kingston, Jamaica, în Anglia. La 29 iulie, corabia porni la drum cu încărcătura şi şapte pasageri la bord.^ Smith înţelese curând că Lumsden e un om nepriceput şi încăpăţânat, întrucât, deşi se ştia că drumul cel mai sigur era ruta cu bordul în vânt, el stărui să meargă cu bordul sub vânt, pentru că era o cale mai scurtă. Or, riscul de a întâlni piraţi era de notorietate publică.

După cinci zile, când erau în dreptul Capului Antonio, din partea de sus a Cubei, o goeletă suspectă fu zărită îndreptându-se spre „Zefirul“. Nu trecu mult şi se constată că punţile goeletei erau înţesate de oameni. Fiind imposibil să reziste sau să fugă, căpitanul Lumsden s-a predat imediat şi vasul englez a fost jefuit. După ce au fost capturate toate lucrurile de valoare, „Zefirului“ i s-a permis să-şi vadă de drum cu întregul echipaj, în afară de Aaron Smith, pe care piraţii I-au reţinut ca pilot, ordonindu-i să-i ducă la Rio Mediaş, în Cuba.

La orele două în după-amiaza accleiaşi zile, ei sosiră în port, când Smith „observă un mare număr de bărci şi luntri ce vâsleau spre vasul corsar ; căpitanul mi-a spus că se aşteaptă să fie întâmpinat de o mare mulţime de oameni pe ţărm, printre alţii de doi-trei dregători cu familiile lor, adăugind că voi vedea şi câteva spaniole tinere şi nurlii. I-am spus că mă întreb cum de nu îi este frică de dregători, la care Smith râse şi-mi răspunse că nu cunosc caracterul

spaniolilor. Nişte plocoane cum ar fi cafeaua şi alte nimicuri, zicea el, sunt întotdeauna o chezăşie a prieteniei lor ; şi de la ei aflu tot ce se petrece în Havana şi sunt pus în gardă din vreme împotriva oricăror măsuri ostile“.

După ce bărcile şi luntrile s-au apropiat de bordul vasului, doi dregători, un preot şi mai multe doamne şi domni s-au urcat pe bord, unde au fost primiţi „cu mare fast de către căpitan, pe care I-au felicitat pentru succesele sale“. Cu deosebită curtenie, căpitanul îl prezentă pe Smith oaspeţilor săi, în timp ce ultimul său recrut, ofiţerul de navigaţie şi întregul grup de musafiri coborau în cabină ca să bea în sănătatea căpitanului. Una dintre doamne propuse un dans, şi ospitalierul căpitan acceptă fără şovăire. O altă tânără doamnă, fiica unui dregător, îl alese ca partener pe Smith, spre neplăcerea acestuia. El refuză această onoare cam tăios, dar tânără doamnă a stăruit să afle motivul pentru care a refuzat-o. „I-am răspuns sincer că gândurile mele sunt prea preocupate de starea jalnică în care mă aflam, precum şi de mâhnirea pe care o voi pricinui soţiei şi familiei mele pentru a mai arăta vreun interes pentru distracţie“. De fapt, Smith era celibatar (deşi, după cum se va vedea, nu întru totul liber), dar insistase între timp să i se permită să se întoarcă acasă cu „Zefirul“ pe motivul că în Anglia îl aşteaptă soţia şi familia. Se pare că tânără femeie nu era cu totul naivă, pentru că răspunse cu un aer plin de candoare: „Nu puteţi fi un bărbat căsătorit pentru că mi s-a spus că, atunci când oamenii sunt căsătoriţi, ei caută cu orice preţ să ascundă acest lucru“.

Tânără spaniolă şi englezul se retraseră într-un ungher pentru a discuta îndelung şi pe un ton confidenţial despre cavalerism, onoare şi depresiune psihică. Smith află că numele ei de botez este Serafina, dar se pare că nu a descoperit niciodată numele ei de familie. Serafina îl încredinţa de toată simpatia ei şi soarta lui o impresionă atât de mult, încât îi promise că va căuta să-i convingă pe tatăl ei, magistrat, să-i obţină eliberarea.

Pe măsură ce se lăsau umbrele nopţii, este limpede

că melancolia lui Smith căpăta un caracter din ce în ce mai romanţios. El ne spuse că Serafina „era tânără şi, de bună seamă, nefamiliarizată cu lumea şi, prin urmare, necunoscându-i şiretlicurile“. Când un bărbat începe să simtă aceste lucruri, e în primejdie. Domnişoara era „nesilită în felul ei de a se comporta şi în tot ce spunea sau făcea era o francheţe şi candoare care, *în orice alte împrejurări,* ar fi putut avea o influenţă mai puternică“. Trăsăturile ei erau „regulate şi drăguţe, dar nu frumoase, avea ochii scânteietori, vioi şi plini de inteligenţă. Era brunetă şi întreaga ei înfăţişare era menită să-i farmece pe privitor aproape din prima clipă. Dinspre partea caracterului, era binevoitoare, blândă şi umană, caracterizându-se printr-o deosebită afectivitate şi căldură atunci când o interesa ceva“.

După ce dansă puţin, Serafina „pretinse că nu se simte bine şi se aşează“ şi îi puse lui Aaron numeroase întrebări despre grandoarea şi bogăţia Londrei, până când „intensa participare şi interesul pe care mi-1 purta m-au făcut să cred că am făcut o anumită impresie asuprii inimii sale44. Dar acest *tete-ci-tâie* fu întrerupt brusc de căpitan, care se apropie şi „îmi ordonă să o conduc imediat afară pe tânără doamnă – poruncă pe care nu am îndrăznit să o nesocotesc44.

In primele ore ale dimineţii, petrecerea începu să se destrame şi căpitanul aduse daruri pentru toţi oaspeţii. Primul cadou a fost o ladă cu pânzeturi şi mătăsuri aparţinând lui Aaron, oferită preotului, „care a fost peste măsură de încântat şi I-a încredinţat pe căpitan că se va ruga pentru el, fiind convins că ultimele sale izbânzi se datorau mijlocirii sale pe lângă Sfânta Fecioară44. Niciun musafir nu a părăsit goeleta fără un dar – toate luate de pe „Zefirul44 – şi toţi s-au întors pe ţărm fericiţi şi mulţumiţi.

Pe la prânz se îndreptară spre uscat alte bărci, care s-au înapoiat cu numeroşi cubanezi dispuşi să cumpere prada, şi printre primii care au păşit pe bord au fost Serafina şi tatăl ei. Luându-I pe Aaron deoparte, ea îi spuse că mama ei doreşte foarte mult să-i cunoască şi că

va încerca să-i mijlocească o coborâre pe ţărm. Drept răspuns la această amabilitate, Aaron îi mărturisi că nu este căsătorit, ci un om încă pe deplin liber, „la auzul cărei mărturisiri, domnişoara păru nespus de încântată44.

începu apoi vânzarea, Smith fiind însărcinat cu cântărirea cafelei. Cum nici căpitanul şi nici vreun membru al echipajului nu se pricepeau la socoteli, Smith era acela care stabilea costul cumpărăturii, iar după ce au fost fixate şi achitate toate sumele, s-a organizat o mare petrecere. Căpitanul, care vorbea puţin englezeşte, îi şopti lui Smith să pregătească un amestec tare de băuturi spirtoase care să ameţească imediat şi care urma să fie servit după masă drept un „tonic englezesc44 ; când acesta îşi va fi făcut efectul asupra musafirilor, el va scoate la licitaţie toată îmbrăcămintea luată de pe „Zefirul44.

Smith îşi juca bine rolul, împărţind în dreapta şi în stânga pahare conţinând un amestec de vin, rom, gin, rachiu şi porter, pe care musafirii îl declarară excelent. Rezultatul fu pe măsura aşteptărilor căpitanului. Sumele oferite la licitaţie pentru cele mai neînsemnate articole au fost, pur şi simplu, enorme.

In timp ce toţi cei de pe bord îşi înecau în somn efectele băuturii, îndrăgostiţii, pentru că astfel deveniseră ei între timp, se delectau întreţinmd o conversaţie care sfârşi prin făgăduieli reciproce că, la primul prilej, vor fugi şi se vor căsători.

Se părea că până aici un tânăr putea să aibă o soartă mult mai proastă decât aceea de a cădea în mâna piraţilor cubanezi, dar iată că se arătă şi reversul medaliei.

In următoarele două zile, în timp ce piraţii patrulau în căutarea altor prăzi, câţiva membri ai echipajului fură bănuiţi de răzvrătire şi încercarea fu înăbuşită în modul cel mai barbar. In cea de-a treia zi fu zărit un vas ; acesta se dovedi a fi o navă olandeză, care, fără să tragă un foc, a permis să fie dusă înapoi în Cuba. La intrarea în port, piraţii aflară că magistratul, tatăl Serafinei, fusese rănit de glonţul unui hoţ şi Smith era aşteptat să vină urgent să-i îngrijească. Cu toate că nu era deloc dispus să-i trimită pe

Smith, căpitanul nu voia să-şi jignească prietenul şi patronul, astfel că îi permise lui Aaron să debarce sub o pază puternică. După ce examină rana, constată că nu prezenta pericol, dar şiretul Smith declară că e foarte gravă pentru ca să i se permită s-o vadă pe Serafina cât mai des.

In timpul celei de-a treia sau a patra vizite, când Aaron şi Serafina se retrăseseră într-o altă cameră ca să schimbe în grabă câteva cuvinte şi să se îmbrăţişeze, Aaron îşi dădu seama că „ochii şi întreaga ei înfăţişare radiau de dragoste şi fericire şi am observat de îndată că vrea să-mi împărtăşească o veste bună. «Am aranjat tot – exclamă ea pătimaş, aruneându-se în braţele mele –, călăuza e pregătită, rămâne numai ca noi să hotărâm ora şi să găsim prilejul»“.

Fericita veste I-a mişcat profund : „Am strâns în braţe gingaşa şi scumpa făptură ; eram prea tulburat ca să pot vorbi şi, în timp ce o ţineam strâns lângă inima mea, am vărsat lacrimi de bucurie şi recunoştinţă44. Serafina a fost prima care şi-a venit în fire şi, „îmbujorându-se pentru că se afla în acea situaţie, s-a desprins uşor din braţele mele şi m-a sfătuit să fiu cu ochii în patru şi să nu-mi trădez starea sufletească“.

Practica femeie aranjase toate. In seara următoare, Aaron urma să vină în casa lor sub pretextul de a face o intervenţie chirurgicală tatălui ei ; îi vor aştepta doi cai şi o călăuză de încredere.

Din nefericire, la căderea serii, călăuza se dovedi a fi un trădător şi fuga a trebuit să fie amânată până când se vor risipi suspiciunile.

Intre timp, piraţilor le mersese destul de bine ; pe lângă un vas mare englezesc, ei aduseseră şi mai multe capturi mici. Localnicii făceau din nou un negoţ prosper, dar, între timp, ştirile ajunseseră la urechea guvernatorului din Havana. Fu trimisă o puternică forţă poliţienească, însă unul dintre magistraţi avu grijă să-i înştiinţeze pe piraţi.

i.a sosire, poliţiştii fură mituiţi fără dificultăţi şi

dispărură fără multă tevatură. După care sosi un alt vas corsar cubanez cu încărcături jefuite de pe bordul a trei vase englezeşti şi se deschise o piaţă permanentă pentru mărfurile furate. Pe bordul unui alt vas capturat, de data aceasta un vas american, se aflau doi pasageri, un ofiţer spaniol şi soţia sa. Doamna era foarte bolnavă, pe de o parte, datorită călătoriei şi, pe de altă parte, datorită fricii de piraţi. Smith, care între timp îşi câştigase o adevărată reputaţie ca doctor şi era solicitat în toate cazurile de rănire sau îmbolnăvire, primi ordinul să se ccupe de doamna bolnavă, care era la bordul vasului pe care se afla şi el. Sub îngrijirea lui, doamna se înzdrăveni curând, rămânându-i profund recunoscătoare.

Intrucât spaţiul de pe bord era foarte limitat, cei trei captivi, Smith, ofiţerul spaniol (pe care Smith îl considera o brută prost crescută) şi soţia acestuia, dormeau într-o aceeaşi cabină, pe nişte saltele aşternute pe duşumea, împrejurarea aceasta a dus la nişte neînţelegeri care ar fi putut sfârşi destul de prost. Preferăm să dăm cuvântul lui Aaron Smith :

„Ofiţerul şi soţia lui îşi pregătiseră o saltea lângă a mea ; acolo au dormit în acea noapte. Fa[ă de doamnă m-am arătat cât se poate de atent ; i-am servit tot timpul marantacee şi vin şi am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să se simtă bine. Ea s-a arătat recunoscătoare la aceste atenţii, dar a manifestat o atare căldură a recunoştinţei sale, încât mi-a fost teamă de urmări neplăcute, într-o noapte, după ce ne culcaserăm fiecare pe salteaua lui, m-am deşteptat pe la miezul nopţii* constatând că doamna e lângă mine şi că, pe jumătate adormită, mă înlănţuise cu braţele. Am trezit-o încet şi, cu respect, am informat-o despre greşeala pe care a com:s-o. Fără să-mi răspundă, ea se întoarse lângă legiuitul ei soţ. Am considerat aceasta drept un simplu accident cauzat de vecinătatea saltelelor noastre şi, în consecinţă, am uitat curând de cele petrecute. în noaptea următoare, totuşi, am fost din nou deşteptat din somn de mângâierile ei, dar, de data aceasta, puţin a lipsit ca urmările să-mi fie fatale. Soţul se trezi

chiar în aceeaşi clipă şi, dlndu-şi seama că soţia lui e lângă mine, începu să vocifereze atât de puternic, Incât a trezit-o şi pe ea şi pe căpitan, iar eu am socotit că este mai cu cale să mă prefac că dorm. Trezin- du-se, doamna scoase un ţipăt slab, dar în curând îşi recăpătă prezenţa de spirit şi reuşi să-şi liniştească soţul furios, pe care I-a convins că greşeala s-a petrecut in somn şi că onoarea lui a rămas neîntinată, lucru căruia el i-a dat cu atât mai repede crezare cu cât a văzut că eu dorm buştean*.

Situaţia mai era încă ameninţătoare, cum însă căpitanul pirat intră ca să vadă ce se întâmplă şi i se dădură cuvenitele explicaţii, el izbucni în hohote de râs, astfel că toţi cei în cauză se liniştiră.

Se pare că Smith a fost unul din acei bărbaţi norocoşi sau nenorocoşi pe care-i adoră toate femeile. După nefericitul episod cu saltelele, el luă hotărârea să fie mai circumspect, deşi, trebuie s-o spunem cu regret, nu aminteşte un cuvint despre îndatoririle sale faţă de Serafina. Şi de data aceasta, cel mai bun lucru este să reproducem propriile lui cuvinte :

„De când cu întâmplările din acea seară, gelosul spaniol nu o mai scăpa din ochi pe blonda sa parteneră, iar eu, pe de altă parte, eram cât se poate de rezervat şi de precaut în relaţiile mele cu ea. Imprudenţa ei, totuşi, a făcut aproape inutile toate strădaniile mele. Mă aflam jos în cabină preparând un medicament pentru un bolnav, când doamna se furişă pe lângă soţul ei şi coborî şi ea. De-abia intră în cabină, că se şi aşeză pe genunchii mei şi, îmbrăţişându-mă cu multă familiaritate, mă sărută. Ofiţerul, care o urmase aproape chiar din clipa când plecase ea, intră tocmai în acest moment şi cu gesturi furioase se repezi pe punte şi ceru căpitanului să mă biciuiască. Doamna, totuşi, se dovedi şi de data aceasta o bună prietenă a mea, declarând că soţului ei trebuie să i se fi năzărit, întrucât aşa ceva nu se petrecuse. După care, ea explică de ce a fost văzută pe genunchii mei, spunând că a alunecat din cauza legănării vasului, iar eu am prins-o în braţe, evitând astfel o cădere, de pe urma căreia ar fi putut

să se rănească serios. Cum marea era neliniştită şi vasul se mai legăna din când în câM, povestea păru plauzibilă şi căpitanul declară că nu se pune problema pedepsei“.

Gelosul soţ, care nu prea credea în asemenea basme cu cocoşul roşu, făcu „o grimasă de om mulţumit“ şi părăsi cabina murmurând ceva despre prilejul când se va putea răzbuna, dar, spre marea uşurare a lui Smith, *n* doua zi perechea şi-a căpătat libertatea şi a plecat în Havana.

In următoarele zile, vasul corsar a rămas ancorat şi nu s-a mai întâmplat nimic deosebit. Ceva mai târziu însă, căpitanul primi o scrisoare cu veşti proaste din partea judecătorului, care îl avertiza că trebuie să plece neîntârziat. Se pare că un număr atât de mare de plângeri împotriva actelor sale piratereşti ajunseseră la guvernatorul Havanei, încât acesta luase hotărârea să aplice măsuri drastice, trimiţând o sută de soldaţi în marş forţat ca să-i captureze pe piraţi, în timp ce cinci canoniere îi aşteptau în largul recifului în cazul când ar fi încercat să scape.

Piraţii ieşiră din port în cursul nopţii şi în zori corabia se afla într-un golfuleţ situat ceva mai departe şi înconjurat de o junglă care împiedica cu desăvârşire să fie văzută de pe mare. In momentul în care coasta a fost liberă, piraţii au ieşit din ascunziş şi au început să navigheze în căutarea unei capturi, punând mâna pe un vas francez, pe care I-au jefuit de toate obiectele de preţ.

într-o noapte furtunoasă, când vasul lor era ancorat în largul coastei şi căpitanul se afla jos în cabină, pradă unui grav atac de friguri, echipajul se îmbătase crunt. Smith se folosi de acest prilej ca să fugă. îşi puse instrumentele de navigat şi câţiva pesmeţi într-un sac, cob;>rî într-o barcă pescărească prinsă la pupa, tăie otgonul şi se lăsă în voia valurilor. Când era destul de departe de vas ca să mai poată fi auzit, ridică pânză şi pilotă în direcţia Havanei. După ce navigă toată ziua şi noaptea următoare, el debarcă, în cele din urmă, în portul Havana, încredinţat că necazurile sale au luat sfârşit. Pe când însă se plimba pe strada principală a oraşului, s-a

întâlnit faţă în faţă cu vechiul său duşman, căpitanul spaniol, păşind în fruntea unui şir de soldaţi. Acesta ordonă oamenilor săi să-i prindă pe pirat şi Smith fu târât în biroul guvernatorului, unde căpitanul îl acuză de piraterie, precum şi de faptul că I-a prădat de o mare sumă de bani.

Timp de mai multe zile, Smith a zăcut într-o celulă întunecoasă şi plină de gândaci în închisoarea oraşului. In cele din urmă, el fu dus înaintea unui judecător şi supus unui lung interogatoriu. Când acesta luă sfârşit, Smith fu închis în închisoarea generală împreună cu alţi patru- cinci sute de deţinuţi de diferite naţionalităţi, care câşti- gau sume modeste făcând ţigări de foi, îndeletnicire pe care a deprins-o şi Smith în decursul celor şapte săptămâni cât a fost ţinut acolo în aşteptarea altor cercetări. In cele din urmă, el a fost judecat pe baza acuzaţiei căpitanului spaniol, dar, în timp ce judecătorii ii examinau dosarul, el a fost trimis înapoi la închisoare. Mai târziu, unul dintre judecători veni să stea de vorbă cu el în închisoare şi, cu o sinceritate desăvârşită, îi spuse că în schimbul sumei de o sută de dubloni ar putea fi eliberat, iar, în caz contrar, va fi deferit guvernului din Jamaica, guvern care îl ceruse.

Smith, care nu avea un ban asupra lui, şi cu atât mai puţin o sută de dubloni, îi explică judecătorului că nu se poate puno nicidecum problema unei răscumpărări. A doua zi, trei ofiţeri englezi de pe vasul amiral al lui sir Charles Rowley, cu o gardă de soldaţi spanioli, I-au condus de la închisoare la bordul vasului de război „Sibila“. Aici, spre marea sa uimire, fu pus 111 fiare şi dus jos ca un criminal.

După o călătorie lungă, „Sibila“ sosi la Deptford, unde lui Smith i s-au desfăcut cătuşele si a fost dus la închisoarea Newgate ca să-şi aştepte judecata pentru piraterie la sesiunea Curţii Amiralităţii.

Procesul, care a stârnit un interes public considerabil, începu vineri 20 decembrie 1823 la Old Bailey. Au fost chemaţi şi interogaţi numeroşi -martori, dar juriul luă partea acuzatului mai ales numai după depoziţia unei reprezcntan te a sexului frumos. Este vorba de o

anume domnişoară Sophia Knight, „o femeiuşcă de toată frumuseţea“. Ea „era foarte tulburată“ când s-a înfăţişat la proces, „iar acuzatul izbucni în lacrimi când ea îşi luă locul în boxa martorilor“. Sophia Knight declară că I-a cunoscut intim pe inculpat de mai bine de .trei ani de zile, adăugind că la sosirea lui în Anglia se aştepta să devină soţia sa. In acest moment al depoziţiei, martora nu se mai putu stăpâni şi-şi înecă glasul în lacrimi. Acuzatul, „care părea foarte impresionat“, plângea şi el. Nu mai puţin impresionat, juriul dădu un verdict de achitare. *

Istoria nu ne spune dacă mult-credincioasa domnişoară Knight s-a măritat cu Aaron al ei sau dacă accsta (foarte puţin probabil !) s-a întors ia Serafina...[31]

CARTEA A IV-A

PIRAŢII DIN RĂSĂRIT

CAPITOLUL I

COASTĂ AFRICANA

începuturile pirateriei de-a lungul coastei de vest a Africii par să ţină de o dată relativ târzie ; cel puţin mărturiile scrise sunt foarte recente. După expediţia din 1498 a lui Da Gama, între Portugalia şi Orient se desfăşurase un comerţ continuu pe la Capul Bunei Speranţe. Referirile la piraterie pe ruta aceasta sunt vagi până în secolul al XVIII-lea, când tâlharii descrişi de Johnson au folosit-o pentru a-şi căuta norocul în aceste ape, întrucât celălalt ţărm al Atlanticului începea să devină prea periculos pentru ei. Totuşi, cel mai faimos nume asociat cu drumul răsăritean spre India aparţine secolului al XlX-lea – acela al lui Benito de Soto (a nu se confunda cu Bernardo de Soto, cunoscut sub numele de *Panda),* originar din Co- runna, despre care aflăm pentru prima oară că era secund pe un vas de sclavi portughezi, „Defensor de Pedro“, care a pornit din Buenos Aires spre coasta Guineei în noiembrie 1827.

Căpitanul, un ofiţer din marina regală portugheză,

31 Relatarea de mai sus a aventurilor lui Aaron Smith se bazează pe cartea acestuia, 2 /ic *AtvocitiBs of the Piv&tcs,* ediţia publicată în 1929 de The Golden Cockerill Press.

Don Pedro de Maria de Susa Sarmiento, fusese nevoit să ia la bord patruzeci de oameni din Brazilia. Află mult prea târziu că vreo zece dintre ei erau piraţi cubanezi.

Erau doar de puţină vreme în larg, când De Soto începu să-i iscodească pe unii din tovarăşii săi, ca' să constate că destul de mulţi erau dispuşi să-i accepte propunerea de a pune mâna pe vas şi de a se întoarce la piraterie. Prilejul se ivi în ianuarie, când căpitanul, primul secund şi câţiva oameni care nu participau la conspiraţie erau pe uscat la Mina, pe coasta Guineei. Cei de la bord care au refuzat să ia parte la răzvrătire au fost lăsaţi în voia valurilor într-o barcă şi s-au înecat.

De Soto, dând vasului numele de „Gluma neagră“, se îndreptă spre insula Ascension şi la 13 februarie 1828 zări la orizont „Luceafărul“,, navă care, sub comanda căpitanului Souley, se înapoia în Anglia din Ceylon. In afară de o preţioasă încărcătură de scorţişoară şi cafea, la bordul vasului se afla un mare număr de pasageri, inclusiv douăzeci şi cinci de marinari englezi trimişi acasă ca invalizi, împreună cu soţiile şi copiii lor. Proprietarul vasului era un quaker pe nume Tindall, care refuzase să-i înarmeze datorită principiilor sale.

„Luceafărul“ naviga foarte bine, dar „Gluma neagră“ era o navă şi mai rapidă, astfel că în curând o depăşi şi-i străpunse prova cu un proiectil ca s-o oprească. Căpitanul Souley nu ţinu seama de avertisment, dar când acesta fu urmat de o ploaie de şrapnele, el socoti că e mai cu cale să dea ascultare. Piratul coborî pavilionul englez, sub care naviga, şi-l înlocui cu steagul Republicii Columbia. De Soto dispuse ca o barcă să-i aducă pe căpitan cu documentele sale de bord, însă secundul nu se întoarse decât cu un marinar şi trei soldaţi. Când secundul şi marinarul urcară pe punte, îl găsiră pe De Soto spumegând de mî- nie pentru că „Luceafărul“ îl silise să facă o cursă atât de lungă. El le ordonă să se înapoieze imediat şi să-i aducă pe căpitan, altfel tunarii săi vor scufunda vasul din Indiile Orientale.

Când sosi căpitanul, acesta fu omorât pe loc. Oamenii

care se aflau deja la bordul „Glumei negre“ fură reţinuţi, iar un francez, St. Cyr Barbazon, fu trimis împreună cu câţiva piraţi pe „Luceafărul“ ca să ucidă tot echipajul.

Ordinul nu a fost executat *ad-litteram,* dar au scăpat numai cei care se refugiaseră sub punţi. într-o dezlănţuire cumplită de urlete şi înjurături, piraţii au lovit cu săbiile în dreapta şi în stingă, omorând pe membrii dezarmaţi ai echipajului şi pe călătorii care rămăseseră pe punte. Piraţii au jefuit apoi vasul de bani, argintărie, bijuterii, instrumentele de navigaţie şi alte lucruri de preţ, pe care le-au trimis la bordul propriului lor vas. După ce isprăviră cu măcelul şi jaful, se aşezară în cabină şi porunciră bucătarului să le dea mâncare şi băutură. Ospăţul degeneră curând într-o adevărată orgie, căreia nu-i puseră capăt decât zbieretele lui De Soto, doritor să ştie de ce oamenii lui nu se întorc. Răcnea atât de puternic, încât vocea lui furioasă se ridica deasupra ţipetelor femeilor, care fuseseră silite să intre în cabină, şi a bocăniturilor oamenilor din cala unde fuseseră închişi, iar uşa întărită cu scânduri bătute în cuie.

înainte de a pleca, Barbazon tăie greementul „Luceafărului“, reteză catârgurile şi făcu găuri în fundul vasului ca să-i facă să se scufunde. După ce ultimul dintre sălbatici, părăsi nava şi „Gluma neagră“ dispărea la orizont, câteva femei izbutiră să elibereze bărbaţii. Se aflau într-o situaţie deznădăjduită. Vasul lua apă cu repeziciune, astfel încât se părea că scăpaseră de o moarte ca să găsească alta. Din fericire, lucrând la pompe fără întrerupere, au fost în stare să menţină vasul la suprafaţă până a doua zi dimineaţa, când au fost salvaţi de un alt vas englez, care, de asemenea, se îndrepta spre patrie.

Incidentul stârni mare vâlvă, nu numai în Anglia, ci în întreaga Europă. Una din urmări a fost că ulterior toate navele domnului Tindall au fost înarmate mai puternic decât cele ale oricărui alt comerciant.

De Soto îşi văzu de drum mai departe, capturând mai multe vase în vecinătatea Azorelor şi omorând şi înecând echipajele de fiecare dată. In scurtă vreme, „Gluma

neagră“ deveni o asemenea ameninţare pentru toate navele comerciale, încât cele care se înapoiau în patrie din India primiră ordinul să se strângă la Sf. Elena şi de acolo să navigheze în convoi, pentru a se putea apăra reciproc.

La un moment dat, piraţii dispuneau de atâta pradă, încât luară hotărârea să plece în Spania ca s-o vândă şi să petreacă după placul inimii. La Corunna, portul său natal, De Soto făcu rost de documente false şi cu ajutorul lor purcese spre Cadiz, unde îşi făcea socoteala că va găsi o piaţă bună pentru desfacerea prăzii. Deoarece era întuneric atunci când „Gluma neagră“ ajunse în largul portului, piraţii ancorară peste noapte cu gândul să coboare în port a doua zi dimineaţă, dar vântul se schimbă în direcţia vest şi, transformându-se brusc într-o adevărată vijelie, îi împinse spre ţărm. Vasul corsar fu mânat către stânci, dar odată cu zorile vântul slăbi şi membrii echipajului putură ajunge la ţărm cu ajutorul bărcilor.

Văzându-şi planurile date peste cap, De Soto puse la cale un nou plan ; îşi instrui oamenii să spună o poveste care, după cum spera el, avea să fie crezută de autorităţile din Cadiz, şi anume că sunt nişte negustori cinstiţi al căror căpitan s-a înecat şi că acum nu cer decât permisiunea de a vinde epava vasului. După care pătrunseră în Cadiz şi se înfăţişară ofiţerului de la Căpitănia portului, care le ascultă relatarea cu simpatie. De Soto găsi curând un comerciant dispus să cumpere epava la preţul de o mie şapte sute cincizeci de dolari. Contractul fu semnat după cum scrie la carte, dar până să fie plătiţi banii apărură nişte nepotriviri între cele ce spuneau piraţii despre ei. Urmarea a fost că se iscară bănuieli şi şase oameni fură arestaţi. De Soto şi un membru al echipajului său scăpară la timp şi se refugiară pe teritoriul neutru care desparte Spania de Gibraltar.

Când se mai potoli vâlva stârnită de fugari, De Soto reuşi să pătrundă în garnizoană deghizat şi cu paşaport fals şi se stabili într-o mică tavernă aşezată pe o stradelă îngustă. Simţindu-se în siguranţă la Gibraltar, piratul se prezenta foarte bine. Potrivit spuselor cuiva care I-a

cunoscut atunci, „se îmbrăca luxos – purta de obicei o pălărie albă de cea mai bună fabricaţie engleză, ciorapi de mătase, pantaloni 'albi şi un frac albastru. Avea favoriţi mari şi stufoşi, iar părul său, foarte negru, bogat, lung şi ondulat din naştere, amintea grozav de cel al predicatorilor londonezi, cunoscuţi ca profeţi prozaici. Era foarte bronzat de soare şi avea aerul şi ţinuta caracteristică unui spirit cutezător, întreprinzător şi aprig“ *.

Prima persoană care a început să nutrească bănuieli cu privire la acest elegant vizitator al Gibraltarului a fost slujnica de la tavernă, care îi spuse stăpânului ei că, în fiecare dimineaţă când îi face patul domnului, găseşte un pumnal sub perna pe care doarme acesta. Se făcu o percheziţie şi printre alte obiecte acuzatoare se descoperi o ladă cu haine aparţinând câtorva dintre pasagerii vasului „Luceafărul“, precum şi un carnet cu scrisul nefericitului căpitan. De Soto fu arestat fără întârziere, judecat în prezenţa guvernatorului, Sir George Don, declarat vinovat şi condamnat la moarte.

Până în ziua execuţiei, el continuă să susţină că este nevinovat, dar, până în cele din urmă, piratul îşi mărturisi pe deplin crimele şi se pocăi. Un martor al execuţiei povesteşte :

„Cred că nu s-a aflat om mai spăsit ca el în acele clipe ; totuşi, nici vorbă să fi fost înnebunit de frică – păşea hotărât în spatele căruţii fatale, uitându-se când la coşciug, când la crucifixul pe care-1 ţinea în mână. Ducea mereu la buze simbolul dumnezeiesc, repeta rugăciunile rostite la urechea lui de preotul ce-1 în**soţea şi făcea impresia că nu-i mai interesează aimic altceva decî: viaţa viitoare*.**

Când procesiunea ajunse la spânzurătoarea de pe ţărmul apei, piratul se urcă în căruţă, dar, văzând că ştreangul e prea sus, se cocoţă pe coşciug şi-şi vârî gâtul în ştreang. Apoi, când roţile căruţii prinseră să se învârtească, el strigă *„Adio, todos“* – „Adio tuturor“ şi capul îi căzu pe piept.

După ce vasele ocoleau insula Sf. Elena pe la sud, riscul de a întâlni piraţi era ca şi inexistent în drum spre India înainte de a ocoli Capul Bunei Speranţe. Aici, ele trebuiau să se îndepărteze cât mai mult spre est pentru a evita un alt bârlog al piraţilor, insula Madagascar, după care erau mai mult sau mai puţin în siguranţă până la o depărtare de aproximativ cincizeci de mile de coasta Malabar.

Expediţia căpitanului Woodes Rogers în New Providence, Bahama, în 1718 a distrus cunoscutul viespar de acolo. Unii au fost spânzuraţi, iar ceilalţi, vreo două mii la număr, s-au predat şi au fost graţiaţi de rege. Câţiva dintre indivizii cei mai periculoşi însă s-au refugiat în est şi au înfiinţat un nou cartier general în Madagascar, transformând în scurtă vreme insula într-o bază pirateresc nu mai puţin importantă decât fusese Bahama.

Prin 1721, atacurile, piraţilor asupra navelor.britanice, mai ales asupra celor ce aparţineau Companiei Indiilor Orientale, deveniseră atât de serioase, în cât guvernul englez trimise o escadră pentru a-i nimici. Cu greu se poate imagina o alegere mai nefericită a comandantului, Tho- mas Matthews, care avea o singură calitate : era curajos. Altminteri, „li lipsea simţul realităţii, bunele maniere sau cunoaşterea lumii“[32]. Pe lângă deficienţele sale intelectuale, era crud şi necinstit. **In** cursul expediţiei sale la bordul vasului „Leul“, Matthews făcu escală în golful Sf. Augustin din Madagascar ca să descopere piraţi. Ne- descoperind niciun pirat în momentul sosirii, în loc să aştepte celelalte două vase ale sale, „Salisbury“ şi „Ex- ter“, care urmau să-i dea ajutor, Matthews porni spre Bombay. înainte de a pleca, el încredinţă localnicilor o scrisoare pentru căpitanul Cockburn de pe vasul „Salis- bury“, scrisoare în care descria în amănunţime planurile escadrei. Nu apucă Matthews să plece că doi piraţi notorii. Taylor şi La Bouche, sosiră în golful Sf. Augustin, citiră scrisoarea şi

32 ***Piratea' Own Book.***

trimiseră imediat un avertisment general tuturor piraţilor din împrejurimi.

Sosind la Bombay, Matthews se certă violent cu guvernatorul pentru întâietatea celui care va trage salva de salut. Comportarea sa arogantă jigni pe toţi reprezentanţii Companiei Indiilor Orientale. Rezultatul a fost că aproape în fiecare zi avură loc dueluri între ofiţerii lui Matthews şi ofiţerii Căpităniei din Bombay. Sosirea lui ar fi trebuit să fie cât se poate de binevenită, întrucât se întocmiseră planuri în vederea unui atac comun al englezilor şi portughezilor împotriva marelui pirat Angria la Alibag. Eşecul atacului – de care Matthews s-a făcut vinovat în mare măsură – va fi înfăţişat în capitolul următor.

După acest fiasco, Matthews s-a dedicat în întregime comerţului particular şi s-a străduit din răsputeri să-i lase pe piraţi de capul lor. Vreme de aproximativ un an de zile a navigat de-a lungul coastelor, certându-se cu toată lumea, apoi s-a hotărât să se înapoieze în Madagascar şi să se ocupe iar de îndatoririle ce-i reveneau.

Când ajunse în golful Carpenter din insulele Mauritius, Matthews găsi un mesaj al piraţilor, „scris pe mor- mântul căpitanului Carpenter cu o bucată de cărbune“, în care se arăta că aceştia s-au săturat să-i tot aştepte şi că s-au îndreptat spre fortul Dauphin. „Aceasta ne-a făcut să ne îndreptăm cu toată graba spre acel port – scrie Clement Downing –, în speranţa că-i vom întâlni, pentru că se zvonise că sunt putred de bogaţi, fapt care a întărit şi încurajat inimile tuturor bărbaţilor şi băieţilor din întreaga escadră“ [33].

La Bourbon au vândut o cantitate de arrack[34], pentru care francezii au plătit bani grei. In cele din urmă, escadra ajunse la insula Sf. Maria. „Căpitanul Avery ocupă acest loc şi-l întări puternic, cu toate că a fost o risipă nechibzuită – negrii erau foarte neglijenţi, iar piraţii nu

33 **J. Biddulph.** *Pivatos* ***of*** *Maîabar,* **1907.**

34 **Băutură alcoolică foarte concentrată, preparată mai ales** din **orez sau melasă. —** ***Nota trad.***

mai socoteau locul atât de important ca altădată“.

Piraţi nu au mai găsit, în schimb au dat de epavele mai multor nave comerciale pe care aceştia le scufundaseră, iar plaja era plină de încărcăturile lor – porţelan, droguri, mirodenii. In unele locuri, marinarii au înotat până la genunchi în scorţişoară, cuişoare şi piper. Regele băştinaş, însoţit de cele două fiice ale sale, îşi făcu apariţia curând şi fu invitat la bord. „Regele îi oferi căpitanului în dar pe cele două fiice, potrivit obiceiului împă- mântenit de când cu piraţii, aceasta întrucât ei socoteau că suntem toţi deopotrivă ; dar, deşi căpitanul refuză binevoitoarea ofertă, doamnele fură acccptate de către câţiva dintre ofiţerii noştri, care au plătit scump pentru o asemenea cinste – pe unul I-a costat viaţa, iar celălalt a fost bătut în lege“.

Regele îl sili pe ofiţerul englez să jure prietenie veşnică, bând amândoi, fiecare în sănătatea celuilalt, dintr-un pahar cu apă sărată amestecată cu praf de puşcă, „acesta fiind un obicei pe care-1 deprinseseră de la piraţi“.

Un alt vizitator interesant care le-a adus omagiu a fost un alb, piratul pur-sânge James Plantain, născut la Cho- colate Hole, în Jamaica. El sosi înarmat până în dinţi, cu o gardă de douăzeci de băştinaşi. Stăpânea o regiune întinsă şi era cunoscut de către localnici ca regele golfului Ranter. De la el, Matthews află interesanta veste că faimosul pirat Taylor, pe care-1 căuta, se ascunde în interior. In loc de a-1 aresta pe Plantain, Matthews făcu afaceri rentabile cu acesta, cumpărând pradă şi vânzându-i pălării, pantofi, ciorapi şi arrack, pentru care regele golfului Ranter a plătit un preţ bun în aur şi diamante.

în ciuda ideilor sale despre piraterie, John Plantain se arătă a fi un om mai cinstit decât Matthews. După ce plăti fără să se tocmească pentru lucrurile pe care le cumpărase, el lăsă butoaiele de vin şi arrack pe ţărm sub paza doar a câtorva oameni. De îndată ce acesta se îndepărtă, Matthews îşi încarcă bărcile cu soldaţi şi luă înapoi toată băutura pentru care fusese plătit, precum şi câţiva din

paznicii băştinaşi. După accastă ispravă porni spre Bengal, consolându-se cu ideea că el nu era ca «ticăloşii aceia de piraţi, care, după ce au săvârsit atâtea fapte rele, s-au stabilit în mijlocul unei adunături de păgâni ca să se dedea la tot soiul de . vicii»" *.

După ce făcuse avere de pe urma pirateriei, James Plantain se înapoiase în Madagascar, unde trăia într-un castel fortificat, împreună cu un scoţian şi un danez. Clement Downing ne descrie viaţa lui aici în mod amănunţit ; noi vom schiţa doar unele aspecte.

Pe când abia depăşise vârstă adolescenţei, se constatase ca, „fiind o fire aventuroasă, nu putea suporta niciun fel de constrângere“ ; datorită acestui fapt, precum şi dragostei sale pentru mare, căută foarte curând să-şi realizeze adevărata chemare. Incepându-şi cariera de pirat în Rhode Island, tânărul Plantain îşi făcu ucenicia la un stăpân bun, căpitanul John Williams de pe „Teribilul“, şi navigă sub comanda acestuia în Guineea. Aici, ei se uniră cu alţi piraţi şi făcură numeroase capturi bogate. Căpitanul pirat England comanda una din nave, „Victoria“, iar vestitul Bartholemew Roberts pe cealaltă.

O ceartă izbucni între partizanii lui England şi cei ai lui Roberts cu privire la locul unde urmau să plece şi, până la urmă, se despărţiră. Plantain plecă cu „Fantezia“ spre Madagascar, unde piraţii „fură primiţi cu multă bucurie de rege“. După ce au stat aici câtăva vreme, au plecat mai departe spre Johanna, unde, spre mirarea lor, au găsit două nave ale Companiei, „Câssandra“ şi „Green- wich“, prima comandată de căpitanul Macree şi a doua de căpitanul Kirby. Amândouă făcuseră escală pentru a se aproviziona cu apă în drumul spre Bombay. încărcătura lor consta din bani – investiţiile anuale pentru Bombay şi Surat.

Cei doi căpitani ai Companiei luară hotărârea să atace cele două nave ale piraţilor, cu gândul că vor primi o recompensă substanţială din partea Companiei pentru prinderea a doi piraţi atât de faimoşi ca England şi Tayler.

Au fost tăiate odgoanele şi cele două nave ale Companiei porniră în larg, dar lupta nu începu până a doua zi în zori, când se porni să bată vântul.

Piraţii se apropiară, arborând un steag negru cu un craniu şi oase încrucişate pe catargul principal, un steag roşu în faţă şi crucea Sf. Gheorghe pe catargul de la pupă. Macree deschise focul, dar, spre marea sa surprindere şi indignare, tovarăşul său de pe „Greenwich“ se îndepărtă şi-l lăsă să se lupte singur.

Deşi Macree avea o navă nouă şi de nădejde, precum şi un echipaj de luptători de mâna întâi, nu avea prea mulţi sorţi de izbândă. După un bombardament cumplit de trei ore, el îşi dădu seama că singura sa şansă de scăpare era să tragă vasul pe uscat, deşi, dacă Kirby nu I-ar fi părăsit, amândoi piraţii, fără îndoială, ar fi fost înfrânţi şi capturaţi. Treisprezece oameni de pe „Cassandra“ fuseseră deja ucişi şi douăzeci şi patru răniţi, inclusiv viteazul căpitan. Cei ce ştiau să înoate au ajuns la ţărm, însă numeroşi alţii, răniţi prea grav pentru a putea părăsi vasul; au fost măcelăriţi de piraţi. Macree şi ceilalţi supravieţuitori au fugit repede înspre interiorul regiunii, unde au fost bine primiţi de băştinaşi. Aceştia au refuzat să-i predea.

După câteva zile, furia piraţilor se potoli, în parte, desigur, pentru că puseseră mâna pe un vas nou şi frumos cu şaptezeci şi cinci de mii de lire în numerar, aşa că Macree fu invitat la o întâlnire paşnică. Când se prezentă, el fu bine primit de England şi de majoritatea piraţilor, deşi alţii, în frunte cu sângerosul Taylor, . erau de părere să-i omoare.

Izbucni o ceartă violentă, când deodată un pirat fioros la înfăţişare, „cu o pereche de favoriţi ameninţători şi un picior de lemn, căptuşit de jur împrejur cu pistoale, aşa cum era omul din Almanah cu săgeţi“ [35], luă cuvântul şi, înjurând de mama focului, ceru ca Macree să fie cruţat şi luându-i de mână jură că va face fărâme pe primul om care-1 va atinge, susţinând că Macree e un cetăţean de

35 **Originalul lui John Silver, piratul cu un singur picior al lui Robert Louis Stevenson.** '

treabă şi că pe vremuri a navigat împreună cu el.

După multă tocmeală şi mai mult punş, se învoiră să-i dea „Fantezia“ lui Macree şi să-i lase să plece, spre marea furie a lui Taylor. După patruzeci şi opt de ore de suferinţe cumplite, aproape goi şi pe jumătate morţi de foame, Macree şi oamenii săi ajunseră la Bombay.

Intre timp, piraţii au navigat spre coasta Malabar, unde au capturat mai multe vase mari portugheze şi maure, pe care le-au adus îndărăt în Madagascar. Aici li s-a înmânat scrisoarea lăsată de Matthews, aşa că au socotit că este înţelept să se ascundă pentru un timp.

James Plantain, acum om bogat, hotărî să se retra'gă. El îşi construi un fort, se instală aici pentru a domni ca rege al golfului Ranter. Cu o mică armată de soldaţi de culoare dădea iama în cirezile de vite ale regilor vecini.

Plantain avea „multe neveste, pe care le ţinea la aspră ascultare şi cărora, după obiceiul englezesc, le spunea Moli, Kate, Sue şi Peg. Femeile acestea erau îmbrăcate cu cele mai scumpe mătăsuri şi unele din ele purtau salbe de diamant“. In ciuda acestui harem, regele golfului Ranter pusese ochii pe nepoata regelui din Messaleage, un potentat băştinaş de prin partea locului. Principesa avea sân^e alb în vine (se spunea că e fata unui pirat englez) şi se numea Eleanora Brown, după tatăl ei. Era manierată şi ştia puţină engleză. Downing, care o cunoscuse şi pe ea şi pe Plantain, ne informează că acesta din urmă, „în dorinţa de a avea o doamnă de obârşie engleză, i-a trimis vorbă regelui din Messaleage (căruia piraţii îi spun Dick-cel-Lung sau regele Dick), cerându-i în căsătorie nepoata“.

Cererea f u refuzată categoric de regele Dick; astfel cá trufaşul Plantain porni un război sângeros împotriva bunicului doamnei, război care sfârşi prin victoria fostului pirat şi prin itorturi îngrozitoare pentru toţi captivii săi albi. Pe Plantain îl aştepta însă o mare dezamăgire, întrucât „doamna în numele căreia se ducea acest război era însărcinată, de vină fiind unul dintre englezii pe care-i omo- râse Plantain. Acesta se înfurie atât de rău, încât

porunci ca Dick să moară de aceeaşi crudă moarte de care avuseseră parte englezii şi olandezii“. Cu toate acestea, după ce incendie şi jefui posesiunile răposaitului monarh, Plantain reveni în golful Ranter, „aducând cu dânsul pe amintita doamnă, pe care o socotea trofeul suprem al victoriei sale. Cu toate că era însărcinată, el nu s-a lepădat de ea, îndrăgind-o foarte“.

Avem toate temeiurile să credem că Eleanora Brown depăşea nivelul obişnuit al soţiilor de piraţi din Madagascar, pentru că răposatul ei părinte ,,o învăţase Crezul, Tatăl Nostru şi cele zece porunci şi o iniţiase în credinţa creştină“, lucruri care trebuie să fi fost o mare mângâiere pentru James Plantain. Când sosiră în fortăreaţa lui, Plantain „organiză o mare petrecere şi-i încredinţă conducerea întregii sale gospodării, dând afară mai multe din celelalte soţii pe care le avea“. Binevoitorul soţ şi-a gătit noua nevastă „cu cele mai scumpe bijuterii şi diamante pe care le avea şi i-a dat douăzeci de sclave tinere care să o slujească“.

Probleme mai dificile însă îşi aşteptau rezolvarea, întrucât regele golfului Ranter năzuia să devină regele întregului Madagascar, cum s-a şi întâmplat, dealtfel, după
0 serie de războaie sângeroase. Nu avem niciun motiv să ne îndoim că, cu acest prilej, el „a dat câteva ospeţe bogate, la care a poftit pe toţi olandezii, francezii şi englezii de pe insulă“. Printre invitaţi se aña şi căpitanul England, „care era foarte slăbit în acea vreme şi n-a apucat să trăiască mai mult de o lună după aceea ; se spunea că moartea
1 s-ar fi tras de pe urma grozavelor sale mustrări de conştiinţă pentru viaţa ticăloasă ce o dusese“, deşi istoricul nostru se grăbeşte să adauge că „acesta este un lucru care li se întâmplă foarte rar unor asemenea oameni“.

Aflăm că foarte curând noul rege al Madagascarului „se plictisi de trebile împărăteşti şi luă hotărârea să-şi părăsească teritoriile şi să-i lase pe băştinaşi să-şi vadă în tihnă de pământurile lor“. De fapt Plantain îşi dădea seama

limpede că se apropie o nouă răscoală a băştinaşilor. In consecinţă, el îşi construi un barcaz şi, împreună cu una din soţii, credincioasa Nelly, porni spre coas-ta Malabar, unde fură primiţi cu bucurie de Angria.

Este ultima oară când mai auzim despre ace.srt straniu personaj ; dacă a murit de boală, băutură sau în urma rănilor căpătate câtă vreme a fost în slujba lui Angria, sau dacă a trăit până când s-a întors la Chocolate Iloâe, va rămâne, probabil, o taină ncdezleriată.

CAPITOLUL II PIRAŢII DIN MALABAR

Coasta de vest a Indiei între Bombay <;i Conchin, cunoscută de marinari sub numele de coasta Malabar, a dat naştere la sfârşitul secolului al XVII-lea unei dinastii de piraţi care aproape că au acaparat monopolul meseriei şi care au devenit atât de puternici, încât timp de şaizeci de ani puterea Companiei Indiilor Orientale nu a fost în stare să-i înfrângă. Controlul federaţiei era în mâinile familiei băştinaşe Mahratta a lui Angria, dar funcţionarii ei erau departe de a fi toţi indieni. Mulţi dintre cei mai răi erau europeni, în special englezi, atraşi spre Marea Roşie şi Oceanul Indian de povestirile legate de prăzile fabuloase capturate de Avery.

Primul reprezentant al familiei Angria care s-a bucurat de faima unui conducător recunoscut a fost Kanhoji sau Conajee, devenit amiral al flotei Maratha în 1693. Kanhoji reuşise, încetul cu încetul, să nu mai depindă de şefii lui de la Poona, devenind siăpânul întregii coaste de vreo trei sute de mile de la sud de Bombay. De-a lungul acestei coaste, el construi o serie de forturi la Alibag, Severn- droog şi Vijaydroog, de unde, ca un adevărat rege-pirat, porni să înfrunte toate navele comerciale, dar mai cu seamă pe cele ale Companiei Indiilor Orientale.

La un moment dat, cârmuirea de la Bombay a Companiei, impasibilă şi greu de urnit, s-a simţit datoare să-i înştiinţeze pe Kanhoji că acţiunile sale piratereşti îndreptate împotriva corăbiilor sale nu mai pot continua nepedepsite. La care piratul răspunse simplu că le va oferi

englezilor prilejul să-şi amintească de numele de Kanhoji Angria. Ameninţarea şi-a dus-o la îndeplinire într-o asemenea măsură, încât in 1704 a fost trimis un emisar special care să-i avertizeze că nu i se poate îngădui să percheziţioneze vasele din apele Bombav-ului ; „ca urmare, el Je răspunse sfidător, amintindu-le că a adus multe foloase englezilor, care nu şi-au ţinut făgăduielile făcute lui, aşa că de aici înainte el va captura navele lor oriunde le va întâlni“ | Compania s-a mărginit să adreseze plângeri directorilor din Anglia, în sensul că Kanhoji este în stare să pună mâna pe orice vas european, cu excepţia celor foarte mari, că, de fapt, el capturează „de-a lungul întregii coaste între Surat şi Debul... toate vasele comerciale particulare pe care le întâlneşte“ 2.

Câţiva ani mai târziu, Kanhoji capturase şi fortificase o insulă chiar în raza Bombay-ului, astfel încât cu flota sa de vase puternice, dintre care unele dispuneau de nu mai puţin de patruzeci de tunuri, iar cele mai multe erau comandate de marinari europeni încercaţi, el deveni o ameninţare serioasă pentru oraş. Intăriturile Bombay-ului erau cât se poate de primitive. Atunci când directorii au dispus ca oraşul să fie fortificat, Consiliul din Bombay a dat înapoi : „Ştim că este firesc ca inginerii să născocească fel de fel de ciudăţenii costisitoare“ şi s-a mulţumit să ridice câteva turnuri circulare de zid (martello) de-.a lungul coastei.

Piraţii puteau acum opri orice vas ar Îi dorit atunci când acesta intra sau ieşea din port. Speriată, Compania trimise o flotă puternică de douăzeci de galiote în chip de represalii. Rezultatul este consemnat laconic în raportul oficial al expediţiei : „9 iunie. — Ne-am recuperat galiotele şi am distrus un oraş al lui Angria, dar, datorită proastei conduceri a ofiţerului comandant, am pierdut vreo 50 de oameni“.

Când ne gândim, totuşi, din ce scursuri ale societăţii erau recrutaţi ofiţerii şi soldaţii armatei prost plătite şi nedisciplinate a Companiei, e de mirare că au ieşit victorioşi. Ticăloşia directorilor es>te aproape de

necrezut. Ei au emis imediat un ordin prin care se interzicea folosirea la exerciţii a pulberii, singura excepţie fiind aceea că, „uneori, oamenii trebuie să se deprindă cu focul, pentru ca nu cumva în timpul luptei să tresară 3a zgomotul sau reculul armelor lor“.

Dar în 1715 fu numit un nou şi puternic guvernator **al** Bombay-ului, Charles Boone, un om de o factură cu totul diferită de cea a predecesorilor săi, slabi şi venali, **a** căror principala preocupare era să-şi căptuşească pungile. Prima ho târî re fu de a ridica un zid puternic în jurul aşezării. Construi apoi nave de război, dar întâmpină mari dificultăţi Ia alcătuirea echipajelor, deoarece Compania oferea o plată atât de jalnică marinarilor, încât cei mai buni preferau să se angajeze în serviciul lui Angria. Cu toate acestea, Boone a dispus în scurtă vreme de o flotă frumoasă de nouăsprezece fregate, şalupe, keciuri şi galere cu vâsle, cu care ar fi putut să-i stârpească pe piraţi dacă nu ar fi fost la mijloc incompetenţa şi indisciplina celor din subordinea sa.

Când comandantul Matthews sosi la Bombay din Madagascar în 1721, el află că Boone realizase o coaliţie puternică cu portughezii în vederea unui atac comun împotriva nelegiuiţilor din Malabar. Dar firea impulsivă a lui Matthews îl irita pe comandantul portughez, iar portughezii înşişi dădură bir cu fugiţii după primele împuşcături de la Colaba, când I-au atacat pe Angria. Expediţia luă sfârşit când începură certurile pentru a se stabili cine era vinovatul. Matthews îl lovi cu bastonul peste gură pe comandantul portughez şi alianţa luă sfârşit pe loc.

Expediţia aceasta urma să fie evenimentul cel mai de seamă din timpul guvernării lui Boone. După această întâmplare. el s-a retras dezamăgit, deşi izbutise întrucâtva să le aducă mai multe pagube piraţilor din Malabar şi din 'Marea Roşie decât oricare din predecesorii săi, în ciuda greutăţilor pe care i le-au pricinuit consilierii intriganţi şi locţiitorii rebeli. La 9 ianuarie 1722, el plecă în Anglia. In timp ce naviga de-a lungul coastei, cele trei vase ale sale

fură atacate de escadra lui Angria, dar el ^reuşi s-o respingă. In apropiere de Anjediva dădu ultima sa lovitură, atacând prin surprindere pe piraţii care jefuiau un vas. El salvă vasul şi, totodată, puse stăpânire pe una din navele piraţilor.

Kanhoji Angria muri în 1729, lăsând în urma sa cinci fii care să se certe pentru moştenire. Portughezii s-au aliat când cu unul, când cu altul, dar şi-şiu pregătit propria prăbuşire pe coasta de vest a Indiei, nesocotindu-1 pe fratele câştigător, Tulaji. Până la urmă, Tulaji îşi consolidă ferm situaţia de moştenitor al tatălui său şi în cea mai mare parte a restului secolului bătălia pentru stăpânirea apelor indiene s-a dus între el şi englezi, puterea olandezilor şi a francezilor începând să slăbească, la fel cu aceea a portughezilor.

Certurile sângeroase ale Mahrattaşilor i-au lăsat companiei Indiilor Orientale un răgaz de douăzeci de ani. In acest interval, Compania şi-a construit şi armat navele ca pentru război, devenind capabilă să susţină la nevoie o bătălie. In mai multe rânduri, când oamenii Campaniei au fost atacaţi, ei au trecut la ofensivă şi au scufundat navele indiene înainte de încheierea bătăliei.

Totuşi, odată cu ascensiunea lui Tulaji Angria, vechea ameninţare apăru din nou, la fel de cumplită. Prima lui acţiune fu atacarea unei flote engleze care naviga în convoi şi capturarea a cinci corăbii cu pânze chiar sub amenin- , ţarea tunurilor a două nave de război. In 1749, el captură „Restauraţia“, cea mai bună navă în servicul Bombay-ului, după o luptă care a durat de la amiază până seara şi care a făcut puţină cinste tunarilor şi disciplinei de pe vasul britanic.

Tulaji se bucura acum de. supremaţie pe întreaga coastă de la Cutch la Cochin şi, dacă nu ar fi intervenit patru nave de război de sub comanda lui Lisle, trimise special de la Madras ca să apere Bombay-ul, tot comerţul ar fi fost paralizat. Cu toate acestea, ambarcaţiile rapide ale lui Tulaji urmăreau adesea, timp de zile întregi, flotele escortate, pândind asemenea unor haite de lupi răzleţirea

vreunui vas. Nu a putut fi vorba de realizarea unui coeficient oarecare de siguranţă până când Compania nu a înţeles cât de esenţial era să dispună de nave destinate exclusiv scopurilor militare, şi nu ca până atunci, de nave care luptau şi, totodată, transportau încărcături.

Englezii nu au fost nicidecum singurii care au avut de suferit din partea piraţilor din Malabar. Portughezii şi olandezii pierdeau în fiecare an un număr tot mai mare de nave comerciale. Olandezii au suferit cea mai grea pierdere a lor în 1754, când un vas încărcat cu muniţii a fost capturat şi altele două au fost aruncate în aer după o luptă cruntă, în urma căreia două corăbii mari ale lui Tulaji s-au scufundat şi un mare număr de piraţi au fost ucişi.

Odată cu extinderea puterii engleze asupra întregului teritoriu al Indiei în urma înfrângerii francezilor, mulţi dintre şefii piraţi mai puţin importanţi au fost bucuroşi să ajungă la o înţelegere cu guvernul din Bombay. Până şi mândrul Tulaji trimise un agent care să ofere condiţii de pace. Pe vremea când trăia tatăl său, aceste condiţii ar fi fost acceptate bucuros, dar acum Consiliul se afla pe o poziţie mult mai puternică, astfel că, drept răspuns la propunerea lui Tulaji de a acorda permise de liberă trecere vaselor Companiei, i-a spus : „Iţi închipui că englezii vor accepta vreodată să primească permise de liberă trecere de la alţii ? Nu putem face aşa ceva. Noi acordăm permise de liberă trecere, dar nu le-am putea primi de la nimeni“.

In schimb s-a ajuns I-a un acord între Consiliu şi Mah- rattaşii care nu se aflau sub conducerea lui Tulaji de a-1 ataca pe acesta simultan – pe uscat şi pe mare. Forţa navală urma să fie comandată de William James, care de la sosirea sa, în 1751, se achitase cât se poate de onorabil în acţiunile îndreptate împotriva piraţilor din Malabar şi avea acum să câştige o glorie nepieritoare,

La 22 martie 1755, comandantul James porni pe mare cu „Protectorul“ (patruzeci de tunuri), însoţit de „Rându- nica“ (şaisprezece tunuri) şi „Vipera“, un „bomb-keci“ şi un prahu, „Triumful“. După două zile, în larg, i se alătură flota aliaţilor, alcătuită din vreo cincizeci de nave

mari şi mici. La 29 martie apăru în zare Severndroog, principala fortăreaţă a lui Tulaji, într-un moment în care flota piraţilor lua calea mării. Se dădu imediat semnalul de urmărire, dar navele Mahrattaşilor, mai iuţi decât cele ale lui James, făcură cale întoarsă, iar către seară navele aliaţilor săi erau cu corpul sub orizont.

Angrienii nu erau câtuşi de puţin dispuşi să lupte, fie chiar cu mica escadră a lui James ; au putut fi văzuţi atârnându-şi turbanele şi rufele ca să prindă cea mai mică adiere de vânt. In tot cursul celei de-a doua zile, urmărirea a continuat, „Protectorul“ întrecându-i treptat pe aliaţi, în timp ce flota Mahrattaşilor dispăruse de mult din vedere. Dându-şi seama că nu are sens să continue urmărirea, comandantul James schimbă direcţia şi se îndreptă spre Severndroog. Oraşul se ridica deasupra unui golf stâncos, la capătul unei peninsule şi era apărat de „Fortăreaţa de aur“, un bastion înalt de cincizeci de picioare. In partea dinspre uscat mai era un fort puternic, prevăzut cu patruzeci şi cinci de tunuri, iar mai spre sud se găseau alte două forturi mai mici.

Memorabila acţiune care a urmat este bine zugrăvită în *Piraţii din Malabar :*

„James îşi dădu de îndată seama că reducerea la tăcere a diferitelor forturi de către trupele Mahratta ar fi o chestiune de luni de zile, chiar dacă el le-ar putea da sprijin de pe mare – lucru imposibil din pricina musonului –, astfel că, în ciuda ordinului Consiliului, se hotărî să ia chestiunea în propriile sale mâini. Fusese crescut la o şcoală bună şi ştia că pentru a opune cu sorţi de izbind i o corabic unui fort era necesar să se apropie cât mai mult cu putinţă şi să-i covârşească prin puterea de foc. După ce făcu necesarele măsurători de adâncime, la 21 aprilie el se opri la adlncimea de patru stânjeni. însoţit de «Vipera» şi de «Triumful«-, începu bombardarea fortului Severndroog. Flota Mahratta nu dădea niciun ajutor, aşa că «Rândunica» fu detaşată ca să păzească intrarea sudică.

Canonada continuă toată ziua, până când puternice valuri în port au dus la o încetare a focului în timpul serii. Fortul răspunse printr-un foc viu, fără să producă pagube înseninate, în timp ce vasele Mahratta stăteau deoparte, spectatoare indiferente la conflict. Noaptea, la bordul «Protectorului» se ivi un dezertor din fort, care aduse ştirea că guvernatorul a fost ucis şi au fost pricinuite pagube serioase. El adăugă că este imposibil să facă o spărtură în partea bombardată de «Protectorul», întrucât era stâncă masivă.

In cursul dimineţii, «Protectorul» ridică ancora şi reveni în port. James îşi aşeză vasele între Severndroog şi Gova. Vasul amiral încolţi Severndroog-ul atât de rău, îneât, datorită armelor de foc portative ale oamenilor de pe gabii şi focului concomitent al cî- torva tunuri de pe puntea superioară, tunarii din Severndroog aproape că nu mai erau în stare să riposteze cu o singură salvă. Cu tunurile de pe puntea inferioară «Protectorul» bombardă forturile de pe uscat, pe care le aveau în vedere şi «Vipera» şi «Triumful». Ar fi greu să putem menţiona un alt caz asemănător : un singur vas şi două keciuri atacând simultan patru forturi care dispuneau de un număr mult mai mare de tunuri; dar tactica lui James a fost atât de bună, îneât nici vasele, nici oamenii săi nu au avut de suferit. Curând după miezul zilei, la Sevendroog explodă o magazie, focul se întinse şi nu trecu mult până când putură fi văzuţi bărbaţi, femei şi copii năpustindu-se spre bărci şi refu- giindu-se pe uscat. Mulţi dintre ei au fost prinşi şi luaţi pe bordul «Rândunicii«> şi al vaselor Mahratta. Bombardarea forturilor de pe uscat continuă până la căderea nopţii şi fu reluată a două z! dimineaţă până pe la ora 10, când tustrele coborâră steagul. în felul acesta, prin acţiunile sale hotărâte, James îngcnunchie această fortăreaţă a lui Angria, pe care o întrecea ca forţă numai Ghcriah, şi

aceasta fără să piardă un singur om*.

La Shooters Hill, Woolwich Common, se mai poate vedea un monument falnic, turnul Severndroog, ridicat de văduva comandantului James în amintirea faptei ilustrului ei soţ şi cunoscut sub numele de „Nebunia doamnei James;;.

Ast turn monumental mărturiseşte A unor oameni fapte legendare,

Cum şi zdrobirea hoardei angriene,

Ce-a bântuit răsăriteana mare *l.*

încurajat de spectaculosul succes de la Severndroog, Consiliul de la Bombay luă hotărârea să atace în chip asemănător Gheriah, o fortăreaţă şi mai puternică a piraţilor. La 11 februarie, fri largul fortăreţei se strânse cea mai mare forţă navală care părăsise vreodată Bombay-ul. Pe lângă flota Companiei, de optsprezece nave, aflată sub comanda lui James, mai era şi o escadră de şase nave de război – dintre care patru vase de linie –, comandată de viceamiralul Watson. Pentru luptele de uscat au fost transportate trupe cu un efectiv de opt sute de europeni şi şase sute de indigeni, sub comanda nemuritorului Robert Clive,

Sunt interesante unele amănunte din instrucţiunile date 3e Consiliu comandanţilor navali şi militari, ca de exemplu :

„S-ar putea ca Torlajee Angria să fie dispus să capituleze şi să ofere o sumă de bani, dar trebuie să ţineţi seama de faptul că acest ins nu poate sta pe picior de egalitate cu niciun stăpânitor din lumea pe care o cunoaştem, fiind un pirat în care nu se poate avea niciun pic de încredere. El capturează, arde şi distruge nu numai navele tuturor naţiunilor, dar şi ale băştinaşilor, care trebuie sâ aibă permise de liberă trecere eliberate de el şi pe care percepe anual mari sume de bani. Dacă oferă vreo sumă de bani, aceasta trebuie să fie foarte ridicată, ca să ne despăgubească pentru numeroasele corăbii pe care le-a capturat (nici nu ştim câte sunt!), în afară de

alte ambarcaţii mai mici“.

Marea dorinţă a Consiliului era să-i prindă pe Tulaji **viu** sau mort, pentru că atâta timp cât trăia şi era liber **avea,** fără îndoială, să iacă rău.

Ajungând la Gheriah, englezii constatară că armata aliată a Mahrattaşilor ridicase tabără in partea opusă, iar un mesager veni să raporteze că fortul, cu puţină răbdare,

^ Robert Bloomfield, poet şi constructor de harfe eoliene.

se va preda fără să se tragă un foc de armă, deoarece Tulaji se află în tabără şi este dispus să negocieze. Ştirea aceasta nu le-a convenit deloc englezilor, care ştiau că pe Mahrat- taşi îi interesa numai prada, care avea să fie împărţită dacă fortul se va preda paşnic, pe câtă vreme dacă va fi capturat cu armele, bunurile vor fi ale englezilor victorioşi. în ciuda unei încercări de mituire, amiralul Watson refuză să negocieze şi somă fortul să se predea necondiţionat. La ora unu şi jumătate după-amiază i se aduse la cunoştinţă refuzul ; urmarea a fost că se dădu semnalul ca flota să pătrundă în port, la intrarea căruia stăteau adunate vasele lui Tulaji. Printre cele cincizeci şi opt de vase de război de toate mărimile de care dispunea el se afla şi „Restauraţia“, capturată cu şase ani în urmă.

Flota engleză deschise un bombardament cumplit, obuzele căzând ca o ploaie deasă asupra fortului, încât piraţilor le era cu neputinţă să-şi pună tunurile în acţiune. „In acea după-amiază de februarie, ploaia de fier a răscumpărat multe fapte bestiale. După două ore de bombardament, un obuz incendie «Restauraţia». Focul se răspindi spre celelalte vase şi peste puţin flota lui Angria, care fusese teroarea castei vreme de o jumătate de veac, era cuprinsă de flăcări“.

Târziu în cursul după-amiezii, Clive debarcă în fruntea trupelor sale şi ociţpă poziţii la o milă şi jumătate depărtare de fort, unde i se alăturară şi Mahrattaşii. Toată noaptea, keciurile îşi continuară opera nimicitoare, totuşi, fortul rezistă. Vasele aprinse ale flotei piraţilor incendiară bazarele şi prăvăliile, oferind tunarilor englezi o iluminaţie

perfectă.

A doua zi în zori, amiralul Watson trimise o altă propunere de armistiţiu, dar apărătorii refuzară din nou să se predea, aşa că vasele de linie fură trase în parâme şi bombardamentul începu din nou, în timp ce Clive ataca pe uscat. La ora patru după-amiază, în fort avu loc o mare explozie, după care fu arborat steagul alb. Pe ţărm fu trimis un ofiţer, dar Tulaji refuză încă o dată să capituleze necondiţionat. Din nou fu deschis focul şi douăzeci de minute mai târziu steagul piraţilor se pleca definitiv.

O sută treizeci de mii de lire în aur, argint şi bijuterii au fost strânse în fort şi împărţite între forţele de uscat şi maritime, spre marea supărare a Mahrattaşilor, care, deşi nu făcuseră nimic pentru a o merita, considerau că ar trebui să capete o parte din captură. Tulaji însă li s-a predat lor, şi nu englezilor, fiind ţinut în captivitate până la sfâr- şitul vieţii, astfel că nu a mai avut niciodată prilejul de a face rău marinarilor băştinaşi sau englezi. Odată cu căderea şi capturarea Gheriah-ului, domnia piraţilor din Ma- labar a luat, în mod practic, sfârşit.

CAPITOLUL III

COASTA PIRAŢILOR

Arabia se termină la est cu marea peninsulă Oman. Aceasta e mărginită la nord de Golful Persic, în care se pătrunde dinspre Marea Arabiei prin îngusta strâmtoare Ormuz. Când marinarul se apropie de această strâmtoare dinspre Golful Oman, el vede pe stânga un ţărm jos şi zimţat, cunoscut de navigatori de sute de ani sub denumirea de temuta Coastă a Piraţilor şi care se întinde pe o distanţă *de aproximativ o sută cincizeci de mile.

Aceste ape au fost, probabil, leagănul navigaţiei şi, ca o consecinţă firească, al pirateriei. Datorită poziţiei lor geografice, ele au devenit prima verigă a comerţului dintre răsărit şi apus. Când mărfurile Orientului au început să fie transportate în Occident, arabii din Oman au fost aceia care le-au adus în Arabia din India. Legătura aceasta este menţionată încă în documentele monumentale din Ninive, Babilon şi Egipt, care ne poartă înapoi până pe la anul

5000 î.e.n. Arabii de pe această coastă, la origine pescari, au vâslit sau au plutit cu ajutorul pânzelor micilor lor ambarcaţii tot mai departe de-a lungul ţărmurilor arabe. Când au devenit mai pricepuţi în construcţia de vase şi la navigaţie, ei s-au încumetat să se aventureze în larg şi, până în cele din urmă, să se îndrepte spre ţări îndepărtate.

Pe la începutul secolului al IX-lea, arabii din Muscat făceau negoţ cu oraşul Canton din China, iar comercianţii lor se stabileau în locuri depărtate, cum ar fi Siam, lava şi Sumatra. Mărfurile cu care se înapoiau în Golful Persic erau mirodeniile, tămâia, mătăsurile şi alte articole de lux din Orientul îndepărtat. Omaniţii erau cei care le furnizau egiptenilor mirt şi mirodenii cu care să-şi îmbălsămeze morţii.

Mărfurile aduse din **Indici** emu îmbarcate din nou la Oman, duse în nordul Golfului Persic, apoi pe fluviul Eufrat până la Babilon, de unde erau transportate cu caravane prin deşert până la Marea Mediterană. Partea finală a transportului şi comerţului era în mâinile fenicienilor, care, deşi printre primii navigatori ai lumii, au fost precedaţi cu mii de ani de către arabi.

De-abia mult mai târziu, poate în jurul anului 500 î.e.n., Marea Roşie începu să concureze serios cu Golful Persic, care din ele să ofere o cale mai lesnicioasă pentru transportul mărfurilor orientale spre Europa.

Au existat mai multe triburi de navigatori oceanici pe Coasta Piraţilor, însă cel mai puternic, cel care a jucat rolul cel mai de seamă în ale pirateriei a fost al fioroşilor Joasmee, cu care europenii au făcut cunoştinţă atunci **când** vasele comerciale portugheze au început să pătrundă prin strâmtoarea Ormuz în Golful Persic în cursul secolului al XVI-lea.

Nu este de mirare că această coastă, înţesată de la un cap la celălalt cu golfuleţe, lagune şi diguri de larg şi locuită de un neam cu puternice instincte de pradă, a devenit cuibar de piraţi de îndată ce au apărut corăbii străine care să poată fi prădate. Principalul oraş al Joasmeeilor era Ras-al-Khvma, care până târziu, în secolul

al XlX-lea, a rămas unul dintre ultimele centre' ale comerţului de sclavi.

Activităţile tribului Joasmee au depăşit sfera influenţei locale în decembrie 1778, când şase din dhowurile lor au atacat o corabie engleză ce transporta corespondenţă oficială în Golful Persic şi, după o luptă îndârjită care a ţinut trei zile, au capturat-o şi au dus-o la Ras-al-Khyma. îmbărbătaţi de acest succes, ei au repetat atacul asupra a două nave englezeşti în anul următor.

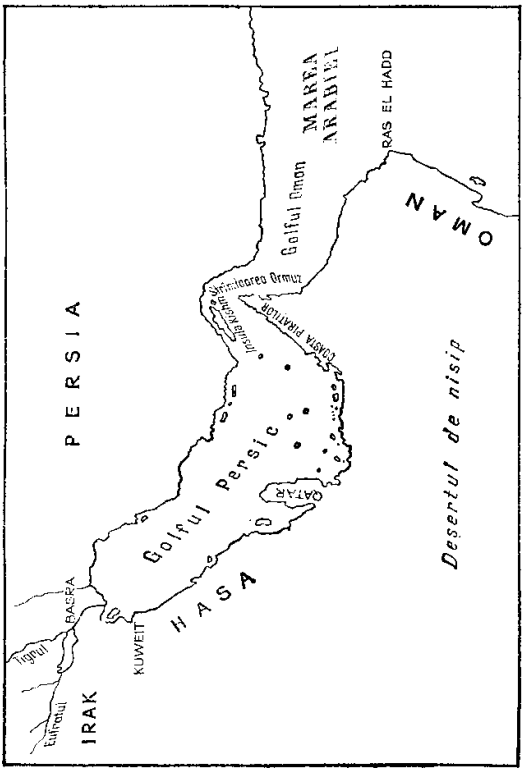
Dispreţul lor faţă de europeni s-a manifestat în octombrie 1797 printr-un atac-surpriză efectuat nu împotriva unei nave de comerţ lipsite de apărare, ci împotriva unui crucişător englez, „Vipera“, ancorat în portul Bushire. Nava ancorase aproape de o flotă de dhowuri ale Joasmeeilor, când amiralul acestora îl vizită pe agentul Companiei Indiilor Orientale din oraş şi, după nenumărate asigurări de prietenie, îi ceru o cantitate de pulbere şi alice, pe care, cu o stupiditate de necrezut, agentul îi ordonă căpitanului „Viperei“, Carruthers, să o livreze.

De îndată ce muniţiile îură transportate la bordul dhowurilor, Joasmeeii îşi încărcară tunurile şi deschiseră focul asupra navei de război engleze. Marinarii de pe „Vipera“ îşi luau micul dejun în interiorul navei, dar de la primele bubuituri se repeziră pe punte şi tăiară otgonul pentru a-şi asigura libertatea de manevră. Urmă o luptă aprigă, în cursul căreia unul dintre primii răniţi a fost căpitanul Carruthers ; el a fost lovit în şale, „dar, după ce îşi înfăşură mijlocul cu o basma, rămase pe punte până când se prăbuşi lovit în frunte de un alt glonte“. Comanda fu preluată de un miciman, Salter, care a continuat lupta împotriva dhowurilor şi le-a pus pe fugă. Dintr-un echipaj de şaizeci şi cinci de oameni, „Vipera“ a pierdut treizeci şi doi, morţi şi răniţi, rezultat care arată spiritul eroic al echipajului în această cumplită încleştare, precum şi salvarea navei de la o capturare iminentă.

Potrivit mentalităţii sale caracteristice, cârmuirea de la Bombay nu a instituit niciun fel de anchetă cu privire la

acest act de trădare şi nu a luat niciun fel de măsuri pentru pedepsirea piraţilor. Dacă ea i-ar fi sprijinit pe eroii „Viperei“, poate că s-ar fi pus capăt o dată pentru totdeauna blestemăţiilor corsarilor Joasmee ; şi, de fapt, vreme de câţiva ani de zile lecţia aspră primită de arabi în ziua aceea la Bushire a avut un efect salutar. Datorită indiferenţei Companiei, precum şi faptului că ea nu a trecut la niciun fel de represalii, lecţia a fost uitată şi s-au prăpădit multe corăbii şi vieţi preţioase.

Perioada de pace a durat numai vreo şapte ani. Regele Omanului era un conducător de mână forte şi, în general, împiedica triburile de coastă certate cu legea să se apuce de piraterie, lucru pe care-1 făcea cu mai multă eficacitate decât reuşise să o facă până acum guvernul englez de la Bombay. Dar în septembrie 1804, el plecă într-o expediţie navală. In timp ce călătorea de-a lungul Golfului, trecu într-o mică barcă arabă pentru a debarca la Bassidore în timp ce navele sale navigau lent mai departe. Pe neaşteptate, când se apropia de ţărm, trei dhowuri ale Joasmeeilor ţâşniră dintr-un golfuleţ şi-l atacară. Regele fu ucis de la primul atac împreună cu mai mulţi însoţitori de-ai săi, iar piraţii reuşiră să fugă înainte ca flota din Muscat să se în; poarcă pentru a veni în ajutorul suveranului. Odr>tă cu moartea sultanului dispăru din golf orice fel de ordine şi siguranţă şi Joasmeeii, nemaifiind ţinuţi în frâu, deveniră mai îndrăzneţi decât oricând. Urmară o serie de acte banditeşti, printre care distrugerea unui mare număr de nave

Coasta Piraţilor şi Golful Perslc

engleze, până când căpitanul David Seton, rezidentul de la Muscat, convinse guvernul Muscatului să trimită o forţă expediţionară care să-i pedepsească pe Joasmeei. însuşi căpitanul comanda flota arabă care i-a blocat pe piraţi pe insula Kisham şi i-a silit să se predea. După tratative îndelungate între Bombay şi Joasmeei, în 1806 a fost întocmit un tratat potrivit căruia piraţii făgăduiau să nu mai aducă daune navelor britanice în schimbul permisiunii de a face comerţ în porturile engleze între Surat şi Bengal.

Inutilitatea unui asemenea tratat se vădi foarte curând, şi anume în momentul când o corabie a Companiei iu atacată de patru dhowuri ale piraţilor. Trei dintre acestea au fost urmărite la Surat, echipajele capturate şi trimise la Bombay. Aici, cu toate că vinovăţia lor a fost

constatată, membrii echipajelor au fost puşi în libertate în mod cu totul inexplicabil. In chip de răspuns la slăbiciunea de neconceput a guvernului de la Bombay, Joas- meeii au capturat dintr-o singură lovitură patruzeci de ambarcaţii băştinaşe pe care le-au transportat în golf şi Je-au folosit mai târziu ca parte a unei Hote de cincizeci de dhowuri în cadrul unei noi invazii a coastei indiene.

Intre timp, piraţii uitaseră de teama pe care le-o inspirau navele de război ale Companiei, pe care le atacau nestingheriţi. Din când în când erau respinşi ; în aprilie 1808, ei au încercat să abordeze „Furia", vas cu şase tunuri la bord, comandat de locotenentul Gowan, convinşi că este o pradă lesnicioasă datorită dimensiunilor reduse, dar vasul şi-a onorat numele, punându-i pe fugă, în ciuda superiorităţii numerice a piraţilor. S-ar putea presupune că locotenentul Gowan şi micul, dar viteazul său echipaj au fost răsplătiţi de către guvern, dar realitatea a fost alta : la întoarcerea sa în Bombay, locotenentul a fost aspru criticat.

Urmarea unei atari politici a fost cât se poate de evidentă. In acelaşi an, „Silful“, un vas de şaptezeci şi opt de tone, naviga spre Bushire însoţit de două crucişătoare care-1 duceau pe Sir H.I. Bridges ca ambasador în Persia. Rămânând în urma celorlalte crucişătoare, „Silful“ păru să atragă mai multe dhowuri, dar ofiţerul comandant, locotenentul Graham, dând ascultare ordinelor stricte primite de la guvernul din Bombay, nu trase niciun foc de armă până în clipa când flota arabă se apropie. Evident era prea târziu ca să se mai poată acţiona. Dhowurile tra- seră câteva salve puternice şi „Silful“ deveni o pradă lesnicioasă fără să fi tras un singur foc ca să se apere. Potrivit obiceiului, Joasmeeii omorâră întregul echipaj —- douăzeci şi doi de oameni, cărora le-au tăiat gitul „în numele Domnului“. Locotenentul Graham scăpă, căzând rănit grav prin bocaportul de la prova în talmeş-balmeşul abordajului; el izbuti să se târască până într-o magazie, unde rămase ascuns. Piraţii navigară apoi triumfători spre Ras-al-Khyma, dar pe drum fură surprinşi de fregata

„Nereida“ şi Graham şi vasul său au putut fi salvaţi.

In acelaşi an, 1808, avu loc una dintre cele mai neobişnuite şi palpitante întâmplări de care au avut vreodată parte grupurile de englezi în contact cu Joasmeeii. Bricul „Musca“, cu paisprezece tunuri, aparţinând Companiei In- diilor Orientale şi comandat de locotenentul Mainwaring, a fost capturat în largul insulei Kais de către un faimos pirat francez, căpitanul Lememe de pe vasul „Fortuna“, înainte de abordajul inamic, ofiţerul englez aruncă peste bord corespondenţa şi lucrurile de preţ, mareând locul pe hartă pentru eventualitatea că ar putea fi cândva recuperate. Mainwaring şi doi ofiţeri au fost duşi la Mauritius, iar ceilalţi ofiţeri şi echipajul transportaţi la Bushire şi puşi în libertate. Ştiind că scrisorile din Anglia erau foarte importante, ofiţerii au cumpărat un dhow la Bushire, I-au echipat şi au pornit în josul golfului cu destinaţia Bombay.

In drum s-au oprit la Kais şi, după multe greutăţi, au salvat corespondenţa. Au ridicat din nou ancora, dar lingă gura golfului au fost capturaţi de o flotă de dhowuri Jo- asmee după o rezistenţă eroică, în timpul căreia au fost răniţi mai mulţi englezi.

Piraţii i-au dus pe captivi la Ras-al-Khyma. Aceştia au fost ţinuţi ostateci.

„După ce aceşti englezi nenorociţi rămăseseră timp de mai multe luni în captivitatea arabilor şi nu mai era nicio nădejde de răscumpărare, piraţii luară hotărârea să-i omoare şi astfel să se descotorosească de nişte duşmani neremunerativi. Totuşi, instinctul păstrării vieţii le-a sugerat până La urmă englezilor un plan ca să şi-o conserve. Ei I-au informat pe şeful piraţilor că în apropierea insulei Kais au scufundat bunuri de preţ şi că, în cazul când li se vor pune la îndemână câţiva buni scafandri, vor putea depista locul cu destulă exactitate. Cu alte cuvinte, erau gata să-şi răscumpere libertatea oferindu-le piraţilor posibilitatea să recupereze bogăţiile ; şi le-a fost făgăduită în chip solemn libertatea dacă îşi vor îndeplini angajamentul.

Însoţiţi de scafandri deprinşi cu pescuitul de perle lingă coasta Bahrcinului, ei au fost transportaţi cu o navă la locul cu pricina şi, după ce au ancorat, au început lucrul. Succesul primilor scufundători fu atât de mare, încât întregul echipaj i-a urmat. La un moment dat, vasul a fost părăsit aproape cu desăvirşire. In- trucât oamenii erau prea ocupaţi cu strângerea recoltei de aur, momentul păru prielnic pentru evadare; englezii captivi îşi ocupară posturile la bord, omorâră pe cei câţiva piraţi de pe vas, tăiară odgonul şi ridicară pânzele. Din păcate, manevrele lor au fost fie observate, fie bănuite ; scafandrii se urcară la bord în grabă şi planul lor fu dat peste cap“ *K*

In ciuda acestei încercări de evadare, Joasmeeii s-au ţinut de cuvânt şi i-au pus în libertate pe englezi, care au plecat pe jos spre Bushire, urmând linia coastei. Au îndurat itot felul de încercări şi privaţiuni îngrozitoare. Niciunul dintre ei nu ştia un cuvânt din limba ţării şi, cum li se luaseră toţi banii şi cea mai mare parte a îmbră- . căminţii, treptat foamea şi intemperiile le-au măcinat puterile. Primii care au murit au fost marinarii indieni şi servitorii băştinaşi. Apoi, unul câte unul, europenii s-au prăbuşit la margine de drum şi au trebuit să fie lăsaţi în grija băştinaşilor. In tot cursul acestor încercări, bravii oameni au reuşit să păstreze corespondenţa, dar, în momentul când au ajuns la Bushire, rămăseseră in viaţă numai doi din grupul iniţial – un funcţionar comercial pe nume Jowl şi un marinar englez, Pennel.

In sfârşit, ei izbutiră s4 ajungă la Bombay cu preţioasa corespondenţă, dar aici, în loc să li se mulţumească şi să fie răsplătiţi pentru eroismul şi suferinţele lor, „guvernatorul Duncan manifestă o mare nerecunoştinţă şi răceală“.

Cele mai stranii peripeţii ale unui englez capturat de Joasmeei au fost, fără îndoială, cele ale lui Thomas Hor- 'ton. Ele au fost pentru prima oară relatate în *Colburn’s United Service Magazine,* 1868, sub titlul de *Cariera unui renegat*[36].

36 Asupra acestei relatări mi-a atras atenţia d-1 H.E. Wilson-

în 1818, onorabila Companie a Indiilor Orientale a trimis goeleta de război „Speranţa“ să patruleze în Golful Persic pentru a proteja vasele engleze împotriva piraţilor şi i-a ordonat căpitanului să facă escală pentru a plăti tributul anual puternicului şeic de la Kishmah. Acest aşa-zis tribut era plătit în chip ostentativ pentru serviciile aduse *jde* şeic în lupta împotriva piraţilor, dar, în fond, reprezenta o mită care i se plătea ca să nu-şi întindă mâinile hrăpăreţe asupra vaselor Companiei.

Din nefericire, „Speranţa“ eşuă pe o stâncă subacvatică în largul insulei şi avu de suferit avarii considerabile. Curând după ce nava eşuase, o companie de soldaţi arabi coborî în marş pe plajă pentru a-1 înştiinţa pe căpitanul „Speranţei44 că nimeni nu poate încerca să debarce fără încuviinţarea scrisă a şeicului. In lipsa unei alternative, fu expediată o scrisoare şi după trei zile se primi un răspuns favorabil din partea şeicului, care, printr-un mesaj cordial, invita pe căpitan şi pe ofiţerii săi să vină în capitală ca oaspeţi ai săi în timpul cât vasul va fi reparat. Englezii nu au cutezat să refuze invitaţia, dar, sosind în capitală, au fost primiţi cu toată cinstea de către augustul personaj şi găzduiţi în palatul său.

Intrucât niciunul dintre ofiţeri nu vorbea arăbeşte, întreaga conversaţie cu şeicul s-a desfăşurat prin mijlocirea unui interpret, astfel că oamenii, fireşte, au fost surprinşi aflând că însuşi amfitrionul lor este englez. Atâta timp cât oaspeţii nu au căutat să i se adreseze în limba engleză, şeicul a fost cordialitatea întruchipată.

S-a făcut totul pentru o găzduire cât mai confortabilă a ofiţerilor, iar în momentul când şeicul află că echipajul „Speranţei" se ridică la o sută douăzeci de ofiţeri şi marinari, le trimise la bord, curtenitor, un număr egal de sclave. ,,Bineînţeles, fetele erau încântate că sunt eliberate din robie, nu însă şi căpitanul, care, ştiind necazurile pe care le poate adesea pricinui o femeie pe un vas, se întreba ce să facă cu o sută douăzeci de femei la bord“. Totuşi, el nu putu să refuze darul regesc şi, după ce îşi exprimă recunoştinţa în fel şi chip, le transportă pe doamne la

Bombay, „unde se descotorosi de îngerii de abanos“.

In urma unor cercetări migăloase, istoria şeicului de la Kishmah fu elucidată treptat; informaţiile, puse cap la cap, demonstrară că el era Thomas Horton – fost bandit, delapidator, pirat şi asasin.

Născut la Newcastle-on-Tyne în 1759, tânărul Tom avea doisprezece ani când şi-a făcut ucenicia la un croitor din Sandgate. După ce şi-a petrecut cinci ani cu croitul şi cusutul, a descoperit o metodă mai rapidă şi mai uşoară de a face bani. într-o zi, stăpânul I-a trimis pe Tom la bancă pentru a încasa un cec de şase lire. Tom a adăugat un zero după 6, a scris „zeci” după „şase", a încasat cecul şi, foarte onest, i-a dat stăpânului cete şase lire înainte de a reţine restul de cincizeci şi patru de lire, precum şi suma necesară pentru a se deplasa la Stockholm cu un vas de cărbuni.

Banii au fost cheltuiţi repede, aşa că Tom s-a înrolat în armata suedeză, unde, „cu toate că nu era decât un soldat de rând, a devenit, datorită tinereţii şi chipeşiei sale, favoritul soţiei căpitanului“. Căpitanul muri brusc şi văduva se căsători cu Horton, care, foarte curând după aceea, fu numit locotenent în acelaşi regiment. Dar zvonurile privind cauza morţii neaşteptate a căpitanului de- veniră atât de stăruitoare, încât Horton renunţă la funcţie şi plecă împreună cu doamna Horton în sudul Rusiei, unde deschise o circiumă pe malul Volgăi. Afacerea se dovedi extrem de profitabilă, deoarece, datorită atât vân- zării de răcoritoare călătorilor în trecere, cât şi unui înfloritor comerţ de contrabandă, Horton deveni curând un om bogat.

Nu trecu însă mult şi doamna Horton începu să dispună de motive serioase de a-1 mustra pe soţ pentru anume infidelităţi, ceea ce avu ca urmare un schimb de cuvinte grele între ei, precum şi ameninţarea din partea soţiei că, dacă nu se va face om de treabă, ea o să-i demaşte ca ucigaş al primului ei bărbat. Doamna Horton dispăru chiar în acea noapte, iar soţul, pentru a explica neaşteptata ei absenţă, răspândi zvonul că s-a înapoiat în

Suedia pentru a revedea nişte prieteni. Din nefericire pentru Horton, trei zile mai târziu, câţiva pescari au găsit un sac care conţinea trupul ucis al soţiei sale. Horton a fost arestat şi, întrucât dovezile de la judecată au fost incontestabile, a fost pronunţată împotriva lui sentinţa de condamnare la moarte.

Mituindu-1 straşnic pe paznic, Horton reuşi să scape, refugiindu-se în Crimeea, unde intră într-o bandă de tâlhari tătari. După numeroase aventuri, el socoti cu cale să părăsească Rusia şi cu vreo treizeci de mii de ruble în buzunar îşi făcu apariţia la Basra, la intrarea în Golful Persic, deghizat ca un negustor musulman de toată lauda. Un pelerinaj anterior făcut la Mecca îl îndrituia să poarte turbanul hagiilor şi să fie respectat.

Până în cele din urmă I-a omorât pe guvernatorul Bas- rei şi a fost nevoit să ceară protecţia şeicului de la Kis- hmah. Aici, Horton şi-a întemeiat casă, a cumpărat pământ şi sclavi, a construit vase şi .peste puţină vreme-a fost numit amiral al flotei şeicului. Cu această flotă şi cu cele şapte vase ale sale, Hcrton s-a văzut comandind o escadră folositoare, cu care a putut întreprinde acţiuni piratereşti în susul şi in josul golfului. într-o bună zi, el a atacat şi a capturat un bric înarmat al onorabilei Companii a Indiilor Orientale şi a ucis întregul echipaj.

Pe măsură ce bogăţia şi influenţa lui sporeau, Horton aspira la onoruri tot mai mari. In cele din urmă, el se puse în fruntea unei revoluţii, învinse pe şeicul care i se arătase prieten şi-l gâtui cu propriile sale mâini. După care, ca şi altădată, se însură cu văduva omului pe care-1 ucisese şi porunci divanului să-i proclame şeic, ceea ce fu îndeplinit fără întârziere. Delapidatorul căpătase acum puteri depline. El se dovedi un cârmuitor excelent, îmbunătăţi legile ţării şi le impuse cu asprime, şi totuşi izbuti să se facă popular printre oamenii pe care îi guverna.

Scandalul Joasmeeilor deveni, până la urmă, atât de mare şi plângerile sporiseră într-aşa măsură, încât conducerea superioară de la Calcutta a fost nevoită să intervină. Ia acea vreme, guvernator general era lordul

Minto ; acesta a stăruit ca guvernul de la Bombay să pregătească o expediţie care să patruleze în golf. Forţa expediţionară, pregătită în septembrie 1909, sub conducerea colonelului Lionel -Smith; era destul de puternică, constând din două fregate, nouă vase de linie, un regiment şi jumătate de soldaţi în serviciu activ şi aproximativ o mie de băştinaşi. Au navigat mai întâi spre Muscat, unde colonelul Smith îşi asigură colaborarea celor doi stăpânitori ai Omanului, apoi spre capitala Joasmeeilor, Ras-al-Khyma, unde ajunse la 11 noiembrie. Trupele au debarcat şi i-au respins pe piraţi în vârful baionetelor. Peste puţin timp, e-e puseră stăpânire pe oraş, pe care li s-a dat voie să-i prade înainte de a fi ars până In temelii. Au fost distruse vreo şaizeci de ambarcaţii în port, iar un vas capturat a fost redat proprietarilor săi legali, După aceasta, flota se îndreptă spre o altă fortăreaţă a piraţilor, Shinas, care a fost supusă unui tratament asemănător.

Expediţia fusese încununată de succes, însă acum oamenii erau nevoiţi să se înapoieze, datorită „politicii şovăitoare şi trufaşe a guvernului de la Bombay, care lega mâinile ofiţerilor ei de marină şi care îi considera pe piraţi drept nişte arabi *inocenţi şi nevătămători* – ca să citäm prbpriile cuvinte ale guvernatorului*641.* Bineînţeles, în mai puţin de un an de zile, Joasmeeii şi-au reorganizat flotele şi în curând şi-au redobândit supremaţia de la un cupât la celălalt al golfului.

Totuşi, nici aceasta nu-i satisfăcea. In continuare, ei şi-au îndreptat atenţia spre Marea Roşie şi au început să intercepteze navele comerciale între India şi Mecca. In 1816, ei au capturat patru vase din Surat cu încărcături evaluate la 1 200 000 de rupii şi au măcelărit echipajele băştinaşe. Bombayul trimise o expediţie care să ceară daune pentru vasele pierdute la Surat, dar, după tratative îndelungate, şeicul Hassan din Ras-al-Khyma nu numai că a refuzat să plătească despăgubiri, dar a pretins privilegiul de a prăda vasele indiene ca pe un drept natura), susţinând că, dacă englezii le vor proteja pe acestea, arabii nu vor mai avea ce să prade.

In anul următor, Joasmeeii devastau în chip metodic coasta indiană şi interceptau navele comerciale de coastă, unele dintre acestea la o depărtare de cel mult şaptezeci de mile de Bombay. Reveniseră zilele lui Angria. In acest an, ei au capturat mai multe nave decit oricând înainte. Flota lor căpătase proporţii remarcabile – şaizeci şi patru de dhowuri de război, precum şi un număr imens de mici ambarcaţii, cu echipaje care totalizau şapte mii de oameni. Dhowurile mai mari deveniseră vase de luptă formidabile, cu pupele lor înalte care depăşeau bastioanele unei fregate şi astfel le îngăduiau piraţilor să captureze vase mari prin metoda lor favorită, a abordajului. Cele mai multe dhowuri erau prevăzute cu câte un tun mare pe puntea superioară, cu care puteau mătura covertele inamicilor.

Victoria finală asupra Joasmeeilor a fost repurtată în 1819. Sir W. Grant Keir a preluat comanda unei escadre din care făceau parte „Liverpool“, cu cincizeci de tunuri, „Eden“, cu patruzeci şi şase, şi vreo jumătate de duzină de crucişătoare ale Companiei. Forţele de uscat erau alcătuite din o mie şase sute de europeni şi o mie patru sute de băştinaşi. Flotei i se alătură Seyyid Saed, regele Omanului, cu trei vase din Muscat şi patru mii de arabi.

Expediţia a fost scurtă şi pe deplin victorioasă. Iuţeala cu care Keir a distrus fortăreţele şi a nimicit vasele Coastei Piraţilor a fost o mărturie a ineficienţei criminale

— Mills.

care îngăduise Coastei Piraţilor să supravieţuiască atât de mult. Din vreme în vreme au mai avut loc acte de violenţă, ele erau însă mai curând incidente survenite în comerţul de sclavi practicat de Joasmee între Africa şi Asia decât atacuri sistematice asupra navelor engleze. Ele au fost în mod invariabil urmate de represalii severe ale conducerii din ce in ce mai forte din India.

CAPITOLUL IV

JAPONIA ŞI CHINA

Asemenea arabilor din Marea Roşie şi fenicienilor, chinezii au practicat pirateria înainte de consemnarea istoriei *in* documente ; totuşi, cronicile Imperiului Ceresc

sunt mult anterioare celor din alte ţări. în arhivele Pekinului există relatări scrise acum multe sute de ani despre corsarii care împânzeau glofurile şi râurile de pe coasta chineză. Puţine dintre acestea au fost traduse, astfel că cercetătorul priceput şi răbdător are în faţa lui o adevărată mină de informaţii. Ea este cuprinsă în ultimele trei din cele şaizeci de cărţi ale *Memoriilor privitoare la sudul Munţilor Mei- hi in* şi duce firul narativ până la sfârşitul dinastiei Sui.

In perioada dintre aceste timpuri străvechi şi epoca modernă, cei mai mulţi piraţi din Marea Chinei au fost japonezi şi europeni mai curând decât chinezi. In evul mediu, China era o ţară mult mai bogată decât vecina ei de dincolo de Marea Galbenă şi oferea suficiente tentaţii aventuroşilor marinari japonezi. Piraţii japonezi acţionau cu flote mari şi purtau uniforme roşii şi şepci galbene. Principalele incursiuni le făceau pe coastele Chinei, pă-trunzând adesea multe mile în interior pentru a prăda oraşele. In timpul încleştării purtau două săbii – câte una în fiecare mână – şi chinezii nu se puteau compara cu, ei când era vorba de lupta corp la corp. In schimb, ori de câte ori chinezii capturau un pirat japonez, îl aruncau într-un cazan cu apă clocotită, ceea ce probabil stimula spiritul de luptă al invadatorilor, de vreme ce era preferabil să mori în luptă decât să te predai *K* Aceşti piraţi japonezi nu-şi limitau acţiunile la coastele Chinei, ci operau în sud până la strâmtoarea Malacca. De-abia pe la mijlocul secolului al XVI-lea a fost posibil să fie stăviliţi.

Unul din aceşti corsari japonezi, Yajiro, a fost un pionier al bisericii In Orientul îndepărtat. S-a făcut pirat aşa cum s-au făcut piraţi mulţi oameni de treabă, după ce, din întâmplare, a ucis un cm şi a fost silit să fugă din ţară. In timpul carierei sale şi-a făcut apariţia în Malacca, unde predica Sf. Francisc Xavier, şi s-a convertit la creştinism. In 1549 I-a însoţit pe sfânt îndărăt în Japonia ca pilot al unui vas cunoscut sub numele de ,,Jonca tâlharu- lui“. Părăsind Japonia, Xavier I-a instalat pe Yajiro ca şef al bisericii pe care o întemeiase acolo, dar preoţii portughezi

erau atât de invidioşi pe convertitul japonez numit peste ei, încât Yajiro a renunţat la funcţie şi a revenit la piraterie. Până la urmă, el a fost ucis în timpul unei incursiuni în China.

Când pericolul japonez a fost înlăturat, europenii începuseră deja să atace coastele Chinei, lăsând de la bun început impresia că sunt mai barbari decât oricare dintre orientali. Primul care a ajuns în Marea Chinei a fost portughezul Simon de Andrada. El a încercat să se stabilească acolo ca negustor în 1521, săvârşind tot felul de acte de violenţă, inclusiv capturarea de băieţi şi fete chineze, pc care să le vândă pe piaţa sclavilor. Un comandant portughez, Antonio de Faria, a înfruntat un vas corsar din Gujerat în 1540, dar peste puţin şi-a imitat potrivnicul şi a plecat în larg ca să-şi încerce norocul printre chinezi, nu numai prădând vasele comerciale, ci încercând chiar să jefuiască mormintele sacre ale împăraţilor de lângă Pekin.

De departe cel mar renumit dintre europenii care au străbătut Marea Chinei a fost Mendez Pinto, un portughez din secolul al XVI-lea, care şi-a câştigat o binemeritată faimă de explorator, călător, autor şi pirat[37].

Cea mai faimoasă ispravă a sa a fost înţelegerea cu un vas chinezesc de piraţi în vederea suprimării unui rival din Malabar. Patrula cu echipajul său portughez, când „am întâlnit o joncă din Patana care era comandată de un pirat chinez pe nume Guiay Panian, un mare prieten al poporului portughez şi mult iubitor al felului nostru de trai, precum şi al năravurilor noastre; dimpreună cu dânsul erau treizeci de portughezi, tot unul şi unul, oameni pe care îi plătea el şi care erau bogaţi foarte44.

Puţin a lipsit ca această întâlnire între piraţi să se termine cu o tragedie, pentru că, „de îndată ce acest pirat ne-a descoperit – scrie Pinto –, s-a hotărât să ne atace, închipuindu-şi, nici mai mult, nici mai puţin, că suntem portughezi şi, căutând să ne iscodească ca oştean bătrân şi cunoscător în ale piraţilor ce era, ne-a luat-o înainte şi ne-a

37 *Pirates o] the China Seas* de S. Charles Hill; *Asia,* aprilie *j* 1924.

salutat cu cincisprezece tunuri, ceea ce ne-a în- spăimântat grozav“.

Din fericire, grupul lui Pinto putu să-i informeze la timp pe Panian cu privire la identitatea sa şi, în timp ce cele două echipaje fraternizau, căpitanii încheiau înţelegerea. După ce au navigat împreună câteva zile, au întâlnit o barcă descoperită cu treisprezece muribunzi la bord. Ei au fost urcaţi pe vasul lui Pinto şi s-a dovedit că sunt opt portughezi cu servitorii lor, care scăpaseră după o luptă sângeroasă cu Coia Acem, un pirat din Malabar. Acesta omorâse restul echipajului, de peste o sută cincizeci de oameni, şi le furase vasul cu o încărcătură valoroasă. Cei câţiva supravieţuitori scăpaseră noaptea.

Vestea aceasta îl puse pe jar pe Pinto şi pe compatrioţii săi. „Cu nespusă râvnă şi zgomotoase urale“, ei ridicară pânzele în căutarea piratului Coia Acem, care se fălea cu titlul de „Vărsător şi băutor de sânge portughezi

Câteva zile mai târziu, Pinto sosi noaptea în largul estuarului unui râu unde se spunea că s-ar afla piraţii din Malabar şi trimise iscoade ca să cerceteze situaţia. Acestea se întoarseră cu ştirea că vasul e ancorat la vreo două mile mai în sus. In noaptea următoare, piraţii navigară în tăcere în susul râului, până în apropierea celor din Malabar, care, văzându-i, traseră clopotul de alarmă. „Sunetul acestuia stârni atâta spaimă şi neorânduială atât printre cei ce erau pe ţărm, cât şi printre cei aflaţi la bord, încât oamenii se înţelegeau cu greutate între ei din pricina larmei“.

Fără să mai stea pe gânduri, vasele portugheze puseră în bătaie toate tunurile şi se pregătiră de abordaj. Urmă o luptă sângeroasă corp la corp, mai înspăimântătoare încă datorită „zgomotului îngrozitor al tobelor, lighenelor şi clopotelor, însoţit de bubuitul tunurilor grele, care făceau să răsune văile şi stâncile din preajmă“.

L>upA un sfert de ceas, două dintre joncile duşmane erau scufundate, o alta era în flăcări şi sute de piraţi erau- ucişi sau înecaţi. în clipa când bătălia părea încheiată,

apăru Coia Acem, luminat de flăcările joncii aprinse şi îndemnându-şi oamenii să lupte din răsputeri. ,.Purta o cămaşă de za căptuşită cu satin roşu, tivită cu aur, care aparţinuse cândva vreunui portughez, şi, strigând cu glas tare ca să-i audă toţi“, făcea apei la oamenii lui, „ca musulmani şi drept-crezători în sfânta lege a lui Mahomet", să nu se lase înfrânţi de nişte „robi neputincioşi cum sunt aceşti câini creştini, care nu au inimă într-înşii nici măcar cât nişte găini sau nişte femei cu barbă“.

„Aceste blestemate cuvinte ale diavolului i-au încurajat aşa de mult – scrie Pinto –, că, strângmdu-se cu toţii laolaltă, şi-au întărit rândurile, au înteţit lupta şi ne-au înfruntat cu atâta dârzenie, încât era înfiorător să-i vezi cu câtă pornire se strecoară printre armele noastre".

Cei doi conducători se pomeniră faţă în faţă. Cu sabia sa grea, pe care o folosea cu amândouă mâinile, portughezul îl lovi cu putere pe Coia Acem în creştetul capului. Sabia pătrunse prin apărătoarea de zale şi-i despică în două capul, iar o a doua lovitură îi reteză amândouă picioarele.

Odată cu moartea lui Coia Acem, lupta încetă si în viaţă rămaseră doar cinci piraţi. Ei au fost legaţi şi azvârliţi în magazia vasului, „pentru ca, după aceea, prin cazne, să mărturisească anumite lucruri ; ei avură însă grijă să-şi smulgă unul altuia beregatele cu dinţii de teama morţii la care se aşteptau“.

Pierderile totale ale acestei încleştări au fost: de partea Inamică – trei sute douăzeci de oameni ucişi sau înecaţi şi de partea portughezilor – patruzeci şi doi de oameni ucişi.

Când au debarcat pe ţărm, piraţii victorioşi au găsit acolo :

„într-o vale foarte îmbietoare, lângă un râuleţ cu apă dulce plin de labani şi păstrăvi, o casă neasemuit de frumoasă sau o pagotă în care se aflau foarte mulţi oameni bolnavi sau răniţi **pc** care Coia Acem îi dusese acolo ca să se vindece ; printre aceştia erau feluriţi mahomedani din neamul lui, precum şi unii dintre cei mai buni soldaţi ai săi,

nouăzeci şi şase la număr, care, de îndată ce i-au zărit pe portughezi în depărtare, au cerut strigând milă şi iertare, dar aceştia nici n-au voit să-i asculte, zicând ca nu-i pot cruţa pe cei care au omorât atâţia creştini; după care au dat foc casei în şase-şapte locuri şi aceasta, fiLid făcută din lemn gudronat şi acoperită cu frunze de palmier uscate, a ars şi s-a mistuit într-un chip îngrozitor la vedere ; şi într-acestea s-ar fi înduioşat inima oricui auzind strigătele jalnice ale nenorociţilor dinăuntru şi văzându-i cum se aruncă afară pe fereastră în vârful suliţelor şi halebardelor întinse de oamenii noştri, setoşi de răzbunare“.

Cea mai ilustră victimă europeană a piraţilor japonezi a fost John Davis. exploratorul arctic şi unul dintre cei mai străluciţi reprezentanţi ai marinarilor englezi din secolul al XVI-lea. Davis a plecat din Cowes înspre Indiile Orientale în decembrie 1604 ca pilot cu stagiu pe vasul .„Tigrul“, comandat de Sir Edward Michelborne. După o călătorie lungă şi plictisitoare, „Tigrul“ ajunse la Bin- tang, la est de Singapore. In largul insulei fu văzută o joncă de dimensiuni mici, avariată în aşa măsură, încât de-abia mai putea pluti, având însă la bord un număr foarte mare de japonezi care naufragiaseră pe coasta insulei Borneo după ce, în China, jefuiseră şi capturaseră ambarcaţia deteriorată pe care se aflau. Englezii s-au comportat prietenos cu naufragiaţii şi le-au acordat primele ajutoare.

Timp de două zile, ambarcaţia engleză şi cea japoneză au stat ancorate una lângă cealaltă şi echipajele lor au fraternizat. Apoi, fără veste, piraţii i-au atacat pe cei douăzeci de englezi aflaţi pe bordul joncii lor, omorându-i sau aruncându-i peste bord. în aceeaşi clipă, douăzeci şi cinci de japonezi care se aflau pe „Tigrul“ s-au năpustit asupra puţin bănuitorilor amfitrioni. Cu săbiile, ei I-au atacat şi crestat pe Davis, care s-a prăbuşit în partea de mijloc a dunetei şi a murit aproape instantaneu.

Englezii, totuşi, şi-au revenit, i-au omorât pe cei douăzeci şi cinci de fanatici după o luptă corp la corp cumplită şi au scăpat cu „Tigrul“, deşi foarte puţini dintre supravieţuitorii echipajului au rămas nevătămaţi.

Cel mai celebru dintre toţi piraţii care au bântuit Marea Chinei a fost Koxinga, al doilea reprezentant al unei dinastii de durată.

Tatăl lui Koxinga, Chen-Chi-Lin, fusese un băiat sărac, silit de nevoie să caute de lucru la fabrica portugheză de la Macao, unde s-a căpătuit. Ulterior, el a plecat să-şi viziteze un unchi din Japonia şi s-a însurat cu o japoneză pe nume Tagawa, cu care a avut un fiu, Koxinga, născut în 1623. Părăsind Japonia, Chen şi-a investit banii într-o flotă de piraţi şi, la numai câţiva ani după aceea, el practic controla întregul comerţ de pe coasta ele sud-est a Chinei. Jefuia nu numai oraşele şi joncile chinezeşti, ci şi pe acelea ale Companiei Olandeze a Indiilor Orientale.

Cu mulţi ani în urmă, China fusese invadată şi cucerită în mare măsură de manciurieni ; dinastia Min opunea o ultimă rezistenţă împotriva năvălitorilor în partea cea mai de sud a Chinei. Strâmtorat, conducătorul Min ceru ajutorul lui Chen şi-l pofti să fie amiralul flotei Min. Ca urmare a acestei alianţe, manciurienii au fost respinşi. Drept răsplată, Chen îi geru împăratului să-i adopte fiul şi să-i facă prinţ. Cererea fiindu-i refuzată, Chen intră în legătură cu manciurienii şi fu invitat de către aceştia să vină în audienţă la Pekin pentru a discuta posibilitatea ca el să devină împăratul provinciilor din sud. In 1640, când sosi la Pekin, el fu de îndată întemniţat, torturat şi, în cele din urmă, executat

Koxinga luă comanda flotei tatălui său. Jurând să se răzbune pe manciurieni, se alătură cu dragă inimă partizanilor dinastiei Min. Timp de douăzeci de ani, el a navigat în susul şi în josul coastei, incendiind şi devastând oraşele şi satele, până când conducerea manciuriană a trebuit să recurgă la expedientul extraordinar de a porunci locuitorilor dintr-un număr de optzeci de oraşe de coastă să-şi distrugă căminele şi să migreze spre interior. După aceea, Koxinga îşi îndreptă atenţia asupra vechilor duşmani ai tatălui său, olandezii din insula Formosa

In mai 1661, în fruntea unei flote de şase sute de nave, el atacă forţele olandeze la fortul Zelandia. Viteazul

comandant olandez rezistă timp de nouă luni, dar, în cele din urmă, capitulă, temându-se că, în cazul în care fortul va fi luat cu asalt, femeile şi copiii vor fi expuşi oribilelor torturi despre care se ştia că le aplică Koxinga prizonierilor. Totuşi, acesta nu trăi mult pentru a se bucura de triumf, murind în anul următor şi fiind urmat de fiul său, Chen-Chin.

Koxinga era cunoscut ca iăcând parte dintr-o bandă mică, dar selectă de căpetenii de piraţi care, după ce au ajuns pe ultima treaptă a scării, care duce spre glorie, au izbutit să se menţină la acest nivel. Faptele lui au avut o înrâurire extraordinară asupra istoriei Orientului Indepărtat şi numai datorită lui Formosa a devenit'o parte a Imperiului Chinez. In ochii chinezilor, acţiunile lui patriotice au. atârnat mult mai mult în cumpănă decât mijloacele piratereşti prin care au fost săvârşite şi după ce a murit a fost canonizat oficial, devenind internei torul unei dinastii care a durat până nu de mult, când unul dintre descendenţii săi direcţi a fost unul dintre puţinii nobili ereditari din întregul imperiu.

De-abia la începutul secolului ăl XlX-lea a apărut o relatare foarte amănunţită asupra activităţilor piraţilor chinezi. In 1831, Charles Neumann a tradus o lucrare chinezească contemporană scrisă de Yuentsze-yun-lun, în care acesta descrie perioada dintre 1807 şi 1810 Origina- . Iul, publicat la Canton în 1830, se ocupă mai ales de isprăvile unui singur pirat, şi acesta – femeie.

Doamna era văduva unui oarecare Chin, care, ca amiral al tuturor flotelor de piraţi, devenise un spin atât de supărător în ochii guvernului, încât în 1802 împăratul I-a numit Mare Comis. îndatoririle legate de acest înalt post se pare că erau doar nominale, pentru că nu mult după aceea amiralul Chin devasta coastele Annamului şi ale Cochinchinei. Până la urmă, locuitorii s-au ridicat cu armele în mâini şi după o luptă crâncenă i-au pus pe piraţi pe fugă şi I-au ucis pe teribilul Chin.

Supravieţuitorii s-au refugiat pe corăbiile lor şi s-au îndepărtat de coastă cu gândul să reia lupta a doua zi, sub

comanda neconsolatei văduve. Această doamnă (la care ne vom referi spunându-i doamna Chin, întrucât nu i se cunoaşte niciun alt nume) a luat asupră-şi comanda deplină a şase mari escadre care alcătuiau flota piraţilor. Fiecare din aceste escadre flutura câte un steag de o culoare diferită, roşu, galben, verde, negru, albastru şi alb. Ele erau comandate de locotenenţi care, ca şi piraţii, erau cunoscuţi sub diferite porecle : „Pasărea şi piatra“, „Biciul Mării de est“, „Nestemata întregului echipaj“ şi „Hrana broaşte- lor“. înainte de moartea soţului, doamna Chin comandase escadra principală, cea care desfăşura steagul roşu.

Sub noul lor amiral, piraţii deveniră curând mai puternici ca oricând, astfel încât „locuitorii coastelor nu au cunoscut liniştea şi pacea vreme de zece ani de zileu.

Doamna comandant era extrem de exigentă în probleme de disciplină, redactând un regulament care semăna întrucâtva cu ceLe semnate de primii piraţi europeni. Trei articole sunau după cum urmează :

1. Dacă un om se coboară la ţărm de unul singur sau, cum se spune, trece bariera, i se vor găuri urechile în prezenta întregii flote ; dacă mai săvârşeşte acest lucru încă o dată, va fi dat morţii.
2. Din bunurile furate şi prădate, nici cel mai mic lucruşor nu va fi luat în stăpânire particulară. Toate vor fi înregistrate şi piratul va primi numai două părţi din zece, celelalte opt aparţinând magaziei. Cine se va atinge care cumva de acest fond obştesc fără învoire va fi omorî t.
3. Nimeni nu va batjocori după voie femeile capturate în sate şl în locurile deschise şi duse la bordul vasului ; omul trebuie mal întâi să ceară voie casierului vasului şi după aceea să se ducă în cală. Folosirea violenţei împotriva vreunei femei fără consim- ţământul casierului va fi pedepsită cu moartea.

Doamna Chin era şi o excelentă femeie de afaceri. Toate capturile trebuiau trecute într-un registru ţinut anume în acest scop la magazie. După câte s-ar crede, dânsa avea o părere mai înaltă despre profesiunea sa

decât opinia publică în general; una din instrucţiuni interzicea folosirea cuvântului urât „pmdă“ sau „jaf” ; doamna Chin. poruncise să li se spună „bunuri transferate“.

Activitatea doamnei Chin a dus la rezultate fericite, dintre care unul dintre cele mai importante a constat în legăturile prieteneşti dintre piraţii ei şi oamenii de la ţară, legături încurajate de ordinul potrivit căruia tot vinul, orezul şi celelalte bunuri să fie plătite, orice spoliere a ţăranilor atrăgând pedeapsa capitală. Ca urmare a acestei stări de lucruri, flota ei a fost întotdeauna bine aprovizionată cu merinde şi praf de puşcă, iar disciplina echipajelor a fost aproape exemplară.

Calităţile sale de strateg au fost puse în lumină într-o bătălie ce a avut loc în 1808 între vasele ei şi cele ale unei flote guvernamentale trimise împotriva ei. Când vasele imperiale se apropiará, ea trimise împotriva lor numai câteva nave proprii, ascunzând restul îndărătul unui promontoriu ; iar în momentul când vasele momeală erau angajate în luptă, ea dădu ordin principalelor escadre să iasă din ascunziş şi să atace inamicul fără veste din spate. Lupta ţinu din zori până seara târziu : „trupurile morţilor pluteau în jurul vasului şi un mare număr de piraţi îşi aflară pieirea“. In cele din urmă însă, forţele guvernamentale au fost înfrânte şi silite să se predea. Totuşi, amiralul flotei imperiale, preferind să moară decât să sufere ocara capiu- rării, „îl apucă de chică pe Paou şi se strâmbă la el“, spe- rând că în urma acestei insulte piratul îl va ucide. Dar locotenentul doamnei Chin, care admira bravura bătrânului. amiral Kwo-lang, „îi vorbi binevoitor şi încercă să-i consoleze". Văzând că insulta nu a folosit la nimic, Kwo-lang îşi făcu seama şi muri pe puntea vasului său, la picioarele doamnei Chin.

Locotenentul Paou a fost foarte mişcat de sfârşitul «tragic al bravului său oponent şi din această cauză a ţinut următorul panegiric pe puntea vasului amiral învins, în mijlocul chinezilor morţi şi muribunzi. Adresându-se doamnei Chin şi echipajului de piraţi, el spuse :

„Noi ceştilalţi suntem asemenea aburilor împrăştiaţi de vânt, asemenea valurilor mării stârnite de vârtejuri de vânt, asemenea betelor de bambus, pe mare plutim sau ne scufundăm, fără să ne bucurăm de niciun fel de odihnă. Nu va trece mult şi izbânda noastră în această fioroasă încleştare va aduce asupra noastră pu- : teri le reunite ale guvernului. Şi dacă ei ne vor urmări peste tot locul, în şerpui turile şi golfurile mării – că doară au hărţi asupra lor –, n-o să avem destule de făcut ? Va crede oare cineva că acestea nu s-au petrecut din porunca mea şi că eu sunt nevinovat de moartea acestui ofiţer ? Toţi oamenii mă vor învinovăţi de omorârea nesăbuită a unui comandant după ce acesta a fost în- frânt şl după ce corăbiile sale au fost luate. Iar cei care au scăpat, vor spune vrute şi nevrute despre cruzimea mea. Şi dacă mi se va pune în seamă uciderea acestui ofiţer, cum aş mai putea eu îndrăzni să fac act de supunere în viitor, chiar dacă aş dori aceasta ? Nu aş fi privit şi judecat în lumina mor Iii, presupus crudă, a lui Kwo-lan *?H*

Drept răzbunare pentru dezastrul flotei şi moartea amiralului Kwo-lan, guvernul chinez ordonă generalului Lin-fa să-i atace pe piraţi. To'luşi, în clipa când generalul apăru în raza flotei inamice, el îşi pierdu curajul şi încercă să se retragă, dar piraţii îl urmăriră şi ajunseră din urmă flota lui la Olan-pae. Chiar în momentul când avea să înceapă atacul, vântul se opri şi cele două flote duşmane rămaseră pe loc, una în faţa celeilalte, incapabile să se mişte. înverşunaţii piraţi erau atât de dornici să-şi sugrume compatrioţii, îneât au sărit peste bord, au înotat spre vasele inamice şi s-au căţărat pe punţi cu pumnalele în dinţi. Năpustindu-se asupra echipajelor, ei au capturat curând toate vasele şi I-au ucis şi pe mult-înfricatul general însuşi.

In anul următor, guvernul trimise o flotă de o sută de vase de război, sub comanda amiralului Tsuen-now-sun, pentru a răzbuna dezastrul lui Lin-fa. In timpul bătăliei caro a urmat, odgoanele lungi şi pânzele făcute din rogojini ale vaselor piraţilor au luat foc şi doamna Chin a

dat ordin de retragere. Pentru a preîntâmpina această acţiune, Tsuen îşi instrui tunarii să tragă asupra cârmelor pentru ca inamicul să nu mai poată manevra. Bătălia se sfârşi printr-o înfrângre totală a forţelor doamnei Chin, un număr imens de piraţi fiind ucişi, înecaţi sau capturaţi. Totuşi, eroina încleştării din tabăra celor înfrânţi a fost soţia unuia dintre piraţi. Ea s-a ţinut cu mâinile de cârma vasului şi a refuzat să-şi părăsească postul. înarmată cu câte o sabie scurtă în fiecare mână, ea a luptat cu îndârjire şi a rănit mai mulţi soldaţi până când a fost doborâtă de un glonte, a căzut în cală şi a fost luată prizonieră.

Chiar înainte ca guvernul să aclame sosirea biruitorilor, doamna Chin îşi şi refăcuse poziţiile. Strângându-i în graba pe tovarăşii de luptă răzleţiţi şi chemând în ajutor alţi doi comandanţi ai piraţilor, ea porni pe mare în căutarea flotei guvernului. Când o descoperi, se năpusti asupra ei, iar rezultatul a fost descris de către unul din marinarii de carieră : „Escadra noastră a fost împrăştiată, dezorganizată şi zdrobită. Zgomotul zguduia cerurile din temelii, fiecare lupta ca să scape cu viaţă şi, până la urmă, dacă au mai rămas o sută de oameni laolaltă“.

Incapabil să înfrângă frontul unit al doamnei Chin, guvernul încercă să-i distrugă fărâmă cu fărâmă. Nu trecu mult şi un convoi de vase comerciale chinezeşti păzite de mai multe nave de război zări escadra „Nestemata întregului echipaj“ când treceau pe lângă Tan-pae-keo. Intrucât restul flotei piraţilor nu era acolo, fu luată hotărârea de a ataca şi distruge escadra. Lupta ţinu până la asfinţit ţi reîncepu a doua zi în zori. In cursul nopţii, vasele inamice erau atât de aproape unele de altele, înêât piraţii şi duşmanii lor puteau să facă schimb de ocări şi înjurături. La reluarea bătăliei, piraţii epuizaţi, după spusele observatorilor de pe vasele comerciale, începură să amestece pulberea cu alcool, ceea ce dădea o culoare de un roşu strălucitor feţelor şi ochilor şi, după câte s-ar putea crede, le sporea şi mai mult dârzenia. Bătălia ţinu trei zile în* tregi, până când ambele tabere erau atât de

sleite şi navele lor atât de vătămate, înеât fiecare din ele era bucuroasă să se despartă fără să mai aştepte clipa victoriei finale.

„Nestemata întregului echipaj“ se refăcu destul de repede după „corecţiunea“ primită şi-şi reluă activitatea de incendiere a oraşelor şi de răpire a femeilor. Guvernul chinez trimise o flotă comandată de amiralul Tin-kwei-heu ca să pună mâna pe ea. Amiralul nu se grăbi ; ploua cu găleata de mai multe zile, ceea ce, după socotelile lui, avea să-i împiedice pe piraţi de a ieşi din port, astfel că se folosi de acest prilej pentru a-şi rearanja balastul. In timp ce era ocupat cu asemenea îndeletniciri, doamna Chin apăru în fruntea unei escadre de o sută de jonci şi Tin- kwei se pomeni surprins cu ancorele lăsate şi pânzele strânse. Ofiţerii săi, nicidecum setoşi de sânge sau glorie, „înspăimântaţi de marele număr al duşmanilor, stăteau în jurul catargului steagului, palizi de groază şi nedoritori să lupte“. Pentru a-i încuraja, amiralul îi imploră în numele părinţilor, mamelor, soţiilor şi copiilor lor şi al speranţei unor răsplăţi extraordinare din partea patriei să-şi facă datoria. Stimulaţi de această exhortaţie mai mult decât romană, timoraţii ofiţeri prinseră gust de luptă, şi începu o încăierare că însăşi „Nestemata întregului echipaj“ fu scufundată de o ghiulea. Puţin lipsi ca piraţii să cedeze ; întăririle sosiră însă la vreme, sub comanda locotenentului Paou, care abordă vasul amiral al guvernului. Amiralul Tin-kwei se sinucise şi toate cele douăzeci şi cinci de nave ale guvernului se predară.

După aceea, doamna Chin fu lăsată definitiv în pace ; cu o flotă mai mare şi mai puternică decât oricând, ea mătura în voie, în sus şi în jos, întreaga Mare a Chinei. In cca de-a optsprezecea zi a Lunii a Opta, ea atacă oraşul Shaon- tin în fruntea unei flote de cinci sute de jonci, ducând cu sine la înapoiere patru sute de prizonieri, bărbaţi şi femei. Până la sfârşitul anului (1809), ea îşi îndreptă atenţia spre fluviile şi râurile din China, navigând în amonte, prădând şi omorând în dreapta şi în stânga, capturând sute de bărbaţi şi femei – în special femei – şi

jefuind satele şi oraşele de pe ţărmurile apelor curgătoare. Groaza pe care o inspira era atât de mare, că ţăranii fugeau şi se ascundeau când se zvonea că e pe aproape.

Uneori, ţăranii se apărau, cum s-a întâmplat la Kan-shin, unde locuitorii au săpat tranşee şi au opus o rezistenţă înverşunată. Un erou, Kei-tan-chow, maestrul de box al satului, după ce a omorât zece piraţi cu mâna lui, a luptat umăr la umăr cu neavstă-sa până când a capitulat. Şi tatăl doamnei Kei-tan s-a năpustit asupra piraţilor, omorând mai mulţi dintre ei, înainte ca cei trei viteji să se prăbuşească la picioarele asasinilor.

Până la urmă, satul a fost cucerit. Piraţii au pătruns în sat în patru grupuri şi au jefuit localitatea, ducind cu ei imense cantităţi de îmbrăcăminte şi alte bunuri, precum şi o mie o sută patruzeci de prizonieri de ambe sexe. Satul a fost apoi ars până în temelii şi pustiit astfel încât nicăieri „nu se putea auzi lătrat de câine sau cotcodăcit de găină".

Vreo sută de femei fugiseră şi se ascunseseră într-o orezărie învecinată, dar scincetul unui copil le-a dat de gol : piraţii le-au descoperit şi le-au răpit. Printre aceste femei era şi frumoasa Mei-yin, soţia lui Ke-choo-yan. Unul dintre piraţi o apucă de păr. Ea îl înjură de mama focului, dar piratul, ducând-o pe bord, o legă de un braţ de macara. Femeia îi înjură şi mai cumplit, „aşa că pi- ratul o trânti la pământ şi-i rupse doi dinţi, umplându-i gura de sânge". După care piratul sări în picioare ca s-o lege din nou. Mei-yin îl lăsă să se apropie, apoi „îl înşfacă de haine cu gura însângerată şi se aruncă împreună cu el în fluviul în care s-au înecat amândoi".

împăratul Chinei, asemenea multor monarhi europeni, a recurs la graţiere atunci când suprimarea piraţilor s-a dovedit a fi cu neputinţă. Aşa se face că O-po-tae, comandantul Escadrei negre, a părăsit-o pe doamna Chin şi s-a pus sub ascultarea împăratului dimpreună cu piraţii săi. O-po-tae dispunea de opt sute de oameni, o sută şaizeci de vase, cinci sute de tunuri mari şi cinci mii şase sute de felurite arme. Guvernul chinez le-a oferit două oraşe în care să se stabilească. O-po^tae a primit o slujbă

de stat rentabilă şi şi-a schimbat numele în Heo- been, adicătelea „Candelabru al instrucţiunii“.

Bineînţeles, doamna Chin a fost necăjită din pricina acestui act de trădare din partea unuia dintre locotenenţii ei, dar, totodată, s-a gândit că nu ar fi rău să facă acelaşi lucru. „Sunt – spunea ea – înzecit mai puternică decât O-po-tae şi, dacă m-aş supune, poate că guvernul ar proceda la fel şi cu mine“. Era o treabă delicată să se pună la punct amănuntele predării doamnei Chin şi a echipajului ei pătat de sânge, dar iată că apăru un emisar : un anume doctor Chan, medic practicant în aşezarea portugheză Macao. v

După multe discuţii şi târguieli se conveni ca doamna Chin şi echipajele domniei-sale să fiş iertate, iar în momentul capitulării, fiecare om să primească vin şi carne de porc, precum şi o sumă de bani.

Guvernul chinez era acum destul de puternic ca să se ocupe de cele câteva escadre de piraţi care nu capitulaseră. în scurtă vreme, „Biciul Mării de est“ s-a predat, iar „Hrana broaştelor“ a fugit cu escadra sa în Manila. Au fost capturaţi mai mult de cinci sute de piraţi, bărbaţi şi femei, iar aproape patru mii au făcut act de supunere şi au renunţat la optzeci şi şase de corăbii. In felul acesta, pentru un timp oarecare a domnit pacea în mările estice şi vestice. Văduva Chin şi-a sfârşit zilele într-un anonimat confortabil, ca şefă a unei organizaţii de contrabandă.

„După această perioadă – scrie istoricul chinez nu fără oarecare lirism –, corăbiile au început să plutească încoace şi încolo în linişte. Toate s-au domolit pe râuri şi fluvii şi s-au potolit pe cele patru mări. Bărbaţii îşi vindeau armele şi cumpărau boi cu care să-şi are câmpu- rile. îngropau prinosuri, rosteau rugi pe crcstele dealurilor şi se veseleau cântând în timpul zilei îndărătul paravanelor*'. Guvernatorului provinciei, în semn de recunoaştere a marilor sale servicii aduse pentru pacificarea piraţilor, i s-a permis, printr-un edict al „Fiului Cerului“, să poarte pene de păun cu doi ochi.

Nu este lipsit de interes să aflăm câte ceva despre

piraţii doamnei Chin din spusele taberei adverse. Este vorba despre un captiv englez, domnul Glasspoole, ofiţer pe un vas al Companiei Indiilor Orientale, „Marchizul de Elyu, vas care avusese nenorocul de a fi capturat de piraţi în septembrie 1809, la o depărtare de numai câteva mile de Macao. împreună cu şapte mateloţi britanici, Glasspoole revenea pe vasul său din aşezarea portugheză într-un cuter deschis, dar, datorită timpului ceţos şi vân- tos, nu reuşise să ajungă la vas, ambarcaţia fiind aruncată în voia valurilor vreme de trei zile şi oamenii ne- având nici merinde, nici busolă, pentru ca, până la urmă, să fie capturaţi de un mic echipaj de tâlhari sau piraţi chinezi.

„Vreo douăzeci de ticăloşi cu înfăţişare cumplită – spune Glasspoole –, care stăteau îngrămădiţi în fundul vasului, au sărit la bordul navei noastre. Erau înarmaţi cu câte o sabie scurtă în fiecare mâna. Una din ele au pus-o pe gâtul nostru, iar pe cealaltă au îndreptat-o către piept, cu ochii ţintă la ofiţer, aşteptând semnul acestuia de a tăia sau de a zăbovi. Văzând că nu suntem în stare să ne împotrivim în niciun fel, ofiţerul îşi vârî sabia în teacă şi ceilalţi îl imitară de îndată. După aceea ne-au târât în bărcile lor şi ne-au dus la bordul uneia din joncl, manifestându-şl bucuria în chipul cel mai sălbatic cu putinţă şi, după câte ne-am închipuit noi atunci, gata să ne supună la cazne şi să ne omoare fără milă".

Odată ajunşi la bord, piraţii i-au buzunărit pe englezi şi i-au legat de punte cu lanţuri. După un interogatoriu prelungit, fu luată hotărârea să i se redea libertatea lui Glasspoole dacă i se vor trimite pentru răscumpărare şaptezeci de mii de dolari, în care scop o scrisoare fu expediată în Macao cu barca. înainte de a sosi vreun răspuns, flota piraţilor, numărând circa cinci sute de ambarcaţii, a ridicat ancora şi a navigat în susul nurilor şi fluviilor pentru a-şi ridica dările datorate de oraşe şi sate. Timp de mai multe săptămâni, aceasta a fost rutina fiecărei zile : flota ancora în faţa satului sau oraşului şi, dacă nu i se plătea cum trebuie ca să fie cruţat, jefuiau localitatea şi incendiau casele.

Uneori locuitorii cutezau să opună rezistenţă, deschizând focul împotriva flotei piraţilor, ceea ce le făcea prea puţin rău acestora din urmă şi, în schimb, mult rău lor înşile.

„Tâlharii erau pur şi simplu exasperaţi – scrie Glasspoole –, hotărâţi să se răzbune ; au ieşit din bătaia armelor de foc şi au ancorat. Fiecare joncă trimise cam o sută de oameni pe ţărm ca să taie orezul şi să distrugă plantaţiile de portocali, ceea ce s-a săvârşit cu multă măiestrie de-a lungul mai multor mile în josul fluviului. în timpul şederii noastre acolo, ei au fost înştiinţaţi că nouă bărci Încărcate cu orez stau ancorate în nişte răstoace; fără întârziere au fost trimise câteva bărci împotriva lor. A doua zi dimineaţă, aceste bărci au fost aduse la flotă dimpreună cu zece-doi- sprezece oameni. Cum aceştia nu se împotriviseră în niciun fel, şeful le propuse să se facă tâlhari dacă vor consimţi să jure, potrivit obiceiului, în faţa lui Joss. Vreo trei sau patru au refuzat şi drept urmare au fost pedepsiţi crud în acest chip : li s-au legat mâinile la spate, li s-a petrecut o funie a catargului pe la subsuori, au fost ridicaţi ca la trei-patru picioare deasupra punţii şi cinci-şase oameni i-au biciuit cu nişte vergi împletite până când ai fi jurat că au murit; apoi i-au ridicat până In vârful catargului şl i-au lăsat spinzuraţi aproape un ceas, i-au coborât şi au. luat pedeapsa de la capăt, până când oamenii şi-au dat suflarea sau au consimţit să jure*.

La 28 octombrie, domnul Glasspoole primi, în sâârşit, o scrisoare de la căpitanul May de pe vasul „Marchizul de Ely“, **prin care i se aducea la cunoştinţă că oferă trei mii de dolari pentru răscumpărare şi că, la nevoie, poate oferi şi mai mult. Intre timp, prizonierii englezi, sub ameninţarea caznelor şi a unei morţi cumplite, fuseseră siliţi sa poarte arme şi să lupte de partea piraţilor, Glasspoole şi timonierul său fiind folosiţi ca servanţi ai unuia dintre marile tunuri.**

In cursul unei bătălii împotriva unei flote guvernamentale, bătălie înverşunată, deşi dusă cu

intermitenţe, puţin a lipsit ca Glasspoole să fie ucis în două rânduri: o dată când un obuz de douăsprezece livre căzu la trei picioare de dânsul şi a doua oară când un obuz lovi un mio tambur de lanţ pe care stătea. In timpul luptei, el a servit pe vasul amiral al piraţilor. Printre altele, Glasspoole povesteşte cum, în toiul luptei, doamna Chin, amiralul piraţilor chinezi, I-a stropit în mai multe rânduri cu apă amestecată cu usturoi, considerată de către piraţi ca pavăză fermecată împotriva împuşcăturilor.

In cele din urmă, după multe încercări şi primejdii, prelungita târguială cu privire la răscumpărarea prinşilor luă sâârşit; englezii au fost duşi spre vărsarea fluviului şi predaţi concetăţenilor lor, fericiţi să scape după o captivitate de trei luni.

Grozăviile vieţii de la bordul uneia din aceste jonci ale piraţilor chinezi sunt descrise plastic de domnul Glasspoole :

„Tâlharii nu au domiciliu stabil pe ţărm ; locuiesc tot timpul pe vase. Partea din spate este rezervată căpitanului şi nevestelor lui; de obicei are cinci-şase. Fiecare om are o cabină mică de vreo patru picioare pătrate, unde-şi ţine soţia şi familia. După numărul de suflete înghesuite într-un spaţiu atât de strimt, se poate presupune, în chip firesc, că pe vasele lor mişună fel de fel de rozătoare, mai cu seamă şobolani, pe care ei îi lasă să se înmulţească. în timpul captivităţii noastre ne-am hrănit vreme de trei săptămâni cu omizi fierte cu orez! Le plac grozav jocurile de noroc şi-şi petrec tot timpul liber jucând cărţi şi fumind opiu*.

Cu toate că nicio altă femeie-pirat din întreaga istorie a omenirii nu a atins asemenea culmi ale gloriei şi renu- melui ca văduva Chin, am nedreptăţi memoria unei alte văduve, mai apropiată de timpurile noastre, doamna Hon- cho-lo, dacă am trece-o sub tăcere.

. Ca şi doamna Chin, doamna Lo era căsătorită cu un

pirat şi la moartea acestuia, în 1921, a preluat comanda flotei sale. Nu a trebuit să treacă mult până când a vârât groaza în întregul ţinut din jurul Pak-hoi-ului, unde a continuat tradiţiile meseriei ca amiral al unei flote de circa şaizeci de jonci oceanice. Deşi tânără şi frumoasă, şi-a câştigat o reputaţie demnă de un ucigaş şi pirat desăvârşit.

După război şi-a reluat activitatea de pirat, uneori, pentru a-şi satisface pur şi simplu vanitatea, atacând şi'jefuind două-trei sate, de unde captura dc obicei cincizeci- şaizeci de fete, pe care mai apoi le vindea.

. Scurta ei carieră s-a încheiat brusc în octombrie 1922.

' Războiul pentru comerţul de opiu dintre Anglia şi China a luat sfârşit în 1842, odată cu cedarea IIong-Kongului învingătorilor. Insula era pe atunci – dealtfel, cum fusese întotdeauna – unul dintre cele mai de seamă cuiburi ale pirateriei chineze şi instaurcirea unei puteri străine nu a făcut altceva decât să-i alunge pe piraţi înspre alte aşezări, mai potrivite, din vecinătate.

Cu toate că acum piraţii erau risipiţi, ei nu erau câtuşi ’de puţin descurajaţi sau mai puţin puternici. Dimpotrivă, sub conducerea competentă a doi tâlhari, Shap-ng-tsai şi Chui-apoo, ei au adus prejudicii enorme nu numai vaselor Şi satelor chinezeşti, ci în special comerţului britanic. în vara anului 1849, numai escadra Chinei britanice a distrus cincizeci şi şapte de jonci ale piraţilor şi a ucis peste două sute de oameni.

Escadra chineză, care naviga pe o rază de o mie de mile de ape periculoase şi necunoscute, era comandată de căpitanul, mai târziu amiralul Sir John Dalrymple Hay, care în ziua Trafalgarului, în 1849, şi-a condus mica flotă pe râul primejdios şi strâmt unde Shap-ng-tsai îşi adunase bineîn-armatele corăbii. După un bombardament cumplit, toate joncile au fost distruse şi vasul-amiral al piraţilor aruncat în aer.

Shap-ng-tsai şi un mare număr din oamenii săi au reuşit să scape, refugiindu-se pe coastă, şi peste puţin şeful piraţilor s-a predat autorităţilor chineze.

Cât despre Chui-apoo, acesta a mai rezistat un an, după care flota sa a suferit o înfrângere dezastruoasă, deşi el însuşi a izbutit să se refugieze în China. Guvernul britanic pusese un-preţ ridicat pe capul lui, ceea ce i-a îndemnat pe câţiva chinezi să-i captureze pe teritoriu chinez şi să-i ducă la Iiong-Kong, unde a fost judecat şi surghiunit pe viaţă, pedeapsă pe care Chui-apoo a socotit-o atât de insultătoare, încit s-a spânzurat în închisoare în martie 1851.

Au existat caractere foarte stranii pjrintre piraţii din această perioadă, inclusiv un număr de europeni. Unul dintre cei mai bizari a fost un american, Eli Boggs *(bog* — ••mlaştină), a cărui înfăţişare nu prea se potrivea cu numele pe care îl purta. Corespondentul ziarului *Times*, de faţă la procesul ce-i fusese intentat pentru piraterie în iulie 1857, scria: „Era aproape cu neputinţă să crezi că băiatul frumos, cu părul periat cu grijă, cu faţa de fetiţă, zâmbet fermecător şi mâini delicate ar putea să fie piratul al cărui nume a fost timp de trei ani de zile asociat cu cele mai îndrăzneţe şi sângeroase acte piratereşti“.

Când Boggs s-a ridicat ca să se apere în instanţă, el. a vorbit timp de două ore „fără să tremure şi fără să ceară îndurare“. Procesul a demonstrat în mod concludent că acuzatul a fost văzut în compania piraţilor, că **a** fost comandantul lor în mai multe rânduri şi că **a** tras în oamenii de pe corăbiile atacate. Cu toate acestea, întrucât niciun martor nu a putut jura că **I-a** văzut pe Boggs omorând un om, un juriu milostiv I-a achitat de omor, dar **I-a** declarat vinovat de piraterie. Boggs a fost condamnat la deportare pe viaţă.

Din momentul în care vasul cu aburi deveni un lucru obişnuit în Marea Chinei, pirateria pe scară întinsă luă caracterul unei activităţi mult prea periculoase pentru a mai reprezenta o investiţie profitabilă pentru proprietarii de vase, iar îndeletnicirea încăpu pe mâinile unor indivizi neînsemnaţi şi răzleţi. Dar, cu toate că apuseseră zilele marilor comandanţi de genul lui Chea-Chî-lin, Koxinga, Chin-Yih sau Shap-ng-tsai, tradiţiile piratereşti în Imperiul

Ceresc nu s-au stins niciodată cu desăvârşire. Ele au fost reluate în mod frecvent mai ales în timpul tulburărilor din ultimii ani. Cititorul curios să afle cum s-au desfăşurat lucrurile în condiţiile moderne va găsi **o** relatare amănunţită în *Times*, numărul din 12 decern-? brie 1929. .

CAPITOLUL V

ARHIPELAGUL MALAIEZ

Piraţii care au bântuit marele grup de insule din China si Australia se trăgeau din două rase, malaieză şi dyak. in momentul când malaiezii au invadat Borneo şi insulele învecinate, ei erau deja piraţi cu experienţă, pe câtă vreme băştinaşii dyak erau simpli colecţionari de capete omeneşti, o practică ce le era întru totul caracteristică. Fiecare bărbat dyak în putere strângea capete omeneşti cu osârdia cu care unii membri ai colectivităţii noastre strâng mărci poştale sau ouă de pasări şi, ca nişte adevăraţi colecţionari ce erau, fiecare se străduia să-şi întreacă vecinul prin numărul şi varietatea specimenelor. Dar avantajul pirateriei pe scară mare le-a surâs curând dvak- ilor, întrucât îmbina profitul cu prilejul de a colecţiona şi mai multe capete.

Cu toate că marea majoritate a acestor piraţi locuiau **în** Borneo, mulţi dintre ei erau împrăştiaţi prin insulele Sulu, situate între Borneo de Nord şi Filipine şi strâmtoarea Malacca. Din jurnalul lui William Dampier reiese limpede că pirateria s-a dezvoltat târziu, deoarece dânsul nu face niciun fel de referire atunci când descrie cele şase luni pe care le-a petrecut la tribul illanun din insulele Sulu în 1687. Dampier i-a înlăţişat mai ales ca pe nişte oameni extrem de paşnici ; totuşi, o şută de ani mai târziu, aceiaşi illanuni, erau, poate cei mai sângeroşi tâl- hari din întregul arhipelag. In privinţa ferocităţii, singurii lor rivali erau balaninii, care, de asemenea, populau unele insule Sulu. Amândouă triburile erau mahomedane şi nu se sfiau să atace vasele europene. Politica lor era să fie ■necruţători cu albii, probabil din pricina felului **în** care fuseseră trataţi de către spanioli[38].

38 *Pirate Wind,* CKven Rutter.

Aceste triburi navigau în vase cunoscute sub numele de prahu, care depăşeau nouăzeci de picioare în lungime şi erau acţionate de un rând dublu de vâsle trase de o sută de Sclavi sau şi mai mult. La provă şi la pupă erau tunuri lungi de bronz, iar de-a lungul bordurilor se aliniau numeroase tunuri cu – pivot. De la **un** capăt la celălalt al vasului, deasupra vâslaşilor, se întindea o platformă pe care stăteau luptătorii în timpul ciocnirilor. Aceşti luptători erau îmbrăcaţi în nişte tunici roşii prevăzute **cu** zale **şi** pe cap purtau podoabe din pene de păsări. **In** afară de armele ae foc, aveau o suliţă lungă şi o sabie pentru ambele mâini, precum şi un kris sau sabie scurtă. O flotă de război consta adeseori din mai mult de o sută de prâhu comandate de un singur şef.

Captura pe care o apreciau în mod deosebit erau prizonierii, întrucât era cea mai uşor de realizat şi stăpânit. Papuaşii cu părul ca lina din Noua Guinee erau întot-

— deauna un „obiectiv“ popular şi mulţi dintre aceştia erau capturaţi din când în când (mai ales femei şi copii). Pentru diferitele feluri de sclavi erau anumite pieţe de desfacere preferate. Astfel, papuaşii găseau uşor cumpărători pe domeniile rajahului din Achin, în .timp ce captivii din sudul insulei Borneo erau vânduţi la Brunei ; dar principala piaţă de sclavi era insula Sarangani, la sud de Mindanao. Toate fetele frumoase, indiferent de neamul de care aparţineau, erau rezervate pieţei din Batavia, pentru a fi cumpărate de coloniştii chinezi, cărora legile din ţara lor nu le îngăduiau să aducă femei din China.

Cel dintâi pirat de seamă a fost Raga, care timp de şaptesprezece ani a dominat strâmtoarea Macassa, între Borneo şi Celebes, şi a fast cunoscut ca „prinţul piraţilor41. Se distingea prin viclenie, inteligenţă şi barbarie, prin caracterul vast şi îndrăzneala acţiunilor sale, precum şi prin dispreţul faţă de vieţile omeneşti. Avea o organizaţie întinsă şi dispunea de iscoade pretutindeni.

In 1813, Raga începu operaţiile sale de mare amploare. In acest an, el a capturat trei vase englezeşti şi

i-a decapitat pe căpitani cu propria sa sabie. Anglia a trimis două goelete de război pe urmele sale, primind oarecare ajutor şi din partea olandezilor, ale căror aşezări din Batavia fuseseră prădate sistematic de Raga.

Expediţia nu a corespuns întru totul prevederilor planului de acţiune. Urmăritorii deveniră pentru o vreme urmăriţi. La orele trei într-o dimineaţă ceţoasă, sub adevărate torente de ploaie, căpitanul de la bordul unui prahu zări una din goeletele engleze, „Elanul*, pe care o luă drept un vas comercial şi se hotărî de îndată s-o captureze.

Când erau la o depărtare de vreo două sute de iarzi de „Elanw, piraţii traseră o salvă de tun, izbucniră în urale şi cu lopeţile lor lungi vâsliră iute în direcţia prăzii. îşi dădură seama de greşeală prea târziu. Toba sună adunarea» se deschiseră orificiile din babord şi piraţii se pomeniră cu o salvă nimicitoare însoţită de trei urale englezeşti. Alte câteva salve au fost de ajuns ca să scufunde praliul, din echipajul căruia au scăpat nevătămaţi numai cinci oameni. După ce au plutit pe valuri vreme de patru zile pe nişte buşteni, aceşti câţiva supravieţuitori au fost salvaţi de un vas băştinaş şi printr-înşii vestea dezastrului a ajuns la Raga.

înfuriat la culme, şeful pirat jură să nimicească pe orice european care îi va cădea în mână şi s&Jinu de jurământ cu sfinţenie. In anii care au urmat până la prăbuşirea sa, el a capturat mai mult de patruzeci de vase europene. Echipajele au fost măcelărite până la ultimul om, iar căpitanii ucişi de propria mână a piratului. Avea sub controlul său cele două sute cincizeci de mile de coastă a insulei Celebes, iar dintre prahurile sale, între cincizeci şi o sută erau gata oricând să ţâşnească din vreo răstoacă sau vreun port la prima lui poruncă. Pe crestele munţilor învecinaţi staţionau iscoade care, la vederea unei corăbii, dădeau de veste fluturând steaguri albe ziua şi aprin- zând focuri noaptea.

Un călător neînfricat, Dalton, avu în 1330 curajul de a-1 vizita pe Raga la comandamentul acestuia de la gura

fluviului Pergottan. Nu a putut vedea prea mult din cele ce ar fi dorit să vadă, dar i s-a permis să colinde prin bazarul unde Raga vindea prada furată de pe vasele europene şi băştinaşe. Printre cele mai neaşteptate obiecte expuse spre vânzare, Dalton a observat patru Biblii în engleză, olandeză şi portugheză, multe articole de îmbrăcăminte europeană, cum ar fi haine bărbăteşti, pantaloni şi cămăşi, mai mulţi cvadranţi, telescoape şi binocluri sparte, bucăţi de vele şi de pânză gudronată, precum şi o mare varietate de unelte şi piese pentru tunari şi dulgheri.

Iscoditorul vizitator a mai observat şi câteva perechi de ciorapi de damă, dintre care unele purtau monograma „S.W.W, două cămăşuţe însemnate în acelaşi fel şi două fuste de flanel roşu, veşminte cu totul nepotrivite pentru tropice. Când Dalton se interesă cui aparţinuseră aceste articole i se dădu imediat de înţeles că ar face mult mai bine să-şi vadă de treabă. La un moment dat, pe când ocolea colţul unei case din spatele reşedinţei rajahului, el zări o europeană care, la vederea lui, întoarse capul şi fugi în casă, nedorind, evident, să fie observată.

Pedepsirea lui Raga a avut loc în anul următor ; de ea s-a îngrijit guvernul american. „Prietenia“, o goeletă din Salem, ancorată la Kuala Bătu, pe coasta de vest a Sumatrei, în septembrie 1831, primea la bord o încărcătură de piper fără o pază corespunzătoare şi cu un număr de băştinaşi în aparenţă paşnici urcând pe punte, când începu atacul şi încăierarea şi echipajul neînarmat fu măcelărit, cu excepţia a vreo şase oameni, inclusiv căpitanul Endicott, care a scăpat fugind într-o barcă.

Când vestea acestui act criminal ajunse în Statele l';nite, guvernul trimise neîntârziat pe comandantul Downcs cu fregata ,.Potomac4* ca să-i pedepsească pe ucigaşi.

Sosind la Kuala Bătu, vtisul de război, camuflat în vas comercial, ancoră în afara radei. Toate bărcile care I-au vizitat au fost reţinute pentru ca adevărata sa identitate să nu le fie dezvăluită celor de pe ţărm, iar băştinaşii au Joşt închişi în cală, unde îşi aşteptau, dintr-o clipă în alta, moartea.

în aceeaşi noapte, trei sute de oameni, conduşi de fostul secund al ,,Prieteniei^, debarcară în vestul localităţii pentru a lua forturile din oraş prin surprindere. In zorii zilei, ei asaltară forturile şi le cuceriră după o luptă scurtă, -dar îndârjită, apoi incendiară oraşul, care a fost prefăcut în scrum. Băştinaşii, inclusiv femeile, au luptat cu desperare ; mulţi dintre ei au refuzat să se predea şi a trebuit să fie împuşcaţi sau trecuţi prin săbii*.

Când James Brooke deveni rajah de Sarawak, în 1842, el îşi dădu seama că nu poate exista nicio speranţă de ordine în Borneo atâia timp cât piraţii mişună acolo, ast- lei că primul obiectiv pe care şi I-a propus a fost de a extermina pe ticăloşii care făceau cu neputinţă orice îndeletnicire cinstită, inclusiv agricultura.

Reşedinţa celor două triburi principale de piraţi se găsea pe malurile râurilor Sarebas şi Sakkaran. Brooke îşi îndreptă atenţia mai întâi spre piraţii de pe Sarebas, bărbaţi frumoşi şi puternic înarmaţi – câteva mii de malaiezi şi dyaki. In 1843, însoţit de căpittmul Henry Kep- pel, care comanda vasul maiestăţii-sale „Didona“, şi urmat de o escadră mixtă de europeni şi malaiezi, navigă în susul fluviului, atacând şi distrugând toate forturile sau aşezările piratereşti pe care le-a întâlnit. Şeful suprem al piraţilor de pe malurile Sarebasului opuse o rezistenţă crâncenă, astfel că echipajele englezeşti au suferit câteva pierderi, dar cei mai mulţi şefi locali s-au predgt si au jurat solemn că-şi vor schimba felul de viaţă.

Un an mai târziu, căpitanul' Keppel fu readus din China la cererea urgentă a rajahului Brooke şi primi ordinul de a da o mână de ajutor la o expediţie împotriva piraţilor de pe malurile râului Sakkaran, cu care se afla pe picior de război. Piraţii Sakarran erau mai formidabili decât piraţii Sarebas ; fiola lor de război consta din o sută cincizeci de prahuri, iar şeful lor, Şerifi Sahib, era vestit deopotrivă prin abilitate şi ferocitate.

La 5 august 1844, flota răzbunătoare plecă din Sarawak, în salvele de tun şi uralele băştinaşilor, care înţesau malurile fluviului. Armada era alcătuită dintr-o adunătură

stranie de vase. Pe locul de onoare se afla o navă cu roţi cu zbaturi înarmată, „Phlegethon“, urmată de „Di- dona“, însoţită de cutere manevrate de oameni îmbrăcaţi în haine albastre, în timp ce ariergarda era alcătuită din- tr-un contingent de sampane şi prahuri pline de Sarawaki aprigi şi care urlau de mama focului şi pentru care perspectiva jafului şi a~unor posibile capete de oameni era de-a dreptul irezistibilă.

A doua zi, flota se îndreptă iute în susul râului Batang Lupar odată cu fluxul şi ancoră în largul oraşului Patusen, fortăreaţa întărită a piraţilor Sakkaran. Aceasta căzu aproape instantaneu şi oraşul, foarte mare ca întin-. dere, fu jefuit înainte de a arde până în temelii. Flota înaintă apoi în susul râului şi procedă la fel cu un alt oraş mai mic, reşedinţa rajahului-pirat Seriff Sahib. Se lăsa înserarea, aşa că, „la sfârşitul unei zile încununate de succes, ne-am înapoiat pe vasele noastre şi ne-am înfruptat din cină, obosiţi, dar mulţumiţi de munca de peste ziu 1.

In aceste câteva ceasuri, locuinţele a cinci mii de piraţi fuseseră prefăcute în cenuşă ; patru forturi puternice distruse împreună cu mai multe sute de bărci ; peste şaizeci de tunuri de bronz capturate, pe lângă vaste cantităţi de alte arme şi muniţii, „iar puternicul Seriff Sahib, marele pirat-patron din ultimii douăzeci de ani, ruinat fără putinţă de refacere şi silit să-şi ascundă în junglă capul micşorat“.

Cât timp a existat o mână forte ca să ţină în frâu aceste neascultătoare triburi, toate au fost bune şi la locul lor, dar în 1848 rajahul Brooke era în Anglia şi dezmăţul crimelor şi prădăciunilor izbucni din nou. La 1 martie 184£, o formidabilă flotă de şaizeci până Ia o sută de, prahuri ale piraţilor Sarebas năvăli în susul râului Sadong, sub comanda unui şef notoriu, Kaksimana din Paku3 atacând toate gospodăriile răzleţe întâi ni te în cale. Era perioada în care se strângea recolta şi ţăranii erau foarte împrăştiaţi, lăsând bietele femei şi copiii pradă atacatorilor.

Cât de laşi erau aceşti sălbatici se poate vedea din

comportarea lor atunci când li se opunea o rezistenţă oarecare. La o fermă, muncitorii tocmai începuseră lucrul când la un cot al râului îşi făcură apariţia vijelioasele prahuri ; proprietarul şi douăzeci şi şapte de oameni ai lui reuşiră să se întoarcă acasă la timp. Trăgând scările – toate casele malaieze sunt construite pe piloţi –, ei i-au împuşcat pe primii trei piraţi care debarcaseră, după care ceilalţi o luară la fugă.

Viclenia le era mai mare decât curajul şi ori de câte ori era posibil preferau să atace femeile. Astfel, în cursul expediţiei de mai sus, câţiva piraţi au rămas în urmă după ce grosul luptătorilor părăsise râul şi, îmbrăcând hainele victimelor, cu pălăriile cu borul mare purtate de muncitorii agricoli, s-au strecurat în josul râului în nişte luntri mici pe care le găsiseră pe ţărm. Oriunde credeau ei că s-ar ascunde femei, le strigau în dialectul sadong să iasă din ascunziş ca să fie duse într-un loc sigur. în multe cazuri, vicleşugul reuşea şi femeile, speriate, veneau fugind spre luntri cu copiii lor în braţe, doar pentru a li se tăia capul.

Printre aceşti piraţi Sarebas era un ticălos bătrân şi feroce, Dung-dong, malaiez prin naştere, care purta haine de dyak şi deprinsese obiceiul vânatului de capete omeneşti. In timp ce oamenii din echipajul său erau ocupaţi cu jefuirea unei ferme, Dung-dong a fost fermecat de înfăţişarea unei fete care căuta să se refugieze în junglă. Dung-dong a urmărit-o, dar, fiind stânjenit în mişcări de suliţa grea cu măciulie de fier, o înfipse în pământ, cu gândul de a o lua la întoarcere. Piratul o întrecu repede şi puse mâna pe ea într-un lan de orez, apoi se înapoie du- când în braţe fata, care ţipa ca din gură de şarpe, până când ajunse în locul unde-şi lăsase suliţa, dar aceasta dispăruse. El porni în goană cu prada înspre barcă, dar la o cotitură, propria lui suliţă îi străbătu gâtul, aruncată de mâna tatălui victimei sale.

La înapoiere, Brooke a strâns în grabă o flotă, care a fost gata la 24 iulie 1849. Forţa expediţionară includea bricul britanic „Regalistul“, vaporul Companiei Indiilor Orientale, „Nemesis“, cu baleniera, pinasa şi cuterul

vasului britanic „Albatrosul“. In afară de acestea, mai erau câteva cutere şi o barcă de serviciu cu aburi, „Ranee“, precum şi trei bărci de pe „Nemesis“. Rajahul Sarawakului însuşi naviga pe cel mai mare dintre prahurile sale malaieze, ,',Sing Rajah“ sau ,,Regele-leu“, care transporta un echipaj de şaptezeci de luptători şi vâslaşi. Alte şaptesprezece prahuri completau flota, căreia mai târziu i s-au alăturat mai mulţi şefi locali împreună cu partizanii lor, astfel că forţa băştinaşă se ridica la aproximativ şaptezeci da prahuri de luptă şi trei mii cinci sute de oameni. Vaporul „Nemesis“ a remorcat toate ambarcaţiile europene până la gurile fluviului Batang, înspre care s-au îndreptat şi ambarcaţiile indigene.

Din informaţiile obţinute de la un captiv s-a aflat că o mare flotă a piraţilor Sarebas se furişase spre mare cu numai câteva ceasuri înainte de a apărea forţa rajahului Brooke. Fără întârziere s-au întocmit planuri de atac împotriva inamicului la înapoierea acestuia.

Vreme de trei zile, forţa Sarawak şi-a aşteptat prada. Intre timp au fost culese şi alte informaţii privitoare la inamic. S-a constatat astfel că flota acestuia se compune dintr-o sută cincizeci de prahuri, fiecare dintre ele înarmat cu muschete, în timp ce unele dispuneau şi de tunuri de bronz. Numai câteva prahuri aveau la bord sub treizeci de războinici, iar unele aveau până la şaptezeci. De la iscoade soseau ştiri potrivit cărora inamicul a întreprins un atac prădalnic în susul râurilor din nord ; printre capturile lor erau şi două vase* de comerţ din Singapore, pe care piraţii le-au jefuit şi apoi le-au incendiat.

Sosi apoi ştirea că piraţii au aflat de urmărirea rajahului alb şi că se grăbesc să ajungă acasă, nebănuind că el îi aşteaptă acolo. In amurgul zilei de 31 iulie sosi o barcă- iscoadă aducând vestea, atât de binevenită după trei zile de supraveghere, că flota piraţilor Sarebas se apropie în formaţie dublă. Peste o jumătate de oră, o rachetă anunţa apropierea iminentă a flotilei duşmane, iar bătaia zbaturilor se auzea desluşit, deşi era imposibil să se vadă prahurile în întuneric.

In cele din urmă, prahul din faţă zări vaporul şi, dându-şi seama de pericol, piraţii bătură gongul – metoda lor de a convoca un consiliu al şefilor. După bătaia gongului se lăsă o linişte deplină ; nu se mai auzi un sunet în noaptea tropicală, neagră ca smoala, care se lăsase. Apoi, brusc, izbucni un urlet de sfidare, care atât pentru prieteni, cât şi pentru duşmani însemna că şefii inamici luaseră hotărîrea de a lupta.

Era însă prea târziu. Rajahul Brooke şi comandantul forţei navale engleze, căpitanul Farquhar, prinseseră inamicul in plasa întinsă larg şi cu pricepere. Flota lor de cutere de pe vase şi prowurile malaieze formaseră un larg semicerc, ale cărui extremităţi se găseau la o distanţă de opt mile una de alta. In spatele centrului acestui semicerc era gura fluviului Sarebas, către care se îndrepta inamicul.

In clipa când prahuriie din faţă ale piraţilor se ciocniră de bărcile vaselor de război, se dezlănţui răpăitul muschetelor, dar piraţii erau cuprinşi de o panică atât de grozavă, încât trăgeau la întâmplare. In scurtă vreme, optzeci din vasele lor fură puse pe uscat, în timp ce restul se refugiau pe mare. Şaptesprezece prahuri mai mari au încercat să se strecoare pe lângă vapor, dar toate au fost nimicite.

Zăpăceala pricinuită de detunăturile armelor de foc, de văpaia puternică a tunurilor, de luminile albastre aprinse de bărcile vasului de război pentru a-i deosebi pe prieteni de duşmani, de strălucirea rachetelor care străpungeau văzduhul, de zbieretele de provocare ale ambelor tabere sporea datorită întunericului şi caracterului vast al operaţiilor, deoarece combatanţii erau dispuşi pe un front de nu mai puţin de zece mile lungime *.

Când, în sfârşit, se vestiră zorile, dezastrul complet al piraţilor era evident. Pe plajă zăceau vreo şaizeci de prahuri lăsate în părăsire, precum şi sfărâmăturile marii flote a piraţilor, în timp ce ambarcaţiile umplute cu apă erau purtate încoace şi încolo de maree. Puţin mai târziu fură capturate încă optzeci de prahuri, dintre care multe lungi de şaizeci până la optzeci de picioare.

Nu au fost cunoscute niciodată pierderile totale ale piraţilor, dar s-a calculat că în acea noapte au fost ucişi sau înecaţi peste opt sute de corsari. Prizonierii erau puţini la număr, dar nu din vina învingătorilor. Vânătorii de capete omeneşti nu ştiau ce este îndurarea. Când plecau pe ape, ţineau sabia într-o mână şi scutul în cealaltă şi orice încercare de a-i salva de la înec era întâmpinată cu armele, ceea ce şi explică, dealtfel, cele mai multe răni primite de ostaşii rajahului.

Dacă învingătorii s-ar fi mulţumit cu această izbândă şi s-ar fi înapoiat acasă, fără îndoială că piraţii şi-ar fi revenit în scurtă vreme şi şi-ar fi reînceput ticăloşiile. Dar de data aceasta, Brooke era hotărât să stirpească pirateria în ţinuturile sale o dată pentru totdeauna. După ce petrecură două zile vânând piraţii în junglă şi distrugând prahurile capturate care nu mai erau de trebuinţă, membrii expediţiei navigară în susul fluviului Sarebas la 2 august. Vasul mai mic „Ranee“, însoţit de bărcile vasului de război, mergea în frunte, urmat de mai multe sute de bărci indigene. Echipajele acestora erau atât de lacome de pradă, încât puteau fi oprite numai cu mare greutate. Aproape din milă în milă, înaintarea era stăvilită de copacii recent do- borâţi care fuseseră aruncaţi de-a curmezişul apei şi legaţi cu trestii ; acestea trebuiau tăiate, iar arborii înlăturaţi pentru a permite trecerea bărcilor. Toţi băştinaşii care opuneau rezistenţă au fost omorâţi, iar casele celor care fugiseră au fost arse până la temelii. In majoritatea acestor case s-au găsit trofee de capete omeneşti, multe dintre ele procurate recent.

Drumul în amonte căpătă curând caracterul unei înaintări triumfale, pentru că din junglă, de pe fiecare mal al apei, rajahii locali şi căpeteniile diferitelor oraşe şi sate coborau ca să i se predea rajahului Brooke şi să-i dea asigurări cât se poate de frumoase cu privire la bunele lor intenţii pentru viitor.

Mulţi dintre piraţii care s-au predat erau specimene frumoase de bărbaţi dyak, cu păr negru şi lung şi cu un număr de cercei de bronz în urechi, precum şi de inele de

bronz în jurul braţelor şi picioarelor, ceea ce, de fapt, era un binecunoscut avertisment pe coastele insulelor Borneo : „fereşte-te de dyakul cu prea multe inele, că face negreşit ~ parte dintr-o bandă de piraţii

Pe la 19 august, flota reveni la gura fluviului şi se deplasă pentru a face o vizită dyakilor Kanowit, mari tăinui- tori de bunuri prădate. Aceşti bogaţi traficanţi cu mărfuri de furat locuiau în două case mari, construite pe pilaştri înalţi de patruzeci de picioare. Casele erau suficient de mari pentru a adăposti o mie cinci sute de oameni şi mari cantităţi de bunuri.

Drept pedeapsă pentru nelegiuirile lor, dyakii Kanowit au primit ordinul de a plăti ca „amendă“ tunuri şi ulcioare de bronz ; acestea au fost ulterior vândute de rajahul **Brooke prin licitaţie publică la Sarawak. Totodată, s-a le-.**

giferat capturarea prizonierilor fără nicio vătămare a acestora – un act prin care rajahul încuraja un sistem de luptă mai uman în sânul trupelor sale sălbatice şi, mai cu seamă, punea stavilă vânării capetelor omeneşti.

La 24 august 1849, cuceritorii s-au înapoiat la Sarawak, după ce stârpiseră definitiv şi irevocabil pirateria în stil mare de pe coastele nordice ale insulei Borneo.

EPILOG

SFlRŞlTUL PIRAŢILOR

Arhipelagul malaiez a fost ultima fortăreaţă a pirateriei pe scară întinsă. Destrămarea bandelor din aceste regiuni a pus capăt, probabil pentru totdeauna, pirateriei aşa cum existase ea vreme de Ihulte mii de ani.

Cu toate acestea, ici şi colo, printre insulele şi atolii Sndepărtajţi ai Oceanului Padfic, un număr de albi au mai exercitat câţiva ani, în condiţii dificile, meseria de piraţi. Aceşti oameni erau adevărate lepădături şi scursuri ale societăţii, puşcăriaşi australieni evadaţi, balenieri dezertori şi marinari răzvrătiţi. Indivizii aceştia au împărţit împreună cu misionarii sarcina de a-i iniţia pe aborigenii simpli din Mările Sudului în tainele civilizaţiei albe.

Mai mulţi dintre aceşti moştenitori degeneraţi ai unei

mari tradiţii aveau nume pitoreşti, vrednice de prototipurile lor anterioare sau chiar de gangsterii din Chicago : Paunchy Bill *(paunchy* – burtos, burduhănos), Joachhn Ganga, Paddy Coney *(paddy* – irlandez ; *coney* – iepure) şi Joe Bird (bird – pasăre) ; dar cel mai de seamă dintre ei a purtat numele simplu de Bully Hayes.

Prima apariţie a lui Hayes în Mările Sudului a fost semnalată într-o etapă diferită de cea a pirateriei, pentru că el ni se înfăţişează mai întâi ca membru al unui mic grup itinerant de concertişti în Noua Zeelandă '■ Această îndeletnicire luă sfirşit odată cu izbucnirea războiului maurilor şi Hayes a renunţat la muzică pentru a face trafic cu arme şi pulbere cu insularii răsculaţi.

Mai târziu, el ajunse *blackbirder* (ad lit. „vânător de mierle“), ceea ce însemna că vizita câte o insulă răzleaţă, ,urca la bordul vasului său „Lenore“ un număr de băştinaşi încrezători şi-i ducea în Samoa sau în altă insulă pentru a-i vinde plantatorilor, care aveau nevoie de braţe de muncă. Peste puţină vreme, numele lui era faimos din Australia până în San Francisco şi omul era urmărit de mai multe guverne. Dar Hayes nu era o pradă lesnicioasă şi, fiind şi abstinent, obişnuita momeală pentru a prinde oamenii de teapa lui dădea greş. Totuşi, într-un tirziu, în 1875, spaniolii I-au prins şi I-au aruncat într-o temniţă din Manila, unde a trebuit să aştepte deschiderea procesului. Hayes şi-a petrecut perioada de întemniţare studiind teologia, iar rezultatul a fost că a devenit un catolic înfocat. Episcopul de Manila, încântat de pocăirea unui păcătos, a făcut uz de influenţa sa pentru a-1 elibera. După care Hayes s-a apucat de îndată de vechea meserie, la care a adăugat şi furtul vaselor pe scară întinsă.

El a fost din nou arestat pentru un act de piraterie de consulul englez din Samoa şi întemniţat până la sosirea următorului vas de război britanic, care să-i transporte în Australia spre a fi judecat. Intre timp i s-a permis să circule nestingherit pe insulă şi a devenit spiritul conducător în organizarea picnicurilor.

In această perioadă a sosit pe insulă căpitanul Ben

Pease, un alt răufăcător din Mările Sudului. Hayes şi Pease erau colegi vechi de breaslă, dar aproape din primul moment al întâlnirii s-au certat cumplit. Consulul era încântat de această întorsătură, pentru că vasul lui Pease era singurul cu care Hayes ar fi putut încerca să scape.

Apoi, într-o bună dimineaţă, căpitanul Pease îşi luă rămas bun de la prieteni şi ridică ancora. Câteva ceasuri mai târziu, Hayes era dat dispărut şi numai atunci îi trecu prin minte consulului că cearta nu fusese decât o înscenare pusă la cale pentru a-1 trage pe sfoară.

Legea nu I-a mai stingherit pe Hayes. El a murit de mâna secundului său scandinav, care I-a lovit în cap cu **o** rangă de fier şi I-a azvârlit peste bord.

Aproape ultimii piraţi au fost neguţătorii de sclavi americani. încă din **1808,** în Statele Unite fusese votată o lege prin care importul de sclavi negri era considerat ilegal şi comerţul cu ei, piraterie, dar legea a fost literă moartă de la început şi au trebuit să treacă mai bine de patruzeci de ani până ce s-a făcut ceva pentru ca ea să fie pusă **în** aplicare. Pe la mijlocul secolului, comerţul cu sclavi atinsese proporţii maxime şi, potrivit calculelor, **în 185& nu** mai puţin de cincisprezece mii de negri fuseseră aduşi în ţară – cifra cea mai ridicată pentru un singur an. Acest comerţ era atât de rentabil, încât dacă o singură expediţie de vânătoare a sclavilor din trei era încununată de succes, profiturile erau imense. Majoritatea negustorilor de „fildeş negru“ erau nordişti.

Odată cu preluarea puterii de către preşedintele Lincoln şi cu izbucnirea războiului civil în 1861 fură luate fără întârziere măsuri hotărâte pentru curmarea traficului.

Ţapul ispăşitor prins şi pedepsit a fost un anume căpitan Nathaniel Gordon, originar din Portland, statul Mâine, care comanda propriul său vas, „Erie“, de cinci sute de tone. Gordon a făcut în total patru călătorii. In cursul ultimei expediţii, el a fost surprins şi capturat în largul coastei de vest a Africii de vasul american „Mohicanul“ ; pe bordul vasului „Erie“’au fost găsiţi nouă sute şaizeci şi şapte de negri, care au fost duşi înapoi în

Monrovia, dar vasul cu sclavi era atât de încărcat, că peste trei sute din totalul sărmanilor negri au murit în cursul acestei scurte călătorii. Gordon fu dus la New York şi dat în judecată pentru piraterie, ceea ce îl făcea pasibil de pedeapsa cu moartea.

Procesul stârni o vâlvă nemaipomenită. S-au ridicat fel de fel de obiecţii împotriva procesului, atât din partea reprezentanţilor legii, cât şi a opiniei publice, dar acuzatul a fost găsit vinovat şi condamnat la moarte. In toate părţile oraşului au apărut nenumărate afişe, conţinând apeluri de felul acesta :

„Cetăţeni ai New Yorkului ! Săriţi în ajutor ! Cum adică, s$ se comită o crimă judiciara în mijlocul vostru şi sa nu se ridice împotrivă-i un singur glas de protest ? Căpitanul Nathaniel Gordon este condamnat la pedeapsa capitală pentru o crimă care timp de patruzeci de ani a fost, în mod virtual, literă moartă".

Totuşi, în ciuda apelurilor şi ameninţărilor, Gordon a fost spânzurat în ziua hotărâtă, 8 martie 1862, în închisoarea Tombs, ale cărei intrări erau toate păzite cu străşnicie de soldaţi ai marinei înarmaţi împotriva gloatei. El a fost ultimul alb care a murit în ştreang pentru crima de piraterie pe mare.

Epoca modernă pare să fi terminat cu pirateria, cu excepţia unor forme întâmplătoare şi hibride, după cum a terminat cu numeroase alte forme mai-atrăgătoare, ale activităţii umane. Ţinind seama -de crucişătoare care pot atinge viteze de treizeci şi cinci de noduri pe oră, de avioane, radio şi, în primul rind, de puterea poliţienească a statului modern, se pare că există puţine şanse ca un individ întreprinzător să-şi câştige existenţa în felul acesta şi, mai puţin chiar, ca un capital astfel investit să aducă profituri satisfăcătoare în comparaţie cu riscurile.

In general, piratul nu a fost un ins atrăgător ; şi cu cât aflăm mai multe despre el, cu atât mai puţin atrăgător devine. Romanticul târâie-brâu încins cu pistoale şi înjurăturile curgându-i gârlă de pe buze reprezintă un foarte bun subiect pentru povestiri, dar în viaţa reală el

trebuie să fi fost un personaj extrem de neplăcut. Piratul romantic şi excentric este cel pe care îl întâlnim de obicei în cărţi, inclusiv în cartea de faţă, dar specimenul adevărat era, de obicei, un laş şi un cuţitar care îşi lichida victimele pentru că morţii nu vorbesc.

Este probabil ca dispariţia pirateriei să fie definitivă. E greu de conceput ca piratul să mai revină vreodată pe scena istoriei.

ANEXA I

PIRAŢII CLASICI

Primele referiri literare la piraţii din Mediterana arată că pirateria ajunsese deja la un anumit grad de respectabilitate. Unul dintre personajele lui Homer întâmpină pe un marinar care debarcase pe ţărmurile ţării sale cu întrebarea nonşalantă dacă navighează în serviciul vreunui negustor sau ca pirat. Eroul primei sale epopei, Ahile, a fost, potrivit tuturor descrierilor, pirat^înainte de a se înrola în războiul împotriva Troiei, iar eroul celei de-a doua este un bărbat căruia tribunalul maritim modern i-ar îngădui doar o foarte scurtă spovedanie înainte de execuţie. Herodot îşi începe Cartea întâi cu relatarea isprăvilor unui corsar şi prezintă, fără să ia atitudine, succesele acestuia In acostarea navelor comerciale care transportau mărfuri din Siria spre Egipt. Adevărul este că pentru majoritatea scriitorilor greci pirateria era o meserie ca oricare alta, „pirat** fiind în mod virtual sinonim cu „navigator“, numele devenind odios numai dacă posesorul lui era în serviciul unui inamic.

Pe baza unor asemenea prime însemnări este destul de uşor să reconstituim metodele acestor corsari primitivi. Ambarcaţiile lor erau uşoare, aveau un deplasament mic şi fundul plat. Viteza era esenţială pentru atac şi fugă ; de asemenea, pescajul, întrucât, atunci când echipajul era încolţit de vasele inamice, el putea scăpa vâslind în ape puţin adinei, unde urmăritorii „de categorie grea“ nu se puteau avânta. Locurile alese pentru atac erau rutele comerciale bine cunoscute. In zilele de început ale navigaţiei era greu de reperat aceste rute. Navigatorul

pilota după ochi, înaintând de-a lungul coastei şi stabilindu-şi coordonatele geografice după jaloane cunoscute, cum ar fi munţii, pro- montoriile şi insulele, fără să se hazardeze vreodată să piardă uscatul din vedere pentru un număr prea mare de ceasuri. Bineînţeles, această metodă primitivă de calcul făcea imposibilă navigaţia în timpul nopţii şi marinarii mediteraneeni de odinioară nici nu se gândeau să o încerce. La asfinţitul soarelui, ei aruncau ancora, rămânând pe loc până când răsăritul astrului le îngăduia o anumită siguranţă a călătoriei.

Asemenea metode de navigaţie făceau ca tactica piratului să fie la fel de simplă ca aceea a haiducului sau tâl- harului de drumul mare, tot astfel şi fuga lui era mai lesnicioasă. Piratul nu trebuia decât să stea liniştit într-un golfuleţ stâncos până când îşi repera prada şi apoi să se năpustească asupra ei. Dacă prada era mai iute de picior, ea reuşea să se îndepărteze ; dacă era mai puternică, urmăritorul o lua la sănătoasa, dar nava comercială prea iute sau prea puternică pentru a fi abordată ziua era neputincioasă noaptea : piraţii nu făceau altceva decât să constate unde anume ancorează noaptea, năvăleau pe întuneric, atunci când cei mai mulţi membri ai echipajului dormeau, şi, ur- lând şi zbierând îngrozitor, urcau la bord ca furnicile şi capturau vasul înainte ca victimele să se fi trezit de-a bi- nelea. Sub biciul atacatorilor, nava era condusă de vâslaşii ei iniţiali până în vizuina piraţilor, unde se desăvârşea împărţirea prăzii.

Totuşi, unicele obiective ale acestor piraţi nu erau numai vasele de mare. In dese rânduri, ei îşi reuneau forţele şi făceau incursiuni rapide asupra oraşdlor de coastă. Jp. multe din insulele din Marea Enee se pot vedea şi astăz1. ruine străvechi ale unor turnuri înalte construite ca locuri de refugiu unde se puteau adăposti insularii de frica incursiunilor corsarilor. Aceste turnuri erau folosite şi pentru a semnala prezenţa corăbiilor de piraţi în largul coastei, când locuitorii din preajmă erau avertizaţi prin semnale de fum ziua şi prin semnale de foc noaptea. In

aceste incursiuni, evident, elementul surpriză era hotărâtor

— un atac rapid înainte ca victima să aibă timpul necesar pentru a înjgheba o apărare oarecare, acapararea cât mai grabnică, în câteva minute, a unei prăzi cât mai mari şi cit mai mulţi captivi, apoi plecarea fulgerătoare spre larg înainte ca ţinutul să fi fost pus în stare de alarmă.

Un atac de felul acesta este descris în culori vii în cân- tul nouă al *Odiseii.* El cuprinde o morală impresionantă, pe care piraţii mai înţelepţi o luau în seamă, dar cei mai mărginiţi o nesocoteau, în detrimentul lor :

„La plecarea din Troia, vântul mă împinse la Ismaros, în ţara ciconilor. Prădai oraşul, distrusei poporul ; luaram femeile şi multe ¿'.veri, pe care ni le împărţirăm, ca nimeni să nu plece fără parte dreaptă din pradă.

Poruncii apoi oamenilor mei să fugă iute, dar nebunii nu voiră să mă asculte, ci petreceau la ţărm cu vin, cu fripturi de oi şi boi. Câţiva dintre ciconii scăpaţi cerură atunci ajutorul altor ciconi viteji şi numeroşi, ce locuiau mai departe, înlăuntrul ţării, şi se luptau şi din care şi, la nevoie, şi pe jos ; în zori ei sosiră, câtă frunză şi cită iarbă dă primăvara. Iată că soarta rea ne şi ieşi ih cale. Duşmanii împinseră lupta spre vase şi suliţele de aramă începuseră să zboare dintr-o parte şi alta. Dimineaţa şi în toiul zilei, noi le ţinurăm piept, deşi erau mai mulţi. Dar mai pe seară, la dejugatul boilor, furăm răpuşi şi am pierdut aşa câte şase oameni de fiecare vas. Ceilalţi au scăpat de la moarte. O pornirăm din nou pe mare, dar bucuria că scăpasem teferi ne era tulburată de durerea pentru tovarăşii morţi" [39].

Potrivit analelor pirateriei, forţele ordinii au putut în nenumărate rânduri să-şi ia revanşa, întrucât tâlharii nu aveau destulă răbdare sau destulă încredere unii în alţii ca să se îndepărteze îndeajuns de urmăritori înainte de a începe împărţirea prăzii.

Citatul din Homer arată şi natura capturii pe care o

39 Homer. *Odiseea*, Bucureşti, Editura tineretului, 1955, p. 100.

luau cu sine piraţii. Incontestabil, partea cea mai valoroasă a capturilor erau fiinţele omeneşti. Comerţul cu sclavi este trăsătura esenţială a pirateriei din Mediterana, unicul fapt înfiorător care o deosebeşte de acţiunile bu- canierilor din Atlantic în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea. Aceştia din urmă, este adevărat, nu se dădeau în lături când era vorba să-aibă un profit oarecare de pe urma negrilor, dar principalul lor efort era îndreptat în sensul achiziţionării de mărfuri.

Venitul realizat din vânzarea sau răscumpărarea sclavilor făcea posibile marile organizaţii piratereşti şi le menţinea atât de puternice, încât statele de prim rang erau silite să le mituiască pentru a fi protejate. Afacerile de acest gen au luat asemenea proporţii, încât în perioada de înflorire existau centre de vânzare recunoscute, cum ar fi insula Delos în Marea Egee, unde captivii de pe toate coastele Mediteranei erau aduşi ca la o piaţă oficială.

Prima ciocnire între un stat comercial şi pirateria organizata despre care avem cunoştinţă pe baza unei tradiţii autentice a avut ca protagonişti pe fenicieni şi pe greci.

Fenicienii din epoca homerică deţineau monopolul virtual al negoţului activ din Mediterana. Ei erau aceia care aduceau nestematele, mirodeniile şi mătăsurile Orientului, transportate pe calea deserturilor şi depozitate în porturile lor pentru a fi duse în statele-cetăţi din Marea Egee şi de pe ambele coaste ale Mediteranei de vest. Ei au fost nu numai primii navigatori şi primii comercianţi ai epocii respective, ci şi colonizatorii Franţei meridionale, ai Spaniei şi ai Africii de Nord ; Cartagina şi Marsilia fac parte dintre întemeierile lor. Asemenea adevăraţilor imperialişti, ei aii colonizat în scopul de a-şi crea pieţe şi pe măsură ce luau avânt, întinzându-se, în cele din urmă, prin Coloanele lui Hercule spre coasta de vest a Africii, comerţul lor se îmbogăţea şi, odată cu aceasta, riscurile legate de Călătoriile mai lungi sporeau în mod proporţional. In cele din urmă, spiritul de iniţiativă i-a împins spre furtunosul şi misteriosul Nord în căutarea

preţioasei ambre de Baltica sau în Britania, al cărei cositor aveau să-i transporte în Tir sau Sidon în schimbul mărfurilor Orientului. Se credea chiar că pot ocoli Africa în trei ani de zile.

Grecii din această perioadă, mult mai săraci şi nu prea înzestraţi pentru treburile marinăreşti, erau duşmanii fireşti ai bogaţilor lor vecini orientali. Popor neastâmpărat, turbulent şi îndrăzneţ, aveau o poziţie geografică excelentă pentru a ajunge pe toate rutele comerciale obişnuite ale fenicienilor, a intercepta navele comerciale şi a se refugia repede în nenumăratele golfuleţe stâncoase care fierăstruiesc lunga linie de coastă a Eladei. Se poate ca Montescue să fi "exagerat când i-a numit piraţi pe toţi grecii din antichitate ; dar într-o anumită vreme probabil că a fost principala şi, categoric, cea mai remunerativă activitate a zonei maritime a peninsulei. După câte s-ar părea, sfârşitul războiului troian a găsit mulţi Ulise care să-şi omoare vremea şi să-şi câştige traiul în felul acesta; era un fenomen obişnuit ca, după mari războaie, marinarii care se întorceau în ţară şi nu găseau o ocupaţie să intre într-un grup de corsari sau să întemeieze unul nou.

In cea mai mare parte a acestei perioade, fenicienii nu dispuneau de o marină luptătoare, care să poată face faţă unor asemenea inamici. Atacurile necruţătoare ale piraţilor erau tributul firesc pe care trebuiau să-i plătească pentru bogăţiile transportate de ei pe apele mării. Uneori, fiind un popor de oameni plini de resurse şi luaţi în ansamblu nicidecum mai cinstiţi decât cei mai mulţi locuitori ai planetei, izbuteau să-şi redobândească bunurile. Pătrun- zând într-un port grecesc sub masca negustorului obişnuit, fenicianul îşi etala mărfurile pe bord şi-i poftea pe băştinaşi să cerceteze, să admire şi să cumpere. Cei mai mulţi clienţi, bineînţeles, erau femeile. Când se strângeau în număr destul de mare, ancora se ridica brusc şi grecoaicele se pomeneau preschimbate din cliente în marfă.

Totuşi, primul om care a făcut o încercare hotărâtă şi izbutită de a curăţa Mediterana de piraţi a fost un fenician,

unul dintre regii minoici ai Cretei. Incepând ca piraţi, această puternică dinastie a instaurat pe insulă cea mai formidabilă putere militară din vremea sa în secolul care a precedat războiul troian.

Puterea ei odată stabilită şi întemeiată în mare măsură pe **CQmerţ,** .unul dintre ei (al cărui nume nu-i cunoaştem) a construit din pădurile bogate ale regatului insular cea mai puternică flotă cunoscută în antichitate şi a întreprins fără milă şi cruţare vânarea şi distrugerea foştilor săi rivali. Poziţia geografică a Cretei – situată aproape în centrul liniilor maritime ale Mediteranei – i-a îngăduit să supravegheze tot ce se petrecea în apele greceşti învecinate, iar energia sa neobosită a îngenuncheat curând toate triburile elene. Ele au fost nevoite să accepte învoiala de a nu poseda ambarcaţii cu un echipaj mai mare de cinci oameni, singura excepţie fiind „Argosu, pe care li s-a permis să-i păstreze ca apărare împotriva altor piraţi.

In timpul vieţii acestui rege minoic, comerţul mediteranean a fost relativ în siguranţă. După moartea sa, puterea navală a Cretei a scăzut, corsarii au înflorit din nou şi a trebuit să mai treacă aproape o mie de ani până când să se ridice o altă putere capabilă să-i stăvilească.

Regele piraţilor în perioada post-homerică a fost Policrates, tiranul din Samos, care a domnit în secolul al Vl-lea î.e.n. In apogeul puterii sale, el stăpânea peste o sută de nave de război şi avea supremaţia în Marea Egee. In cele din urmă, după înfrângerea flotelor de piraţi rivale din Melita şi Lesbos, el a devenit stăpânul absolut al întregii coaste a Asiei Mici, de unde putea dirija puterea în declin a Feniciei şi zădărnici eforturile teribililor briganzi maritimi de pe coasta ciliciană. Dar chiar în zilele când se bucura de autoritate supremă şi de poziţia de stăpânitor legal nu a fost în stare să se dezbare de deprinderile cu ajutorul cărora ajunsese la mărire. Vasele altor state navigau numai cu permisiunea lui şi numai după ce plăteau tribut, altfel riscau, cum era şi normal, să fie capturate. Odată a mers până acolo încât a întrerupt

legătura între mai mulţi dintre confraţii săi suverani, captu- rând o navă oficială pe care Amasis, regele Egiptului, o trimitea în Lacedemonia să ducă în dar o cămaşă de zale brodată cu o ţesătură dfc bumbac aurit şi un vas superb, bogat împodobit cu pietre preţioase, destinat binecunoscutului strângător de aur Cresus, regele Lidiei.

Ca mulţi alţi oameni hărăziţi cu priceperea de a achiziţiona, Policrates se pricepea de minune să cheltuiască. In anii când a făcut din Samos prima cetate a epocii în ceea ce priveşte bogăţiile, a făcut-o şi prima cetate a artelor. Palatul pe care şi I-a construit era socotit printre minunile lumii. Asemenea piraţilor Renaşterii, i-a ispitit pe artiştii contemporani să vină şi să se stabilească în Samos, plătindu-le sume uriaşe ca să împodobească oraşul cu statui şi clădiri. Democedes, cel mai de seamă medic al timpului, a fost ademenit să părăsească Atena pentru un salariu fabulos, iar poetul Anacreon, ale cărui versuri cuprind nenumărate referiri la tiran, a fost prietenul intim al acestuia.

In cele din urmă, Policrates a fost victima trădării pe care el însuşi o practicase adesea cu mult succes. Oroetes, guvernatorul pe care cuceritorul Cirus îl instalase în Lidia, a asediat Samosul în 515 î.e.n., dar tiranul a rezistat, până când, în urma unor promisiuni atrăgătoare cu privire la o afacere foarte rentabilă, persanul I-a ademenit să coboare pe uscat, unde mult-priceputul rege, pirat şi patron al artelor a fost capturat şi răstignit

Odată cu înfrângerea de către romani a grecilor şi cu dă- râmarea Cartaginei după cel de-al treilea război punic, pirateria a reînviat brusc pe cea mai întinsă scară cunoscută în antichitate. Ambele neamuri învinse dispuneau de o anumită experienţă maritimă şi o remarcabilă tradiţie a agresiunii navale. Sosirea romanilor le micşorase importanţa, sporise şomajul şi cel puţin pentru moment făcea dificilă câştigarea existenţei. In chip firesc, un mare număr de oameni au îmbrăţişat din nou străvechea artă a triburilor lor.

Aproape pentru întâia oară s-a tras o linie clară de demarcaţie între piraterie şi război. Roma era un stat organizat, o putere dominantă ; ea reprezenta legea. Orice act de violenţă împotriva supuşilor ei pe uscat sau pe mare nu mai putea fi privit ca o luptă între rivali, ci ca un act de sfidare comis de proscris împotriva omului temător de lege. Mândria Romei, interesele şi simţul ei de ordine cereau ca negustorii ei să-şi poată transporta mărfurile pe mări în aceeaşi siguranţă ca şi pe uscat, dar a trebuit să treacă mult până când eficacitatea a fost pe măsura dorinţei. Pasiunea mării lipsea din temperamentul roman. Vajnicii ei soldaţi puteau lupta cu folos ca grup de abordaj, dar numai puţini romani fuseseră pregătiţi ca marinari de profesie – cea mai mare parte a transportului era efectuată de străini care ajunseseră sub stăpânire romană – şi nu se crease încă nimic în sensul unei marine republicane. In consecinţă, în timpul celor optzeci de ani de la căderea Greciei şi expediţia de pedepsire sub Pompei, foametea şi panica erau fenomene constante pe pieţele Romei datorită faptului că aprovizionarea era împiedicată prin- tr-o activitate mai mult decât susţinută din partea corsarilor şi în vreo două rânduri însăşi viaţa orgolioasei republici a părut grav periclitată.

In timpul îndelungatului război civil, când toate energiile Romei erau absorbite în distrugătoarea luptă dintre Marius şi Sulla, piraţii au devenit din ce în ce mai agresivi şi mai numeroşi, până când, în cele din urmă, au instituit practic o blocadă a porturilor italiene. Roma începu curând să simtă suliţa în coastă. Lipsa cea mai acută era grâul, articol importat în mari cantităţi din Egipt şi

Africa. Preţul griului crescu în scurtă vreme atât de mult, încât numai bogaţii şi-l puteau îngădui, în timp ce oamenii de rând din capitală mureau de foame ; răscoalele pricinuite de lipsa de alimente erau incidente care se petreceau ceas de ceas. Mările nu mai erau supravegheate nici măcar oficial, piraţii circulau în voie, nepedepsiţi, iar Roma nu se mai putea făli cu *Mare Nostrum.* Marea

Egee, ,,Golful aurului“, era pe de-a-ntregul în mâinile corsarilor.

Primejdia luă proporţii cu totul îngrijorătoare atunci când piraţii găsiră un protector în Mitridate, regele Pontului, cel mai redutabil dintre duşmanii republicii. După cum în perioade mai târzii un potentat din Răsărit s-a folosit de proscrişi în lupta sa cu Occidentul, tot aşa Mitridate i-a luat sub aripa sa pe cei mai de temut tâl- hari, cilicienii, le-a permis accesul în porturile sale şi le-a îngăduit chiar să se folosească de galerele sale de război, întovărăşind, cel puţin o dată, pe starostele piraţilor, Selencus, în una din expediţiile acestuia. Aliaţii săi nu mai erau o adunătură de cuţitari vicleni ; ei lăsau acum impresia unei organizaţii navale, atacând potrivit unei strategii chibzuite, şi nu ca până acum, fără ordin sau unitate de comandă. Aceasta, cel puţin din punctul de vedere al oamenilor legii, începea să aducă mai curând a război decât a piraterie, dar o confuzie asemănătoare avea să domnească încă vreo şaptesprezece secole, în momentele culminante ale oricărui ciclu pirateresc. In practică, ceea ce se întâmplă mai era piraterie – echipajele nu se supuneau legilor ţării, sub steagul căreia luptau, nu primeau plată regulată, mulţumindu-se cu ja^irile, pentru care ţineau o contabilitate a lor proprie, tratindu-i pe captivi nu ca pe nişte prizonieri de război, ci ca pe victime ale pirateriei (deşi această deosebire nu era atât de mare cum avea să devină mai târziu) şi dându-şi seama perfect că în eventualitatea propriei lor capturări nu mai pot spera nimic în afară de o execuţie sumară sau vânzarea ca sclavi, după bunul plac al celor care-i capturau.

In sfârşit, când situaţia Romei era atât de desperată încât domolise până şi ura dintre partidele ostile, Senatul îşi reluă funcţia de organ naţional şi în 67 î.e.n. pregăti o expediţie care să salveze statul de la dispariţie. Comandantul ales a fost Pompei, care în urma războaielor civile era socotit primul bărbat al republicii. Era învestit cu pu- teri dictatoriale şi toate resursele Romei erau puse la dispoziţia sa. El însuşi considera acţiunea atât de

formidabilă, încât a cerut şi i s-au acordat trei ani de zile de autoritate pentru a o putea duce la capăt. încrederea de care se bucura dictatorul a fost ilustrată de faptul că la vestea numirii sale preţul griului a scăzut brusc.

Prima urgenţă era curăţarea de tâlhari a Mediteranei de vest, în scopul de a se redeschide porturile italiene şi de a se restabili comerţul muribund. Pentru aceasta, Pompei a împărţit zona în treisprezece districte, fiecare sub comanda unui locotenent, care avea ordinul de a cerceta în amănunt toată linia de coastă pentru a-i depista pe bandiţi, urmând ca aceştia să fie capturaţi sau scufundaţi imediat. Pompei însuşi a pornit la drum în fruntea flotei din Rhodos, a cărei datorie era de a curăţa coastele Africii, Siciliei şi Sardiniei, în timp ce locotenenţii săi operau în largul Spaniei şi Galiei. După patruzeci de zile, comandantul suprem putea raporta că întregul bazin al Mediteranei de vest era curăţat de piraţi.

Apoi, Pompei s-a îndreptat spre est cu şaizeci de vase pentru a-i scoate pe piraţi din fortăreţele lor indigene. Aceştia erau deja speriaţi de succesele lui în apus, aşa că la sosirea lui se reiraseră din largul mării înspre râuri şi în porturile ascunse ale coastei zimţate a regiunii. Singurii care au încercat să reziste cât de cât au fost bonzii maritimi ai Ciliciei, care au fost înfrânţi fără dificultate nu departe de Coracesium. Oraşele şi navele lui Mitridate s-au supus curând, fapt care s-a datorat în mare măsură reputaţiei de om îngăduitor de care se bucura cuceritorul într-o vreme când, potrivit uzanţelor, asemenea inamici erau crucificaţi. In loc de a-şi măcelări prizonierii, Pompei îi statornicea în cetăţile răzleţe ale Ciliciei, care de atunci a devenit provincie romană.

După patruzeci de zile de la sosirea sa în largul coastei Asiei Mici, piraţii erau completamente zdrobiţi, toate fortăreţele întărite capturate şi întreaga Mediterană redeschisă comerţului roman. Prada era pur şi simplu enormă : patru sute de vase fuseseră capturate, o mie trei sute distruse, toate arsenalele arse până în temelii şi toate forturile rase de pe faţa pământului. După socoteli, peste

zece mii de piraţi fuseseră înecaţi şi douăzeci de mii capturaţi. Printre captivii romani eliberaţi se afla şi amiralul flotei romane staţionate anterior în Cilicia.

In felul acesta, în loc să-şi îndeplinească misiunea în trei ani, cât ceruse, Pompei o putea socoti de pe acum încheletă. Au trebuit să mai treacă aproape două mii de ani până când piraţii din Mediterana să fie pedepsiţi atât de rapid şi de total.

In următorii douăzeci de ani, negustorii şi-au putut ve*- dea de treburi relativ paşnic, mai ales în cea de-a doua parte a intervalului, sub protecţia severă şi eficientă a stăpânirii lui Iuliu Cezar. Dar la moartea sa, în anul 44 î.e.n., atât pe uscat, cât şi pe mare se dezlănţui anarhia. Dizidenţii nemulţumiţi au plecat peste hotare, hărţuind republica fie pe cont propriu, fie în slujba unui inamic. Printre cei care au apucat calea mării a fost – ironia soartei ! — şi Sextus Pompei, fiul marelui Pompei, care, după ce fusese exilat, a înjghebat o flotă condusă îndeosebi de compatrioţi proscrişi şi sclavi. Stabilindu-şi cartierul general în Sicilia, el a devastat coastele Italiei într-o asemenea măsură, îneât aproape că a reînviat starea de lucruri căreia îi pusese capăt tatăl său.

In acea perioadă, totuşi, Roma nu era suficient de puternică pentru a i se împotrivi, aşa că a semnat cu el un tratat prin care îi acorda Sicilia, Sardinia şi Achaia în schimbul liberei treceri a vaselor italiene. Dar Sextus era un pirat îtiult prea înrăit ca să respecte o asemenea învoială ; după puţină vreme şi-a reînceput jafurile şi atacurile, până când, în cele din urmă, Octavian I-a trimis pe Agrippa să-i pună la punct. Agrippa a ieşit învingător într-o luptă în largul coastei Siciliei, astfel că, până în momentul când imperiul a început să se destrame, Roma a putut să-şi menţină libere căile maritime. Odată cu decăderea civilizaţiei romane a decăzut şi pirateria, devenind o simplă reminiscenţă din trecut; au trebuit să treacă mulţi, foarte mulţi ani până când Europa să se trezească din nou la viaţă, foarte puţine din vasele care navigau po mare meritând să fie jefuite.

ANEXA II

POVESTEA DOAMNEI JONES

Reverendul Thomas Bolton, capelanul Consulatului din 'Alger, autentifică următoarea relatare privind regimentul hibernian1:

„La 16 august 1747, un detaşament din acest regiment, aflat pe atunci în slujba Spaniei, a fost surprins de nişte corsari algerieni pe când se îndrepta dinspre Mallorca spre continent. Au opus rezistenţă primului sebec care a apărut, până când şi-au epuizat toate rezervele de pulbere, după care au abordat inamicul şi i-au azvârlit pe turci peste bord. Năpustindu-se asupra lor un vas mai mare, nu au avut de ales : au trebuit să se predea. Un turc strigă : «Spanioli nu Sunteţi ; dacă nu Sunteţi englezi, atunci Sunteţi draci». Grupul era format dintr-un locotenent-colonel, şase căpitani, zece ofiţeri subalterni şi vreo şaizeci de soldaţi, ceea ce mai rămăsese din campaniile nenorocite din Italia. La sosirea în Alger, tricolorul regimentului, respectiv o cruce pe un fundal alb, precum şi armoariile Irlandei cu inscripţia «Reggimento di Hiber- nia» fluturau pe sebec. Printre doamne se număra doamna Jones cu cei doi copii mici ai ei, fiica ei Nancy din prima căsătorie, o fată în vârstă de numai nouăsprezece ani, totuşi foarte stimată pentru virtutea şi bunul ei simţ, precum şi admirată pentru frumuseţe ; de asemenea, o servitoare“.

După ce descrie greutăţile pe care le-au îndurat aceste femei şi cum copila care nu împlinise nici opt ani era pusă să care apă, să mături şi să cureţe gunoiul acoperită doar cu o haină turcească veche şi zdrenţăroasă, Bolton continuă :

„într-o zi, doamna Jones şedea cu copilaşul ei cel mai mic în braţe în uşa casei în care locuia, când se apropie de ea un turc care începu s-o bruftuluiască, cerându-i să aleagă între cedare sau moarte. Ea se retrase într-o cameră interioară şi de acolo într-un pod cu ajutorul unei

scări pe care o trase după sine. Turcul aduse copilul şi, după ce rlnd pe rând o certă, o ameninţă şi o imploră, scoase sabia şi-l răni pe copil la un braţ. Doamna Jones scoase un ţipăt, turcul răni copilul la celălalt braţ ; până la urmă îi re- teză o mână şi i-o aruncă mamei, la care aceasta apucă din pod o piatră de moară spartă pe jumătate, o aruncă asupra turcului şi-i frânse piciorul. Turcul ucise copilul, îi tăie capul şi-şi descărcă pistolul asupra femeii fără să o nimerească. Aceasta aşteptă un moment prielnic şi cu cealaltă jumătate de piatră îl lovi atât de rău, îneât îl lăsă în nesimţire. Femeia coborî, îl omorî pe turc cu sabia, puse copilul într-un coş şi se duse să se înfăţişeze deyului".

Pe când era consul general la Alger, Sir Lambert Playfair nu a izbutit să afle urmarea celor petrecute, dar a fost încredinţat că o moarate crudă era singura soartă rezervată unui sclav care cuteza să omoare sau măcar să se atingă de un turc.

ANEXA III

FUGA LUI JACHIMOSKY

Fuga plină de peripeţii a sclavilor de galeră de pe un vas de război turcesc este descrisă într-o scrisoare spaniolă

— aproape un unicat în felul ei –, a cărei traducere o redăm aici :

DARE DE SEAMĂ

asupra răpirii şi capturării galerei amiralului din Alexandria, în portul Metellin, prin strădania căpitanului Marco Jachimosky, sclav pe sus-pomenita galeră, şi a eliberării a două sute douăzeci de sclavi creştini la 18 iulie 1628.

Tipărită la Rorya Tradusă din italiană in spaniolă de Miguel de Santa Cruz

Norocoasa şi izbutita capturare a unui vas amiral din Alexandria şi eliberarea a două sute douăzeci de creştini au avut loc la 18 iulie 1628 în felul următor :

Mahomet, fratele mai mic al lui Rassimfyech,

guvernatorul Damiattei şi Rossero, căpitan a patru galere destinate navigaţiei şi pazei apelor din preajma Alexandriei, al cărui vas amiral avea un echipaj de două sute douăzeci de creştini, dintre care trei erau greci, doi englezi şi numai unul italian, iar toţi ceilalţi ruşi (de obicei numiţi moscoviţi), a pornit din Constantinopol luându-i pe Ysuf Cadi, un turc numit judecător la Alexandria de către Curtea Supremă a Turciei (ei îi spun Divan), împreună cu soţia şi familia lui. Ei s-au îndreptat spre portul Metellin, unde, nefiind în prea mare siguranţă din pricina mării neliniştite, vremea fiind foarte furtunoasă, vasul amiral se despărţi de celelalte vase de pază la vreo milă depărtare. La 18 iulie, căpitanul Mahomet a debarcat ca să ia provizii împreună cu aproximativ şaizeci de turci. în totul erau ca la o sută cincizeci de pasageri împreună cu ofiţerii şi soldaţii. Printre sclavii creştini era unul Marco Jachimosky, vasal al regelui Poloniei, originar din Baro. Era un om de naştere aleasă şi pregătit în meseria armelor înainte de a fi fost făcut prizonier de către turci în atacul lor asupra Poloniei. Căpitanul aflându-se pe ţărm cu un mare număr de turci, el se lăsă în nădejdea Celui de Sus şi luă hotărârea de a redobândi libertatea sa şi a tovarăşilor săi şi se sfătui cu privire la situaţie cu alţi doi – Ştefan Şata- nowskl şi Stolcina —â amândoi legaţi de el cu lanţuri, dar nelncă- tuşaţi pe locul lor de la furcheti şi liberi să umble pe corabie. Aceştia doi, socotind că încercarea lor nu va izbuti, au căutat să-i facă să renunţe. Dar omul s-a apucat de treabă (nu-i lipsea niciodată curajul în faţa Proniei cereşti), vorbind despre planul lui şi făcând pregătiri. Lipsit de arme, se apucă să confecţioneze *6* măciucă dintr-un buştean pe care îl luă de la bucătarul vasului) acesta împotrivindu-se, fu lovit în cap şi căzu mort pe duşumea. După aceasta, cutezătorul Marco se rostogoli până la pupă, unde erau înmagazinate foarte multe arme, şi când

un soldat grec renegat i se puse de-a curmezişul, Marco îl doborî cu o sabie pe care o găsise lângă plita bucătarului şi astfel îl ucise pe grec. Marco luă apoi comanda, împărţi armele între tovarăşii săi, după care, cu răngi de fier, butuci şi tot ce le cădea în mână, i-au atacat pe duşmanii lor. După aceea s-a îndreptat spre prova, unde se găsea şeful de echipaj, care, stând sub un cort, nu văzuse ce se petrecuse şi credea că zgomotul nu este altceva decât larma obişnuită a sclavilor. Văzându-1 pe Marco şi pe ceilalţi lângă el, apucă două săbii, câte una în fiecare mână, dar nu a fost îndeajuns de iute, pentru că Marco îl împunse cu sabia în coastă şi omul căzu mort în mare. Turcii au tăiat funiile cortului ca să-i astâmpere pe sclavi, dintre care cei mai mulţi erau acum înarmaţi din ordinul lui Marco, şi au aruncat învelitoarea peste toţi cei de faţă. Sclavii au luptat fără să se oprească şi, după ce au măcelărit majoritatea turcilor, iar pe ceilalţi i-au azvârlit în mare, au tăiat frân- ghiile ancorelor de care era legată galera, au vârât vâslele în apă şi au pornit din port în bătaia tunurilor din oraş şi de pe alte vase aflate în port; au scăpat nevătămaţi şi galera s-a îndreptat spre larg, în timp ce turcii urlau şi-şi smulgeau bărbile în urma lor. In continuare, creştinii au fost urmăriţi de trei vase de pază începlnd de la ora trei după-amiază, în tot timpul nopţii şi o bună parte din ziua următoare, când i-a surprins o vreme cumplită, cu ceaţă, vânt şi ploaie, ceea ce i-a silit pe turci să se înapoieze la Metellin şi le-a îngăduit creştinilor să fugă.

Scăpând de atacul păgânilor, ei au reuşit, după cincisprezece zile de peripeţii pe timp de furtună, să ajungă la Messina, de unde, dat fiind că vremea se îmbunătăţise, s-au îndreptat spre Palermo fără a pierde multe zile. Aceasta s-a întâmplat din ordinul viceregelui Siciliei. Redobândindu-şi scumpa libertate fără a pierde măcar un singur suflet de

creştin, ei au desfăcut lanţurile a douăzeci şi doi de turci pe care îi încătuşaseră de furcheti şi i-au trimis în lumea largă, procedând la fel cu Ramer Cadenna, soţia judecătorului Ysuf, aflat la Metellin, cu toate că ar fi putut-o vinde pe bani frumoşi. In slujba ei erau patru sclave crcştine tinere – două se numeau Ana, una Caterina şi ultima Margareta. Pe lângă ele mai era o altă sclavă care ar fi urmat să fie vândută la Constantinopol – o creştină foarte frumoasă şi graţioasă. Numele ei era tot Caterina.

Nobilul şi curajosul Marco, ales căpitan de către tovarăşii săi,
0**luă în căsătorie şi dintre celelalte patru trei s-au măritat cu trei ofiţeri.**

în cele din urmă, lăsând galera viceregelui Siciliei, Marco, acum devenit faimos, nedorind să primească cei o mie cinci sute de escudos pe care îi oferea viceregele, a acceptat, totuşi, în dar un bric, precum şi un alai de împrumut care să-i ducă la Roma, spre care a plccat cu cele cinci doamne şi treizeci de tovarăşi ai săi la 25 august.

A doua zi, în semn de mulţumire lui Dumnezeu pentru atâta milostivire, precum şi în semn de recunoştinţă fată de locţiitorul lui Hristos, ei au aşternut la picioarele Sanctităţii-Sale drapelul regal al vasului amiral, drapel făcut din mătase albă, brodat şi cusut bogat cu patru semilune şi plin de litere arabe. I-au oferit, de asemenea, un felinar de bronz de fabricaţie maură, aurit şi gravat cu deosebită artă. Prin biserici au atârnat numeroase alte steaguri – mai ales în biserica Sf. Stanislau a polonezilor, cu condiţia ca, atunci când se va fi terminat construirea bisericii Sf. Cayo, Papă şi Martir, steagul să fie transferat acolo.

Prin bunăvoinţa cardinalului Bprrino, ei au fost primiţi cu mărinimie la Sf. Geronimode Ripera, spovedindu-se şi împărtăşiţi- du-se cu toţii pentru sfârşitul atât de fericit al peripeţiilor lor.

DOMNUL FIE LĂUDAT.

Cu drept de publicare în Barcelona – Stepher. Liberos, strada Santo Domingo, 1028.

ANEXA IV

PIRATERIA ŞI LEGEA

Până în secolul al XIV-lea, cazurile de piraterie din Anglia erau. judecate de către curţile civile, dar după 1340, când regele Eduard al III-lea a distrus flota franceză la Sluys şi s-a intitiilat „suveran al mărilor înguste“, au fost instituite curţi ale Amiralităţii. Aceste curţi erau autorizate să judece toate cazurile de piraterie sau orice alte crime săvârşite în apele mari.

Mai târziu, regii Henric al VUI-lea şi Ludovic al XH-lea au semnat un tratat prin care amândoi monarhii erau de acord să ia măsuri de stârpire a pirateriei printre supuşi şi de-a lungul coastelor lor.

In 1536, Henric al VlII-lea a promulgat primul Act al pirateriei; rezultatul a fost că a apărut un nou tip de funcţionar, viceamiralul coastei, care urma „să procedeze în chestiunile piratereşti... potrivit dispoziţiilor legilor4*, cu toate că mulţi dintre aceşti viceamirali, asemenea unor membri ai familiei Killigrew din Cornwall, nu erau deloc mai de treabă ca piraţii înşişi.

Prima curte a viceamiralităţii instituită în afara Angliei a fost în Newfoundland, în 1615 – curte trimisă ca să judece nenumăratele cazuri de piraterie şi alte crime comise de către marinarii neciopliţi şi nesupuşi care veneau cu miile ca să pescuiască în largul bancurilor în fiecare vară ; curtea aceasta a fost însă instituită pentru a face faţă unei situaţii extreme şi nu avea un caracter permanent.

Cel de-al doilea şi cel mai important Act al pirateriei din legitatea engleză a fost cel din 1699, care împuternicea curţile Amiralităţii să judece procesele de piraterie din coloniile şi de pe plantaţiile din America de Nord şi Indiile de Vest.

Prin Actul din 1699, toate persoanele arestate şi acuzate de piraterie în colonii puteau fi judecate şi, dacă

erau găsite vinovate, pedepsite pe loc. Aceasta reprezenta o sensibilă îmbunătăţire a vechiului sistem, prin care acuzaţii, cu martorii necesari, trebuiau trimişi în patrie, în Anglia, ca să fie judecaţi, procedură costisitoare şi tărăgănată, a cărei urmare era, de cele mai multe ori, achitarea totală a acuzatului pentru a se evita deranjul şi cheltuielile.

Printre cele mai importante clauze ale Actului din 1699 erau următoarele :

„...mai cu seamă în ultimii ani s-a văzut din experienţă că persoanele care săvirşesc acte de piraterie, tâlhârie şi crimă pe mările Indiilor ocupate şi de vest sau din apropierea lor, precum şi în locuri foarte îndepărtate nu pot fi pedepsite cum se cuvine fără multă bătaie de cap şi mari cheltuieli, întrucât trebuie trimise în Anglia pentru a fi judecate... astfel că multe persoane leneşe şi fără căpătâi au fost în acest fel încurajate să se facă piraţi şi să ducă acest fel urât de viaţă, convinse că... nu vor fi judecate pentru asemenea fapte de piraterie şi tâlhărie din pricina marilor inconveniente şi cheltuieli de care fără doar şi poate vor avea parte cei ce vor încerca să-i aresteze şi să-i judece...“

S-a dat, aşadar, ordin ca actele de piraterie comise în zona de jurisdicţie a amiralilor să fie judecate de cea mai apropiată Curte a Amiralităţii, toţi funcţionarii de stat autorizaţi având dreptul de a aresta şi judeca o persoană învinuită de a fi săvârşit un act de piraterie pe orice mare, fluviu, nu etc.

In 1721 a fost redactat un alt Act al pirateriei, care venea cu adaosuri fundamentale.

Printre altele, el prevedea :

„Ţinând seama de faptul că în ultima vreme numărul persoanelor care săvârşesc acte de piraterie pe mări, precum şi de faptul că, în pofida legilor existente..., s-au făcut piraţi şi au îmbrăţişat acest urâcios fel de viaţă, datorită căruia negoţul şi navigaţia spre locurile îndepărtate vor avea mult de

suferit...“

Urmează o listă de pedepse privind pe :

„Toţi comandanţii sau stăpânitorii de vase care vor face comerţ sau troc sau schimb cu vreun pirat... Dacă asemenea persoane vor fi găsite vinovate, vor fi considerate piraţi*.

Printre alte pedepse, celor găsiţi vinovaţi li se interzicea asistenţa spirituală a clericilor.

Pentru a-i încuraja pe marinari să reziste atacului piraţilor, s-a dat ordin ca toţi marinarii răniţi în luptele cu piraţii să fie premiaţi şi primiţi în spitalul din Greenwich, bucurându-se de un regim preferenţial în comparaţie cu alţi marinari. Pe de altă parte, cei care nu se apărau împotriva piraţilor îşi pierdeau solda şi erau întemniţaţi şase luni.

Actul din 1721 mai prevedea:

„Posesorul unui vas sau oricare altă persoană ce face negoţ cu vreun pirat sau îi procură muniţii sau provizii, sau care echipează un vas pentru un asemenea comerţ, sau care se consultă, se aliază sau corespondează cu un pirat în cunoştinţă de cauză se socoteşte a fi de fapt pirat, criminal sau tâlhar.

Două alte acte pentru stârpirea pirateriei au fost votate în 1744, respectiv în 1837.

Pedeapsa pentru cei condamnaţi pentru piraterie era moartea, pedeapsă care mai este în vigoare pentru cazurile când a fost folosită violenţa ; altfel, condamnatul este pasibil de pedeapsa maximă a detenţiunii pe viaţă sau o altă pedeapsă mai mică.

Consiliul privat din 1873 a aprobat definiţia pirateriei din procesul Rex contra Dawson, 1696 :

„Pirateria este doar termenul marinăresc pentru tâlhăria ce **cade sub jurisdicţia Amiralităţii... Dacă marinarul de pe vreun vas va deposeda pe stăpânul acestuia şi după aceea va duce cu intenţie criminală vasul sau oricare din bunuri în orice loc de sub jurisdicţia lordului amiral, aceasta este tâlhărie şi piraterie“.**

j ■

Tn 1824 a fost votat un Act ce declara vinovat de piraterie pe orice supus britanic „care în largul mării... răpeşte orice persoană ca sclav...“ Pedeapsa era moartea, dar Actul din 1837 a preschimbat-o în deportare pe viaţă. Legea aceasta îi includea „pe toţi cei care fac negoţ cu sclavi sau echipează vase cu sclavi, dau bani cu împrumut pentru echiparea lor, sau pe cei care sunt medici sau ofiţeri însărcinaţi cu supravegherea încărcăturii pe un vas cu sclavi, sau care cumpără sclavi44.

Simbolul împuternicirii de a sechestra vasele şi corăbiile în numele înaltei Curţi a Amiralităţii era – şi mai este şi astăzi – o vâslă de argint. Ea este purtată de mareşalul înaltei Curţi şi aşezată pe masă în faţa judecătorului.

Originea vâslei de argint este necunoscută, însă este foarte veche şi poate fi urmărită până la perioada timpurie a Tudorilor. Cea mai veche vâslă de argint este vâsla celor Cinci Porturi. Vâsla ducatului de Cornwall aparţinuse pe vremuri Dartmouthului, pentru că jurisdicţia „apei Dartmouthului“ şi majoritatea porturilor maritime importante din Anglia îşi aveau vâsla lor de argint. '

Şi în alte părţi ale Imperiului britanic existau vâsle de argint, de exemplu în Bermude, la Cape Town şi Sydney. Cea care-i aparţine Irlandei a fost furată de la locţiitorul mareşalului în 1842, pe când îşi exercita funcţia în vestul Irlandei, şi de atunci nu a mai fost recuperată.

La orice execuţie de piraţi, procesiunea către spânzură- toare era condusă de către mareşal, care mergea pe jos sau călare, cu vâsla de argint pe umăr.

JURNALUL DE BORD AL LUI EDWARD BARLOW

*

Barlow a navigat spre Anglia ca prim secund al vasului „Septer“ al Companiei Indiilor Orientale, dar în timpul călătoriei căpitanul a murit şi comanda a fost preluată de Barlow.

„15 august 1G97.

Trecând de mica insulă Bab 2 dimineaţa, am

observat pe neaşteptate că avem un vas în plus care pătrunsese în mijlocul flotei noastre ; vasele noastre erau puţin răzleţite, astfel incit se formase un gol pe unde putea trece o corabie în afara bătăii tunurilor noastre. Nu arborase niciun steag, dar naviga cu două vele gabier şi avea mai multe pânze înfăşurate decât poartă de obicei vasele» şi anume o velă de arbore gabier artimon şi una de vergă contrarandă, ceea ce ne-a făcut să ne dăm seama de îndată cam despre ce este vorba ; apropiindu-se destul de mult de noi, însă nu până în bătaia tunurilor, am văzut ce vas este – o fregată arătoasă, după câte am aflat mai târziu construită la Dedford şi numită «Galera Aventura», cu vreo 28—30 de tunuri şi având pe puntea inferioară a tunurilor un şir de hublouri pentru vâsle cu care să se lopăteze pe vreme liniştită. Steag nu avea, decât o flamură latâ şi roşie, fără niciun fel de cruce pe ea.

Şi, făeându-ne noi socoteala că ar putea să ne ia drept un vas maur, îritrucât era în poziţie de tragere, I-am lăsat să se apropie de noi cât pofteşte, deoarece convoiul Duck era departe la pupa, vântul era foarte slab şi vasul nu se putea apropia de noi; văzând însă că încearcă să se apropie de noi cu orice preţ şi că este aproape paralel, am arborat de îndată steagul şi am tras cu tunurile asupră-i de două-trei ori, nu fără succes, pentru că am deschis drum bărcilor în direcţia vasului aceluia. Trăgând de patru- cinci ori asupra uneia din corăbiile maure, vasul pirat a lovit-o în carenă şi prin vele. Dar, dându-şi seama că noi ne îndreptam cu toată graba spre el, şi-a pus câte pânze a putut, depărtându-se cu ajutorul acestora şi al vâslelor, în timp ce noi trăgeam cu tunurile de mama focului şi oamenii noştri strigau aşa de tare, îneât cred că ne auzeau ; cred iarăşi că ne-au luat drept unul din vasele regelui. Cât timp a mai fost în raza noastră, nu am încetat să batem cu tunurile şi, socotesc eu, I-am atins de vreo câteva ori.

Vasul avea Insă o viteză mult mai mare ca a noastră şi, ieşind din bătaia tunurilor noastre, şi-a strlns vâslele şi velele mici şi le-a desfăcut pe cele de jos pe vergi şi ne-a aşteptat

Cum însă nu avea de înfruntat niciun vânt, atunci când ne-am apropiat, din nou ridică pânzele ca să se îndepărteze. Făcu astfel de două ori, apoi, văzând că noi, totuşi, continuăm să-i urmărim, a ridicat toate pânzele şi dus a fost

Câteva din vasele maure având foarte mulţi bani la bord şi flota fiind, categoric, cam răzleţită, dacă vasul nostru nu ar fi fost în mijlocul ei, corsarul ar fi prădat, fără îndoială, de bunuri toate corăbiile din faţă fără prea multă greutate, iar vasul olandez nu le-ar fi putut ajuta pentru eă se deplasa greu şi vânt nu era deloc sau prea puţin. Aceasta s-a dovedit a fi în folosul Companiei (Compania Indiilor Orientale) de la Surrat, pentru că, dacă piraţii ar fi distrus sau jefuit vreuna din corăbii, toţi englezii ar fi avut parte de temniţă grea Ia Surrat. Corsarul fiind zădărnicit In intenţiile sale şi, apoi, văzând un convoi destul de mare împreună cu corăbiile maure, s-a îndreptat spre coasta Indiei.

Vasele maure au fost foarte recunoscătoare pentru că au scăpat de corsar, al cărui căpitan, după cum am aflat mai târ- ziu, era William Kidd.

A doua zi dimineaţa, la 16 august, ieşise din raza vederii noastre.

După această palpitantă întâmplare, „Septer“-ul ancoră la Karwar, unde oamenii aflară mai multe despre Kidd, precum şi despre faptul că

„...piratul fusese acolo, în golf, cerând cherestea şi apă şi că pusese mâna pe o navă din Bombay cu vreo doi englezi la bord şi restul negri ; apoi a scos dintr-însa tot ce-i putea fi de folos, precum şi banii, care se ridicau la vreo trei-patru sute de rupii, şi a plecat mai departe în josul coastei. Intre **timp I-au părăsit ciţiva dintre oamenii săi, printre care şi un**

evreu. Pe acesta, Compania Ketch I-a dus la Bombay".

La Calcutta, Edward Barlow află că William Kidd trecuse pe acolo :

„Şi trimise oameni pe uscat ca să ceară cherestea şi apă, spunându-i domnului Penning, şeful local, că a fost trimis de regele Angliei şi că are misiunea să captureze piraţi sau francezi. El însuşi însă s-a făcut pirat. Avea mandat din partea regelui, cu semnătura acestuia, dar cum anume făcuse rost de el ştiu mai bine cei care i I-au dat şi care i-au cerut să se folosească de document pentru a săvârşi cât mai multe ticăloşii. Dar şeful n-a vrut să-i trimită nimic la bordul vasului, dându-şi seama cam cu cine are de-a face. Pe de altă parte, Kidd îi trimise vorbă pe ţărm ca, pentru refuzul de **a-i fi satisfăcut neînsemnata lui rugăminte, va înştiinţa Whitehallul la înapoierea sa in Anglia*.**

ANEXA VI

DISCUŢIE DESPRE PIRAŢI ŞI MIJLOACELE POTRIVITE PENTRU A-I STIRPI

„Acum vreo douăzeci de ani, regele Carol al II-lea a binevoit să mă trimită în Noua Anglie ca să mă informez cu privire la comerţul oamenilor de acolo. Am observat că ei echipează vase de câte 60—70 tone, cu echipaje foarte bune, ai căror membri se numesc *privatieri* şi pe care le trimit fără împuternicire sau calificare în Indiile de Vest spaniole ; acolo, marinarii au săvârşit tot felul de acte de violenta împotriva locuitorilor şi au adus acasă mari cantităţi de argint în monedă şi lingouri, cupe bogate, odoare bisericeşti şi alte bogăţii, astfel că ambasadorul spaniol s-a plâns de acestea Maiestăţii-Sale şi până la urmă s-a convenit ca Maiesta- tea-Sa să echipeze 5 sau 7 fregate cu echipaje foarte bune, dar toată cheltuiala să fie suportată de regele Spaniei, ţinta urmărită fiind de a-i captura şi zdrobi pe piraţi. îndeplinirea acestei

misiuni i-a fost încredinţată lui Sir Robert Holmes, care, el însăşi sau prin locţiitorii săi, avea puterea de a acorda iertăciuni (anexăm aici un duplicat) tuturor celor care i se înfăţişau lui în numele proclamaţie! Maiestăţii-Sale (publicată atunci) şi prezentau suficiente garanţii că de aici înainte vor trăi în pace etc. Cum însă regele Spaniei nu a onorat plăţile făgăduite, proiectul a căzut. Nu am mai auzit de fapte piratereşti în ultimii ani în aceste locuri, pentru că piraţii au descoperit că este mai profitabil şi mai puţin riscant să navigheze spre Marea Roşie, unde iau de la mauri tot ce au aceştia, fără împotrivire, şi duc bunurile capturate la vreuna din plantaţiile lor de pe continentul Americii sau pe insulele învecinate, unde sunt primiţi şi găzduiţi în porturi şi unde, iarăşi, îşi pregătesc vasele ca să plece înspre aceleaşi locuri.

La ultima mea sosire în Anglia am înştiinţat judecătoriile vămilor Maiestăţii-Sale (printre altele) că guvernatorii plantaţiilor, îngăduind piraţilor tuturor naţiunilor să fie stăpâni şi proprietari ai oricăror vase, Încurajează foarte mult comerţul ilegal, după care am propus măsura ca niciun privatier să nu se bucure din partea guvernatorului de nicio libertate şi de niciun privilegiu în plantaţie decât dacă dă o garanţie suficientă (nu mai puţin de 1 000 de lire sterline), care să fie luată şi aprobată de o persoană pe care Maiestatea-Sa va binevoi să o numească.

Cele mai însemnate locuri unde poposesc şi ancorează piraţii sunt următoarele :

***Insulele Dahama*; Acum 8 ani, John Hoadley, stăpânul unui vas cu 32 de tunuri, a sosit în insula Providence de pe coasta Braziliei, având o mare cantitate de zahăr la bord, şi după câtăva vreme a incendiat vasul în port. Cu un an mai înainte, Thomas Wooley. şi Christopher Gosse din Noua Anglie au adus în Indiile Orientale Olandeze un vas**

cu 40 de tunuri din Indiile Orientale. Vasul avea la bord un mare număr de tot felul de monede. Ei au împărţit banii, iar lângă insula Andrew au dat foc vasului, care avea o mare cantitate de piper pe bord.

Carolina de Sud : **Pe lângă mai multe alte vase care au venit aici din Indiile de Vest Spaniole, acum 5 ani, un vas din Jamaica a venit aici din Marea Roşie cu 70 de oameni care şi-au împărţit banii, revenind fiecăruia cam 1 000 de lire sterline în monede de aur şi argint. Vasul a constituit o pagubă pentru proprietari, pentru că le-a fost înapoiat în chip de epavă. L-au cumpărat ni$te negustori, dar în drum spre Virginia, el a fost capturat, totuşi, Curtea cu juri i-a achitat.**

Pennsylvania: **Mai mulţi dintre piraţii care au venit în Carolina de Sud au plecat de aici în Horkill şi spre alte localităţi din Pennsylvania şi, în urma unei aprobări a guvernului, li s-a îngăduit să se stabilească şi să facă negoţ acolo. Aici a fost lansată o goe- letă cu zece tunuri. Mai mulţi piraţi se interesau de vas, I-am văzut pe când era în calaj. Acum vreo 4 ani a venit la Horkill un anume Cross cu un vas spaniol cu vreo 24 de tunuri şi 70 de oameni ca să se aprovizioneze ; se temea că fregata din Virginia o să-i captureze, aşa că a plecat de aici în Bermude, unde a aşteptat proviziile, care au fost cumpărate la Philadelphia şi trimise după el.**

Rhode Island : **A fost mulţi ani de zile şi mai este încă principalul refugiu al piraţilor. In aprilie 1694, Thomas Tew, cu goeleta lui din Marea Roşie, a adus aici 100 000 de lire sterline în aur şi argint şi mare cantitate de fildeş, care a fost cumpărat de negustorii din Boston. Pentru goeleta lui şi pentru sine a căpătat 12 000 de lire. Curând după aceea a plecat spre Marea Roşie şi, aceasta constituind un imbold, alte trei vase au fost echipate şi trimise în urma lui ; se presupunea că toate se vor înapoia primăvara trecută în unul din locurile amintite. Se**

crede că Tew va pleca în insulele Bahama.

Boston, Noua Anglie : **Ia fiece an, unul sau mai multe vase sunt echipate pentru a pleca pe Marea Roşie, sub pretextul că pleacă spre plantaţiile Indiilor de Vest. Sir William Phipps, răposatul guvernator, i-a poftit pe *privatieri* să vină din Pennsylvania la Boston, asigurându-i că vor fi liberi să facă negoţ. Tew avea 2 000 de lire în mâinile unui comerciant din Boston, alţii aveau bani în Rhode Island, iar unii guvernatori s-au îmbogăţit pe socoteala piraţilor.**

Pentru stârpirea acestor piraţi şi preîntâmpinarea unor asemenea ticăloşii pe viitor, ne îngăduim să propunem :

1. **Ca nicio persoană să nu fie făcută guvernator în niciuna din aşezări până când nu va fi fost aprobată prin ordin al Consiliului de către Maiestatea-Sa, aşa cum se prevede prin Legea pre- întâmpinării înşelăciunii şi a stârpirii abuzurilor din comerţul plantaţiilor.**
2. **Ca Maiestatea-Sa să binevoiască a trimite o fregată de prima mână sub comanda unei persoane serioase care să cunoască bine insulele Bahama şi alte locuri unde vin de obicei piraţii, cu împuternicirea de a da iertare tuturor celor care vor putea garanta că se vor stabili ca oameni paşnici pe plantaţii. Ca Maiestatea-Sa să binevoiască a da iertare unuia din oamenii lui Tew, acum aflător în Anglia, care poate să afle multe despre tot ce pun la cale piraţii. Dacă toate acestea se vor face repede şi în taină, sunt încredinţat că mulţi piraţi vor fi prinşi în insulele Bahama şi Carolina de Sud. In această vreme de război, ei nu se vor încumeta să plece printre spanioli sau francezi.**
3. **Ca pe toate căile cu putinţă să se afle ce bani şi pietre preţioase au fost vreodată date guvernatorilor sau oamenilor lor de încredere de pe plantaţii, fie de către piraţi, fie de către agenţii acestora, şi ca toţi**

banii aceştia să fie luaţi în numele Maiestăţii- Sale, iar guvernatorilor să li se intenteze procese pentru fărădelege ; şi ca toate persoanele care au în stăpânire bani sau alte bunuri aparţinând vreunui pirat şi care vor anunţa despre aceasta să capete răsplată, iar dacă vor nesocoti să facă astfel, pe baza dovezilor, să fie şi ei daţi în judecată ca tăinuitori şi complici al piraţilor.

Pentru care toate iscăleşte preasmerit, E. Randolph".

CUPRINS

Cuvânt înainte .»<>«. 5
Prefaţă ä , » > 1 **> * 13**
Cartea I: Corsarii din Africa de Nord
I. **Despre piraţi în general * * » 17**
II. **Oamenii lui Barbarossa s 24**
III. **Urmaşii lui Barbarossa ••43**
IV. **Secolul al XVII-lea ....** 00
V. **Sclavia şi răscumpărarea . . 81**
Cartea a Il-a: Piraţii din Nord
I. **Vikingii şi hanseaticii ... 97**
II. **Primii piraţi englezi 101**
III. **Corsarii de pe vremea Elisabetel 111**
IV. **Piraţii de pe vremea lui Iacob I 122**
Cartea a IlI-a: Piraţii Apusului
I. Bucanierii 147
II. Piraţii din America de Nord . . 178
III. **Secolul al XlX-lea 212**
Cartea a IV-a: Piraţii din Răsărit
I. Coasta africană 230
II. **Piraţii din Malabar 240**
III. **Coasta Piraţilor « * . 248**
IV.……**Japonia şi China 259**
V. **Arhipelagul malaiez 276**
Epilog. Siârşitul piraţilor . . ••285
Anexe **288**
Hărţi
Marea Mediterană – Pirateria în antichitate şi

corsarii din Africa de Nord 28

Domeniul bucanierilor 365

Coasta Piraţilor şi Golful Per sic . ••. 251

Redactor : IULIA GIROVEANIT Tehnoredactor : MARIANA RADULESCU

Coli editură 18,80. Coli tipar 19,50 Bun de tipar 5 septembrie 1975 Apărut – septembrie 1975

h

Tiparul cxecutat sub cd. nr. 8 404 50 309 la Combinatul poligrafic „Casa Scânteii“, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România

1 Morgan. *History o} Algiers.*

1 Durere de burtă (ital.). — *Nota traci*

1 Haedo, *Topographia e Historia General de Angel,* 1612.

1 Pentru istoria lui Jan Jansz rămân îndatorat domnului L. C. Vrijman.

1 Playfair.

1 Whall. *Romance of navigation:*

1 In Anexa III este relatată evadarea emoţionantă a unor sclavi de galeră de pe un vas de război turcesc.

1 Vincent de Paul. *Priest and Philanihropist, 1576—1660.* E. K. Sanders, Londra, 1913. *Prin bunăvoinţa domnilor Heath Cranton Ltd.*

1 Roberts. *Social History o} the Southern Counties of England*, 1856.

1 Nicollierc-Teijeiro. *La Course et Ies Corsaires du Port de Nantes.*

1 Ilals. *History* o/ *Cornwall*, circa 175 ’.

1 *Naval Songs and Ballads*, voi. XXXIII.

1 J. A. Williamson. *Sir John Hawkins*,

1 Smith. *Travels and Adventures*, 1629.

1 *The Isthmus of America*, Lionei Wafer, 1G99.

1 *A New Voy age Round the World*, 1697.

C.H. I-Iaring. *Buccancers in the West Indies*, p. 251.

1 Waipolc. *La st Ten Ycars of George H* (1822), I, 75.

1 *Lives of the ChieJ Justices of England,* **John**

Campbell, 1849.

1 Sea Trader, **David Hannay.**

1 *Pirates' Who's Who*, Dulău.

1 Noua Scoţie.

1 Ibâd.

1 *Horace Mann to Horace Walpole.*

1 **Clement Downing, *History of the Indian Wars,* 1737.**

1 **J. Biddulph.** *Malabar Pirates.*

*** R.G. Gordon, I.C.S., Bombay.**

1 *Pirates' Own Book.*

1 Cf. *The Voyages and Adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portugnese,* Fisher Unwin, 1891. Există şi o ediţie a aventurilor sale în publicaţiile societăţii Hakluyt.

1 M. Paske-Smith. *Western Barbarians in Japan and Formosa,* Kobe, 1930. Fentru numeroase informaţii privitoare la primii piraţi chinezi îi sunt îndatorat lui S. Charles Hill.

1 *History of the Pirates Who Infested the China Sca,* Londra, 1831.

1 O relatare amănunţită a capturării vasului „Prietenia" se găseşte în cartea *Ships and Sailors* o/ *Old Salem* de R. D. Paine, Lauriat & Co., Boston, 1923.

1 *Expedition to Borneo of H.M.S. „Dido** **de căpitanul Keppeî, 1846.**

1 Captain H. Keppel. *A Visit io the Indian Archipclago,* 1853. ;

1 Basil Lubbock. *Bully Hayes.*

1 Sestier. *Piraterie dans Vantique*.

1 **irlandez. — *Nota trad.***

20 – Istoria pirateriei

1 Extras din jurnalul de bord original al lui Edward Barlow, proprietatea doctorului Basil Lubbock.